โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แผนแม่บท อพ.สธ.

ระยะ 5 ปีที่เจ็ด

(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 - 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

www.rspg.or.th

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แผนแม่บท อพ.สธ.

ระยะ 5 ปีที่เจ็ด

(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(อพ.สธ.)

คำนำ

แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) เป็นแผนที่ได้จัดทำขึ้นตามแนวทางพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และเพื่อใช้แผนแม่บทเป็นกรอบการดำเนินงานของ อพ.สธ. การจัดทำแผนแม่บทฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นภายใต้การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริซึ่งมีคณะทำงานจัดทำแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด จำนวน 10 กลุ่ม ประกอบด้วย 1.กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร 2.กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร 3.กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร 4.กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร 5.กลุ่มมหาวิทยาลัย 6.กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7.กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากร 8.กลุ่มจังหวัด 9.กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน และ 10.กลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ

แผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่เจ็ด มีลักษณะแผนการดำเนินงานระยะ 5 ปี (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564-30 กันยายน พ.ศ. 2569) มีกรอบแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศเป็นองค์รวมโดยไม่ได้ดำเนินการเฉพาะทรัพยากรพันธุกรรมพืชอย่างเดียว แต่หมายถึงทรัพยากร 3 ฐาน ได้แก่ 1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ และ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีแนวทางการดำเนินงาน 3 กรอบ 8 กิจกรรม ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งมี 6 ด้าน ได้แก่ 1. ความมั่นคง 2. การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3. การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4. การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5.การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6.การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ยิ่งไปกว่านั้น แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด ยังมีแนวทางที่สอดคล้องและสนับสนุนงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2569) และไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งมี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม 3. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ และ 4. การสร้างบุคลากรพัฒนาระบบนิเวศและเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมที่เข้มแข็ง

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด มีแนวทางการดำเนินงานที่มีวิธีการทำงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการดำเนินงานจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรอย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ตลอดจนเครือข่ายได้แก่สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายและเป้าหมายตามแนวทางพระราชดำริที่ได้วางไว้ด้วยการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการทั้งในด้านการศึกษาวิจัยและการสร้างนวัตกรรม โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลที่เชื่อมต่อถึงกันทั่วประเทศ นำมาสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

อย่างไรก็ตามการดำเนินงาน อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่เจ็ด เป็นระยะเวลาของปีที่ 31-35 ของ อพ.สธ. จะบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนโดยอาศัยศักยภาพและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและส่งผลประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทยอย่างแท้จริง

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
คณะทำงานจัดทำแผนแม่บท
30 กันยายน 2564

สารบัญ

หน้า

1. ความนำ 1

2. พระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย 12

3. พระราชปรารภ 17

4. สรุปภาพรวมการดำเนินงาน อพ.สธ. 19
(ตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หนึ่ง – ระยะ 5 ปีที่หก)

5. สรุปผลงาน 30 ปี ในภาพรวม อพ.สธ. ตามกรอบการดำเนินงาน อพ.สธ. 28

6. สรุปงาน อพ.สธ. ในฐานะหน่วยงานของสำนักพระราชวัง 52

7. ภาระงานของ อพ.สธ. ตามวัตถุประสงค์ของ อพ.สธ. ณ ปัจจุบัน 54

8. เป้าหมายรวมและวิสัยทัศน์ 56

9. วัตถุประสงค์ 56

10. พันธกิจ 56

11. เป้าหมายในแผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด 57

12. แนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่เจ็ด 58

13. แนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่เจ็ด 78
ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.1 กลุ่ม G1 กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร 78

13.2 กลุ่ม G2 กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร 88

13.3 กลุ่ม G3 กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร 99

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

13.4 กลุ่ม G4 กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร 111
13.5 กลุ่ม G5 กลุ่มมหาวิทยาลัย 122
13.6 กลุ่ม G6 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 124
13.7 กลุ่ม G7 กลุ่มนโยบายในเรื่องทรัพยากร 141
13.8 กลุ่ม G8 กลุ่มจังหวัด 146
13.9 กลุ่ม G9 กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน 164
13.10 กลุ่ม G10 กลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ 175

14. แผนการดำเนินงาน อพ.สธ. 186
14.1 แผนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านวิชาการ 186
14.2 แผนการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. 187
14.3 แผนการดำเนินการและพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย 187

15. การสนองพระราชดำริโดยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ 189

16. ระยะเวลาดำเนินงาน 191

17. งบประมาณดำเนินงาน 191

18. องค์กรการบริหารงาน 192

19. การจัดทำแผนปฏิบัติการ 195

20. การติดตามประเมินผล 196

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

- *ประมวลพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย* 200
- *สำเนาพระราชกระแสเรื่องแผนการจัดการงบประมาณ อพ.สธ.* 234
- *ขั้นตอนการพิจารณาและสนับสนุนโครงการฯ และงบประมาณตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.* 236
- *ขั้นตอนการขอสนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยหน่วยงานต่าง ๆ* 238
- *ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน และ ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ* 241
- *สำเนาประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงาน อพ.สธ.–กระทรวงศึกษาธิการ* 246
- *สำเนาหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง การขับเคลื่อนการดำเนินงาน อพ.สธ.* 249
- *แผนภาพการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ.* 252
- *ขั้นตอนการสมัครสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นและสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนผ่านการดำเนินงานโดยจังหวัด* 260
- *ประกาศ อพ.สธ. แต่งตั้งคณะกรรมการ* 262
- *คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ระยะ 5 ปีที่เจ็ด* 271
- *คำนิยามของคำศัพท์เฉพาะที่นิยมใช้ในการดำเนินงาน อพ.สธ.* 281
- *ทำเนียบผู้บริหาร อพ.สธ.* 286

แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

1. ความนำ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบสานพระราชปณิธานในการอนุรักษ์ทรัพยากรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งทรงมีสายพระเนตรยาวไกล ทรงให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่ทรงทำเป็นตัวอย่างด้วยพระองค์เอง ในปี พ.ศ. 2503 ที่เสด็จผ่านอำเภอท่ายาง จ.เพชรบุรี เพื่อแปรพระราชฐานไปยังพระราชวังไกลกังวล อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ทรงทอดพระเนตรพื้นที่ที่มียางนาอยู่ และกำลังจะเปลี่ยนแปลงไป จึงทรงให้อนุรักษ์ต้นยางนาและเพาะเมล็ดยางนา ต่อมาในวันที่ 28 กรกฎาคม 2504 ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอนที่ทรงมีพระชนมายุ 9 พรรษา ทรงร่วมปลูกป่ายางนากับสมเด็จพระบรมราชชนกและสมเด็จพระบรมราชชนนี โดยมีข้าราชบริพาร คณาจารย์และนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกันปลูกต้นยางนา เป็นสวนป่ายางนา ณ พระราชวังสวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ยังทรงให้นำพรรณไม้จากภูมิภาคต่างๆ มาปลูกไว้ในพระราชวังสวนจิตรลดา เพื่อเป็นแหล่งศึกษา และทรงมีโครงการพระราชดำริที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรพัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์และพัฒนาดิน อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ต่อมาในพ.ศ. 2535 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสืบทอดพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมีพระราชดำริกับ นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยพระราชทานให้โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งธนาคารพืชพรรณขึ้น ในพ.ศ. 2536 – 2549 ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และเป็นหน่วยงานขึ้นตรงกับเลขาธิการพระราชวัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 สำนักพระราชวังดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้ และให้ อพ.สธ.ดำเนินการแยกส่วนอย่างชัดเจนจากโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา โดยที่ อพ.สธ. ดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทเป็นระยะ โดยมีระยะละห้าปี

ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนมาถึงแผนที่เจ็ด จึงเรียกว่าแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

การดำเนินงาน อพ.สธ. ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบันมีหน่วยงานต่างๆ ร่วมสนองพระราชดำริเพิ่มขึ้นรวมจำนวน 210 หน่วยงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนซึ่งเป็นสถานศึกษาเป็นสมาชิกจำนวน 5,858 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) และใน พ.ศ. 2563 กระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งในประเทศไทยเป็น**สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน** ในช่วงการดำเนินงานของแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก กระทรวงมหาดไทยให้จังหวัดได้เข้าร่วมสนองพระราชดำริครบทุกจังหวัด ซึ่งดำเนินงานอยู่ในกลุ่มที่ 8 (กลุ่มจังหวัด) ต่อมาใน พ.ศ. 2562 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายให้ อปท. ทั้งประเทศเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นทุกแห่ง เพื่อดำเนินการ**สมัครเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น** ซึ่งดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นอยู่ภายใต้กรอบการสร้างจิตสำนึก กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยเริ่มต้นการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่จริงว่ามีอะไรอยู่ที่ไหน และเริ่มการดูแลอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่นำไปสู่การวางแผนพัฒนาตำบลบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่จริง การสำรวจและการทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 3 ฐานทรัพยากรได้แก่ **ทรัพยากรชีวภาพ (สิ่งที่มีชีวิต)**, **ทรัพยากรกายภาพ (สิ่งที่ไม่มีชีวิต)** และ**ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** ด้วยเหตุนี้ทำให้พื้นที่และกิจกรรมดำเนินงานของ อพ.สธ. กระจายออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ ครอบคลุมทั่วประเทศ และมีการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น โดยมีสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นจำนวน 5,433 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564)

การดำเนินงานในแผนแม่บททุกระยะ 5 ปีที่ผ่านมาของ อพ.สธ. จวบจนปัจจุบันได้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาโดยตลอด และในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ดนี้ จัดทำขึ้นไปในทิศทางที่ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งมี 6 ด้านได้แก่

1. ความมั่นคง
2. การสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3. การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน
4. การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม
5. การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ
6. การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ซึ่งทำให้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ดสามารถสนับสนุนงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 – 2569) ซึ่งแผนฯชาติฉบับนี้ยังคงน้อมนำ ***"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนพัฒนาประเทศ"*** ให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ มีทิศทางในการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงประดับโลก, ผลกระทบของการแพร่ระบาด

ของโรคอุบัติใหม่ และสถานะของการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ โดยมีส่วนที่สอดคล้องและเสริมกันอย่างชัดเจนในเรื่องที่ อพ.สธ. ดำเนินงานให้ประเทศอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีความผสมผสานในการใช้เทคโนโลยีดิจิตอลกับเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่ง อพ.สธ. มีกิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดำเนินงานมามากกว่า 30 ปี ผนวกกับแนวโน้มในการที่มีข้อมูลทางทรัพยากรขนาดใหญ่ (Big Data) ที่ต้องมีการจัดการข้อมูลเหล่านั้น ซึ่งในแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด เน้นในการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 5 (กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร) ได้ขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริทั้งหมด ดำเนินงานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรอย่างเป็นรูปธรรมและใช้งานได้จริง โดย อพ.สธ. ร่วมกับมูลนิธิ อพ.สธ. จัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรและนำมาสู่การแสดงผลที่ชัดเจนโดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analysis) ร่วมกับระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อการนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้นข้อมูลจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จะสามารถเชื่อมต่อถึงกันและนำมาสู่การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นข้อมูลของประเทศสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ในเรื่องของการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) นอกจากนั้น แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ดสามารถสนับสนุนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ และกิจกรรมที่ 5 (กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร) ของ อพ.สธ. โดยที่ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ นั้นมี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1.การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2.การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม 3.การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ และ 4.การสร้างบุคลากรพัฒนาระบบนิเวศและเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมที่เข้มแข็ง

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ดเป็นแผนแม่บทที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนงาน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศไทย ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีแนวทางดำเนินงานต่อเนื่องตามกรอบแผนแม่บท โดยเน้นการทำงานเข้าไปสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากร ตั้งแต่ในสถานศึกษา ดำเนินงานในระดับท้องถิ่นในการทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 3 ฐานทรัพยากรได้แก่ **ทรัพยากรชีวภาพ**, **ทรัพยากรกายภาพ** และ**ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** โดย อพ.สธ.เน้นการดำเนินงานตามทิศทางตามแผนแม่บทที่วางขึ้น สรุปเป็นทิศทางในการดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยเริ่มจาก หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์ และประโยชน์แท้แก่มหาชน ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้ ทำให้ทราบฐานข้อมูลทรัพยากรที่มีอยู่จริงดังกล่าว จะนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศไทยต่อไป

1.1 อพ.สธ. กับอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ

ทั่วโลกตระหนักถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จากความหลากหลายทางชีวภาพที่ลดน้อยลงทุกวัน ที่นอกจากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่เข้ามามีส่วนบังคับใช้ ยังมีกฎหมายและอนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวข้องในเรื่องของทรัพยากรชีวภาพต่างๆ โดยเฉพาะอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ, CBD (Convention on Biological Diversity) ซึ่งประเทศไทยได้มอบสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546 มีผลให้อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้กับประเทศไทยในฐานะภาคีลำดับที่ 188 เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547

โดยเนื้อหาของวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ คืออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางชีวภาพอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมดังนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นภาคีจึงต้องจัดทำนโยบาย มาตรการและแผนการดำเนินงานขึ้นเอง พระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อใช้ในการนี้แล้วได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ในปีพ.ศ. 2542 และพ.ศ. 2551 รวมถึงระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการเข้าถึงและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ เป็นต้น นอกจากนั้นประเทศไทยยังต้องเตรียมพร้อมและมีมาตรการเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพ ในปี พ.ศ. 2554 ณ ปัจจุบันกำลังอยู่ในการพิจารณา (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .....

สืบเนื่องจากการเป็นภาคีของ CBD ทำให้ประเทศไทยต้องพิจารณาการให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture 2001, ITPGR) ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรของประเทศ มีสาระสำคัญคือทรัพยากรพืชอาหารและการเกษตร 64 สกุล (genus) ประมาณ 3,300 ชนิด (species) ที่แนบท้ายสนธิสัญญาฯ ซึ่งเป็นของหน่วยงานภาครัฐจะตกเป็นของพหุภาคี ซึ่งรวมไปถึงข้อมูลต่างๆ ที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐ ด้วยเหตุนี้เราอาจสูญเสียทรัพยากรของประเทศ เนื่องมาจากเมื่อต่างชาติได้นำไปศึกษาวิจัยและพัฒนา แล้วนำไปจดสิทธิบัตรเป็นพืชพันธุ์ใหม่อาจส่งผลให้ประเทศไทยไม่ได้เป็นเจ้าของสิทธิในการใช้ทรัพยากรนั้นๆ เนื่องจากอาจถูกจดสิทธิบัตรโดยต่างชาติไปแล้ว จึงเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ในเรื่องของการสูญเสียความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทยให้กับต่างประเทศ โดยที่ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมของมาตรการเพื่ออนุรักษ์และ

ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมพืชและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการเป็นเจ้าของทรัพยากรแต่ไม่สามารถผลิตและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้ จึงเป็นอันตรายอย่างยิ่งในอนาคต ทั้งนี้ทาง อพ.สธ.ได้เสนอกับคณะผู้วิจัยการศึกษาผลกระทบสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร และคณะกรรมการพิจารณากระบวนการให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร ที่มีกรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตลอดจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **คือให้ประเทศไทยมี 3 สถานะคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และส่วนพระองค์** โดยที่ อพ.สธ. และหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จัดเป็นหน่วยงานส่วนพระองค์ ดังนั้นหากต่างประเทศจะนำข้อมูลหรือพันธุกรรมใดๆ ไปใช้ ต้องขอพระราชทานข้อมูลหรือพันธุกรรมนั้น ๆ ก่อน ขึ้นอยู่กับทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

จากสถานการณ์นี้ทาง อพ.สธ. จึงขอพระราชวินิจฉัยจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในเรื่องสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร โดยทรงมีพระราชวินิจฉัยเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ดังนี้

“หากผลการวิจัย และประชาพิจารณ์ ประเทศไทยยังไม่พร้อม ก็ขอให้ชะลอไปก่อนระหว่างนี้ ขอให้นักวิชาการทุกฝ่ายร่วมมือกัน เตรียมคนให้พร้อมโดยเร่งด่วน เพราะวันที่จำเป็นต้องรับการนี้ ต้องมาถึงสักวันหนึ่ง”

เช่นเดียวกับในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสในพิธีเปิดการประชุมวิทยาศาสตร์นานาชาติเจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ครั้งที่ 5 เรื่องวิวัฒนาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ณ โรงแรมแชงกรี-ลา ในส่วนงานวิจัยทางพันธุศาสตร์ที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น ดังนี้

“ความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น แม้จะมีประโยชน์มากก็จริง แต่ถ้าใช้ไม่ถูกเรื่องถูกทางโดยไม่พิจารณาให้ดีให้รอบคอบแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายแก่ชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน เหตุนี้ประเทศต่าง ๆ ***โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นจะต้องศึกษา ให้รู้เท่าและรู้ทัน****”*

ดังนั้นจากอนุสัญญา CBD และ ITPGR อพ.สธ. และหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จะเป็นส่วนที่ทำการอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนโดยขึ้นอยู่กับพระราชวินิจฉัย เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับผลของสนธิสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับจิตสำนึกที่รักและหวงแหนทรัพยากร ดังที่มีพระราชกระแส ***“การรักทรัพยากร คือการรักชาติรักแผ่นดิน”***

1.2 อพ.สธ. ร่วมมือหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริสนับสนุนทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ

ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศไทยในปี พ.ศ. 2561 - 2562 มีจำนวน 102,484,072.71 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.68 ของประเทศ ต่อมาจากรายงานของกรมป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 102,353,484.76 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.64 ของประเทศ ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2561 - 2562 จำนวน 130,587.95 ไร่ นั่นแสดงให้เห็นว่านโยบายป่าไม้แห่งชาติ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ทั้งป่าเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการผลักดันให้มีสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในทุกจังหวัดของประเทศไทย ยังไม่ประสบความสำเร็จ พบว่าถูกบุกรุกลักลอบตัดไม้และถูกทำลายโดยไฟป่าอย่างต่อเนื่องทุกปี

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 - 2563 มีนโยบายการแบ่งออกเป็นพื้นที่อนุรักษ์ 25% ทั้งการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกของชาติอุทยานแห่งชาติฯ หรือพื้นที่ป่าสงวน เป็นต้น ส่วนอีก 15% จะผลักดันให้เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจต่อไป โดยมีหลักการลดการคุกคามการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม ตลอดจนทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพเกิดมูลค่าเพิ่ม การแก้ไขปัญหาคนอยู่กับป่าทำให้มาปรับปรุงพระราชบัญญัติต่างๆ ได้แก่

-พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

-พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

-พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562

-พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

จึงมีการสำรวจการครอบครองที่ดิน ภายใต้แผนปฏิบัติงานการจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพ เพื่อขับเคลื่อนให้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย จากข้อมูลของกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่าพื้นที่ป่าไม้ยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับนโยบายในการเพิ่มพื้นที่ป่า ส่งผลทำให้พรรณพืชหลากหลายชนิดที่ยังไม่ได้ศึกษาและบางชนิดที่ยังไม่สำรวจพบสูญพันธุ์ไป จากสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เพียงแต่**ทรัพยากรชีวภาพ**ที่ประกอบด้วยสัตว์ พืช และจุลินทรีย์จะโดนทำลาย **ทรัพยากรกายภาพ** และ**ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา**ที่เกี่ยวข้องก็จะสูญหายไปด้วย

การแก้ไขกฎหมายโดยยกเลิกไม้หวงห้ามบนที่ดินกรรมสิทธิ์หรือ สิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ทำให้การปลูก การตัดไม้เศรษฐกิจให้เป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น ประชาชนสามารถปลูกและตัดไม้เศรษฐกิจได้โดยถูกกฎหมายเหมือนการปลูกพืชเกษตรทั่วไป เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ (58 ชนิด) ที่สามารถใช้ประกันเงินกู้ได้แล้ว อาจรวมถึงการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรที่มีอย่างหลากหลายมาทำวิจัยและนำไปใช้ได้จริงในระบบสาธารณสุข การผลักดันสมุนไพรและตำรับยาแผนไทยหรือยาสมุนไพรเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติ โดยกระทรวงสาธารณสุขมากกว่า 70 รายการ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกซึ่งเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริรายงานว่าในจำนวนยาแผนไทยที่อยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาตินั้น จำเป็นต้องใช้สมุนไพรที่เป็นพืช

วัตถุมากกว่า 200 ชนิดผนวกกับธาตุวัตถุ สัตว์วัตถุและภูมิปัญญาในการผลิตยาแผนไทยให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในการใช้ในโรงพยาบาลทั่วไปในประเทศและต่างประเทศ

การทำลายป่าและการทำให้ป่าเสื่อมโทรมนั้น มีข้อมูลชัดเจนว่าก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยภาคป่าไม้ สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17 – 20 ของการปล่อยก๊าซฯ ในทุกภาคส่วน ดังนั้น หากสามารถรักษาพื้นที่ป่าไว้ได้จะช่วยป้องกันและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการตัดไม้ทำลายป่า การทำให้ป่าเสื่อมโทรม รวมถึงบทบาทของการอนุรักษ์ป่า การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และการเพิ่มการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ป่าในประเทศไทยเพื่อเป็นกรอบแนวทางภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อการรักษาและจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อเป็นแหล่งดูดซับและกักเก็บคาร์บอนของโลก รัฐบาลไทยเองได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความตกลงปารีส และถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ให้ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ ลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ดังนั้นการดำเนินการในเรื่องของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศเพื่อลดอุณหภูมิโลก และการส่งเสริมให้มีป่าไม้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งดูดซับและกักเก็บคาร์บอนของประเทศและของโลก ตลอดจนแผนแม่บทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2563) ได้กำหนดเป้าหมายในการรักษาป่าไม้ที่มีอยู่และเพิ่มพื้นที่ป่าของประเทศเป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งนโยบายนี้ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 11 ดังนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายและการดำเนินการภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความตกลงปารีส (Paris Agreement 2015) ตลอดจนรักษาไว้ซึ่งฐานทรัพยากรป่าไม้เพื่อเป็นสินทรัพย์ในการพัฒนาประเทศและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กรมอุทยานแห่งชาติฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. จึงจัดทำโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในเรื่องการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้โดยสร้างแรงจูงใจและกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทของป่าไม้ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่และมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของกรมอุทยานแห่งชาติฯ ร่วมดำเนินการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคป่าไม้ ด้วยการลดการไม่ทำลายป่าและการทำให้ป่าเสื่อมโทรม ช่วยในการเพิ่มการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ป่าด้วยการอนุรักษ์ป่าไม้ การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และเพิ่มการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ป่า (Carbon Storage) ด้วยการปลูกเสริมต้นไม้ในป่าเสื่อมโทรม ปลูกป่าในพื้นที่ ที่ถูกทำลายหรือพื้นที่ว่าง การปลูกต้นไม้เพิ่มในพื้นที่ต่างๆ การกักเก็บคาร์บอนในรูปของอินทรีวัตถุในดิน (Soil Carbon Storage) ซึ่งต้องใช้เวลาในการสร้างความตระหนักและความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในเกือบทุกกิจกรรม

อพ.สธ. จึงคำนึงถึงการจัดการองค์กรให้เป็นคาร์บอนนิวทรัล (Carbon Neutral) และสนับสนุนหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริให้ดำเนินกิจกรรมด้วยความใส่ใจต่อผลกระทบต่อโลกร้อน การทำกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดคาร์บอนเครดิต เพื่อลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยที่เป็นมาตรฐาน พัฒนาส่งเสริมการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกและวิจัยเพิ่มการกักเก็บคาร์บอนในเนื้อไม้และการกักเก็บในดิน

ประเทศไทยมีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570 ซึ่งแผนดังกล่าวได้ใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติของประเทศ แต่ถึงแม้ประเทศไทยมีแผนฯ ดังกล่าว แต่นั่นเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่อภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น สิ่งที่ควรตระหนักมากที่สุดคือสาเหตุของการเกิดสิ่งเหล่านั้น อันได้แก่การดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังถูกคุกคามในหลายๆ ลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนทั่วไปควรตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตระหนักถึงความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดจนรับทราบปัญหาในระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการที่ทรัพยากรต่างๆ กำลังจะสูญสิ้นไป ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 – 2564) ได้กำหนดให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชาติในการแสวงประโยชน์จากทะเลในระยะเวลาดังกล่าว มุ่งเน้นการสร้างเสถียรภาพความปลอดภัยเสรีภาพและสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางทะเลของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน จึงได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล เพื่อผลักดันให้เกิดกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งล้วนเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เป็นส่วนใหญ่เช่น กองทัพเรือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมประมง กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ และอีกหลายหน่วยงาน ซึ่งตระหนักในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาทรัพยากรและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ เช่นปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางทะเล ปัญหาทรัพยากรและการทำประมง การบริหารและการจัดการผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล การแย่งชิงทรัพยากรในทะเลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ภายในชาติและระหว่างประเทศ รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การทำลายทรัพยากรทางทะเลที่เป็นแหล่งรวมทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ รวมถึงทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย และเกี่ยวพันกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

จากคำสั่งคณะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 62/2559 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2559 เรื่อง “การปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ” โดยกำหนดให้มีสภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางนโยบาย ยุทธศาสตร์ รวมทั้งปรับปรุงระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ตลอดจนกำกับและติดตามการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณ และประเมินผลการดำเนินการ ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีเอกภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาการวิจัยของประเทศ และปฏิรูปการ

บริหารราชการ และเกิดยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งมี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
2. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ
4. การสร้างบุคลากรพัฒนาระบบนิเวศและเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรม

ที่เข้มแข็ง ซึ่งต้องใช้ทุนทางทรัพยากรของประเทศเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) เป็นหน่วยงานในกรมกิจการพิเศษ สำนักพระราชวัง เป็นหน่วยประสานงานกลาง อพ.สธ. ด้วยจำนวนของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ 210 หน่วยงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจำนวน 5,858 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) และสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ทุกอปท.เข้ามาเป็นสมาชิกทั้งหมด (7,850 แห่ง ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ณ วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2563) ทำให้การดำเนินงานของ อพ.สธ.ครอบคลุมทั่วประเทศ ดังนั้นการดำเนินงาน อพ.สธ. จึงควรมีหน่วยงานเข้ามาช่วยในการประสานงานกับทุกจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ อพ.สธ. ให้ประสบความสำเร็จ อพ.สธ. จึงได้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่อสนับสนุนให้เกิดศูนย์ประสานงานโดยมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ ให้เกิดขึ้นตั้งแต่แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่สี่ (1 ตุลาคม 2549–30 กันยายน 2554) และในปี พ.ศ. 2561สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้มีศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.–มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. –มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.– มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
4. ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.–มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. ทั้ง 5 แห่ง ดำเนินการร่วมมือกับศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ที่จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (21 แห่ง ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) รวมเป็น 26 แห่ง ในการดูแลเครือข่าย อพ.สธ. อย่างใกล้ชิด ให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างอย่างยืนมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม และมีฐานข้อมูลทรัพยากรที่สามารถเชื่อมต่อถึงกันเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์และวางแผนพัฒนาทรัพยากรต่อไป

ในพ.ศ. 2561 อพ.สธ.ได้เข้าร่วมกับนโยบายการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามยุทธศาสตร์ชาติ และแนวทางประชารัฐ ที่จะเข้าสู่ Thailand 4.0 ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวาระการปฏิรูปประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity) ซึ่งมีประเด็นปฏิรูปที่ 4 โดยใช้งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. เป็นแนวทางการปฏิรูป

โดยจะดำเนินงานให้เป็น ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล...” ให้ครอบคลุม 7,225 ตำบล ทั่วประเทศ (เป้าหมายภายในปี 2564) จัดเป็นโครงการภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศที่มีความจำเป็นเร่งด่วน (Quick Win) มีการกำหนดการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้งานฐานทรัพยากรท้องถิ่นมีศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบลให้ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานที่ และงบประมาณในการรวบรวมและจัดทำบัญชีรายการขึ้นทะเบียนทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นในรูปแบบของฐานข้อมูล โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์และแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรที่เป็นธรรมให้กับชุมชนท้องถิ่นได้ต่อไป

อพ.สธ. ประสานกับที่ปรึกษากระทรวงมหาดไทย อพ.สธ. มีความเห็นว่ากระทรวงมหาดไทยควรเป็นหลักในการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เนื่องจากเป็นเรื่องของความมั่นคงในมิติของความมั่นคงทางทรัพยากรของประเทศ และสอดรับกับนโยบายมหาดไทย 4.0 แต่เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยไม่มีภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง จึงจำเป็นต้องบูรณาการร่วมกันในหลายกระทรวง เพื่อให้เป็นนโยบายและตัวชี้วัดของหน่วยงานเพื่อกำกับการดำเนินงานสนองพระราชดำริไปยังส่วนราชการ ดังเช่น

-กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและตัวชี้วัดในการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีนักเรียนช่วยสำรวจในท้องถิ่น

-กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กำกับดูแลมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

-กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำกับการปฏิบัติงานของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกจังหวัด และจะมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสานงานและติดตามการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ..... ที่กำลังจะมีขึ้น

-กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการดูแลเรื่องเกษตร ปศุสัตว์ และประมงมีพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

-กระทรวงสาธารณสุขมีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก คุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พืชสมุนไพรและถิ่นอาศัย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 เป็นต้น

อพ.สธ. จึงดำเนินการประสานด้านโยบายโดยมีการประชุมหารือระหว่างผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2561

ในการประสานงานให้บรรลุตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องเป็นนโยบายและตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนให้จังหวัดสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้ ซึ่งในขณะนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทาง อพ.สธ.ทำความเข้าใจกับมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเครือข่ายข้างต้นจำเป็นต้องเป็นนโยบายและตัวชี้วัดในการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อไป

ในแผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ดนี้ อพ.สธ. จึงมีกิจกรรมที่ดำเนินงานลงไปในรายละเอียดมากขึ้น อีกทั้งมีแนวทางปฏิบัติ ตลอดจนเครื่องมือ และวิธีการในการทำงานที่จับต้องได้ยิ่งไปกว่านั้น ในระยะแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หก ถือเป็นระยะแห่งการทำงานที่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการมีเครือข่ายหรือผู้ดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ได้มาซึ่งฐานข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ในการทำงานตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ จะสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้ก็ต่อเมื่อประเทศไทยของเรายังมีทรัพยากรนั้นๆอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ส่วนการนำไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้นๆ ประชาชนต้องเข้าใจ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน อพ.สธ. จึงมีกิจกรรมที่สำคัญยิ่ง คือ ต้องทำให้เกิดการสื่อสาร การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ที่รู้ถึงปลายทางว่าการอนุรักษ์นั้นเป็นประโยชน์อย่างไร ซึ่งนำไปสู่ความมีสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ทุกคนเกิดความตระหนักและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่

อพ.สธ. จึงวางแผนแม่บทที่มีบทบาทในการติดตามและประสานงานการดูแลรักษาทรัพยากรของประเทศ รวมถึงสร้างเครื่องมือต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักและนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรของประเทศที่นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ถูกวางไว้ จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่ ณ ตอนนี้ ต้องช่วยกันอนุรักษ์รักษา ฟื้นฟู พัฒนา เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนให้กับประเทศไทย ซึ่งตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ อพ.สธ. ภายใต้การน้อมนำพระราชกระแส “การรักทรัพยากร คือการรักชาติ รักแผ่นดิน” มาสู่การปฏิบัติโดยแท้จริง

2. พระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย เบื้องต้นในการดำเนินงาน อพ.สธ.

เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริกับ นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง และผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ และดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยมอบให้โครงการส่วนพระองค์ฯ ฝ่ายวิชาการเป็นผู้ดำเนินการ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เป็นผู้อำนวยการ อพ.สธ. และประธานคณะกรรมการ อพ.สธ.

อพ.สธ. จึงดำเนินงานสนองพระราชดำริตามแนวทางพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย และตามกรอบแผนแม่บทที่วางไว้

หมายเหตุ มีพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย เพิ่มเติมในภาคผนวก (หน้าที่ 200)

พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน

การปกปักพันธุกรรมพืช

1) มีพระราชปรารภถึงการเสด็จพระราชดำเนินผ่านไปทางจังหวัดนนทบุรี ทอดพระเนตรเห็นพันธุ์ไม้เก่า ๆ อยู่มาก เช่น ทุเรียนบางพันธุ์ อาจยังคงมีลักษณะดีอยู่ แต่สวนเหล่านี้จะเปลี่ยนสภาพไป จึงทรงห่วงว่าพันธุ์ไม้เหล่านี้จะหมดไป

2) ทรงให้สำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นพืชที่ขึ้นอยู่เดิมในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และให้วัดพิกัดตำแหน่งของพืชต่าง ๆ ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้

3) ทรงให้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่เกาะละวะ จังหวัดพังงา

4) ทรงให้อนุรักษ์ต้นหว้าใหญ่ในบริเวณวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน ซึ่งเข้าใจว่าเป็นต้นหว้าที่ขึ้นอยู่ที่นั่นก่อนก่อสร้างวัง

การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช

1) ตามเกาะต่าง ๆ มีพืชพรรณอยู่มาก แต่ยังไม่มีผู้สนใจเท่าไร จึงน่าจะมีการสำรวจพืชพรรณตามเกาะด้วย

2) ทรงให้รวบรวมพันธุกรรมหลายชนิด

3) มีรับสั่งให้ดำเนินการศึกษาทรัพยากรบนเกาะแสมสารและเกาะข้างเคียงโดยให้ดำเนินการตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล

<u>การปลูกรักษาพันธุกรรมพืช</u>

1) พระราชทานแนวทางอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยควรอนุรักษ์พันธุ์ที่ไม่ใช่พืชเศรษฐกิจไว้ด้วย

2) สร้างธนาคารพืชพรรณสำหรับเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ดและเนื้อเยื่อ

3) ทรงให้มีการปลูกรักษาพันธุกรรมพืชไว้ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

<u>การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช</u>

1) เมืองไทยมีสภาพภูมิประเทศภูมิศาสตร์อย่างไร และก็ได้ศึกษาเรื่องต้นไม้ต่าง ๆ ก็ยังเห็นว่ามีหน่วยงานทั้งหน่วยงานของรัฐและของเอกชน ทั้งเป็นหน่วยงานราชการ เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และสถาบันการศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องของพืชเหตุผลที่ศึกษาพืชพรรณเพราะถือว่าง่ายกว่าการศึกษาอย่างอื่น ศึกษาว่าพืชกี่ชนิด ทั้งเรื่องชื่อของพืชชนิดต่าง ๆ เรื่องงานอนุกรมวิธานก็ศึกษากันหลายแห่งจึงน่าจะมีการรวบรวมว่าแต่ละสถาบันนั้นได้ทำงานในส่วนของตนอย่างไร ตัวอย่างเช่น พืช ก็ได้ศึกษาในส่วนที่แต่ละแห่งได้รวบรวมนั้นซื่อต่างหรือซ้ำกันอย่างไร เพื่อที่จะได้รวมกันว่าประเทศเรามีอะไรบ้าง

2) ศึกษาคุณค่าทางอาหารของผักพื้นเมืองเหล่านั้นมีอะไรบ้างและได้มีการวิเคราะห์พิษภัยของพืชเหล่านั้นไว้ด้วย เดิมเท่าที่คิดก็ยอมรับว่าไม่ได้คิดเรื่องพิษภัย จากการวิจัยของนักวิชาการก็ได้ทราบว่ามีพืชพื้นบ้านบางอย่างที่รับประทานกันอยู่ซึ่งมีพิษบ้าง ถ้าบริโภคกันในส่วนที่เป็นท้องถิ่นก็อาจไม่เป็นพิษภัยมาก การส่งเสริมเป็นโครงการขึ้นมาแล้ว ก็จะมีการขยายพันธุ์เป็นจำนวนมากและก็รับประทานอย่างนี้ซ้ำๆ ซากๆ ซึ่งจะมีอันตรายต่อร่างกายเป็นอย่างยิ่ง และพืชนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้อีก ถ้าทราบสรรพคุณและนำมาใช้ในส่วนที่ขยายพันธุ์แล้วไม่เป็นอันตราย การขยายพันธุ์จะเป็นการช่วยในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรเพิ่มขึ้น แต่ต้องไม่ละเลยในเรื่องของวิชาการ

<u>ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช</u>

1) ทรงให้ทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช โดยมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถแสดงลักษณะของพืชออกมาเป็นภาพสีได้ เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงค้นคว้า

2) ทรงให้ดำเนินการเชื่อมข้อมูลกันระหว่างศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้กับศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชสวนจิตรลดา

3) ทรงให้ดำเนินการทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง โดยการบันทึกตัวอย่างพรรณไม้แห้งบันทึกลงแผ่น photo CD และเมื่อแล้วเสร็จให้ทำสำเนาให้หน่วยงานนั้นๆ

4) ทรงให้หาวิธีดำเนินการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพันธุกรรมพืชของหน่วยงานต่าง ๆ สื่อถึงกันในระบบเดียวกันได้

5) อยากจะทำฐานข้อมูลที่นักวิชาการทุกคนจะใช้ในการค้นคว้าได้ด้วยกัน คิดว่าทำฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้การเรียกชื่อพืชที่ทุกคนจะเข้าถึงได้

6) เพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่าง ๆ บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ทางวิชาการได้

7) ฐานข้อมูลทางด้านพืชในหน่วยงานต่าง ๆ นั้น มีหอพรรณไม้ กรมป่าไม้ มีพืชที่นักวิชาการ นักวิจัย และนักพฤกษศาสตร์รุ่นแรก ๆ ได้เก็บตัวอย่างพรรณพืชแห้งเก็บไว้เป็นเวลาเกือบจะร้อยปีแล้ว ตัวอย่างพรรณไม้เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีค่าสูง จะเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา แต่ว่าของต่างๆ เหล่านี้ย่อมเก่าแก่ไปตามกาลเวลาจะเสียหายอย่างน่าเสียดาย แต่สมัยนี้เรามีเทคโนโลยีที่จะรักษาสิ่งเหล่านี้เพื่อให้นักวิชาการได้ศึกษา ก็ขอให้ช่วยกันทำโครงการถ่ายรูปและถ่ายข้อมูลพรรณไม้ เพื่อเป็นฐานข้อมูล แต่การเก็บฐานข้อมูลไว้แห่งเดียวอาจสูญหายได้ก็มีความคิดกันว่าจะให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยกันเก็บ หากที่หนึ่งเกิดเหตุเสียหายไปก็จะได้มีข้อมูลเอาไว้ไม่สูญหายไปจากประเทศไทยหรือจากโลกนี้ไปหมด ฐานข้อมูลนี้เป็นของมีค่าต้องช่วยกันดูแลให้ดี และผู้ที่จะมาใช้ให้ถูกต้องให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยแก่มนุษยชาติต่อไป

8) ให้ระมัดระวังในการนำข้อมูลพืชพรรณที่หายากในประเทศไทยลงเว็บไซต์ อาจทำให้ชาวต่างชาตินำไปศึกษาและอ้างว่าเป็นของตนเองได้

<u>การสร้างจิตสำนึก</u>

1) พระราชทานแนวทางการสอนและอบรม ให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ควรใช้วิธีปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจของพืชพรรณ และเกิดความปิติที่จะศึกษาและอนุรักษ์ต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้เกิดความรู้สึกกลัวว่าหากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสียเกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียดซึ่งจะเป็นผลเสียต่อประเทศในระยะยาว

2) พระราชทานแนวทางดำเนินงานเกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยควรให้เด็กหัดเขียนตำราจากสิ่งที่เรียนรู้จากสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และการนำต้นไม้มาปลูกเพิ่มเติมให้เด็กรู้จักนั้น ต้องไม่มีพืชเสพติด

3) ควรนำตัวอย่างดิน หิน แร่ มาแสดงไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์พืชด้วยเพราะในจังหวัดตากมีหิน แร่ อยู่มากชนิด

4) ทรงให้หาวิธีการที่จะทำให้เด็กสนใจในพืชพรรณต่าง ๆ และเกิดความสงสัยตั้งคำถามตนเองเกี่ยวกับพืชพรรณที่ตนสนใจนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาทดลอง ค้นคว้าวิจัยอย่างง่าย ๆ ที่โรงเรียนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดีนัก ก็สามารถดำเนินการได้ หากอาจารย์ในโรงเรียนต่าง ๆ ทำได้ดังนี้ก็จะช่วยให้เด็กเป็นคนฉลาด

5) เรื่องที่จะสอนให้นักเรียนหรือเด็กมีความรู้และมีความรักในทรัพยากรคือ *การรักชาติรักแผ่นดิน* ทำได้โดยก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ โดยนอกจากพืชพรรณแล้วสิ่งที่มีในธรรมชาติสิ่งที่หาได้ง่าย ๆ นั้นก็อาจจะเป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาต่าง ๆ ได้หลายอย่าง วิชาศิลปะก็ให้มาวาดรูปต้นไม้ไม่ต้องหาของอื่นให้เป็นตัวแบบ หรือในเรื่องภาษาไทยการเรียงความก็อาจจะทำให้เรื่องการเขียนรายงานทำให้หัดเขียนหนังสือหรืออาจแต่งคำประพันธ์ ในเรื่องของวิชาการท้องถิ่นเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้วที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ท้องถิ่น นอกจากความรู้ที่เป็นมาตรฐานจากส่วนกลางมาแล้ว แม้แต่ตำราก็มีการส่งเสริมให้ครูอาจารย์ในท้องถิ่นได้รวบรวมความรู้หรือได้แต่งขึ้นในระยะนี้ เท่าที่เห็นมาก็มีการศึกษาวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม อาชีพท้องถิ่นมาบ้าง แต่ในด้านของธรรมชาตินั้นยังมีค่อนข้างน้อย การอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นไม่ใช่เฉพาะให้เด็กนักเรียนปลูกป่าหรือว่าให้อนุรักษ์ดินปลูกหญ้าแฝกอย่างเดียว ก็พยายามให้ออกไปดูข้างโรงเรียนว่าที่นั่นมีอะไรอยู่ และต้นไม้นั้นชื่ออะไร เป็นอะไร พืชพรรณหลายอย่างซึ่งก็ยังไม่เป็นที่รู้จักในส่วนกลาง ในท้องถิ่นนั้นก็มีชื่อพื้นเมือง แต่พอเอาเข้าจริงแม้แต่ชื่อวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่มีใครแน่ใจว่าชื่ออะไร ก็นำมาศึกษา

6) ด้านสาระที่จะต้องใช้เป็นการสอนต้องปรับปรุงให้ใหม่ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ดังที่ทอดพระเนตรที่โรงเรียนสตรีภูเก็ต และควรมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานเฉพาะพื้นที่

1) การดำเนินงาน อพ.สธ.บริเวณเกาะแสมสารและเกาะข้างเคียง มีดังต่อไปนี้

- ให้มีรูปแบบการดำเนินการให้เกาะแสมสารเป็นแหล่งศึกษา
- ให้ศึกษาตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล (ศึกษาในทุกทรัพยากร)
- ให้มีการจัดทำป้ายบอกชื่อและประโยชน์ของพันธุ์พืชแต่ละชนิด พร้อมทั้งมีเอกสารหรือแผ่นพับเพื่อเผยแพร่ความรู้
- ให้มีการรวบรวมพันธุ์ไม้นานาชนิด ทั้งพืชบนดิน และพืชน้ำ โดยเน้นระบบนิเวศวิทยาแบบภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงสัตว์ต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ได้รวมเอาเกาะเล็ก ๆ รอบเกาะแสมสารเข้าในโครงการฯ ในลักษณะผสมผสานเนื่องจากอยู่ใกล้กันและมีความคล้ายคลึงกันในหลาย ๆ ด้านให้ทำการสำรวจทั้งด้านภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา อุตุนิยมวิทยา แร่ธาตุ ฯลฯ ไปพร้อม ๆ กัน
- ควรพิจารณาหาแหล่งน้ำจืดให้เพียงพอ
- อาคารสิ่งก่อสร้างควรทำในลักษณะชั่วคราวและเรียบง่าย
- ควรจัดกลุ่มอาจารย์ นิสิตนักศึกษา เยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนด้อยโอกาสเข้ามาศึกษาธรรมชาติ

2) การก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ให้กองทัพเรือใช้งบประมาณปกติ โดยเมื่อเสร็จแล้วให้กองทัพเรือดูแลรับผิดชอบจัดการโดยทาง อพ.สธ. เป็นแกนกลางและเป็นฝ่ายวิชาการประสาน และให้มีการศึกษาต่อเนื่องสำหรับด้านการ

จัดแสดงผลงานวิชาการ ควรคำนึงถึงการซ่อมบำรุงและอุปกรณ์การแสดงไม่ซับซ้อน ในด้านการจัดการควรเน้นให้คนมาชมที่พิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์นี้ควรมีรายได้

การบริหารจัดการและอื่น ๆ

1) งานที่หน่วยราชการต่าง ๆ ได้ทำมาแล้วเป็นจำนวนมากและมีการตั้งหน่วยขึ้นมาใหม่ ถ้ามีการได้มาประชุมพร้อมกันจะได้ตกลงกันว่าใครทำอะไร จะได้ไม่ซ้ำซ้อนกัน และในส่วนที่เหลือถ้าซ้ำกันก็อาจตกลงกันได้ว่างานนี้ใครจะทำ ซึ่งงานในส่วนที่สำนักพระราชวังเคยทำอยู่ หากมีหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบโดยตรงรับไปทำแล้ว ทาง อพ.สธ. – สำนักพระราชวัง มอบส่วนนี้และปรับมาทำงานด้านการประสานงานหรือประสานความร่วมมือ และพิจารณาดูว่าจะทำงานได้โดยประหยัดงบประมาณได้อย่างไร บางส่วนที่อาจจะยังไม่จำเป็นในขั้นนี้หรือว่าทำได้ไม่ต้องเน้นความหรูหรา หรือความสวยงามมากนัก เอาเฉพาะที่ใช้จริง ๆ และก็ประหยัดไปได้เป็นบางส่วนก็จะดี

2) งานที่จะศึกษาพืชหลายชนิดเป็นเรื่องทำได้ยากและทำได้ช้า คน ๆ เดียวหรือสถาบัน ๆ เดียวจะครอบคลุมไม่ได้ทั้งหมด ถ้ามีหลาย ๆ หน่วยงานช่วยกันก็อาจจะได้งานมาก ปัจจุบันประเทศค่อนข้างจะฝืดเคืองเพราะฉะนั้นทำงานอะไรถึงแม้จะเป็นงานที่ดี ถ้าตกลงกันได้แล้วก็จะเป็นการประหยัดพลังคนหรืองบประมาณ

อพ.สธ. มีจุดประสงค์สำคัญที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำงานมา ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวบรวมข้อมูลเพื่อทำให้วิชาการด้านนี้ก้าวหน้าไปและเป็นการประหยัดเพราะแทนที่ต่างคนต่างทำ งานไหนที่มีผู้ทำแล้วจะได้ร่วมกันทำโดยไม่ซ้ำซ้อนกัน

3) งานปัจจุบันเรื่องการรักษามาตรฐานเป็นเรื่องสำคัญเพราะงานอาจจะไม่จำกัดอยู่แต่ภายในประเทศ อาจจะต้องมีการติดต่อไปถึงประเทศอื่นด้วย เป็นการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศเพราะฉะนั้นจะต้องทำงานในลักษณะที่คนอื่นยอมรับได้

4) โครงการฯแบบนี้ไม่ใช่จะทำสำเร็จในเวลาสั้น ๆ ต้องมีโครงการระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง และระยะต่อ ๆ ไป ต่อไปก็ต้องศึกษาเรื่องสิ่งมีชีวิตและสิ่งธรรมชาติต่าง ๆ ของพวกนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เมื่อสนใจแล้วก็อยากปกปักรักษาไม่ทำลายให้สูญสิ้นไป ก็เป็นการช่วยอนุรักษ์เป็นอย่างดี

<u>ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.</u>

1) มีพระราโชบายที่ให้มีศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. 5 แห่ง ได้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จฬ.) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มช.) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (มข.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (มอ.) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักพระราชวังที่ให้ อพ.สธ. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานโดยตรงและผ่านทางศูนย์แม่ข่ายประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดูแลเครือข่ายของ อพ.สธ. (สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์

โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น) ที่ครอบคลุมอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กำกับดูแลมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2) อพ.สธ. สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ (หน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริกลุ่ม G5 กลุ่มมหาวิทยาลัย และกลุ่ม G6 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล) เป็นศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ทั่วประเทศ และประสานกับศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของ อพ.สธ. ที่ไปดำเนินงานร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ให้ครอบคลุมทั้งประเทศ

3) ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ดำเนินงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการ ดำเนินงาน อพ.สธ. – มหาวิทยาลัย ที่มีอธิการบดีเป็นประธาน

4) ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถือเป็นการดำเนินงานตามกรอบการสร้างจิตสำนึก ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร ตามแผนแม่บท อพ.สธ. โดยมีโครงสร้างการทำงานของศูนย์ฯ และมีบุคลากรดำเนินงานอย่างชัดเจนในมหาวิทยาลัย

3. พระราชปรารภ

3.1 ในวิชาเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม-มัธยม ครูอาจารย์มักจะสอนให้นักเรียนศึกษาถึงโลกของเราเรื่องธรรมชาติ การศึกษาของใกล้ตัวได้แก่ พืชพรรณที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นสิ่งที่ง่ายไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงและมีประโยชน์เพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้งานที่คนในระดับผู้ใหญ่ได้ศึกษาในพืชพรรณต่าง ๆ นั้น เด็กเล็กๆ ก็น่าจะได้ประโยชน์ด้วย โรงเรียนบางแห่งตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารแต่มีพืชพรรณต่าง ๆ ขึ้นอยู่ ที่คนอื่น ๆ นอกพื้นที่จะเข้าไปศึกษาได้ยาก ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองอาจจะมีความรู้มากกว่าคนอื่น ๆ นักเรียนอาจจะเรียนจากผู้ปกครอง เป็นเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าพืชชนิดนี้คืออะไร แล้วก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ครูอาจารย์สั่งสอนหรือมีปรากฏในหนังสือ คนที่ศึกษาเรื่องพืชนั้นได้รับความสุขสบายใจมีความคิดในด้านสุนทรีย์ด้านศิลปะในแง่ต่าง ๆ อาจจะศึกษาหรือใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาในหมวดวิชาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยในการนำมาปฏิบัติแต่ละโรงเรียนจะมีความคิดเห็นโดยการมาเสนอผลงานหรือนำผลงานมาบันทึกลงในสื่อต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้

3.2 อพ.สธ.ส่งเสริมให้สถาบันต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ และบุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ และเพื่อเป็นสื่อระหว่างสถาบันและบุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกันเพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ทางวิชาการได้ ส่วนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เป็นงานสืบเนื่อง ในเรื่องของที่ดินอาจจะต้องมีการกำหนดแน่นอนว่าที่ดินนั้นอยู่ในสภาพไหน สภาพการถือครองในลักษณะไหน ศึกษาในเรื่องของกฎหมายให้ถูกต้องว่าใครมีสิทธิหรือหน้าที่ทำอะไรบ้าง ใครทำอะไรได้ ใครทำอะไรไม่ได้ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษา

3.3 อพ.สธ.เริ่มต้นขึ้นราวปี พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ และบุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

3.4 การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชนี้ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาหลายปี เริ่มตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงให้นำพรรณไม้จากภูมิภาคต่าง ๆ ที่หายากมาปลูกไว้ในสวนจิตรลดา เพื่อคนรุ่นหลังจะได้เห็นได้ศึกษาต่อไป และก็มีงานด้านวิชาการต่าง ๆ ที่จริงแล้วในประเทศไทยมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่สนใจในเรื่องของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ

สามารถอ่านประมวลพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย พระราโชวาท ที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. เพิ่มเติมได้ในภาคผนวก

4. สรุปภาพรวมการดำเนินงาน อพ.สธ. ตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หนึ่ง – ระยะ 5 ปีที่หก

4.1 สรุปผลการดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่หนึ่ง (มิถุนายน พ.ศ. 2535 –พฤษภาคม พ.ศ. 2540) และระยะ 5 ปีที่สอง (มิถุนายน พ.ศ. 2540 – กันยายน พ.ศ. 2544)

จากแนวทางพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีให้ อพ.สธ. ดำเนินงานในส่วนที่เป็นการสร้างความเข้าใจ และไม่เป็นงานซ้ำซ้อนกับงานในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ อพ.สธ. จะช่วยในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร และแสดงให้เห็นชัดเจนว่าการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชจะยังให้เกิดผลประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทยนั้น ต้องดำเนินกิจกรรมหลายอย่างพร้อมกันไป และมีพันธุกรรมพืชเป้าหมายเดียวกัน บุคคลเดียวหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว ไม่สามารถทำได้ครบถ้วน ต้องใช้ทรัพยากรมากทั้งทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์ สถานที่ เวลาและอาจต้องมีงบประมาณที่มาสนับสนุนตามความเหมาะสม ตลอดจนเป็นงานที่ต้องทำต่อเนื่อง นอกจากนั้นจำเป็นต้องให้ประชาชนทั่วไป มีความรู้จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เห็นประโยชน์และความสำคัญของพันธุกรรมพืช จึงทำให้การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมบูรณ์ได้

มีการดำเนินการศึกษาในชีวภาพต่าง ๆ ในพื้นที่ของ อพ.สธ. เท่านั้น เช่น เกาะแสมสารที่กองทัพเรือรับผิดชอบ พื้นที่ อพ.สธ. อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่ อพ.สธ. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี พื้นที่ทับลาน และหนองระเวียง จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่โคกภูตากา อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่นมีหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริเพิ่มขึ้นประมาณ 40 หน่วยงาน สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนประมาณ 400 โรงเรียน

ซึ่งในระยะ 5 ปีที่สอง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้ อพ.สธ. มีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ และเสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงาน

1. การประชุมงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระหว่างวันที่ 12-14 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : อนุรักษ์และพัฒนาด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย ระหว่างวันที่ 21-27 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ณ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเชิญชวนหน่วยงานต่าง ๆ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

4.2 การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่สาม (1 ตุลาคม พ.ศ. 2544 – 30 กันยายน พ.ศ. 2549)

อพ.สธ. มีกิจกรรมและงานต่าง ๆ ที่หลายหลาก หน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริเพิ่มมากขึ้นกว่า 70 หน่วยงาน สามารถแบ่งกลุ่มการสนองพระราชดำริ ได้ 10 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กลุ่มส่วน

ราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพ กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร กลุ่มมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากรชีวภาพ กลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และกลุ่มหน่วยงานสนับสนุนนอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนมากกว่า 800 โรงเรียน ซึ่งยังต้องมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ในทุกระดับเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ในการที่จะดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์แท้ของมหาชนชาวไทย หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมสนองพระราชดำริมากขึ้น มีความหลายหลากในการศึกษาวิจัย มีหน่วยงานที่สนับสนุนงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีการสนับสนุนครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น บางหน่วยงานก็ให้การสนับสนุนในแนวทางเดียวกับการดำเนินงานของ อพ.สธ.

ซึ่งในระยะ 5 ปีที่สาม สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้ อพ.สธ. มีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ และเสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงาน

1. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ระหว่างวันที่ 9 – 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ณ สำนักพระราชวังพระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

2. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ระหว่างวันที่ 19 – 25ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และทรงเปิดศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ สำนักพระราชวัง

4.3 การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่สี่ (1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 – 30 กันยายน พ.ศ. 2554)

อพ.สธ. มีหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เพิ่มขึ้นมากกว่า 100 หน่วยงาน โดยแบ่งกลุ่มการสนองพระราชดำริ ได้ 10 กลุ่ม เช่นเดียวกับในการดำเนินงานในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สาม นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนประมาณ 1,500 โรงเรียน (มกราคม พ.ศ. 2555)

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่ อพ.สธ. วางแนวกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการตื่นตัวการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ของทั่วโลกทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้เห็นภาพรวมการอนุรักษ์พัฒนาพันธุกรรมพืช อาทิ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติได้นำแนวกิจกรรมไปวางเป็นแนวโปรแกรมที่ดำเนินการคล้ายคลึงกันจนถึง ณ ปัจจุบันประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ โดยทั่วไปในประเทศไทย พูดถึงการอนุรักษ์ต้นไม้ การอนุรักษ์ป่า และการปลูกต้นไม้ และเริ่มรู้จักคำว่าความหลากหลายทางชีวภาพและความสำคัญมากขึ้นแต่ยังไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าเข้าใจชัดเจนหรือไม่พืชพรรณของไทย ทั้งที่เป็นพืชเศรษฐกิจ ทั้งที่ยังมิได้เป็นพืชเศรษฐกิจทั้งที่เป็นพืชพรรณป่า ทั้งที่เป็นพืชพรรณที่พัฒนาคัดเลือกแล้ว ถูกเก็บและถูกนำออกนอกประเทศโดยถูกกฎหมายและโดยไม่ถูกกฎหมาย

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาหน่วยราชการต่าง ๆ ได้ขยายขอบเขตการศึกษา วิจัย ให้ครอบคลุมพืชพรรณต่าง ๆ โดยเน้นไปในเรื่องพืชอาหารและสมุนไพร เพราะประชาชนมีการดูแลรักษาสุขภาพมีเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะเน้นในเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับอาจารย์และนักวิจัยในสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัย ได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านการศึกษาวิจัยในสาขาวิชาของคนกับพืชพรรณต่าง ๆ โดยทุนวิจัยทั้งจากรัฐบาลไทย และจากองค์กรต่างประเทศ รายงานผลการวิจัยได้พิมพ์เผยแพร่ทั่วไป เริ่มมีการศึกษาวิจัย พืชชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย มีการเริ่มศึกษาลงลึกไปในด้านต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการวางแผนการพัฒนาระยะยาวในหลากหลายชนิด ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย การใช้ประโยชน์พืชนั้น ๆ ในประเทศไทยยังไม่มีมากเท่าที่ควร ส่วนทางด้านข้อมูลพันธุกรรมพืชในประเทศไทยมีอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เริ่มมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และทำฐานข้อมูลพันธุกรรมเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลมากขึ้น

ตัวอย่างของงาน อพ.สธ. ตามแนวทางแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่นี้ เป็นการทบทวนและดำเนินงานต่อเนื่อง เพื่อเตรียมเข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า โดยเน้นและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานวิชาการในทุกด้านเป็นหลัก โดยเฉพาะการดำเนินงานศึกษาทดลองวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช และทรัพยากรต่าง ๆ ที่ส่งผลและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทยโดยเริ่มทำงานเชิงประจักษ์ตั้งแต่การอนุรักษ์กลุ่มพืชเอกลักษณ์ในพระบรมมหาราชวังตามพระราชกระแสให้อนุรักษ์ขนุนไพศาลทักษิณเป็นพืชแรก สามารถขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชและพระราชทานให้กับประชาชนทั้งประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีสมอไทย มณฑา ยี่หุบ และพุดสวน และได้ขยายผลต่อยอดดำเนินงานเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชหายาก และใกล้สูญพันธุ์ อาทิ หวายตะค้าทอง หวายน้ำผึ้ง หวายหอม หวายข้อดำ ทุเรียน ตามลำดับ และรวมถึงต้น**มเหสักข์** สักที่ใหญ่ที่สุดในโลก วัดความสูงได้ 38.5 เมตร วัดรอบต้นได้ 10.21 เมตร ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2543 ยืนต้นอยู่ที่อุทยานแห่งชาติต้นสักใหญ่ บ้านปางเกลือ ต.น้ำไคร้ อ.น้ำปาด จ.อุตรดิตถ์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า “มเหสักข์” เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อพสกนิกรชาวไทย เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2552 และยังมีต้น**สักสยามินทร์** (ต้นสักสองต้น ปัจจุบันอยู่หน้าที่ว่าการอำเภอลับแล จ.อุตรดิตถ์ เป็นสักที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำต้นสักจาก ม่อนจำศีล ไปปลูกที่ม่อนจุงจา (ม่อนชิงช้า) เมื่อคราวเสด็จฯ ประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ เมื่อปี พ.ศ. 2444 ต้นสักทั้งสองมีอายุไม่น้อยกว่า 115 ปีนับตั้งแต่ปีที่นำมาปลูก และเมื่อตรวจสอบ DNA Fingerprint ปรากฏว่าสักสยามินทร์เป็นสายพันธุ์ที่สืบทอดมาจากมเหสักข์) **ม่วงเทพรัตน์** ***Exacum affine*** **Balf. f. ex Regel** (อพ.สธ. ได้รับพระราชทานเนื้อเยื่อ Persian violet จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2551 ทรงให้เก็บรักษาและขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ) **อัสดรจรัล** ***Phalaenopsis pulcherrima*** **(Lindl.) J. J. Sm.**(กล้วยไม้ม้าวิ่งสีม่วง ได้จากการกลายพันธุ์ในห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช อพ.สธ. สวนจิตรลดา)

และ **จำปีสิรินธร *Magnolia sirindhorniae* Noot. & Chalermglin** (จำปีชนิดใหม่ของโลกพบที่ป่าพรุน้ำจืดของชุมชน ต.ซับจำปา จ.ลพบุรี) เป็นต้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า อพ.สธ. ไม่ได้ขยายพันธุ์เฉพาะพืชทั่วไป แต่ได้ขยายพันธุ์พืชที่มีความสำคัญในระบบนิเวศ พืชหายาก ใกล้สูญพันธุ์ และมีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม และเป็นพืชที่ได้รับพระราชทานชื่อเพื่อเป็นตัวอย่างและการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ทำให้มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในพืชอื่น ๆ ตามมา

เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2551 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้ อพ.สธ. จัดตั้งมูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.) และต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มอบหนังสือสำคัญการจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิ อพ.สธ. เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่อาคารสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา โดยมูลนิธิ อพ.สธ. นี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามเป้าหมายของ อพ.สธ. เพื่อให้เกิดประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย

ในระยะ 5 ปีที่สี่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้ อพ.สธ. มีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการและเสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงาน

1. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 และทรงเปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย อพ.สธ.-ทร. ณ เขาหมาจอ แสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

2. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย ระหว่างวันที่ 19 – 25 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงานและทรงเปิดศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก อพ.สธ.-อสส. ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี

3. การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 8 – 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.4 การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่ห้า (1 ตุลาคม พ.ศ. 2554 – 30 กันยายน พ.ศ. 2559)

อพ.สธ. มีหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เพิ่มเป็นประมาณ 150 หน่วยงาน โดยแบ่งกลุ่มการสนองพระราชดำริ ได้ 10 กลุ่ม เช่นเดียวกับในการดำเนินงานในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่ นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่า 2,000 แห่ง และ อพ.สธ. มีนโยบายที่ทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกิดงานฐาน

ทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งดำเนินงานอยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และมีจำนวนสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นประมาณ 500 แห่ง

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า อพ.สธ. จึงมีมาตรการในการดำเนินงานลงไปในระดับท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมสนองพระราชดำริในปีงบประมาณ 2558 และเป็นนโยบายให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย อบต./เทศบาล สมัครเป็นสมาชิกในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งอยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อย่างน้อยอำเภอละหนึ่งแห่ง รวมถึงสนับสนุนให้โรงเรียนที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ สนับสนุนให้มีสถานศึกษาสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนอย่างน้อยหนึ่งแห่ง

ในส่วนของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน อพ.สธ. ดำเนินการประสานและทำความเข้าใจกับสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานฯ ที่สังกัดอยู่ในกระทรวง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อให้สนับสนุน ผลักดันให้สถานศึกษาในสังกัดสมัครเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งจะเป็นกำลังที่สำคัญในการร่วมทำงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศต่อไป

บทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทย ที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นั้น ดำเนินงานสนองพระราชดำริมีบทบาทชัดเจนขึ้นในการเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงและทำงานวิจัยต่อยอดจากงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้กับท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเหล่านั้นตั้งอยู่ เกิดเป็นงานวิจัยตอบโจทย์ความต้องการของ อปท.ต่าง ๆ เช่นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชตาลโตนด ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยซึ่งทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นต้น

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า อพ.สธ.ทำงานชัดเจนขึ้นในทรัพยากร 3 ฐาน ได้แก่ **ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ** และ**ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานทางด้านวิชาการ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร การเรียนรู้ทรัพยากร โดยประสานงานและร่วมกับหน่วยงาน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งในระยะ 5 ปีที่ห้า สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้ อพ.สธ. มีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ และเสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงาน

1. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ ระหว่างวันที่ 1 – 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ณ ศูนย์ฝึกหนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และทรงเปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา อพ.สธ.-มทร.อีสาน ณ ศูนย์ฝึกหนองระเวียง

2. การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 21-24 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

3. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก ระหว่างวันที่ 20 - 26 ธันวาคม พ.ศ. 2556 ณ เขื่อนศรีนครินทร์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี และทรงเปิดอาคารราชานุรักษ์ ณ เขื่อนศรีนครินทร์

4. การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 12 - 16 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ณ โรงเรียนนนทบุรีวิทยาลัย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

5. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ระหว่างวันที่ 23 - 29 มีนาคม พ.ศ. 2559 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และทรงเปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา อพ.สธ.- มข. ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6. การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่นระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ณ สำนักพระราชวัง (สนามเสือป่า) พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

4.5 การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 – 30 กันยายน พ.ศ. 2564)

จากความชัดเจนในการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริ ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรในระยะ 25 ปีที่ผ่านมาของ อพ.สธ.ที่ชัดเจนมากขึ้น ในเรื่องของทรัพยากรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งหมด ในฐานทรัพยากร กายภาพ ชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ดังนั้นเมื่อเข้าสู่ปีที่ 26 อพ.สธ. จึงขอพระราชทานพระราชานุญาตในการเปลี่ยนชื่อกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมของ อพ.สธ. ที่อยู่ภายใต้กรอบการดำเนินงานทั้งสามฐานทรัพยากร เพื่อให้ชื่อของกิจกรรมได้สื่อถึงงานที่ดำเนินงานในกิจกรรมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร
2. กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร
3. กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร
4. กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร
5. กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร
6. กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร
7. กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร
8. กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

อพ.สธ.ขอพระราชทานเพื่อปรับเปลี่ยนกลุ่มของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริโดยพระราชานุญาต ในกลุ่มที่ 10 จากเดิมเป็นกลุ่มของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะย้ายไปรวมกับหน่วยงานต้นสังกัดคือ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ

เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกลุ่มที่ 10 คือกลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หก มีผลงานที่โดดเด่นในเรื่องการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานสนองพระราชดำริที่เป็นรูปธรรมอย่างยิ่ง มีหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเพิ่มขึ้นจำนวน 210 หน่วยงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจำนวน 5,858 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) และสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นจำนวน 5,433 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นคือหน่วยงานระดับกระทรวงเช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น ได้ผลักดันในเชิงนโยบายอย่างชัดเจน เช่น

1. นโยบายสนับสนุนให้ทุกสถานศึกษาเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. นโยบายให้ทุกท้องถิ่นเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (หนังสือที่ มท 0810.6/ว 2232 ลงวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

ยิ่งไปกว่านั้นหน่วยงานในกระทรวงต่าง ๆ ได้เข้ามาร่วมทำแผนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร ครอบคลุมไปถึงในระดับท้องถิ่นโดยเฉพาะในเรื่องของการรักษาสิทธิ์ให้กับทรัพยากรที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อพ.สธ. ได้เข้าร่วมกับนโยบายการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามยุทธศาสตร์ชาติ และแนวทางประชารัฐที่จะเข้าสู่ Thailand 4.0 ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวาระการปฏิรูปประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity) ซึ่งมีประเด็นปฏิรูปที่ 4 โดยใช้งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. เป็นแนวทางการปฏิรูป โดยจะดำเนินงานให้เป็น ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล...” ให้ครอบคลุม 7,225 ตำบล ทั่วประเทศ (เป้าหมายภายในปี 2564) จัดเป็นโครงการภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศที่มีความจำเป็นเร่งด่วน (Quick Win) มีการกำหนดการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้งานฐานทรัพยากรท้องถิ่นมีศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบลให้ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ ส่งผลให้งานฐานข้อมูลของ อพ.สธ. ที่จะเชื่อมต่อข้อมูลให้ทั่วถึงกันทั้งประเทศเริ่มมีความเป็นไปได้อย่างแท้จริง

ในเรื่องของฐานข้อมูล อพ.สธ. จึงร่วมกับมูลนิธิ อพ.สธ. จัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่สื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลมาลงในฐานข้อมูล เรียกว่าฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. ซึ่งได้ดำเนินการและให้ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. เป็นพี่เลี้ยงให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่

เดียวกันกับศูนย์ฯ นั้น ๆ ในการสำรวจ รวบรวมและลงข้อมูลในฐานข้อมูลที่เชื่อมต่อกับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้เห็นภาพของทรัพยากรที่มีอยู่จริง ตั้งอยู่ที่ไหน จำนวนเท่าไหร่ สถานภาพเป็นอย่างไร ฯลฯ โดยที่ อพ.สธ.สนับสนุนในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานที่และงบประมาณในการรวบรวมและจัดทำบัญชีรายการขึ้นทะเบียนทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นในรูปแบบของฐานข้อมูล โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์และแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรที่เป็นธรรมให้กับชุมชนท้องถิ่นได้ต่อไป

ในช่วงกลางระยะการดำเนินงาน อพ.สธ. ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หก อพ.สธ. รับนโยบายของกรมกิจการพิเศษ สำนักพระราชวัง ในเรื่องของการเป็นหน่วยงานประสานงานกลาง โดยมีพระราชานุญาตให้มีศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. 5 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี - มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. –มช.)
2. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี - มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. - มข.)
3. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.-มทส.)
4. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.-จฬ.)
5. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี - มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.-มอ.)

ซึ่งศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. นี้ กระจายอยู่ในภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อช่วยดูแลเครือข่ายของ อพ.สธ. ที่มีอยู่ทั่วประเทศได้ทั่วถึง และเป็นตัวแทนของ อพ.สธ. ในการดำเนินงาน อพ.สธ. ณ พื้นที่นั้น ๆ (area base) ภายใต้การกำกับดูแล สนับสนุน เป็นที่ปรึกษาในแนวทางดำเนินงานต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด สำนักพระราชวังได้มีนโยบายให้มอบศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ให้อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.-มทส. ในระยะ 5 ปีที่หกนี้ อพ.สธ. ร่วมกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริเป็นศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. และร่วมทำงานกับศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.

อย่างใกล้ชิด ซึ่งในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หกนี้ มีศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. จำนวน 26 แห่ง (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก) และมีมหาวิทยาลัยอีกหลาย ๆ แห่งที่กำลังอยู่ในช่วงดำเนินการขอเป็นศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. เพิ่มขึ้น ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดช่วงระยะ 5 ปีที่หกของ อพ.สธ. จึงเป็นการปูงานเข้าสู่เป้าหมายที่สำคัญในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด เป็นการเข้าสู่ปีที่ 31 – 35 ของ อพ.สธ. ที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่สาม คือเพื่อให้มีข้อมูลด้านทรัพยากรและเชื่อมต่อฐานข้อมูลนั้นได้ถึงกันทั่วประเทศ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรและใช้ทรัพยากรนั้นอย่างยั่งยืน เป็นฐานทรัพยากรให้กับประเทศไทยต่อไป

ในระยะ 5 ปีที่หก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้ อพ.สธ. มีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการและเสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงาน

1. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน – 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ณ ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อภูมิภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดสระบุรี

2. การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 24 – 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

3. การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์ ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน – 5 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ณ ศูนย์หนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จังหวัดนครราชสีมา

5. สรุปผลงาน 30 ปี ในภาพรวม อพ.สธ. ตามกรอบการดำเนินงาน อพ.สธ.

นับตั้งแต่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริในการดำเนินงานอพ.สธ. ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2535 และต่อเนื่องมาเป็นลำดับถึงปัจจุบัน ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2564 อพ.สธ. แบ่งหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกเป็นระดับหน่วยงานที่ขอพระราชทานพระราชานุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมดำเนินงานสนองพระราชดำริทั้งภาครัฐและเอกชน โดยพระราชานุญาต จำนวน 210 หน่วยงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2564) กลุ่มที่สองเป็นสถานศึกษาในประเทศสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 5,858 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2564) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นจำนวน 5,433 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2564) ซึ่งมีผลการดำเนินงานโดยสรุปตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 จนถึงปัจจุบัน โดยดำเนินงานในกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน ระยะละ 5 ปี โดยทำงานครอบคลุมในทั้งทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญาโดยสรุปดังนี้

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

เป็นกรอบการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องของการรักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิมที่อยู่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเป็นเจ้าของครอบครองโดยถูกกฎหมาย ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้ในพื้นที่นั้น ๆ ว่ามีทรัพยากรอะไร เพื่อวางแผนและดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ นอกจากนั้นให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริดูแลในพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของหน่วยงานเอง และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่หน่วยงานตั้งอยู่ในการร่วมสำรวจทรัพยากร เพื่อเก็บรวบรวมทรัพยากรที่ล่อแหลมต่อการสูญพันธุ์ และทรัพยากรที่มีศักยภาพเมื่อมาพัฒนาต่อไป และสามารถที่จะกำหนดให้เกิดพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายพันธุ์ทรัพยากรเพื่อการศึกษาวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการเพิ่มทรัพยากรที่มีอยู่ในสภาพธรรมชาติให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ไม่สูญพันธุ์และมีวัตถุดิบเพียงพอในการศึกษาวิจัยหรือเป็นตัวอย่างในการปลูกรักษาทรัพยากร โดยมีกิจกรรมที่สนับสนุนกรอบการเรียนรู้ทรัพยากรนี้ 3 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรและกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากรสามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร

ดำเนินการสำรวจและกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ในการปกปักพันธุกรรมทรัพยากรต่าง ๆ ด้วยเครื่องหาพิกัดดาวเทียม (Global Positioning System : GPS) เพื่อให้เกิดความถูกต้องและชัดเจนครอบคลุมพื้นที่ปกปักทรัพยากรโดยที่เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ นำพื้นที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริมากกว่า 50 หน่วยงาน และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ จำนวน 6 แห่ง มีพื้นที่มากกว่า 50,000 ไร่ ในทั้งประเทศ

แต่ละหน่วยงานที่ดำเนินงานในกิจกรรมนี้ ใช้พื้นที่ที่เป็นป่าดั้งเดิมและไม่มีแผนการดำเนินงานในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่นั้น ๆ การดำเนินงานในพื้นที่ที่กำหนดขอบเขตชัดเจน และไม่ได้ซ้อนทับกับพื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พื้นที่ของกรมป่าไม้ หรือพื้นที่ที่มีปัญหาในเรื่องการครอบครองสิทธิ์ ยกเว้นมีบางพื้นที่ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พื้นที่ของกรมป่าไม้ดำเนินการสนองพระราชดำริ

การดำเนินงานในพื้นที่ปกปักทรัพยากรอพ.สธ.ได้แก่ จัดทำแผนที่ปกปักทรัพยากร จัดทำแนวป้องกันไฟป่า สำรวจขึ้นทะเบียน และจัดทำรหัสประจำต้นทรัพยากรต่าง ๆ นอกจากนั้นยังได้สำรวจทรัพยากรในพื้นที่เกาะต่าง ๆ ได้แก่ เกาะแสมสารและเกาะข้างเคียง จ.ชลบุรี ของกองทัพเรือ, พื้นที่เขาวังเขมร จ.กาญจนบุรี ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย, พื้นที่ในเขื่อนต่างๆของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้แก่ เขื่อนภูมิพล จ.ตาก, เขื่อนสิริกิติ์ จ.อุตรดิตถ์, เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น, เขื่อนจุฬาภรณ์ และเขื่อนห้วยกุ่ม จ.ชัยภูมิ, เขื่อนสิรินธร จ.อุบลราชธานี, เขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนวชิราลงกรณ์ จ.กาญจนบุรี, เขื่อนรัชชประภา จ.สุราษฎร์ธานี และ เขื่อนบางลาง จ.ยะลา เป็นต้น ซึ่งไม่ได้มีการสำรวจและศึกษาเฉพาะทรัพยากรพันธุกรรมพืชเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสัตว์และจุลินทรีย์ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการดำเนินงานปกปักทรัพยากรในทรัพยากรกายภาพ ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ลักษณะทางกายภาพของดิน หิน แร่ธาตุ แหล่งน้ำ เป็นต้น รวมถึงการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่

ในการสำรวจและศึกษาในกิจกรรมที่ 1 สามารถเก็บเป็นตัวอย่างแห้ง ตัวอย่างดอง หรือเป็นพันธุกรรมที่มีชีวิต เพื่อไปดำเนินงานในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร ในการสำรวจนี้จะมีการระบุตำแหน่งที่ตั้งของทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่อไป

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

ดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ในพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากการพัฒนา เช่น สร้างอ่างเก็บน้ำ ทำถนน ฯลฯ พื้นที่ที่เกิดภัยธรรมชาติ สงครามและความไม่สงบพื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากป่าธรรมชาติเป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่เกาะที่กำลังกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว การดำเนินการในพื้นที่ในกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรกายภาพและชีวภาพพร้อมบันทึกข้อมูล มีหน่วยงานเข้าร่วมสนองพระราชดำริทั่วประเทศ นอกจากนั้นสมาชิกชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ซึ่งประกอบด้วยคณะนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ประมาณ 300 คน ร่วมกับกองทัพเรือ ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการสำรวจรวบรวมทรัพยากรกายภาพและชีวภาพในพื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อเป็นรายงานซึ่งเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรให้กับประเทศไทย ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จ.สุราษฎร์ธานี, พื้นที่เกาะยาวใหญ่และเกาะข้างเคียงจ.พังงา,พื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา และเกาะข้างเคียง จ.สตูล เป็นต้น โดยมีรายละเอียดอยู่ในรายงานประจำปีของ อพ.สธ. ทุกปี

การดำเนินงานในพื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร สามารถดำเนินงานได้ในพื้นที่รัศมี 50 กิโลเมตรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ ดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อาจดำเนินการเก็บทรัพยากรเป็นรูปตัวอย่างแห้ง เมล็ดพันธุ์ ตัวอย่างดอง ตัวอย่างที่มีชีวิต โดยเฉพาะพืช สามารถนำไปเพาะปลูก ขยายพันธุ์โดยวิธีปกติ หรือโดยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพช่วย เช่นการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช หรือเก็บรักษาในที่ที่ปลอดภัยต่อไป (ในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร)ในการสำรวจนี้จะมีการระบุตำแหน่งที่ตั้งของทรัพยากรต่าง ๆ เช่นเดียวกับในงานกิจกรรมที่ 1 ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่อไป

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

ดำเนินการต่อเนื่องจากกิจกรรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 โดยการนำพันธุกรรมทรัพยากรไปเพาะปลูก/เลี้ยง ในพื้นที่ที่ปลอดภัย มีขอบเขตและการดูแลรักษาอย่างดี เช่น ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ พื้นที่ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองของกรมวิชาการเกษตร พื้นที่ที่จังหวัดน้อมเกล้าฯ ถวายและพื้นที่นำมาสนองพระราชดำริ เช่น สวนสาธารณะต่าง ๆ สวนป่า พื้นที่สถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เป็นต้น มีการดำเนินการรับและส่งพันธุกรรมทรัพยากรต่างๆ แลกเปลี่ยนและฝากเพาะขยายพันธุ์ดูแลรักษาทดลองปลูกโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่นตามศูนย์วิจัยฯ และพื้นที่ต่างๆ ของ อพ.สธ. จนถึงปัจจุบันหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากรมากกว่า 100หน่วยงานและ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6 แห่งมีเนื้อที่ประมาณ มากกว่า 80,000 ไร่ จำนวนมากกว่า 2,000,000 ต้น เก็บรักษาในรูปเมล็ดบรรจุซองและกระป๋องในธนาคารพืชพรรณของ อพ.สธ.

ธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา มีการเก็บรักษาพันธุกรรมพืชดังนี้

1. การเก็บรักษาพันธุกรรมพืชโดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชมากกว่า 100 ชนิด ได้แก่ สัก หวาย ขนุน กฤษณา มะม่วง ม่วงเทพรัตน์ สมุนไพร และกล้วยไม้ชนิดต่าง ๆ ฯลฯ

2. การเก็บในรูปสารพันธุกรรม (DNA) เช่น มะเกี๋ยง ทุเรียน มะตูม พืชสมุนไพร กล้วยไม้ต่าง ๆ เป็นต้น

3. การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชที่สามารถเก็บด้วยเมล็ดได้ ในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ได้แก่ ข้าวพันธุ์ต่าง ๆ งา ฝ้าย ถั่ว ผักพื้นบ้านชนิดพันธุ์ต่าง ๆ เป็นต้น

4. การเก็บรักษาพันธุกรรมพืชในระยะยาว ได้แก่เก็บพันธุกรรมพืชในไนโตรเจนเหลว (-196 องศาเซลเซียส) โดยเก็บในรูปของเมล็ดพันธุ์และชิ้นส่วนของพืช

พื้นที่ในการปลูกรักษา อพ.สธ. มีกรอบการดำเนินงานให้หน่วยงานที่สนองพระราชดำริใน อพ.สธ. มีพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรในหน่วยงานนั้นๆ โดยมีขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจนและมีเป้าหมายในการเก็บรวบรวมทรัพยากรที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น สวนพฤกษศาสตร์เกาะทะเลไทย สวนรุกขชาติ ที่เกาะแสมสาร เพื่อเป็นแหล่งปลูกรวบรวมพรรณไม้หมู่เกาะแสมสารทั้ง 9 เกาะ และใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพืชพรรณไม้เกาะแสมสาร ในพื้นที่ 100 ไร่

รวมถึงการทดลองปลูกมะกอกโอลีฟในพื้นที่ต่างๆ ของอพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทั่วประเทศ

นอกจากการปลูกต้นพันธุกรรมพืชแล้วยังมีการเก็บรักษาในรูปเมล็ดพันธุ์, การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช มีการเก็บรักษาสารพันธุกรรม (DNA) ที่ธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริตัวอย่างเช่น ในพ.ศ. 2554 อพ.สธ.ร่วมกับกองทัพอากาศ (ทอ.) ได้จัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชอพ.สธ.-ทอ. ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อรักษาความหลากหลายของพันธุกรรมพืชที่มีอยู่ในประเทศไทยและเป็นหลักประกันในอนาคตว่าประเทศไทยจะมีเมล็ดพันธุ์พืชเพื่ออาหารและการเกษตรที่รวมไปถึงการปรับปรุงพันธุ์พืชได้ และในวโรกาสเจริญพระชันษา 84 ปี เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร อพ.สธ. ได้เล็งเห็นความสำคัญของสถานที่ที่จะเป็นแหล่งเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช “ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช อพ.สธ. บนดอยอินทนนท์” ซึ่งได้จัดตั้งที่เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้ภายในห้องโถงภายใต้พระมหาธาตุเจดีย์นภพลภูมิสิริ ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้การดูแลของกองทัพอากาศ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ใน พ.ศ.2553 คณะกรรมการ อพ.สธ.-ทอ. โดยผู้บัญชาการกองทัพอากาศ เห็นความสำคัญในการร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร ในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช การศึกษาวิจัยเพื่อหาคำตอบถึงความเป็นไปได้และการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชของชาติขึ้น โดยได้รับความร่วมมือกับทางกองทัพอากาศในการดำเนินการออกแบบพื้นที่และห้องเก็บเมล็ดพันธุ์พืช ทั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์จากสภาพอุณหภูมิที่ต่ำตลอดปีสำหรับการรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ให้คงอยู่ได้นานไม่ต่ำกว่า 25 ปี ปัจจุบันมีห้องเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ 4 ห้อง และมีคณะทำงานธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช อพ.สธ.-ทอ. จากหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริหลายหน่วยงาน ได้แก่ ทอ. สวทช. กรมวิชาการเกษตร ม.แม่โจ้ ม.เชียงใหม่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ เป็นต้น

ในกิจกรรมนี้แต่เดิมเน้นการดำเนินงานในพันธุกรรมพืช แต่ในช่วงปลายของแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สามเป็นต้นมา เริ่มขยายผลดำเนินการเกี่ยวข้องกับพันธุกรรมสัตว์ในสวนสัตว์ต่างๆ เป็นต้น และการเก็บจุลินทรีย์ในห้องปฏิบัติการซึ่งเป็นการเก็บรักษาในที่ที่ปลอดภัย และมีการระบุตำแหน่งที่ตั้งของทรัพยากรต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่อไป

2. กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

เป็นกรอบการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างมีเป้าหมายและตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่เป็นทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งมี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
2. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

3. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ

4. การสร้างบุคลากรพัฒนาระบบนิเวศและเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมที่เข้มแข็ง

ซึ่งต้องใช้ทุนทางทรัพยากรของประเทศเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ. ให้เป็นเอกภาพ สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน และบรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวพระราชดำริโดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนกรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรนี้ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรและกิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร สามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

ดำเนินการต่อเนื่องจากกิจกรรม 1, 2 และ 3 และในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หนึ่ง – ระยะ 5 ปีที่สาม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการศึกษาประเมินพันธุกรรมพืชเพียงอย่างเดียว แต่ในแผนแม่บทระยะ 5ปีที่สี่ เริ่มมีการศึกษาประเมินในพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตในสัตว์และจุลินทรีย์ นอกจากนั้นยังศึกษาทรัพยากรกายภาพที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรมของสิ่งที่มีชีวิต (เช่น ดิน หิน แร่ คุณภาพน้ำ คุณภาพดิน คุณภาพอากาศ เป็นต้น)กิจกรรมนี้มีการศึกษาประเมินทั้งในสภาพธรรมชาติและในแปลงทดลองศึกษาด้านสัณฐานวิทยาชีววิทยาสรีรวิทยา การขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยงการเขตกรรมสำหรับการศึกษาและวิจัยในห้องปฏิบัติการ เช่นการศึกษาด้านโภชนาการองค์ประกอบต่าง ๆด้านรงควัตถุกลิ่นหอมต่าง ๆ หรือศึกษาและประเมินการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆเพื่อศึกษาคุณสมบัติคุณภาพในแต่ละสายต้นอีกทั้งยังมีในเรื่องของการวิจัยเพื่อสนับสนุนภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เรื่องของสาระสำคัญในสมุนไพรต่าง ๆ

จนถึงปัจจุบันการดำเนินงานวิจัยในกิจกรรมที่4 นี้ เป็นการดำเนินงานโดยความร่วมมือของนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ อพ.สธ. และหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. หรือนักวิจัยในชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ในหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. มีจำนวนหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในกิจกรรมนี้ มากกว่า 100 หน่วยงานได้ดำเนินงานวิจัยจำนวนหลายพันโครงการ ซึ่งจะมีรายละเอียดอยู่ในรายงานประจำปี อพ.สธ. ในแต่ละปี พืชที่ได้วิจัยค้นคว้าศึกษาประเมินพันธุกรรมพืชที่สำรวจเก็บรวบรวมและปลูกรักษาไว้ได้ดำเนินการไปแล้วจำนวนมากกว่า 20 สกุล ได้แก่ ทุเรียน มะตูม มะเกี๋ยง ก่อ มะแขว่น มะพอก มะม่วง หว้า ขนุน อ้อย ดองดึง หวาย มังคุด กระเจียว บุกคางคก ผักลิ้นห่าน ฮ่อม ผักเค็ด กล้วยไม้ป่า พืชสกุลอบเชย ผักพื้นเมือง พืชสมุนไพร ฯลฯ และศึกษาด้านชีวโมเลกุล การทำ DNA Fingerprint ใน มะตูม หวาย กล้วยไม้ม้าวิ่ง ทุเรียน ขนุนฯลฯนอกจากพันธุกรรมพืชแล้วยังมีการศึกษาในพันธุกรรมของสัตว์ในหลายชนิด เช่น พันธุ์ปลาชนิดต่าง ๆ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ค้างคาวคุณกิตติ เป็นต้น

เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อพ.สธ. ถวายหนังสือแนวทางการดำเนินงานพืชอนุรักษ์ 8 ชนิด ได้แก่ ทุเรียน มะเกี๋ยง สัก มะกึ๋ง น้อยหน่าเครือ ตีนฮุ้งดอย กล้วยไม้ และชาเมี่ยง และตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชอนุรักษ์อพ.สธ. ต่อมามีเพิ่มพืชชนิดที่ 9 คือ ยางนา ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 โดย อพ.สธ.-มข. แนวทางการดำเนินงานพืชอนุรักษ์ทั้ง 9 ชนิดนี้ จะเป็นตัวอย่างในการทำงานร่วมกันหลายๆ หน่วยงานเพื่อให้การอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

อพ.สธ. ยังได้ประสานไปยังหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในกลุ่มที่ 7 กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากร ในเรื่องสนับสนุนในการทำงานวิจัยนั้นๆ ต้องมีคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและงานวิจัยนั้น ๆ เป็นความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบัน อพ.สธ. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช/ทรัพยากรขึ้นโดยมี อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงาน มีการวางแผนดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศ ให้สามารถเชื่อมโยงและใช้ร่วมกันได้ โดยเว็บไซต์ของ อพ.สธ. (**http://www.rspg.or.th**)นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาข้อมูลของ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ให้เป็นเอกภาพความสมบูรณ์และทันสมัย ซึ่งหน่วยงานต่างๆ สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้การดำเนินงานจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรต่าง ๆ นั้น ดำเนินงานโดยอพ.สธ. และสนับสนุนให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริดำเนินงานโดยเฉพาะฐานข้อมูลพืชจากการสำรวจเก็บรวบรวม และฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง มีข้อมูลพันธุกรรมพืชได้ประมาณ 250,000 ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลของหอพรรณไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิพิธภัณฑ์พืชสิรินธร ของกรมวิชาการเกษตร พิพิธภัณฑ์พืชของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น

ไม่เพียงแต่ฐานข้อมูลด้านพืชเท่านั้น แต่จากการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่างๆ ตลอด 30 ปีที่ผ่านมา ร่วมกับหน่วยงานสนองพระราชดำริ สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ อพ.สธ. มีข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วทุกทรัพยากร ก่อให้เกิดเป็นฐานข้อมูลต่างๆ ขึ้น เช่น ฐานข้อมูลสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ฐานข้อมูลสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น ฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ระบบจัดเก็บงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นต้น

งานที่ดำเนินงานโดยศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช อพ.สธ.

1. งานบันทึกข้อมูล/ดูแลฐานข้อมูล

ดำเนินการดูแลรักษาข้อมูลเดิมและบันทึกข้อมูลที่มีส่งเพิ่มเติมเข้ามาที่ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ทั้งข้อมูลที่มีอยู่เดิมและข้อมูลที่เพิ่มขึ้นพัฒนาและปรับปรุงระบบงานฐานข้อมูลพันธุกรรมพืช บันทึกการจำแนกพรรณไม้ที่หอพรรณไม้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และพิพิธภัณฑ์พืชสิรินธร กรมวิชาการเกษตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์บันทึกแก้ไขข้อมูลพรรณไม้แห้งที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงชื่อและจำนวนข้อมูล อพ.สธ. ที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว

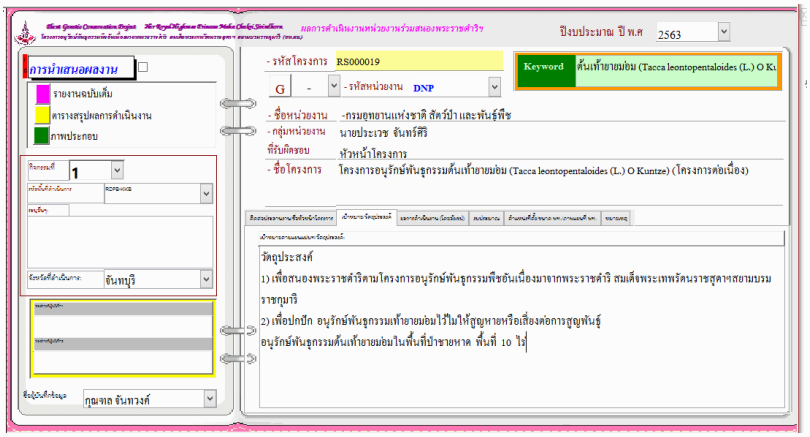
ชื่อข้อมูล	จำนวนข้อมูล	หมายเหตุ
1.1 ข้อมูลพรรณไม้สด	42,489	
1.2 ข้อมูลพรรณไม้แห้งที่ได้รับมาจากหอพรรณไม้และพิพิธภัณฑ์พืช - หอพรรณไม้ (กรมอุทยานฯ) - พิพิธภัณฑ์พืช (กรมวิชาการเกษตร) - พิพิธภัณฑ์พืช(มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)	 124,821 56,289 9,163	รวมข้อมูลตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งที่ได้รับมาจากหอพรรณไม้และพิพิธภัณฑ์พืช จำนวน 190,273 ข้อมูล
1.3 ข้อมูลการแปลงรหัสพื้นที่	1,103,467	
1.4 ข้อมูลรหัสปลูกในพื้นที่	330,524	
1.5 ข้อมูลการเจริญเติบโตของต้นพันธุกรรมพืชที่ส่งเข้ามา - อพ.สธ. ห้วยฮ่องไคร้ - อพ.สธ. ห้วยทราย - อพ.สธ. ครบุรี	 97,521 44,856 6,459	(ฐานข้อมูลเดิม ปัจจุบันไม่มีการบันทึกแล้ว)
1.6 ข้อมูลการส่งใบ ผล เนื้อ ไปวิเคราะห์ในสถาบันต่าง ๆ	2,030	
1.7 ฐานข้อมูลมะกอกโอลีฟ ข้อมูลมะกอกโอลีฟ บันทึกการเจริญเติบโตของมะกอกโอลีฟในพื้นที่ต่าง ๆ	 11,926 62,310	(ฐานข้อมูลเดิม ปัจจุบันไม่มีการบันทึกแล้ว)
1.8ฐานข้อมูลภาพพรรณไม้สด	3,200	
1.9 งานสแกนรูปภาพเพื่อเก็บใน CD -งานภาพ จากหอพรรณไม้กรมอุทยานฯ (งานซ่อม) - งานภาพ จากหอพรรณไม้กรมอุทยานฯ (งานใหม่)	 4,265 4,110	(ฐานข้อมูลเดิม ปัจจุบันไม่มีการบันทึกแล้ว)

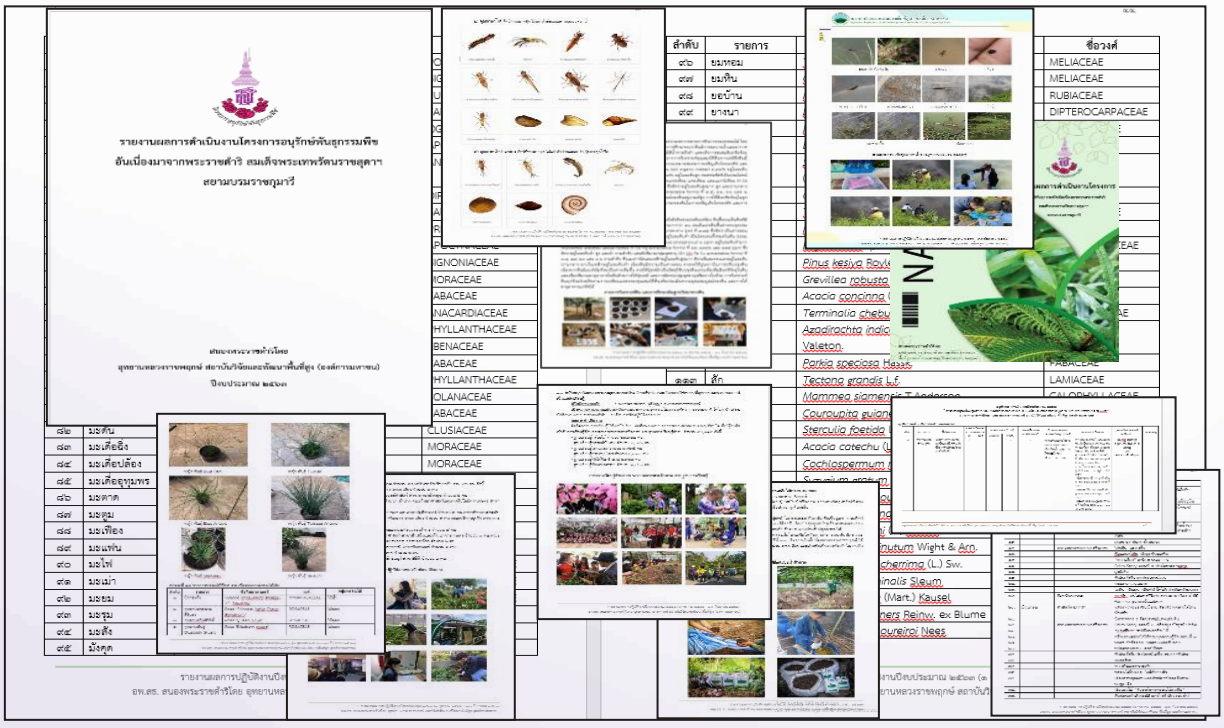
ชื่อข้อมูล	จำนวนข้อมูล	หมายเหตุ
- งานภาพพรรณไม้จากสไลด์และจากภาพถ่ายในอพ.สธ. - งานฟิล์มสไลด์ภาพพรรณไม้จากกรมวิชาการเกษตร	1,754 12,062	
- งานฟิล์มสไลด์ภาพพรรณไม้จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	10,848	(ฐานข้อมูลเดิม ปัจจุบันไม่มีการบันทึกแล้ว)
1.10 งานบันทึกตัวอย่างพรรณไม้แห้งบันทึกลงแผ่น Photo CD - หอพรรณไม้ กรมอุทยานฯ - พิพิธภัณฑ์พืช กรมวิชาการเกษตร - พิพิธภัณฑ์พืช ม.สงขลานครินทร์	 116,963 ตัวอย่าง 56,497 ตัวอย่าง 10,555 ตัวอย่าง	 ซีดี 937 แผ่น ซีดี 351 แผ่น ซีดี 98 แผ่น
1.11 ฐานข้อมูลหนังสือขออนุญาตจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ	130	
1.12 ฐานข้อมูลสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น	4,472	
1.13 ฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ	16,890	
1.14 ฐานข้อมูลการขอชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่	5	
1.15 ฐานข้อมูลสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน	5,196	
1.16 ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น	29	(29 อบต.)
1.17 ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศพืชอนุรักษ์อพ.สธ.	172	(172 รหัสข้อมูล)

2. งานฐานข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ

เป็นฐานข้อมูลที่ทำการบันทึกผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ โดยหน่วยงานต่างๆ มีการจัดทำโครงการหรืองานวิจัยซึ่งมีการดำเนินงานอยู่ภายใต้แผนแม่บท 3 กรอบ 8 กิจกรรมของ อพ.สธ. และมุ่งเน้นการดำเนินงานศึกษาทรัพยากรทั้งสามฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

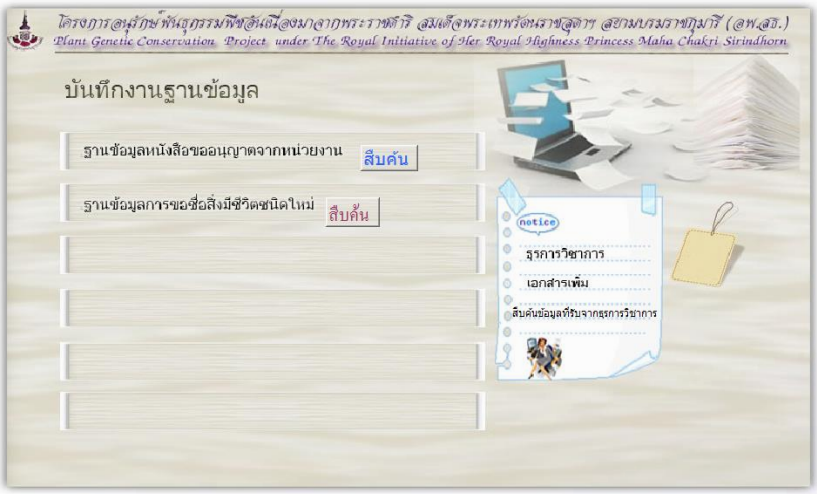
การบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ จะมีการระบุปีงบประมาณ หน่วยงาน พื้นที่ดำเนินการ และจำแนกโครงการหรืองานวิจัยตามกิจกรรมทั้ง 8 ของ อพ.สธ.ทำการบันทึกรายละเอียดต่างๆ ของโครงการหรืองานวิจัย ได้แก่ ชื่อโครงการ ชื่อผู้ประสานงาน/ชื่อหัวหน้าโครงการ เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ และ ผลการดำเนินงาน/ผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยปัจจุบันหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริกว่า 200 หน่วยงาน และมีข้อมูลการดำเนินงานที่บันทึกในฐานข้อมูลจำนวนประมาณ 20,000 ข้อมูล

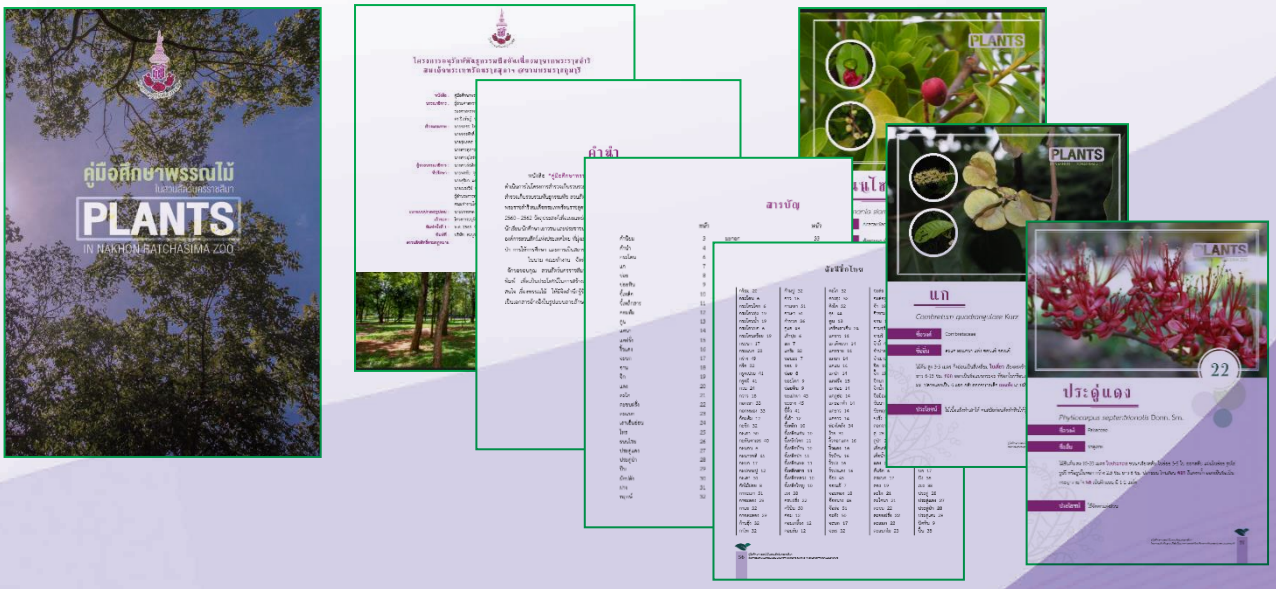

3. งานฐานข้อมูลหนังสือของหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

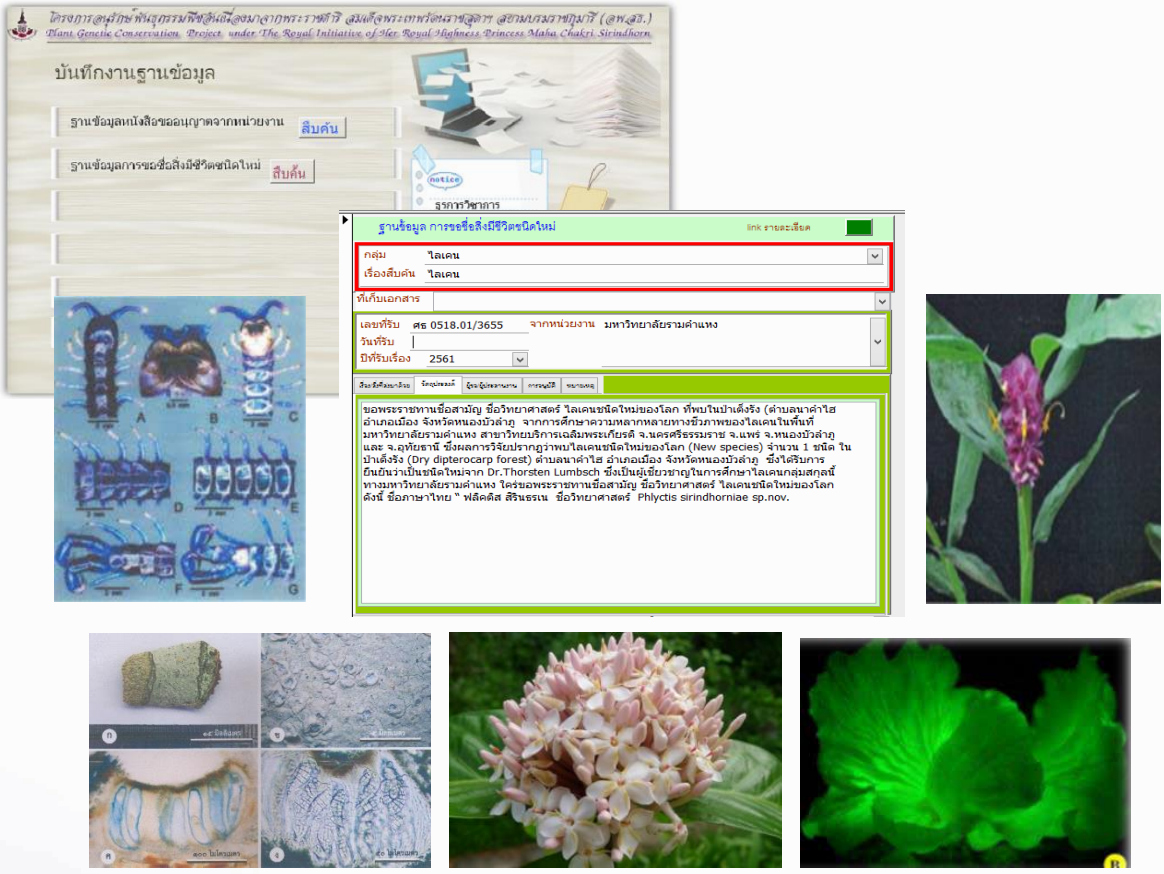
ฐานข้อมูลหนังสือที่ขออนุญาต อพ.สธ. เพื่อดำเนินการจัดพิมพ์และขอใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. เพื่อให้ปรากฏอยู่ในหนังสือนั้น ๆ ฐานข้อมูล จะมีการบันทึกรายละเอียดการขออนุญาตนำเสนอ เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ผลงานวิจัยต่าง ๆที่ได้จากการสำรวจและดำเนินงานภายใต้กรอบการดำเนินงานของ อพ.สธ.หรือดำเนินงานในพื้นที่ปกปักทรัพยากร ของ อพ.สธ. ที่หน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ รวมไปถึงการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ของ อพ.สธ. ประกอบการนำเสนอหรือตีพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆซึ่งในฐานข้อมูลจะมีการบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มของหน่วยงานที่ขออนุญาต (เผยแพร่/ตีพิมพ์/ใช้ตราสัญลักษณ์)ลงเลขที่รับ ลงวัน/เดือน/ปีที่รับเรื่อง เรื่องที่ขออนุญาต วัตถุประสงค์ ผู้ขอ/ผู้ประสานงาน และการอนุมัติ โดยปัจจุบันข้อมูลที่มีการบันทึกอยู่ในฐานข้อมูลหนังสือขออนุญาตจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริมีจำนวนมากกว่า 100 ข้อมูล

4. งานฐานข้อมูลการขอชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่

ฐานข้อมูลการขอชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ ดำเนินการบันทึกข้อมูลการขอพระราชทานชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ของโลก ซึ่งค้นพบจากการสำรวจทรัพยากรในพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืช รวมไปถึงการศึกษาวิจัยของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริปัจจุบันมีข้อมูลการขอชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่จำนวน 5 ข้อมูล คือ เข็มรัชประภา (*Ixora megalophylla* Chamch. Sp. Nov.) ตะขาบ (*Sterroprites violaceus*) เห็ดเรืองแสงสิรินรัศมี (*Neonothopanus nambi*) และหงส์เหินลูกผสมดอกสีม่วง “หังสรัตน์”, ไลเคน “ฟลิคติส สิรินธรเน”ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phlyctis sirindhorniae* sp.nov.

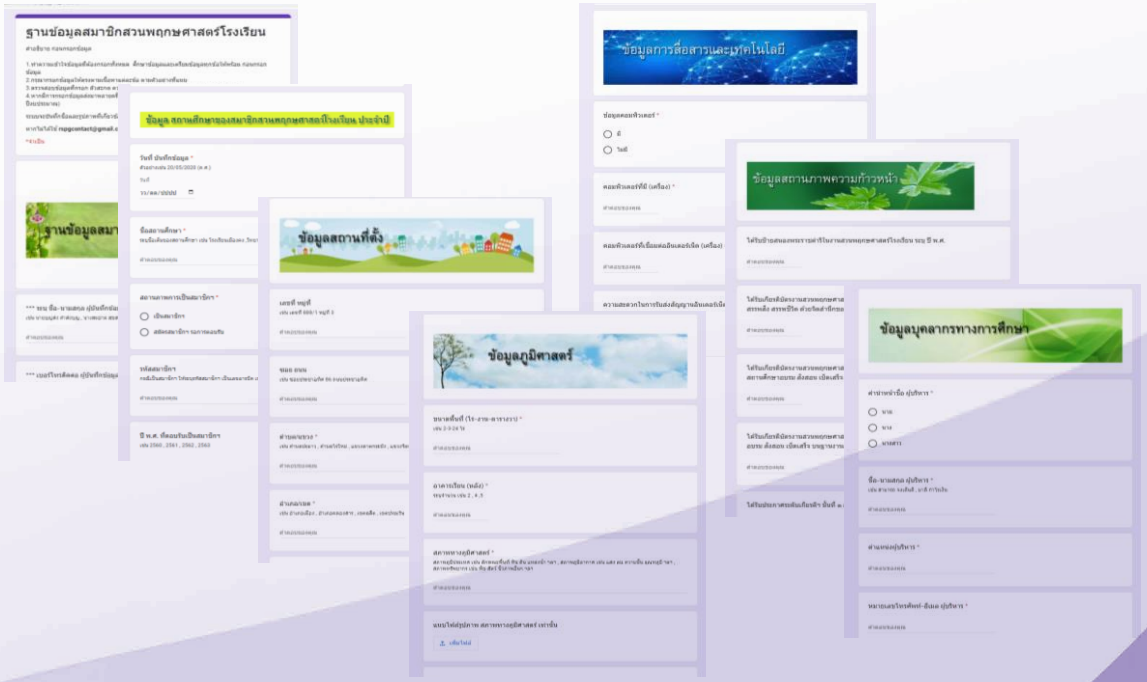

ตัวอย่างฐานข้อมูลการขอชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่

5. งานฐานข้อมูลสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ดำเนินการบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาที่ได้รับการตอบรับให้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของ อพ.สธ. โดยทำการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม Microsoft Access ซึ่งข้อมูลที่บันทึกลงในฐานข้อมูลประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ข้อมูลสถานภาพปัจจุบัน ข้อมูลการประสานงาน ข้อมูลทั่วไป และที่อยู่หรือสถานที่ติดต่อของสถานศึกษา จัดทำ google form ให้สมาชิกส่งข้อมูลเป็นปัจจุบันทุกปีการศึกษา ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจำนวน 5,858 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564)

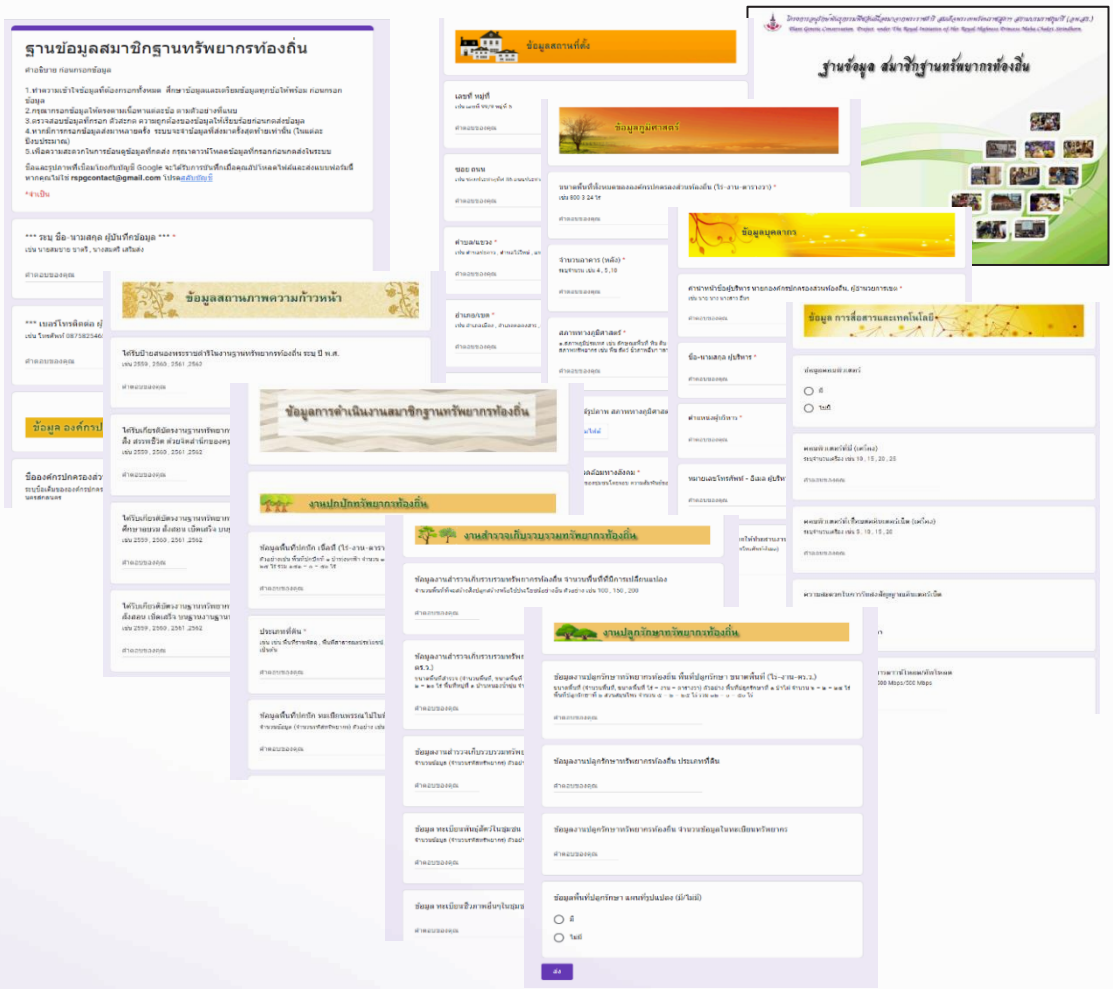

ตัวอย่างฐานข้อมูลสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

6. ฐานข้อมูลสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ดำเนินการบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น มีดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เช่นการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น สำรวจทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นๆ

โดยข้อมูลของสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นจะทำการบันทึกลงในโปรแกรม ได้แก่ ข้อมูลที่ตั้งของอปท. ข้อมูลการตอบรับการเป็นสมาชิก ข้อมูลที่ใช้ในการติดต่อ/ผู้ประสานงาน ข้อมูลสถานภาพการเป็นสมาชิก ข้อมูลเอกสารที่ได้รับจากสมาชิก และข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม จัดทำ google form ให้สมาชิกส่งข้อมูลเป็นปัจจุบันทุกปีงบประมาณ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นจำนวน 5,433 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2564)

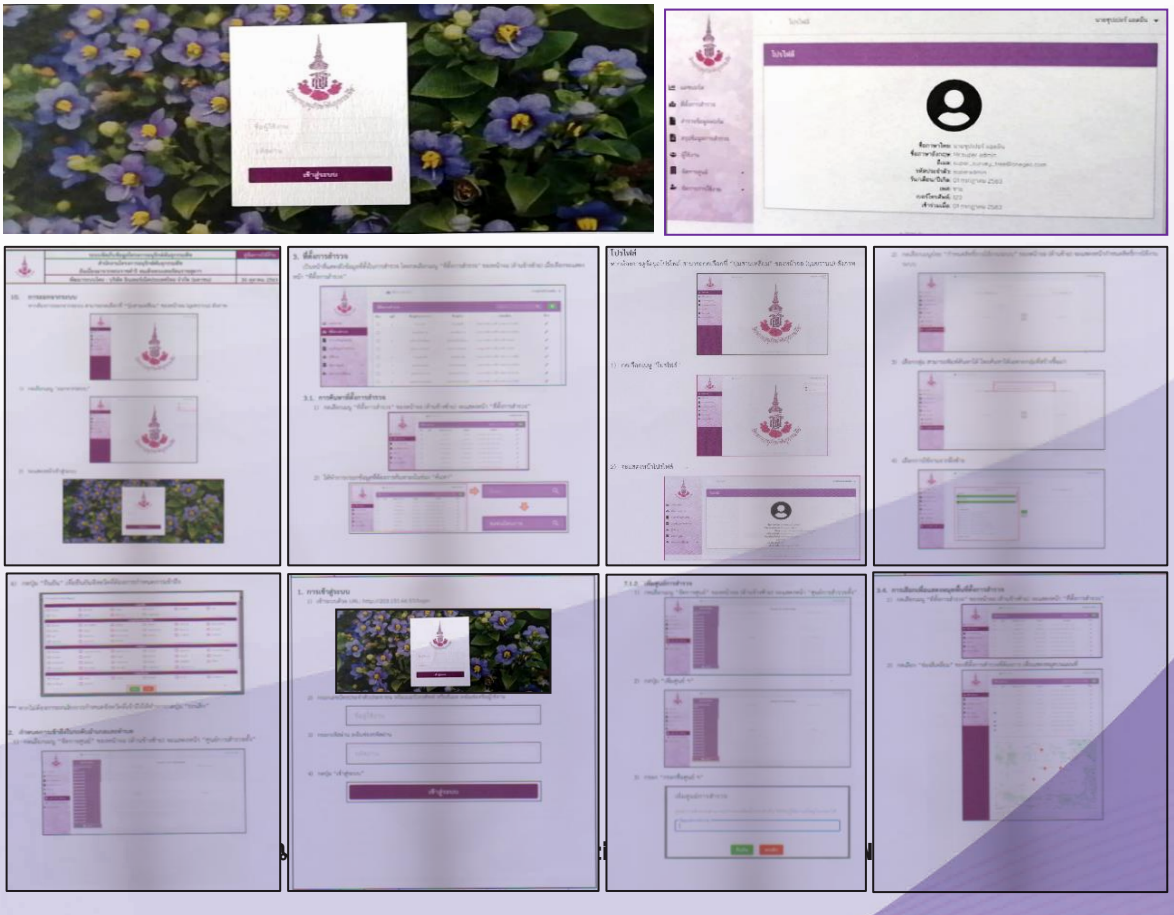
ตัวอย่างฐานข้อมูลสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น

7. ระบบจัดเก็บข้อมูลงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

เป็นการบันทึกข้อมูลของงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งดำเนินงานโดยสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ได้มีการสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยข้อมูลของทรัพยากรจะถูกบันทึกลงในเอกสารใบงาน 9 ใบงานซึ่งประกอบไปด้วย

ใบงานที่ 1 เรื่อง การเก็บข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น
ใบงานที่ 2 เรื่อง การเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น
ใบงานที่ 3 เรื่อง การเก็บข้อมูลด้านกายภาพในท้องถิ่น
ใบงานที่ 4 เรื่อง การเก็บข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน
ใบงานที่ 5 เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น
ใบงานที่ 6 เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของสัตว์ในท้องถิ่น
ใบงานที่ 7 เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวภาพอื่น ๆ ในท้องถิ่น
ใบงานที่ 8 เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น
ใบงานที่ 9 เรื่อง การเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น

โดยมีมหาวิทยาลัยหลัก เป็นศูนย์แม่ข่ายประสาน อพ.สธ.-มหาวิทยาลัย งานแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบดูแลการจัดเก็บข้อมูลปัจจุบันทั้งหมด 26 ศูนย์แม่ข่ายประสาน/ ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มหาวิทยาลัย โปรแกรมระบบการจัดเก็บข้อมูลงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อยู่ระหว่างการพัฒนาโปรแกรมร่วมกับโปรแกรมฐานทรัพยากร อพ.สธ. โดยบริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด (มหาชน) โดยการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิ อพ.สธ.

จากการสนับสนุนตามโครงการในกรอบการสร้างจิตสำนึก กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรของหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกลุ่ม G5 กลุ่มมหาวิทยาลัยและกลุ่ม G6 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่เชื่อมโยงความสอดคล้องเชิงนโยบายของ 1) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ในเป้าหมายขจัดความยากจน 2) แผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นการปฏิรูปกลไกระดับพื้นที่ โดยใช้ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล ที่ยกระดับขึ้นมาจากกลไกและเครือข่ายงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. 3) การใช้งบประมาณจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในโครงการจ้างงาน ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ตามมติ ครม.วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2563 มาพัฒนาขับเคลื่อนให้เกิดข้อมูลท้องถิ่นจาก 9 ใบงาน ซึ่งเป็นกระบวนการบันทึกข้อมูลจากงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อใช้ทดสอบระบบฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นที่ทาง อพ.สธ. พัฒนาร่วมกับบริษัท อินเตอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด หรือ INET โดยการสนับสนุนจากมูลนิธิ อพ.สธ.

ตัวอย่างประกาศรับสมัครลูกจ้าง ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. – มอ.

จากโครงการนี้ ทาง อพ.สธ. จึงประสานงานต่อเนื่องกับมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. รวม 11 แห่ง แห่งละ 40 อปท. รวมทั้งสิ้น 440 อปท. (2,200 ตำแหน่งงาน) ในการใช้การจ้างงานกับประชาชนใน อปท. ที่ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อดำเนินงานสำรวจและเก็บรวบรวมทรัพยากรในท้องถิ่น โดยใช้แนวทางการดำเนินงานในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เช่น การใช้ 9 ใบงาน และเป็นประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้สำรวจแต่มีมหาวิทยาลัยเป็นผู้กำกับดูแล

รูปแบบของระบบจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้วยเครื่องมือใบงาน 9 ใบงาน ที่ถูกแปลงรูปแบบจากกระดาษสู่คอมพิวเตอร์ โดยสามารถดำเนินงานได้ด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บไซต์ หรือผ่าน Mobile application จะมีการตรวจสอบความถูกต้องโดยเครือข่าย อพ.สธ. ก่อนนำลงฐานข้อมูลทรัพยากร

ตัวอย่าง Application ระบบเก็บข้อมูลทรัพยากร

การบูรณาการเครือข่ายมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ข้อมูลจากงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. ที่เกิดจากโครงการดังกล่าว มีตัวชี้วัดเชิงปริมาณข้อมูล 3,000 ข้อมูลต่อ อปท. ส่งผลให้ภายในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 มีปริมาณข้อมูลถึง 1,320,000 ข้อมูล (ข้อมูลที่ยังต้องตรวจสอบความถูกต้อง) ที่จะนำมาเป็นต้นแบบในฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นตามแนวทางการดำเนินงานในกรอบการใช้ประโยชน์ กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร เพื่อการขยายผลเชิงเครือข่ายระหว่างศูนย์แม่ข่าย อพ.สธ./ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. จังหวัดและเครือข่าย อปท. สู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

ปีงบประมาณ 2563 - 2564 อพ.สธ. เป็นจุดเปลี่ยนในการดำเนินการจัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ.โดยการสนับสนุนของมูลนิธิ อพ.สธ. ซึ่งจะดำเนินงานต่อเนื่อง ในการเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและแหล่งที่อยู่ของทรัพยากรที่มีอยู่จริงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับศูนย์แม่ข่ายประสานงานอพ.สธ.และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. เพื่อเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรที่ให้ประเทศไทยนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาประเทศต่อไป

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

ดำเนินการใช้ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชที่ได้จากการสำรวจเก็บรวบรวมในพื้นที่ปกปักทรัพยากร พื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร พื้นที่การปลูกรักษาทรัพยากร นำมาสู่การศึกษาประเมินในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร ทำให้เกิดองค์ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ นำมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาและวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช เพื่อให้มีพันธุ์ตามความต้องการในอนาคต หรือพบทรัพยากรท้องถิ่น เช่น พืชท้องถิ่น สัตว์ท้องถิ่นที่มีศักยภาพมาพัฒนาโดยการปลูกการเลี้ยงที่เหมาะสม โดยเป็นการวางแผนระยะยาว 30 ปี –50 ปี ว่าจะมีพันธุ์พืชลักษณะต่างๆ ที่ต้องการของช่วงเวลา เป็นการวางแผนคาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งเมื่อได้แผนพัฒนาพันธุ์พืชแต่ละชนิด นำทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย และพระราชทานให้กับหน่วยงานที่มีหน่วยงานในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืช เช่น กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น

ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา อพ.สธ. มีงานร่วมกับหลายหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น ในเรื่องกล้วยไม้ ร่วมกับศูนย์บริการการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริในเรื่องการคัดเลือกกล้วยไม้สปาโต เอื้องมอนไข่ กระเจียว เป็นต้น ในเรื่องมะเกี๋ยง ศูนย์บริการวิชาการด้านผลผลิตพืชห้างฉัตรจังหวัดลำปางร่วมกับสถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตร จังหวัดลำปาง ศูนย์บริการวิชาการด้านผลผลิตพืชดอยวาวี จังหวัดเชียงราย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, มหาวิทยาลัยพะเยา และมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งในปลายระยะ 5 ปีที่หนึ่ง ได้มีการประชุมแนวทางการพัฒนาพันธุ์พืชในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 ซึ่งมีการหารือในประเด็น แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการบริโภค, แนวโน้มการบริโภคสิ่งธรรมชาติและสิ่งสังเคราะห์, แนวโน้มการใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตใน

อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง, อุตสาหกรรมอาหาร, อุตสาหกรรมอาหารสัตว์, อุตสาหกรรมยารักษาโรค, อุตสาหกรรมสิ่งทอ, อุตสาหกรรมสีธรรมชาติและด้านอื่นๆ, การใช้ประโยชน์จากสารสกัดธรรมชาติจากพืช, จิตวิทยาการบริโภคของคนในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 และโภชนาการในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 ซึ่งเป็นการวางแผนในระยะยาว

ปัจจุบัน อพ.สธ. มีหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่มีศักยภาพในการดำเนินงานในเรื่องการวางแผนและพัฒนาพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นกรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว สวทช. มหาวิทยาลัยต่าง ๆ

การดำเนินงานในกิจกรรมที่ 6 นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลายหน่วยงานในการดำเนินการเพื่อให้ได้พันธุ์พืช/สัตว์/จุลินทรีย์ชนิดใหม่ที่เหมาะสมกับการปลูกเพื่อประโยชน์ในแง่ที่แตกต่างกัน สุดท้ายทำไปสู่การจดสิทธิบัตรพืชพันธุ์ใหม่ หรือถ้าเป็นทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. สนับสนุนให้มีการขึ้นทะเบียนทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อรักษาสิทธิ์ให้กับประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของทรัพยากร และเพื่อให้แก่ประชาชนชาวไทยได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

3. กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชพรรณไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทย โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนในกรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรนี้ 2 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร สามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

1. งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ดำเนินการสืบเนื่องจากที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริบางประการเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช *“การสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณนั้น ควรใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจและเกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้เกิดความรู้สึกกลัวว่า หากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสียเกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียดซึ่งจะเป็นผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว” “การให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข ได้ใกล้ชิดธรรมชาติ แล้วจิตใจจะอ่อนโยน”* อพ.สธ. ดำเนินงานสนองพระราชดำริจัดตั้งงาน *“สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน”* เพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืชโดยให้เยาวชนนั้นได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้ เห็นคุณค่าประโยชน์ความสวยงามอันจะก่อให้เกิดความคิดที่จะอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป ซึ่งสามารถดำเนินการงาน

สวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ของโรงเรียน เป็นการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้นักเรียนได้เผชิญกับความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะต้นไม้ตลอดจนสิ่งมีชีวิตอื่นที่อยู่อาศัยสัมพันธ์กับพืชพรรณไม้ทั้งหลาย และรวมถึงระบบนิเวศที่เกื้อกูลกันของธรรมชาติในบริเวณนั้น ชีวิตเด็กที่สัมพันธ์กับธรรมชาติจะเปิดโอกาสแห่งการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ตรงและสร้างความรื่นรมย์บ่มเพาะความอ่อนโยนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตทั้งหลาย ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจึงเป็นการดำเนินงานที่อิงรูปแบบของ *"สวนพฤกษศาสตร์"* โดยมีการรวบรวมพันธุ์ไม้ที่มีชีวิต มีแหล่งข้อมูลพรรณไม้ มีการศึกษาต่อเนื่องมีการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้งพรรณไม้ดอง มีการรวบรวมพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเข้ามาปลูกรวบรวมไว้ในโรงเรียนบันทึกข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ มีมุมสำหรับศึกษาค้นคว้าและมีการนำไปใช้ประโยชน์เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ไม่ฝืนธรรมชาติ เป็นไปตามความสนใจและความพร้อมของโรงเรียน ดำเนินการด้วยความสมัครใจไม่ให้เกิดความเครียด การใช้ *"สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน"* เป็นสื่อในการที่จะให้นักเรียนเยาวชนและประชาชนทั่วไปได้มีความเข้าใจเห็นความสำคัญของพืชพรรณเกิดความรักหวงแหนและรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ การดำเนินงานตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2537 จนถึงปลายระยะแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า มีสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ที่เป็นสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา มากกว่า 5,000 แห่ง

อพ.สธ. ได้จัดให้มีการฝึกอบรมปฏิบัติการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ทั่วประเทศโดยมีหลักสูตรในการฝึกอบรมเป็นรูปแบบเดียวกันเมื่อสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนผ่านการฝึกอบรมจาก อพ.สธ.แล้ว จะสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยทางอพ.สธ. ได้จัดทำคู่มือมอบให้แก่โรงเรียนสมาชิกบทเรียนออนไลน์ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ โดยสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (http://www.rspg.or.th)

ในช่วงระยะ 5 ปีที่หนึ่งจนถึงกลางระยะ 5 ปีที่หก ของ อพ.สธ. มีเจ้าหน้าที่กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และคณะที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และให้คำปรึกษาในการทำงานอย่างใกล้ชิด มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมต่อ (เรื่องการเก็บรวบรวมรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืชผักพื้นเมือง,เรื่องอารักขาพืชกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน, การวาดภาพทางพฤกษศาสตร์, การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช และ การเก็บตัวอย่างเพื่อการสกัดสารพันธุกรรม (DNA)เป็นต้น) และต่อมาในปีงบประมาณ 2561 อพ.สธ. ร่วมกับศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ในการดูแลเครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนได้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

เมื่อทางสถานศึกษาทำงานได้จนถึงระดับหนึ่ง สามารถสมัครขอรับการประเมินได้เพื่อแสดงถึงความสามารถในการทำงานของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ของโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนเข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการ

อนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตลอดจนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและช่วยเหลือชุมชนที่โรงเรียนนั้น ๆ ตั้งอยู่ ทาง อพ.สธ. มีขั้นตอนและวิธีการประเมินที่มีมาตรฐานโดยมีคณะกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน โดยสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสามารถยื่นขอรับการประเมินผ่านมาทางศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. เพื่อขอรับพระราชทานได้ดังนี้

1. ป้ายพระราชทานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

2. เกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

2.1 ขั้นที่ 1 เป็นเกียรติบัตรขั้นต้น เกียรติบัตรแห่งความมุ่งมั่น อนุรักษ์ สรรพสิ่งสรรพชีวิต ด้วยจิตสำนึกของครูและเยาวชน

2.2 ขั้นที่ 2 เป็นเกียรติบัตรขั้นกลาง เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่สถานภาพสถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

2.3 ขั้นที่ 3 เป็นเกียรติบัตรขั้นสูง เกียรติบัตรแห่งการเป็นสถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

สรุปจำนวนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564 จำนวน 5,858 แห่ง

สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่รับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และเกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ปี 2540 – 2564 จำนวน 604 แห่ง ประกอบด้วย

ก. ป้ายสนองพระราชดำริ ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 371 แห่ง

ข. เกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนขั้นที่ 1 เกียรติบัตรแห่งความมุ่งมั่น อนุรักษ์สรรพสิ่ง สรรพชีวิต ด้วยจิตสำนึกของครูและเยาวชน จำนวน 211 แห่ง

ค. เกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนขั้นที่ 2 เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่สถานภาพสถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 22 แห่ง

2. งานพิพิธภัณฑ์

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย กองทัพเรือ
- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
- พิพิธภัณฑ์พืชสิรินธร กรมวิชาการเกษตร
- หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- พิพิธภัณฑ์พืช คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ฯลฯ

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

ดำเนินการเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมสนับสนุนงานของอพ.สธ. ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ของอพ.สธ. หรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. โดยอยู่ในกรอบของแผนแม่บท นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้เยาวชนและบุคคลได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสาขาต่าง ๆ ตามความถนัดและสนใจ โดยมีคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาให้คำแนะนำ และให้แนวทางการศึกษา จัดตั้งเป็นชมรมนักชีววิทยาอพ.สธ. ในระดับโรงเรียน/มหาวิทยาลัย และชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการอพ.สธ.สำหรับนักวิจัย คณาจารย์ ในสถาบันศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้แก่เยาวชนต่อไป

สรุปงานที่ดำเนินงานในกิจกรรมที่ 8 ดังนี้

1) งานเผยแพร่โดยการจัดประชุมวิชาการและนิทรรศการ ซึ่งดำเนินงานโดย อพ.สธ. ในงานจัดนิทรรศการต่างๆ และร่วมกับหน่วยงาน ส่วนราชการ มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อเป็นการสรุปงานในภาพรวมของ อพ.สธ. เป็นการนำเสนอกิจกรรมของ อพ.สธ. ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาได้ดำเนินตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. เองและหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในงานนี้มีการประชุมวิชาการและนิทรรศการของชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ได้แก่

1.1 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ.ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริและสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.1.1 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย
ระหว่างวันที่ 21 – 27 มิถุนายน พ.ศ. 2544
ณ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.1.2 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต
ระหว่างวันที่ 9 – 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2546
ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

1.1.3 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว
ระหว่างวันที่ 19 – 25 ตุลาคม พ.ศ. 2548
ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

1.1.4 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน
ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550
ณ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ แสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

1.1.5 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย
ระหว่างวันที่ 19 – 25 ตุลาคม พ.ศ. 2552
ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
1.1.6 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ
ระหว่างวันที่ 1 – 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554
ณ ศูนย์ฝึกหนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
1.1.7 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก
ระหว่างวันที่ 20 – 26 ธันวาคม พ.ศ. 2556
ณ เขื่อนศรีนครินทร์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
1.1.8 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน
ระหว่างวันที่ 23 – 29 มีนาคม พ.ศ. 2559
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
1.1.9 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น
ระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน – 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560
ณ ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อภูมิภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดสระบุรี
1.1.10 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์
ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน – 5 ธันวาคม พ.ศ. 2562
ณ ศูนย์หนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จังหวัดนครราชสีมา

1.2 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.2.1 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ครั้งที่ 1
ระหว่างวันที่ 12 – 14 ตุลาคม พ.ศ. 2543
ณ อาคารสารนิเทศ 50 ปีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
1.2.2 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1
ระหว่างวันที่ 8 – 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553
ณ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
1.2.3 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 2
ระหว่างวันที่ 21 – 24 มิถุนายน พ.ศ. 2555
ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

1.2.4 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3

ระหว่างวันที่ 12 – 16 มิถุนายน พ.ศ. 2557

ณ โรงเรียนนนทบุรีวิทยาลัย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1.2.5 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่นระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4

ระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ณ สำนักพระราชวัง (สนามเสือป่า) พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

1.2.6 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 5

ระหว่างวันที่ 24 – 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2561

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

โดยในทุกครั้งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เป็นองค์ประธานในการประชุมวิชาการและนิทรรศการฯ ยกเว้นในปี 2562 ที่ทรงพระประชวร ผลตอบรับจากแบบประเมินเป็นที่ชื่นชมและเป็นที่น่าพึงพอใจต่อหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ และประชาชนที่เข้าชมงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากงานประชุมที่ทาง อพ.สธ. ดำเนินการจัดงานฯ แล้ว ทาง อพ.สธ. ยังได้ไปร่วมจัดงานนิทรรศการร่วมกับอีกหลายหน่วยงานซึ่งเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น อีกทั้งการนำเสนอผลงานทางวิชาการในงานประชุมวิชาการต่าง ๆ เช่น สมาคมพันธุศาสตร์แห่งประเทศไทย สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2) งานเผยแพร่และฝึกอบรม เพื่อสนับสนุนงานสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ เช่น การเก็บรวบรวมรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืชผักพื้นเมือง, การวาดภาพทางพฤกษศาสตร์ และ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เป็นต้น

3) งานเผยแพร่โดยการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จุลสารสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน รวม 30 ฉบับ จัดพิมพ์เป็นราย 2 เดือน เพื่อเผยแพร่ให้กับโรงเรียนซึ่งเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ทาง อพ.สธ. ได้จัดทำเป็น application เพื่อให้ดาวน์โหลดได้จากโทรศัพท์มือถือ แทบเล็ต และเป็น e-journal จากเว็บไซต์ อพ.สธ. นอกจากนั้นยังมีคู่มือสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน หนังสือการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ไม้พุทธประวัติ แพลงก์ตอน ศิลปะการวาดภาพพฤกษศาสตร์ พรรณไม้หมู่เกาะแสมสาร ไม้ย้อมสีธรรมชาติพรรณไม้เขื่อนศรีนครินทร์ พรรณไม้เขาวังเขมรจากยอดเขาถึงใต้ทะเลเล่มที่ 1 – 8 เป็นต้น อีกทั้งหนังสือวิชาการอีกมากมาย ซึ่งจัดพิมพ์โดย อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

4) งานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านวิชาการ เช่น เทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เทคนิคการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช เทคนิคทางชีววิทยาโมเลกุลพืช เทคนิคในการจำแนกพรรณไม้

เทคนิคการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ แก่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดย ฝ่ายวิชาการ อพ.สธ. สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

5) งานประชุมเชิงปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ณ ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช อพ.สธ. สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร และห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

6) งานอบรมเชิงปฏิบัติการชีวโมเลกุลพืช ในเรื่องการวิเคราะห์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอพืช ณ ห้องปฏิบัติการชีวโมเลกุลพืช อพ.สธ.สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานครและห้องปฏิบัติการชีวโมเลกุลพืช ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา นอกจากนั้น อพ.สธ. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น คณะเภสัชศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาการพฤกษเภสัชภัณฑ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,ห้องปฏิบัติการลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาภาคตะวันออก สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ห้องปฏิบัติการคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เป็นต้น

7) งานปรับปรุงพัฒนาเว็บไซต์ อพ.สธ. เพื่อเผยแพร่ แนะนำ และติดต่อเชื่อมโยงกับผู้ที่สนใจในงานของ อพ.สธ. และพัฒนาให้ทันสมัย (http://www.rspg.or.th) อพ.สธ. ดำเนินการปรับปรุงเว็บไซต์ของ อพ.สธ. ให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์ทุกวัน เพื่อเผยแพร่แนะนำสืบค้นข้อมูลพรรณไม้ต่างๆ และติดต่อเชื่อมโยงกับผู้ที่สนใจในงานของ อพ.สธ.

7.1 เว็บไซต์ (web sites) http://www.rspg.or.th อพ.สธ. ดำเนินการปรับปรุงเว็บไซต์ของ อพ.สธ. ให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์ทุกวัน เพื่อเผยแพร่ แนะนำ และติดต่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯและผู้ที่สนใจในงานของ อพ.สธ. จำนวนผู้ใช้บริการผ่านเว็บไซต์ อพ.สธ. ในปีงบประมาณ 2563 (ตุลาคม 2562– กันยายน 2563) จำนวน 71,124 ครั้ง และสืบค้นข้อมูลในเว็บไซต์ จำนวน 162,617 หน้า

7.2 เว็บบอร์ด (webboard) ได้แก่ http://www.plantgenetics-rspg.org/schoolbot_club/index.php?name=webboard

8) งานซึ่งดำเนินงานโดยชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. และชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. โดยที่ชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. และชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. ให้การสนับสนุนและร่วมสำรวจในกิจกรรมปกปักทรัพยากร กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรและในกิจกรรมอื่น ๆ ของ อพ.สธ. ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวถึงในกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นได้ร่วมในการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. ในทุกครั้ง

9) ก่อตั้งมูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.) เนื่องจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีรับสั่งกับนายพรชัย จุฑามาศ เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2551 ให้จัดตั้งมูลนิธิ อพ.สธ. และได้รับใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนงานตามเป้าหมายของ อพ.สธ. เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนชาวไทย สนับสนุนการฝึกอบรม ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนในงานของ อพ.สธ. สนับสนุนและส่งเสริมความเป็นไทย วิถีไทย วัฒนธรรมและ

ภูมิปัญญาอันดีงามของไทย ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ และไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใดทาง อพ.สธ. จึงได้ขอพระราชทานขยายพันธุ์พืชที่ได้รับพระราชทานนาม “ม่วงเทพรัตน์” มาในวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2552 ซึ่งต้นม่วงเทพรัตน์นั้นสามารถขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและออกดอกในขวดสวยงาม เพื่อให้ผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมสมทบทุนร่วมจัดตั้งมูลนิธิ อพ.สธ.

10) โครงการรวมใจภักดิ์ ปลูกมเหสักข์ – สักสยามินทร์ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) มีพระชนมายุ 84 พรรษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและการสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุกรรมพืชของประเทศ ให้ยั่งยืนเป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทยและหมู่ประชาคมโลกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นยังนำไปสู่การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต อีกทั้งนำไปสู่การอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชาติอย่างยั่งยืน ด้วยโครงการนี้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าสู่ตำบลในประเทศไทย จำนวน 7,255 ตำบล โดยมีเป้าหมายในการปลูกตลอดโครงการ พ.ศ. 2555 – 2558 จำนวน 8.4 ล้านต้น เปิดตัวโครงการ ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2554 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการพฤกษานุรักษ์ มเหสักข์ นวมินทรานุสรณ์ เนื่องจากเปลี่ยนรัชสมัยจากรัชกาลที่ 9 เป็นรัชกาลที่ 10

11) งานบรรยายและฝึกอบรมทำความเข้าใจและการดำเนินงานการสมัครเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น ในจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริทั้ง 77 จังหวัด

12) งาน application อนุรักษ์พันธุกรรมพืช หรือ RSPG application เพื่อให้เข้าถึงสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นและหนังสือ อพ.สธ. โดยร่วมพัฒนากับมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เครือข่าย อพ.สธ. และประชาชนที่สนใจเข้าไปใช้เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

6. สรุปงาน อพ.สธ. ในฐานะหน่วยงานของสำนักพระราชวัง

1. ในปีงบประมาณ 2560 อพ.สธ. ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในคณะทำงานปฏิรูปประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพภายใต้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยร่วมพิจารณาเป็นประเด็นสำคัญที่จะใช้แนวทางพระราชดำริด้านการรักษาฐานทรัพยากร 3 ฐาน ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพทรัพยากรชีวภาพ และวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่กำกับการใช้ทรัพยากรนั้นๆ โดยมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เป็นนโยบายระดับชาติในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพ **ประสานงานและส่งผลให้อยู่ในแผนปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่น ให้ครอบคลุมทั่วประเทศรวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน** โดยการบูรณาการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและพัฒนาเครือข่ายศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาฐานทรัพยากรท้องถิ่นตำบลตามแนวทางโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี บูรณาการร่วมกับแนวทางประชารัฐรวมทั้งขยายศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบลให้ครบ

7,255 ตำบลทั่วประเทศ เพื่อเข้าสู่แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่การขึ้นทะเบียนทรัพยากรเพื่อรักษาสิทธิ์และผลประโยชน์จากทรัพยากรให้กับประเทศไทย

2. อพ.สธ.เป็นหน่วยงานตัวอย่างในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืชครบวงจรและนำทรัพยากรพันธุกรรมพืชไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเพราะ อพ.สธ. ประกอบด้วยบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาการในระดับแนวหน้าของประเทศ ที่สำนักพระราชวังได้บ่มเพาะมาในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรพันธุกรรมพืช เป็นหนึ่งในหน่วยงานในประเทศไทยที่สามารถเป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในเรื่องการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชแบบครบวงจร โดยใช้แนวทางพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่สืบทอดงานรักษาทรัพยากรของประเทศจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

3. อพ.สธ. เข้าไปสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ประสานให้เข้าร่วมสนองพระราชดำริโดยให้หน่วยงานนั้นใช้พันธกิจและหน้าที่หลักของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นหลัก และใช้แนวทางพระราชดำริเข้าไปเสริม ไปเป็นคู่มือในการทำงานให้บรรลุพันธกิจและหน้าที่หลักของหน่วยงานได้สำเร็จ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ใช้งบประมาณที่ได้รับที่เป็นงบประมาณปกติมาทำงานได้ประโยชน์และเห็นผลชัดเจนให้กับประเทศชาติ

4. อพ.สธ. ทำหน้าที่ตามเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มาอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรอื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่มหาชนชาวไทย โดยการสร้างงานที่สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรให้กับเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม มีคู่มือ มีการฝึกอบรม และการให้กำลังใจ โดยใช้งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้สร้างงานนี้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรให้เกิดขึ้นตั้งแต่เยาว์วัย ณ ขณะนี้มีสถานศึกษา ได้แก่โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย เข้าร่วมเป็นสมาชิกมากกว่า 5,000 แห่ง

5. อพ.สธ.ทำหน้าที่สร้างงานและประสานในการทำข้อมูลทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่อย่างเป็นรูปธรรม มีคู่มือ มีการฝึกอบรม และการให้กำลังใจ เพื่อนำไปสู่การขึ้นทะเบียนทรัพยากรของประเทศไทย ฐานข้อมูลทรัพยากรของประเทศจะช่วยในการรักษาสิทธิ์ให้กับประเทศไทยไม่ให้ถูกนำไปใช้หาผลประโยชน์โดยไม่ทราบโดยต่างประเทศ และนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกของประชาชนในประเทศไทยให้ตระหนัก รู้คุณ เห็นค่า และหวงแหน โดยใช้งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างงานนี้เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลทรัพยากร และสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรให้กับประเทศชาติในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก จำนวน 5,433 แห่ง รวมถึงกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับเป็นนโยบายของกรมฯ ให้อบต.และเทศบาลเป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นทั้งประเทศไทย

6. อพ.สธ. ดำเนินงานตามแผนแม่บทที่วางไว้ ทุก ๆ 5 ปีโดยมีการจัดทำแผนแม่บทจนเข้าสู่แผนที่ 7 เพื่อให้เป็นแผนหลักในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ โดยในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด มีเป้าหมายการประสานงานที่สำคัญ

6.1 ประสานให้เกิดหน่วยฝึกอบรม อพ.สธ. ให้เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั่วประเทศ เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้กับสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่ อพ.สธ. จะสนับสนุนในการฝึกวิทยากรประจำศูนย์ฝึกอบรมต่าง ๆ ใช้หลักสูตรมาตรฐานเดียวกัน และรับรองหลักสูตรการฝึกตลอดจนวิทยากรตามแนวทางการสนองพระราชดำริ ทำให้เกิดงานบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยที่มีเป้าหมายชัดเจน เป็นเครือข่ายศูนย์ฝึกอบรมให้กับ อพ.สธ. และยังมีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

6.2 ประสานกับหน่วยงานระดับชาติ เช่น กระทรวงต่าง ๆ เช่นกระทรวงมหาดไทย, กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ในการร่วมมือกันดำเนินงานสนองพระราชดำริ และร่วมจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรให้กับประเทศไทย เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องของการขึ้นทะเบียนรักษาสิทธิ์ให้กับท้องถิ่นและประเทศไทย นอกจากนั้นข้อมูลทรัพยากรที่เป็นระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ จะช่วยในการวางแผนพัฒนาประเทศ ไปในทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน

7. ภาระงานของ อพ.สธ. ตามวัตถุประสงค์ของ อพ.สธ. ณ ปัจจุบัน

7.1 ทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานวิชาการในทุกด้านเป็นหลัก โดยเฉพาะการดำเนินงานศึกษาทดลองวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช และทรัพยากรต่าง ๆ ที่ส่งผลและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทยโดยทำงานร่วมกับศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ., ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ซึ่งเป็นพี่เลี้ยงให้กับเครือข่ายทั้งสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อเน้นในการดำเนินงานไม่เฉพาะพันธุ์พืชเศษฐกิจ แต่เพียงอย่างเดียว แต่เน้นในทรัพยากรชีวภาพที่มีความสำคัญในระบบนิเวศ หายาก ใกล้สูญพันธุ์ และมีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ที่สัมพันธ์กับทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นงานที่ได้เห็นผลผลิตจากการค้นคว้า วิจัย ทรัพยากรต่าง ๆ จนเห็นเป็นรูปธรรมจับต้องได้ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกับคนในท้องถิ่นต่าง ๆ

7.2 ให้ความสำคัญกับการพัฒนารวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นแบบมาตรฐานสากลและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยการสนับสนุนจากมูลนิธิ อพ.สธ. ให้เกิดฐานข้อมูลทรัพยากรที่สื่อและเชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วประเทศ โดยมี อพ.สธ. เป็นศูนย์กลางรวมของศูนย์ข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ

7.3 ขับเคลื่อนงานร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ทรัพยากรและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้ง 3 ฐาน (1.ทรัพยากรกายภาพ 2.ทรัพยากรชีวภาพ 3.ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) ควบคู่ไปกับการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในด้านกระบวนการวางแผน การประสานดำเนินงาน การจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะการยืนยันเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานจากสำนักงบประมาณและแหล่งทุนต่าง ๆ และการติดตามผลการดำเนินงานผ่านทางรายงานและมีผลผลิตจริง ๆ

7.4 อพ.สธ. มีการจัดทำรายงานและมีประชุมใหญ่ คือการประชุมคณะกรรมการ อพ.สธ. เป็นประจำทุกปี (ตามเหตุการณ์ปัจจุบันที่อาจมีเรื่องของโรคระบาดต่าง ๆ ทำให้จัดการประชุม onsite ไม่ได้) การประชุมร่วมกับคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ (จำนวนประมาณ 200 หน่วยงาน เพื่อสรุปการดำเนินงานในแต่ละปีของ อพ.สธ. และของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปีและทูลเกล้าฯ ถวายรายงานประจำปีให้สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชวินิจฉัย

7.5 อพ.สธ. มีการดำเนินงานในการเป็นเจ้าภาพร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่มีความพร้อมในการดำเนินการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. จะดำเนินการจัดการประชุมใหญ่ทุก ๆ 2 ปี โดยมีการร่วมจัดแสดงนิทรรศการกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทุกหน่วยงาน นอกจากนั้นยังมีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ร่วมกับสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นสลับปีเว้นปีกับงานประชุมใหญ่ เพื่อแสดงผลงานเชิงประจักษ์ของ อพ.สธ. ในฐานะของหน่วยงานของสำนักพระราชวังให้กับกลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไป

อพ.สธ. ยังคงมุ่งมั่นและทำงานต่อไป ดังพระราชกระแสสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2540 **การรักทรัพยากร คือการรักชาติ รักแผ่นดิน** ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2541 **ให้ทำงานตั้งแต่ยอดเขาถึงใต้ทะเล** และในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 ทรงมีพระราชกระแสและพระราชดำริให้กับกองทัพเรือซึ่งเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. **ความมั่นคงของประเทศ คือความมั่นคงทางทรัพยากร**

8. เป้าหมายรวมและวิสัยทัศน์

เพื่อพัฒนาบุคลากร
อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร
ให้เกิดประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย

9. วัตถุประสงค์

1) ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของทรัพยากร

2) ให้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ จนเกิดผลประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย

3) ให้มีระบบข้อมูลทรัพยากรสื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ

10. พันธกิจ

10.1 อนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ ได้แก่ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

10.2 นำพืชที่ได้สำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นของพืชที่มีอยู่เดิมและหายากใกล้สูญพันธุ์ เพื่อไปปลูกรักษาพันธุกรรมไว้ในพื้นที่ที่ปลอดภัยในหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ และธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา

10.3 นำความรู้จากการศึกษาวิจัยพืชพรรณและความหลากหลายทางชีวภาพ การศึกษาทรัพยากรกายภาพ การสำรวจและบันทึกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย เพื่อสร้างฐานองค์ความรู้ทางวิทยาการ ที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง

10.4 จัดทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชรวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ได้แก่ **ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ** และ**ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** โดยเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เช่น ศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กับศูนย์ข้อมูลทรัพยากร สวนจิตรลดา และข้อมูลเกี่ยวกับพันธุกรรมพืชของหน่วยงานต่างๆ สื่อถึงกันในระบบเดียวกัน

10.5 สร้างเด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรธรรมชาติ รักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

10.6 เสริมสร้างสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายระดับต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร

11. เป้าหมายในแผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายรวมและวิสัยทัศน์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ อพ.สธ. จึงได้กำหนดเป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 –30 กันยายน พ.ศ. 2569) โดยยึดพระราชดำริและแนวทางที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานไว้เป็นหลัก โดยดำเนินงานต่อเนื่องจากระยะที่ผ่านมา ดังนี้

11.1 เน้นและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานวิชาการในทุกด้านเป็นหลัก โดยเฉพาะการดำเนินงานศึกษาทดลองวิจัย เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ส่งผลและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย

11.2 ให้ความสำคัญกับการพัฒนารวบรวมข้อมูลและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรให้เป็นมาตรฐานสากลและเกิดประโยชน์สูงสุด

11.3 เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ทรัพยากรและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้ง 3 ฐาน ควบคู่ไปกับการปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในด้านกระบวนการวางแผน การประสานดำเนินงาน การจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะการยืนยันเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานจากสำนักงบประมาณและแหล่งทุนต่าง ๆ และการติดตามผลการดำเนินงาน

11.4 ให้การดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. ไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 – 2569)

11.5 กรอบการดำเนินงานตามแผนแม่บท 3 กรอบ 8 กิจกรรม คือ กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และกรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

12. แนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

อพ.สธ. มีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มาอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของทรัพยากรให้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติจนเกิดผลประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทยและให้มีระบบข้อมูลทรัพยากรให้สื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ อพ.สธ. จึงกำหนดแนวทางและแผนการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ซึ่งเป็นการดำเนินงานปีที่ 31 – 35 ของ อพ.สธ. โดยมีกิจกรรม 8 กิจกรรมที่อยู่ภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน และ 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงาน ให้คำปรึกษา สนับสนุน และร่วมมือกับหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำแผนปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้แผนแม่บท ซึ่งแต่ละแผนจะมีระยะเวลา 5 ปี ของปีงบประมาณ โดยที่หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริมีคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานฯ มีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอและแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะอนุกรรมการในด้านต่าง ๆ รวมถึงมีคณะทำงานหรือคณะอนุกรรมการในการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยงานของตนให้ชัดเจน โดยระบุสาระสำคัญในการดำเนินงาน เช่น พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเรื่องผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติและงบประมาณในการดำเนินงาน โดยมี อพ.สธ. เป็นผู้พิจารณาจากแผนปฏิบัติงานรายปี เพื่อให้อยู่ในแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ. และสนับสนุนแผนปฏิบัติงานประจำปี/โครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนแม่บทของ อพ.สธ. เพื่อของบประมาณในการดำเนินงานไปยังแหล่งทุนต่าง ๆ ต่อไป

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

เป็นกรอบการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องของการรักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิมที่อยู่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเป็นเจ้าของครอบครองโดยถูกกฎหมาย ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้ในพื้นที่นั้นๆ ว่ามีทรัพยากรอะไร เพื่อวางแผนและดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ นอกจากนั้นให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริดูแลในพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของหน่วยงานเอง และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่หน่วยงานตั้งอยู่ในการร่วมสำรวจทรัพยากรเพื่อเก็บรวบรวมทรัพยากรที่ล่อแหลมต่อการสูญพันธุ์ และทรัพยากรที่มีศักยภาพเพื่อมาพัฒนาต่อไป และสามารถที่จะกำหนดให้เกิดพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายพันธุ์ทรัพยากรเพื่อการศึกษาวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ เป็นการเพิ่มทรัพยากรที่มีอยู่ในสภาพธรรมชาติให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ไม่สูญพันธุ์และมีวัตถุดิบเพียงพอในการศึกษาวิจัย หรือเป็นตัวอย่างในการปลูกรักษาทรัพยากร โดยมีกิจกรรมที่สนับสนุนกรอบการเรียนรู้ทรัพยากรนี้ 3 กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร สามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร

เป้าหมาย

1.เพื่อปกปักรักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ (*in situ*) ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่มีพื้นที่ป่าดั้งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบ โดยไม่มีนโยบายจะเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ แต่จะต้องเป็นพื้นที่นอกเหนือจากพื้นที่ของกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือจะต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหากับราษฎรโดยเด็ดขาด

2. เพื่อร่วมมือกับกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยที่กรมฯนำพื้นที่ของกรมฯ มาสนองพระราชดำริ ตามความเหมาะสม

ตัวอย่างพื้นที่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น พื้นที่ป่าในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ป่าของสถาบันการศึกษา พื้นที่ป่าของสวนสัตว์ พื้นที่ป่าของเขื่อนต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พื้นที่ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น พื้นที่ป่าที่ชาวบ้านร่วมใจปกปักรักษา ป่าชุมชนเป็นต้นโดยการดำเนินงานในพื้นที่ปกปักทรัพยากรนี้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงาน/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้นๆ โดย อพ.สธ. สามารถเป็นผู้ประสานและสนับสนุนด้านวิชาการ/บุคลากร ประสานศูนย์แม่ข่ายประสานงาน/ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในการสนับสนุนบุคลากร/นักวิจัยเพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่

แนวทางการดำเนินกิจกรรมปกปักทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากร

1. การทำขอบเขตพื้นที่ปกปักทรัพยากร และให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด

1.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ

1.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของและมีเอกสารอนุญาตให้ใช้พื้นที่นั้น ๆ)

***พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎร ในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง**

2. การสำรวจ ทำรหัสประจำต้นไม้ และบันทึกค่าพิกัดตำแหน่ง เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในพื้นที่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

3. การสำรวจ ทำรหัส และบันทึกค่าพิกัดตำแหน่งของทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ นอกเหนือจากพันธุกรรมพืช เช่น สัตว์ จุลินทรีย์

4. การสำรวจ ทำรหัส และบันทึกค่าพิกัดตำแหน่งของทรัพยากรกายภาพ เช่น ดิน หิน แร่ธาตุต่าง ๆ คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ เป็นต้น

5. การสำรวจเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรกายภาพและทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่

6. สนับสนุนให้มีอาสาสมัครปกปักรักษาทรัพยากรในพื้นที่สถานศึกษา เช่น นักศึกษาในมหาวิทยาลัย ในระดับหมู่บ้าน ตำบล สนับสนุนให้ประชาชนที่อยู่รอบ ๆ พื้นที่ปกปักทรัพยากร เช่น มีกิจกรรมป้องกันไฟป่า กิจกรรมร่วมมือร่วมใจรักษาทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากร เป็นต้น

7. ดำเนินการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ สามารถทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ หรือดำเนินการใด ๆ ที่ไม่กระทบกระเทือนความเป็นป่าธรรมชาติดั้งเดิม

เครื่องมือในการดำเนินงานกิจกรรมที่1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร

1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก
2. Form F2-M
3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.
4. Platform LandViewer
5. Platform EO Browser
6. ภาพถ่ายจากดาวเทียม

ฯลฯ

การรายงานผลงานกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร

1. รายงานเชิงบรรยายตามหลักวิชาการ ชนิด จำนวน ของทรัพยากร มีรูปถ่ายประกอบอย่างชัดเจน

2. รายงานผลในรูปของตาราง Template 9 ใบงาน และสามารถลงผ่าน application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.หรือถ้ามีรูปแบบของตารางฐานข้อมูลของหน่วยงานเอง และสามารถเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ.

หมายเหตุ

1. พื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร เป็นคนละพื้นที่กับพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรและคนละพื้นที่กับพื้นที่ในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

2. ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมปกปักทรัพยากร สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่งานฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

3. กิจกรรมปกปักทรัพยากร ใช้แนวทางการรักษาพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่ภายในพื้นที่เป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงานในกิจกรรม

4. พื้นที่ที่นำมาสนองพระราชดำริในกิจกรรมนี้ ไม่ได้หมายความว่าเป็นการนำพื้นที่นั้นเข้ามาน้อมเกล้าฯ ถวาย เพื่อให้เป็นทรัพย์สินของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง แต่หมายถึงเป็นพื้นที่ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานนั้น ๆ ที่เป็นเจ้าของ แต่ใช้แนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมปกปักทรัพยากร และในอนาคตถ้าหน่วยงานนั้น ๆ มีนโยบายในการดำเนินการปรับปรุงหรือต้องการ

ใช้พื้นที่ปกปักทรัพยากร เพื่อใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ทางหน่วยงานสนองพระราชดำริฯนั้น ๆ สามารถดำเนินการแจ้งความประสงค์มายัง อพ.สธ. เปลี่ยนกิจกรรมในการดำเนินงานในพื้นที่นั้น ๆ ได้ แต่ในกรณีที่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการสูญเสียทรัพยากรที่มีค่า อาจต้องมีประชุมและขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริและประชุมร่วมกับ อพ.สธ. เพื่อหาข้อสรุปในการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงพื้นที่ต่อไป

5. สามารถนำทรัพยากรที่สามารถที่สำรวจเก็บรวบรวมได้/ขยายพันธุ์เพิ่มเพื่อไปดำเนินงานในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร และนำไปสู่การดำเนินงานในกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป

6. สำหรับเรื่องการอบรมอาสาสมัคร/ประชาชน/นักเรียน/นักศึกษา ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หมู่บ้าน ในพื้นที่ปกปักทรัพยากร ให้จัดงานอยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมทรัพยากรในพื้นที่ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตรหรือมากกว่าของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ได้แก่ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ในพื้นที่ที่ทราบแน่ชัดว่ากำลังจะเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิม เช่น จากป่ากลายเป็นสวน พื้นที่ตามเกาะต่าง ๆ ที่จะกลายสภาพเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่ที่เร่งในการสร้างถนนและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้พิจารณาความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานที่เป็นแกนกลางดำเนินงานในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญโดยจะต้องประสานงานและขออนุญาตการร่วมสำรวจกับเจ้าของพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ถูกต้องตามกฎหมายอย่างชัดเจน

2. เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมทรัพยากรในพื้นที่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเอง ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา อาจจะกำลังเปลี่ยนแปลงหรือไม่ก็ได้แต่เป็นคนละพื้นที่กับพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืช/ทรัพยากรดังในกิจกรรมที่ 1

อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาต่าง ๆ ในการร่วมสำรวจในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาต่างๆ ฯลฯ กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันทั้งในเรื่องวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

1. การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ในบริเวณรัศมีอย่างน้อย 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งพื้นที่แต่อาจเริ่มต้นในพื้นที่ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนา หรือล่อแหลมต่อการเปลี่ยนแปลงก่อน

เช่น พื้นที่กำลังจะสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างศูนย์การค้า พื้นที่สร้างถนน การขยายทางหลวงหรือเส้นทางต่าง ๆ พื้นที่สร้างสายไฟฟ้าแรงสูง พื้นที่ที่กำลังถูกบุกรุก และในพื้นที่อื่นๆ ที่จะถูกพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมโดยอาจดำเนินการร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. พื้นที่ที่สำรวจจะต้องอยู่ในเงื่อนไขที่เป็นของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเอง หรือถ้าเป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่น เจ้าของพื้นที่นั้น ๆ ต้องอนุญาตให้เข้าสำรวจได้

2. การสำรวจ ทำรหัสประจำต้นไม้ และบันทึกค่าพิกัดตำแหน่งเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในพื้นที่

3. การสำรวจ ทำรหัสและบันทึกค่าพิกัดตำแหน่งของทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ นอกเหนือจากพันธุกรรมพืช เช่น สัตว์ จุลินทรีย์

4. การสำรวจ ทำรหัสและบันทึกค่าพิกัดตำแหน่งของทรัพยากรกายภาพ เช่น ดิน หิน แร่ธาตุต่าง ๆ คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ เป็นต้น

5. การสำรวจเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรกายภาพและทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่

6. การเก็บรวบรวมทรัพยากรชีวภาพเพื่อเป็นตัวอย่างแห้ง และตัวอย่างดอง รวมถึงการเก็บตัวอย่างทรัพยากรกายภาพ เพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษาหรือเก็บในพิพิธภัณฑ์พืช พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา

7. การเก็บพันธุกรรมทรัพยากร สำหรับพืชสามารถเก็บเพื่อเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษาหรือมีการเก็บในรูปเมล็ดในห้องเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ การเก็บต้นพืชมีชีวิตเพื่อไปปลูกในที่ปลอดภัย การเก็บชิ้นส่วนพืชที่มีชีวิต (เพื่อนำมาเก็บรักษาในสภาพเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ) และสำหรับทรัพยากรอื่น ๆ (สัตว์ จุลินทรีย์ เห็ด รา ฯลฯ) สามารถเก็บตัวอย่างมาศึกษาและขยายพันธุ์ต่อไปได้ ในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

เครื่องมือในการดำเนินงานกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก
2. Form F2-M
3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.
4. Platform LandViewer
5. Platform EO Browser
6. ภาพถ่ายจากดาวเทียม

ฯลฯ

การรายงานผลงานกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

1. รายงานเชิงบรรยายตามหลักวิชาการ ชนิด จำนวน ของทรัพยากร มีรูปถ่ายประกอบอย่างชัดเจน

2. รายงานผลในรูปของตาราง Template 9 ใบงาน และสามารถลงผ่าน application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.หรือถ้ามีรูปแบบของตารางฐานข้อมูลของหน่วยงานเอง และสามารถเชื่อมต่อกับฐานทรัพยากร อพ.สธ

หมายเหตุ

1. พื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรเป็นคนละพื้นที่กับพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และคนละพื้นที่กับพื้นที่ในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

2. ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรนี้ สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่งานฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

3. นำทรัพยากรที่เก็บรวบรวมได้ไปดำเนินงานในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร และนำไปสู่การดำเนินงานในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อนำทรัพยากรที่มีค่า ใกล้สูญพันธุ์ หรือต้องการเพิ่มปริมาณเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยการคัดเลือกทรัพยากรพื้นที่ในกิจกรรมที่1 กิจกรรมปกปักทรัพยากรและกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรเป็นการดำเนินงานเป็นกิจกรรมต่อเนื่องโดยการนำพันธุกรรมทรัพยากรชีวภาพต่าง ๆ ไปเพาะพันธุ์ ปลูกเลี้ยง และขยายพันธุ์เพิ่มในพื้นที่ที่ปลอดภัยเรียกว่าพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

2. เพื่อส่งเสริมให้เพิ่มพื้นที่แหล่งรวบรวมพันธุ์ทรัพยากรตามพื้นที่ของหน่วยงานต่าง ๆ (*ex situ*) ทั้งในแปลงเพาะขยายพันธุ์ ห้องปฏิบัติการฯ แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ เช่น พื้นที่ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีอยู่ 6 ศูนย์ทั่วประเทศ ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองของกรมวิชาการเกษตร องค์การสวนสัตว์ฯ องค์กรปกครองท้องถิ่น สถาบันการศึกษาที่นำพื้นที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริเป็นลักษณะของสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ พื้นที่ในป่าชุมชนที่ร่วมสนองพระราชดำริและการเก็บรักษาในรูปเมล็ด เนื้อเยื่อ และสารพันธุกรรม (DNA) ในห้องปฏิบัติการฯ ในหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริรวมถึงการเก็บรักษาพันธุกรรมต่าง ๆ ห้องปฏิบัติการ อพ.สธ. สวนจิตรลดา

อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน สนับสนุนด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น สถาบันการศึกษา จังหวัด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองทัพอากาศ กรมวิชาการเกษตร ฯลฯ กำหนดพื้นที่ในการดำเนินงานกำหนดพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยงานฯให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ทั้งในเรื่องวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

<u>ทรัพยากรพันธุกรรมพืช</u>

1. การทำขอบเขตพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร และให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด

1.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ

1.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของและมีเอกสารอนุญาตให้ใช้พื้นที่นั้น ๆ)

***พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎร ในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง**

2. การปลูกรักษาต้นพันธุกรรมพืชในแปลงปลูก การปลูกรักษาต้นพืชมีชีวิตลักษณะป่าพันธุกรรมพืช มีแนวทางดำเนินงานคือ สำรวจสภาพพื้นที่และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน งานขยายพันธุ์พืช งานปลูกพันธุกรรมพืชและบันทึกผลการเจริญเติบโต งานจัดทำแผนที่ต้นพันธุกรรมและบันทึกค่าพิกัดตำแหน่งต้นพันธุกรรม

3. การตรวจสอบพืชปราศจากโรคก่อนการเก็บรักษาพันธุกรรมพืชในรูปแบบต่าง ๆ

4. การเก็บรักษาทั้งในรูปของเมล็ด ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวในรูปของธนาคารพันธุกรรม ศึกษาหาวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ และทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์

5. การเก็บรักษาโดยศึกษาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชแต่ละชนิด ศึกษาการฟอกฆ่าเชื้อ ศึกษาสูตรอาหารที่เหมาะสม ศึกษาการเก็บรักษาโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว และในไนโตรเจนเหลว (cryopreservation) และการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

6. การเก็บรักษาในรูปสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์เช่นการวิเคราะห์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ การปรับปรุงพันธุ์พืช เป็นต้น

7. การดำเนินงานในรูปของสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ สวนสาธารณะต่าง ๆ การปลูกพืชในสถานศึกษา โดยมีระบบฐานข้อมูลบันทึกพิกัดตำแหน่งที่ปลูกพันธุกรรม ที่สามารถติดตามผลการเจริญเติบโตและใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต

8. การดำเนินการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ สามารถทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ หรือดำเนินการใด ๆ ที่ไม่กระทบกระเทือนกับการปลูก เลี้ยง และรักษาทรัพยากร

<u>ทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์และทรัพยากรพันธุกรรมชีวภาพอื่น ๆ</u>

ให้ดำเนินการให้มีสถานที่เพาะเลี้ยงหรือห้องปฏิบัติการที่จะเก็บรักษา เพาะพันธุ์/ขยายพันธุ์ตามมาตรฐานความปลอดภัย โดยมีแนวทางการดำเนินงานคล้ายคลึงกับการดำเนินงานในทรัพยากรพันธุกรรมพืชข้างต้น

หมายเหตุ

1. พื้นที่ในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากรเป็นคนละพื้นที่กับกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และคนละพื้นที่กับกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

2. ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากรนี้ สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่งานฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

3. สามารถนำทรัพยากรในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร และนำไปสู่การดำเนินงานในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

เครื่องมือในการดำเนินงานกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก
2. Form F2-M
3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.
4. Platform LandViewer
5. Platform EO Browser
6. ภาพถ่ายจากดาวเทียม

ฯลฯ

การรายงานผลงานกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

1. รายงานเชิงบรรยายตามหลักวิชาการ ชนิด จำนวน ของทรัพยากร มีรูปถ่ายประกอบอย่างชัดเจน

2. รายงานผลในรูปของตาราง Template 9 ใบงาน และสามารถลงผ่าน application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.หรือถ้ามีรูปแบบของตารางฐานข้อมูลของหน่วยงานเอง และสามารถเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ.

2. กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

เป็นกรอบการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างมีเป้าหมายและตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่เป็นทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งมี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
2. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ
4. การสร้างบุคลากรพัฒนาระบบนิเวศและเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมที่เข้มแข็ง

การดำเนินงานให้ยุทธศาสตร์ฯ ประสบความสำเร็จต้องใช้ทุนทางทรัพยากรของประเทศเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น อพ.สธ. จึงพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรให้เป็นปัจจุบันเพื่อนำไปใช้

ประโยชน์และบรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวพระราชดำริ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนกรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรนี้ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรและกิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร สามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อศึกษาและประเมินศักยภาพพันธุกรรมพืชและทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำรวจเก็บรวบรวมและปลูกรักษาไว้จากกิจกรรมที่ 1-3 หรือเป็นทรัพยากรที่ถูกคัดเลือกมาจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งสามฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีการวางแผนและดำเนินการวิจัยศักยภาพของทรัพยากรต่าง ๆ นำไปสู่การเกิดผลิตภัณฑ์ ที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่นต่าง ๆ และประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาศักยภาพของทรัพยากรที่อาจนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ สายพันธุ์จุลินทรีย์ ตามแนวพระราชดำริ และมีแนวทางนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยที่ทรัพยากรไม่สูญหายไป

อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ ส่งเสริมในการดำเนินงานด้านวิชาการและการวิจัย ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น มหาวิทยาลัย กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมป่าไม้ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ฯลฯ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายและทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ.และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

1. การวิเคราะห์ทางกายภาพ เช่น แร่ธาตุในดิน คุณสมบัติของน้ำ ฯลฯ จากแหล่งกำเนิดพันธุกรรมดั้งเดิมของพืชนั้น ๆ

2. การศึกษาทางด้านชีววิทยา สัณฐานวิทยา สรีรวิทยา ชีวเคมี พันธุศาสตร์ ฯลฯ ของทรัพยากรชีวภาพที่คัดเลือกมาศึกษา

3. การศึกษาด้านโภชนาการ องค์ประกอบของสาระสำคัญ เช่น รงควัตถุ กลิ่น สาระสำคัญต่าง ๆ ในพันธุกรรมพืชและทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ ที่เป็นเป้าหมาย

4. การศึกษาการปลูก การเขตกรรมและขยายพันธุ์พืชด้วยการขยายพันธุ์ตามปกติในพันธุกรรมพืชที่ไม่เคยศึกษามาก่อน และการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในพันธุกรรมพืช

ที่ไม่เคยศึกษามาก่อน รวมถึงการศึกษาการเลี้ยงและการขยายพันธุ์ทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ

5. การศึกษาการจำแนกสายพันธุ์โดยวิธีทางชีวโมเลกุลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ เพื่อเก็บเป็นลายพิมพ์ดีเอ็นเอของทรัพยากรชนิดนั้น ๆ ไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

6. โครงการฯ จากกิจกรรมที่ 4 นำไปสู่การทำงานร่วมกับสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น (อปท.)/ชุมชนที่อยู่ใน อปท.ที่เป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น/สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน (สถาบันการศึกษา) เพื่อนำผลงานถ่ายทอดและเกิดประโยชน์กับท้องถิ่นอย่างชัดเจน

การรายงานผลงานกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

1. รายงานเชิงบรรยายตามหลักวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ

2. สามารถตีพิมพ์หรือนำเสนอผลงานได้โดยขออนุญาตมาที่ อพ.สธ. ก่อน เพื่อที่ อพ.สธ. จะเก็บไว้เป็นฐานข้อมูล

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลทรัพยากรของประเทศโดยศูนย์ข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. สวนจิตรลดาร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ บันทึกข้อมูลของการสำรวจเก็บรวบรวม การศึกษาประเมินการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งสามฐาน ตัวอย่างเช่นฐานข้อมูลพรรณไม้แห้งฐานข้อมูลงานวิจัย ฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. ฐานข้อมูลสัตว์ทะเล และฐานข้อมูลจุลินทรีย์ข้อมูลต่าง ๆ จากการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. โดยทำการบันทึกลงในระบบฐานข้อมูล เพื่อเป็นฐานข้อมูลและมีระบบที่เชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วประเทศโดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

2. เพื่อให้ฐานข้อมูลทรัพยากรนั้น เป็นข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และอาจนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรต่าง ๆ โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษาแต่งตั้งคณะทำงาน ประสานงาน ร่วมมือ พัฒนาการทำศูนย์ข้อมูลฯ กำหนดรูปแบบในการทำฐานข้อมูล โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

1. อพ.สธ. จัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล และร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำฐานข้อมูลระบบดิจิตอลและพัฒนาโปรแกรมสำหรับระบบศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการสำรวจเก็บรวบรวม การอนุรักษ์ การประเมินคุณค่าพันธุกรรมทรัพยากร และการใช้ประโยชน์

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช และทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ข้อมูลการปลูกรักษา ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ข้อมูลพันธุ์ไม้จากสถาบันการศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เข้าเก็บไว้ในศูนย์ข้อมูลทรัพยากรเพื่อการประเมินคุณค่าและนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรอื่น ๆ

3. พัฒนาการบริหารจัดการฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. ให้มีเอกภาพ มีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ โดยเฉพาะฐานข้อมูลทรัพยากรที่ได้จากงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ฐานข้อมูลพืชจากการสำรวจเก็บรวบรวม ฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง ฐานข้อมูลสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยมี อพ.สธ. เป็นศูนย์กลางและวางแผนดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ.ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงและใช้ร่วมกันได้อย่างกว้างขวางอาจผ่านทางเว็บไซต์ที่มีระบบป้องกันการเข้าถึงฐานข้อมูล

4. หน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ มีความประสงค์ที่จะดำเนินการแบ่งปันหรือเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องในงาน อพ.สธ.จำเป็นต้องขออนุญาตผ่านทาง อพ.สธ. ก่อน เพื่อขอพระราชทานข้อมูลนั้น ๆ เพื่อที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ (การขอพระราชทานพระราชานุญาตให้ดำเนินการทำหนังสือแจ้งความประสงค์มายัง ผู้อำนวยการ อพ.สธ. ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน)

การรายงานผลงานกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

1. รายงานในรูปแบบของตารางการเก็บข้อมูลทรัพยากร
2. รายงานในรูปแบบของฐานข้อมูลที่มีอยู่และสามารถเชื่อมต่อกับฐานข้อมูล อพ.สธ.

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ทรัพยากรให้ดียิ่งขึ้นตามความต้องการของท้องถิ่น โดยที่ อพ.สธ. มีหน้าที่ประสานกับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น ในเรื่องของพืช โดยวิเคราะห์จากฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้ในการพิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ ฯลฯ และนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและคัดเลือกสายต้นเพื่อเป็นพ่อแม่พันธุ์พืช พร้อมกับวางแผนพัฒนาพันธุ์ระยะยาว

2. นำแผนพัฒนาพันธุ์ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ และพระราชทานแผนพัฒนาพันธุ์และพันธุกรรมที่คัดเลือก ให้หน่วยงานที่มีความพร้อมนำไปปฏิบัติ พันธุ์พืช/สัตว์/ชีวภาพอื่น ๆ ที่อยู่ในเป้าหมาย ได้แก่ พันธุ์พืชสมุนไพร พันธุ์พืชพื้นเมืองต่าง ๆ ที่สามารถวางแผนนำไปสู่การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเหมาะสมต่อการปลูกในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย

อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ ในการวางแผนพัฒนา โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

ทรัพยากรพันธุกรรมพืช

1. จัดประชุมคณะทำงานทรัพยากรต่างๆ คัดเลือกพันธุ์พืชที่ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้วว่าควรมีการวางแผนพัฒนาพันธุ์เพื่อการใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

2. ดำเนินการทูลเกล้าฯ ถวายแผนการพัฒนาทรัพยากรที่คัดเลือกแล้ว เพื่อให้สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ และพระราชทานให้กับหน่วยงานที่มีศักยภาพในการพัฒนาปรับปรุงพันธุกรรมทรัพยากรชนิดนั้น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย

3. ประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่มีความพร้อม ในการพัฒนาพันธุ์ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น พัฒนาพันธุกรรมพืช ดำเนินการพัฒนาพันธุ์พืชและนำออกไปสู่ประชาชน และอาจนำไปปลูกเพื่อเป็นการค้าต่อไป

4. ดำเนินการขึ้นทะเบียนรับรองพันธุ์พืชใหม่ที่ได้มาจากการพัฒนาพันธุ์พืชดั้งเดิมเพื่อประโยชน์ของมหาชนชาวไทย

5. ในกรณีที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. ให้แนวทางในการขึ้นทะเบียนทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อเป็นการรักษาสิทธิ์ให้กับท้องถิ่นและประเทศไทย

ทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์และทรัพยากรพันธุกรรมอื่น ๆ

มีแนวทางการดำเนินงานคล้ายคลึงกับการดำเนินงานในทรัพยากรพันธุกรรมพืชข้างต้น

การรายงานผลงานกิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

1. รายงานเชิงบรรยายตามหลักวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ
2. รายงานการขึ้นทะเบียนทรัพยากร

3. กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

เป็นกรอบการดำเนินงานที่มุ่งเน้นไปที่เยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทย โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนในกรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรนี้ 2 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร สามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เยาวชนและประชาชนชาวไทย ให้เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรทั้งสามฐาน ให้รู้จักหวงแหนและรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่งนำไปสู่แนวทางการจัดการการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่จริง

2. เพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ วางแผนและขยายผลเพื่อนำแนวทางการสร้างจิตสำนึกในการรักทรัพยากรของ อพ.สธ. ไปดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของหน่วยงานนั้น ๆ

อพ.สธ.ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ สนับสนุนให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน อพ.สธ. ประสานงานหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริให้ดำเนินการในกิจกรรมนี้ โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

1. งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เป็นนวัตกรรมของการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย นำไปสู่การพัฒนาคนให้เข้มแข็งรู้เท่าทันพร้อมรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก (สามารถดาวน์โหลดคู่มืองานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และศึกษาจากสื่อต่าง ๆ ได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) และสามารถส่งเจ้าหน้าที่/บุคลากรมาเข้ารับการฝึกอบรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนได้ ตามตารางการฝึกอบรมที่ประกาศ

1.1 อพ.สธ. กำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยสร้างจิตสำนึกให้เยาวชน นักเรียนและนักศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรให้รู้จักหวงแหนและรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยมีคู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสถาบันการศึกษาสามารถสมัครเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนผ่านทางจังหวัดทุกจังหวัดในประเทศไทย สามารถดูตัวอย่างได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ.(www.rspg.or.th) และขอคำแนะนำจาก อพ.สธ. สวนจิตรลดาและศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.

1.2 อพ.สธ.กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยที่สถานศึกษาสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และคุณครู/อาจารย์ นำพรรณไม้ที่มีอยู่ในโรงเรียนไปเป็นสื่อในการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่อยู่ในหลักสูตร และสถานศึกษาถ้าสถานศึกษามีพื้นที่สามารถใช้พื้นที่ในสถานศึกษาเป็นที่รวบรวมพืชพรรณไม้ท้องถิ่นและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นที่เก็บพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้าและนำงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ใช้ปัจจัยพืชเป็นปัจจัยหลักในการเรียนรู้ ถ้าในกรณีที่สถานศึกษาไม่มีพื้นที่ในการสำรวจหรือเก็บรวบรวมพรรณพืช ให้ใช้พื้นที่ที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียน และประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่เพื่อใช้พื้นที่นอกสถานศึกษา

1.3 สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในการสำรวจจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น นำไปสู่การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

1.4 สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ทำอยู่เดิมให้ครบถ้วนตามคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานที่ อพ.สธ. กำหนดและนำไปสู่การประเมินเพื่อรับป้ายฯ พระราชทานและเกียรติบัตรฯ และดำเนินงานรักษามาตรฐานการเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.5 การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของสมาชิกใหม่ ควรดำเนินงานให้เป็นไปตามคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานที่ อพ.สธ. ที่วางไว้ และรับคำแนะนำจาก อพ.สธ. สวนจิตรลดา ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.6 อพ.สธ. ประสานร่วมมือกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดนิทรรศการแสดงผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามแนวพระราชดำริฯ โดยคัดเลือกจากโรงเรียนสมาชิกในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ โดยเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องกระบวนการและผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นหลักอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

1.7 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนในการดำเนินงานร่วมกับ อพ.สธ. ร่วมกันพิจารณาและวางแผน เพื่อนำแนวทางดำเนินงาน อพ.สธ. บรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับต่างๆ โดยเฉพาะในระบบโรงเรียน

2. งานพิพิธภัณฑ์

เป็นการขยายผลการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้การนำเสนอในรูปของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นสื่อเข้าถึงประชาชนทั่วไป ตัวอย่างเช่น

2.1 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตดำเนินการโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และจังหวัดต่างๆ จัดทำแปลงสาธิตการปลูกรักษาเพื่ออนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยมีกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกต้องและครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และพื้นที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.2 งานพิพิธภัณฑ์พืชดำเนินการโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หน่วยงานเหล่านี้มีผู้เชี่ยวชาญ นักพฤกษศาสตร์ ดูแลอยู่

2.3 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา เช่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา สนองพระราชดำริโดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จังหวัดนครราชสีมา, พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาสนองพระราชดำริโดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

2.4 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เช่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยกองทัพเรือ

2.5 งานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หอศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดและหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

2.6 งานอาคารนิทรรศการ/งานพิพิธภัณฑ์ในศูนย์การเรียนรู้ฯของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ กฟผ. เขื่อนศรีนครินทร์ (อาคารราชานุรักษ์) สนองพระราชดำริโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

3. งานฝึกอบรม

อพ.สธ. ดำเนินงานอบรมเรื่องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน, งานฝึกอบรมปฏิบัติการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยอาจจัด ณ แหล่งฝึกอบรมของ ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ (รายชื่อ ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564)

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. 5 แห่ง

1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
4. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. 21 แห่ง

1. มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
5. มหาวิทยาลัยนเรศวร
6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
8. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
10. มหาวิทยาลัยมหิดล

11. มหาวิทยาลัยบูรพา
12. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
13. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
14. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
15. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
16. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
17. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
18. มหาวิทยาลัยพะเยา
19. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
20. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
21. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

หมายเหตุ

ถ้าหน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินงานจัดประชุม จัดฝึกอบรม จัดค่ายต่าง ๆ ภายใต้แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. และสนับสนุนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน **ให้อยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร**

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าร่วมสนับสนุนงานของ อพ.สธ. ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปของทุนสนับสนุน หรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. โดยอยู่ในกรอบของแผนแม่บท อพ.สธ.

2. เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนได้สมัครเข้ามาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสาขาต่าง ๆ ตามความถนัดและสนใจ โดยมีคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาให้คำแนะนำ และให้แนวทางการศึกษา โดยจัดตั้งเป็นชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ.

3. เพื่อรวบรวมนักวิจัย นักวิชาการคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอาสาสมัครและเข้ามาทำงานตามแนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมของ อพ.สธ. ทั้งส่วนตัวและผ่านทางหน่วยงานที่ตนเองสังกัดอยู่ โดยจัดตั้งเป็นชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ซึ่งจะเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้แก่เยาวชนและประชาชนชาวไทยต่อไป

4. เพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง ให้ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีนโยบายให้ทุก อปท. เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น

อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บท ของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

1. อพ.สธ. เป็นเจ้าภาพร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่มีความพร้อมในการดำเนินการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. จัดการประชุมตามที่กำหนดไว้ โดยมีการร่วมจัดแสดงนิทรรศการกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทุกหน่วยงาน นอกจากนั้นยังมีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่นระดับภูมิภาค ร่วมกับสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยมีกำหนดการประชุมฯสำหรับในระยะ 5 ปีที่เจ็ด ดังนี้

งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ.

พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 6 และงานประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2566 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 7 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

พ.ศ. 2567 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 8 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา

พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่

พ.ศ. 2569 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 9 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จ.สงขลา

พ.ศ. 2570 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

2. อพ.สธ. สนับสนุนให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยของเจ้าหน้าที่และนักวิจัย อพ.สธ. รวมถึงงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในงานประชุมวิชาการต่าง ๆ ระดับประเทศ และต่างประเทศ และให้มีการขออนุญาตในการนำเสนอผลงานทุกครั้งและนำงานนั้นเข้าสู่ฐานข้อมูล อพ.สธ.

3. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้มีจิตศรัทธาสนับสนุนเงินทุนให้ อพ.สธ. (โดยการทูลเกล้าฯ ถวาย โดยผ่านทางมูลนิธิ อพ.สธ. เพื่อใช้ในกิจกรรม อพ.สธ.)

4. การดำเนินงานของชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. และชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. โดยที่ อพ.สธ. สนับสนุนให้มีผู้สมัครเป็นสมาชิกชมรมฯ ตามเงื่อนไขของชมรมฯ โดยที่ชมรมทั้งสองมีการดำเนินงานสนับสนุนงานในกิจกรรมที่ 1 – 7 ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. เช่น เข้าไปศึกษาทำงานวิจัยในพื้นที่ปกปักทรัพยากร พื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร และร่วมในกิจกรรมสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ อพ.สธ. กำหนด

5. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ สามารถดำเนินการฝึกอบรมในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนองพระราชดำริตามแผนแม่บท อพ.สธ. เพื่อสนับสนุนในงานกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. ตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. โดยอาจมีการฝึกอบรมตามสถานที่ต่าง ๆ ของหน่วยงานนั้น ๆ เอง หรือ โดยร่วมกับวิทยากรของ อพ.สธ. หรือเป็นวิทยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเอง แต่ผ่านการวางแผนและเห็นชอบจาก อพ.สธ.

6. มหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. 5 แห่ง ได้รับพระราชทานฯ ให้ดำเนินงานเป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริในกลุ่มที่ 5 และกลุ่มที่ 6 ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นั้น สามารถขอเข้าเป็นศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. โดยศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของมหาวิทยาลัยฯ มีโครงสร้างองค์กรในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างชัดเจน (ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564 จำนวน 26 แห่ง) มีผู้อำนวยการศูนย์แม่ข่าย/ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.ที่ดำรงตำแหน่งโดยรองอธิการบดีที่ได้รับมอบหมาย ศูนย์แม่ข่าย/ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังนี้

6.1 เพื่อประสานงาน และขับเคลื่อนงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในมหาวิทยาลัยของศูนย์แม่ข่าย/ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ., หน่วยงานนอกมหาวิทยาลัย เช่น จังหวัด อปท. ภาคเอกชน เป็นต้น โดยรับนโยบายตรงจาก อพ.สธ. สำนักพระราชวัง

6.2 เพื่อเป็นหน่วยรวบรวมฐานข้อมูลทรัพยากร ได้แก่ ฐานทรัพยากรกายภาพ ฐานทรัพยากรชีวภาพ และฐานทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทยในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่และดำเนินงานอยู่

6.3 เพื่อดำเนินงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับเครือข่าย อพ.สธ.โดยมีแหล่งฝึกอบรมให้กับสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. โดยมีการวางแผนการฝึกอบรมและการเป็นพี่เลี้ยงให้กับเครือข่าย อพ.สธ. ร่วมกับ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง

6.4 เพื่อเป็นหน่วยงานที่ร่วมประเมินผลงานเครือข่าย อพ.สธ. ร่วมกับ อพ.สธ. เพื่อเข้าขอรับป้ายพระราชทานฯ และระดับเกียรติบัตรฯ

6.5 เพื่อช่วยวางแผนและปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. และเป็นฝ่ายเลขานุการให้กับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน

7. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ สามารถดำเนินงานและจัดการพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ เป็นตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งศูนย์ฯ เหล่านี้สามารถใช้ประโยชน์ให้เป็นแหล่งฝึกอบรมตามแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ.-หน่วยงาน

ตัวอย่างเช่น อพ.สธ. สนับสนุนให้หน่วยงานฯ จัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของ อพ.สธ. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่

7.1 ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี)

7.2 ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.วังม่วง จ.สระบุรี (สำนักคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย)

7.3 ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย)

7.4 ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันตก (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย)

7.5 ศูนย์วิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเล อพ.สธ. เกาะทะลุ จ.ประจวบคีรีขันธ์ (มูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากร ทะเลสยาม และพื้นที่สนองพระราชดำริของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

7.6 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรภาคตะวันออก อพ.สธ.- สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี (องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์)

8. การทำหลักสูตรท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

9. การเผยแพร่โดยสื่อต่าง ๆ เช่น การทำหนังสือ วีดีทัศน์ เอกสารเผยแพร่ เว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์ ที่ได้รับความเห็นชอบจาก อพ.สธ. เพื่อสนับสนุนงานกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. สามารถใช้สัญลักษณ์ของ อพ.สธ. ได้เมื่อได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจาก อพ.สธ.

10. การจัดงานประชุมวิชาการและนิทรรศการต่างๆ ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในส่วนที่เผยแพร่งานของ อพ.สธ. และได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจาก อพ.สธ.

11. หน่วยงานเอกชน หรือบุคคลทั่วไป สมัครเป็นอาสาสมัครในการร่วมงานกับ อพ.สธ.

12. การดำเนินงานอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่ 1 - 7 เพื่อเป็นการสนับสนุนงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ.

13. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สมัครเข้ามาสนองพระราชดำริใน**งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น** (สามารถดาวน์โหลดคู่มืองานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และศึกษาสื่อต่าง ๆ ได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) สามารถส่งเจ้าหน้าที่มาเข้ารับการฝึกอบรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นได้ ตามตารางการฝึกอบรมที่ประกาศไว้

อปท. สามารถสนองพระราชดำริ โดยการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นผ่านทางจังหวัดทุกจังหวัดในประเทศไทย สามารถดูตัวอย่างได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) และขอคำแนะนำจาก อพ.สธ. สวนจิตรลดาโดยตรง หรือศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. หรือศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ที่มีอยู่ทั่วประเทศ

งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น มีการดำเนินงานครอบคลุม 3 ฐานทรัพยากร (ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) โดยที่มีคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.–อปท. ที่เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. โดยมี 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านบริหารและด้านจัดการ

2. ด้านการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งเป็น 6 งานได้แก่

1) งานปกปักทรัพยากรท้องถิ่น

2) งานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น

3) งานปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น

4) งานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น

5) งานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น

6) งานสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

3. ด้านผลการดำเนินงาน

โดยที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นและนำไปสู่การประเมินเพื่อรับการประเมินรับป้ายฯ พระราชทาน และเกียรติบัตรฯ ในการดำเนินงานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.

ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1. สนับสนุนงานปกติที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องทราบในเรื่องข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลชีวภาพ เศรษฐกิจสังคม ศักยภาพชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำภูมิปัญญานั้นไปพัฒนาต่อยอด เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เป็นมาตรฐานสากล

2. สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำงานใกล้ชิดกับสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ประสานกับชุมชนและโรงเรียน เพื่อมาเป็นกำลังในการร่วมสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นระดับตำบล/เทศบาล เกิดการสร้างจิตสำนึกในการรักท้องถิ่นให้กับนักเรียนและประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เพราะสถานศึกษามีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2551 ซึ่งบ่งชี้ว่าในสาระวิทยาศาสตร์ นักเรียนจะต้องทราบในเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่น และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น นั่นคือจะต้องมีภูมิปัญญามากำกับการใช้ประโยชน์ เช่น พืชผักพื้นเมือง พืชสมุนไพร และยังสามารถบูรณาการไปยังกลุ่มสาระสังคมและสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการทำงานร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะได้ข้อมูลทรัพยากรที่เป็นปัจจุบัน ในการวางแผนพัฒนา อบต./เทศบาล

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ขึ้นทะเบียนทรัพยากรท้องถิ่นตามรูปแบบการทำทะเบียนทรัพยากรต่าง ๆ ของ อพ.สธ. ให้กับท้องถิ่นของตนเอง เพื่อนำไปสู่การยืนยันสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของทรัพยากร นำไปสู่การเป็นหลักฐานในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) และการขึ้นทะเบียนอื่น ๆ ต่อไป และเป็นการยืนยันสิทธิ์ความเป็นเจ้าของทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรนั้นๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ..... และตามพิธีสารนาโงย่า (Nagoya protocol)

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.1 กลุ่ม G1 กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร

มีจำนวน 4 หน่วยงาน ดังนี้

1. กองทัพเรือ
2. หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
3. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
4. กองทัพอากาศ

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 1 กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร (G1)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือถูกแผ้วถาง** 4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำ	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3.จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้นจริงในแต่ละ	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากรเพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5.มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	ปีงบประมาณ เพราะความสำเร็จในการดูแลพื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น 5. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการถ้าไม่เกิดไฟป่า หรือมีการบุกรุกแผ้วถางทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร (F1A2)	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้ เป็นคนละพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปัก	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป 2. ร่วมสำรวจทรัพยากร	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร 2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ) และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหากอปท.ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯ แนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน	ร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐ หรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ /เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ในพื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่า และมีไฟป่าควรจัดทำแนวป้องกันไฟป่า 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน	1.คุณภาพของทรัพยากรที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็นพ่อ-แม่พันธุ์, ทรัพยากรสำคัญ ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ในงานศึกษาวิจัย ในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4) ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มีคุณภาพขยายพันธุ์เพิ่มจำนวน	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่น แต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัดและทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	ต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น อาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก 1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของหน่วยงานฯ อาจ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)	ดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจากกิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกันแต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์, พันธกิจของหน่วยงานฯ และแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.	ทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯ หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ 2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐานหรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ** (Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิ	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform Land Viewer 5.Platform EO Browser

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ปัญญา) อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ 2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชนการขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุนขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่ 3.คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/ กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์	1. ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
ทรัพยากร (F3A8)	ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานเพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้ โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. 4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ	2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/เวบเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผนฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ. รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	5. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ. ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ. 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G1

หน่วยงานกลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร (G1)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. กองทัพเรือ	อพ.สธ.-ทร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g1/01_NAVY/MP_NAVY.pdf
2. หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	อพ.สธ.-นทพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g1/02_AFDC/g1_afdc.html
3. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	อพ.สธ.-ตชด.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g1/03_BPP/MP_BPP.pdf
4. กองทัพอากาศ	อพ.สธ.-ทอ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g1/04_RTAF/MP_RTAF.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.2 กลุ่ม G2 กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

มีจำนวน 7 หน่วยงาน ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ
2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
5. สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)
6. สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
7. องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (G2)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง** 4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้ หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3.จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้นจริงใน	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5.มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	แต่ละปีงบประมาณเพราะความสำเร็จในการดูแลพื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น **5.** จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการถ้าไม่เกิดไฟป่า หรือมีการบุกรุกแผ้วถางทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
(F1A2)	เป็นคนละพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร 2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ)และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหาก อปท.ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯ แนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็นสมาชิกสวน	2. ร่วมสำรวจทรัพยากรร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐ หรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	พฤกษศาสตร์โรงเรียน 3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ/เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ในพื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่า และมีไฟป่า ควรจัดทำแนวป้องกันไฟป่า 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน	1.คุณภาพของทรัพยากรที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ ทรัพยากรสำคัญ / stock ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ทรัพยากรในงานศึกษาวิจัย ในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4) ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัด และทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มีคุณภาพขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น อาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก 1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจาก	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของหน่วยงานฯ อาจทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	กิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกันแต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น หรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์พันธกิจของหน่วยงานฯ และ อพ.สธ.	2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐานหรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ**(Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา)อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้ 2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดใน	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	กิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร (F2A6)	จำนวนของทรัพยากรที่นำมาวางแผนพัฒนาพันธุ์	นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้พิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาวิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์ เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ เพื่อตอบโจทย์ท้องถิ่นต่อไป	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชนการขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุนขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่ 3.คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	1. ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯเพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเผยแพร่	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ จำนวนผู้เข้าชม 2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/ เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผนฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้ โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. 4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ อย่างสม่ำเสมอ 5. สนับสนุนและเป็นนโยบายให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่าง เพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ. ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ.	ปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ. รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด 5. จำนวนเครือข่าย อพ.สธ. สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และผ่านการประเมินเพื่อขอรับป้ายฯ พระราชทานและเกียรติบัตรฯ	

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G2

หน่วยงานกลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร(G2)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. กระทรวงศึกษาธิการ	อพ.สธ.- ศธ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g2/01_MOE/MP_MOE.pdf
2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	อพ.สธ.- สกศ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g2/02_ONEC/MP_ONEC.pdf
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	อพ.สธ.- สพฐ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g2/03_OBEC/MP_OBEC.pdf
4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	อพ.สธ.- สอศ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g2/04_VEC/MP_VEC.pdf
5. สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)	อพ.สธ.- สสน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g2/06_HII/MP_HII.pdf
6. สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(องค์การมหาชน)	อพ.สธ.- พกฉ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g2/07_GOJUMAO/MP_GOJUMAO.pdf
7. องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	อพ.สธ.- อพวช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g2/08_NSM/MP_NSM.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บท 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

13. 3 กลุ่ม G3 กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร

มีจำนวน 18 หน่วยงาน ดังนี้

1. กรมป่าไม้
2. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
3. กรมวิชาการเกษตร
4. กรมส่งเสริมการเกษตร
5. กรมส่งเสริมสหกรณ์
6. กรมประมง
7. กรมชลประทาน
8. กรมพัฒนาที่ดิน
9. กรมทรัพยากรธรณี
10. สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
11. กรมทรัพยากรน้ำ
12. กรมการข้าว
13. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
14. องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย
15. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
16. องค์การสวนพฤกษศาสตร์
17. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
18. อุทยานหลวงราชพฤกษ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564–30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 3 กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร (G3)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง**	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้ หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3.จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้นจริงในแต่ละ	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกหรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากรเพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5.มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	ปีงบประมาณ เพราะความสำเร็จในการดูแลพื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น **5.** จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการ ถ้าไม่เกิดไฟป่าหรือมีการบุกรุกแผ้วถางทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร (F1A2)	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้ เป็นคนละพื้นที่	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป 2. ร่วมสำรวจทรัพยากร	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร 2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ)และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหาก อปท.ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯ แนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็น	ร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐ หรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ/เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปีเห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ในพื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่าและมีไฟป่าควรจัดทำแนวป้องกันไฟป่า	1.คุณภาพของทรัพยากร ที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ ทรัพยากรสำคัญ / stock ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ทรัพยากรในงานศึกษาวิจัยในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน 3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัด และทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มีคุณภาพ ขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่นอาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของ	

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)	1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจากกิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกันแต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น หรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์พันธกิจของหน่วยงานฯ และ อพ.สธ.	หน่วยงานฯ อาจทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ 2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐาน หรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/ กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ** (Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกหรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ 2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	2. ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร (F2A6)	จำนวนของทรัพยากรที่นำมาวางแผนพัฒนาพันธุ์	นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้พิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาวิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์ เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ เพื่อตอบโจทย์ท้องถิ่นต่อไป	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการสร้างจิตสำนึก/กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชนการขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุนขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่ 3.คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	
กรอบการสร้างจิตสำนึก/กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	1.ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการ	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ จำนวนผู้เข้าชม 2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯเพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผนฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ.	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	เผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้ โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. 4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ อย่างสม่ำเสมอ 5. สนับสนุนและเป็นนโยบายให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ. ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ.	รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด 5. จำนวนเครือข่าย อพ.สธ. สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และผ่านการประเมินเพื่อขอรับป้ายฯ พระราชทานและเกียรติบัตรฯ	

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G3

กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร (G3)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. กรมป่าไม้	อพ.สธ.-ปม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/01_RFD/MP_RFD.pdf
2. กรมอุทยานแห่งชาติฯ	อพ.สธ.-อส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/02_DNP/MP_DNP.pdf
3. กรมวิชาการเกษตร	อพ.สธ.-กวก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/03_DOA/MP_DOA.pdf
4. กรมส่งเสริมการเกษตร	อพ.สธ.-กสก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/04_DOAE/MP_DOAE.pdf
5. กรมส่งเสริมสหกรณ์	อพ.สธ.-กสส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/05_CPD/MP_CPD.pdf
6. กรมประมง	อพ.สธ.-กปม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/06_DOF/g3_dof.html
7. กรมชลประทาน	อพ.สธ.-ชป.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/07_RID/MP_RID.pdf
8. กรมพัฒนาที่ดิน	อพ.สธ.-พด.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/08_LDD/MP_LDD.pdf
9. กรมทรัพยากรธรณี	อพ.สธ.-ทธ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/09_DMR/MP_DMR.pdf
10. สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	อพ.สธ.-สอน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/10_OCSB/MP_OCSB.pdf
11. กรมทรัพยากรน้ำ	อพ.สธ.-ทน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/11_DWR/MP_DWR.pdf
12. กรมการข้าว	อพ.สธ.-กข.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/12_RD/MP_RD.pdf
13. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	อพ.สธ.-ทบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/13_DGR/MP_DGR.pdf
14. องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย	อพ.สธ.-อสส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/14_ZPOT/MP_ZPOT.pdf

กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร (G3)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
15. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	อพ.สธ.-กฟผ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/15_EGAT/MP_EGAT.pdf
16. องค์การสวนพฤกษศาสตร์	อพ.สธ.-อสพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/16_QSBG/MP_QSBG.pdf
17. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	อพ.สธ.-ทช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/17_DMCR/MP_DMCR.pdf
18. อุทยานหลวงราชพฤกษ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	อพ.สธ.-อุทยานหลวงราชพฤกษ์	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g3/18_RPR/MP_RPR.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.4 กลุ่ม G4 กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

มีจำนวน 8 หน่วยงาน ดังนี้

1. กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
2. กรมวิทยาศาสตร์บริการ
3. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
4. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
5. องค์การเภสัชกรรม
6. องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
7. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย
8. กรมการพัฒนาชุมชน

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 4 กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร (G4)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง** 4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้ หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3.จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้น	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากรเพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5. มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	จริงในแต่ละปีงบประมาณ เพราะความสำเร็จในการดูแลพื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น **5.** จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการ ถ้าไม่เกิดไฟป่า หรือมีการบุกรุกแผ้วถาง ทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวม	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิด	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และ	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
ทรัพยากร (F1A2)	ในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้ เป็นคนละพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร 2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ)และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหากอปท.ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯ แนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา(ให้ระบุรหัสสมาชิกในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้	ทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป 2. ร่วมสำรวจทรัพยากรร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐ หรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ/เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ใน	1.คุณภาพของทรัพยากร ที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็น พ่อ-แม่พันธุ์ทรัพยากรสำคัญ / stock ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ทรัพยากรในงานศึกษาวิจัย ในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	พื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่า และมีไฟป่าควรจัดทำแนวป้องกันไฟป่า 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน 3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัดและทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	(F2A4)ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มีคุณภาพขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น อาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก 1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจากกิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกันแต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์พันธกิจของหน่วยงานฯ และ อพ.สธ.	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของหน่วยงานฯ อาจทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯ หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ 2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐานหรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 5	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ** (Geographic Information System; GIS) ใน	1. ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่ง	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	พื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ 2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	สามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้ 2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	บันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร (F2A6)	จำนวนของทรัพยากรที่นำมาวางแผนพัฒนาพันธุ์	นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้พิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผน	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
		พัฒนาพันธุ์ เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ เพื่อตอบโจทย์ท้องถิ่นต่อไป	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์ หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชนการขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุน ขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่ 3.คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/ กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	1. ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ จำนวนผู้เข้าชม 2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯเพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผนฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริอพ.สธ.ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. 4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ อย่างสม่ำเสมอ 5. สนับสนุนและเป็นนโยบายให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตาม	คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ. รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด 5. จำนวนเครือข่าย อพ.สธ. สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และผ่านการประเมินเพื่อขอรับป้ายฯ พระราชทานและเกียรติบัตรฯ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ.ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ.		

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G4

หน่วยงานกลุ่มการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร (G4)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	อพ.สธ.-กรมการแพทย์แผนไทยฯ	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/03_DTAM/MP_DTAM.pdf
2. กรมวิทยาศาสตร์บริการ	อพ.สธ.-วศ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/01_DSS/MP_DSS.pdf
3. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	อพ.สธ.-สวทช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/04_NSTDA/MP_NSTDA.pdf
4. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	อพ.สธ.-วว.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/05_TISTR/MP_TISTR.pdf
5. องค์การเภสัชกรรม	อพ.สธ.-อภ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/02_GPO/MP_GPO.pdf
6. องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	อพ.สธ.-ออป.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/07_FIO/MP_FIO.pdf
7. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	อพ.สธ.-อสค.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/08_DPO/MP_DPO.pdf
8. กรมการพัฒนาชุมชน	อพ.สธ.-พช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g4/09_CDD/MP_CDD.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.5 กลุ่ม G5 กลุ่มมหาวิทยาลัย

มีจำนวน 32 หน่วยงาน ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
6. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
9. มหาวิทยาลัยมหิดล
10. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
11. มหาวิทยาลัยบูรพา
12. มหาวิทยาลัยนเรศวร
13. มหาวิทยาลัยศิลปากร
14. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
15. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
16. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
17. มหาวิทยาลัยรังสิต
18. มหาวิทยาลัยพะเยา
19. มหาวิทยาลัยทักษิณ
20. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
21. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
22. มหาวิทยาลัยพายัพ
23. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

24. มหาวิทยาลัยเนชั่น
25. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
26. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
27. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
28. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
29. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
30. มหาวิทยาลัยสยาม
31. มหาวิทยาลัยนครพนม
32. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.6 กลุ่ม G6 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มีจำนวน 42 หน่วยงาน ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
10. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
11. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
12. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
13. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
14. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
15. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
16. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
17. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
18. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
19. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
20. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
21. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
22. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
23. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

24. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
25. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
26. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
27. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
28. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
29. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
30. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
31. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
32. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
33. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
34. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
35. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
36. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
37. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
38. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
39. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
40. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
41. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
42. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม 2564-30 กันยายน 2569)
กลุ่มที่ 5 กลุ่มมหาวิทยาลัย (G5)
กลุ่มที่ 6 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (G6)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง**	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้ หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3.จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้นจริงในแต่ละปีงบประมาณ เพราะ	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกหรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากรเพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5. มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	ความสำเร็จในการดูแลพื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น **5.** จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการ ถ้าไม่เกิดไฟป่าหรือมีการบุกรุกแผ้วถางทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร (F1A2)	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้ เป็นคนละพื้นที่	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ.

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร 2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ)และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหากอปท.ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯแนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา(ให้ระบุรหัสสมาชิกในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์	2. ร่วมสำรวจทรัพยากรร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐ หรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียมฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	โรงเรียน 3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ/เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ในพื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่า และมีไฟป่าควรจัดทำแนวป้องกันไฟป่า	1.คุณภาพของทรัพยากร ที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ ทรัพยากรสำคัญ / stock ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ทรัพยากรในงานศึกษาวิจัยในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4) ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มีคุณภาพ ขยายพันธุ์เพิ่ม	

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน 3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัดและทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	จำนวนต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่นอาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของ	

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)	1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจากกิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกันแต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์พันธกิจของหน่วยงานฯ และ อพ.สธ.	หน่วยงานฯ อาจทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ 2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐาน หรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/ กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ**(Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัย ดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้ 2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา)อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ 2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร (F2A6)	จำนวนของทรัพยากรที่นำมาวางแผนพัฒนาพันธุ์	นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้พิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์ เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ เพื่อตอบโจทย์ท้องถิ่นต่อไป	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชน	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุนขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	การขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	3. คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	1.ทุกปีตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด ให้มีการตั้งงบประมาณงานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯเพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริอพ.สธ.ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถ	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ จำนวนผู้เข้าชม 2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯเพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผนฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ. รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด 5. จำนวนเครือข่าย อพ.สธ. สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และผ่านการประเมินเพื่อขอรับป้ายฯ พระราชทานและเกียรติ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. 4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ อย่างสม่ำเสมอ 5. สนับสนุนและเป็นนโยบายให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ.ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ.	บัตรฯ	

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G5

หน่วยงานกลุ่ม มหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G5)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	อพ.สธ.-มก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/01_KU/MP_KU.pdf
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อพ.สธ.-จฬ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/02_CU/MP_CU.pdf
3. มหาวิทยาลัยแม่โจ้	อพ.สธ.-มจ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/03_MJU/MP_MJU.pdf
4. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	อพ.สธ.-สจล.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/04_KMITL/MP_KMITL.pdf
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	อพ.สธ.-มจธ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/05_KMUTT/MP_KMUTT.pdf
6. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อพ.สธ.-มช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/06_CMU/MP_CMU.pdf
7. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	อพ.สธ.-มข.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/07_KKU/MP_KKU.pdf
8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	อพ.สธ.-มทส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/08_SUT/MP_SUT.pdf
9. มหาวิทยาลัยมหิดล	อพ.สธ.-มม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/09_MU/MP_MU.pdf
10. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	อพ.สธ.-มอ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/10_PSU/MP_PSU.pdf
11. มหาวิทยาลัยบูรพา	อพ.สธ.-มบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/11_BUU/MP_BUU.pdf
12. มหาวิทยาลัยนเรศวร	อพ.สธ.-มน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/12_NU/MP_NU.pdf
13. มหาวิทยาลัยศิลปากร	อพ.สธ.-มศก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/13_SU/MP_SU.pdf
14. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	อพ.สธ.-ม.ร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/14_RU/MP_RU.pdf

หน่วยงานกลุ่ม มหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G5)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
15. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	อพ.สธ.-มศว.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/15_SWU/MP_SWU.pdf
16. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	อพ.สธ.-มว.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/16_VU/MP_VU.pdf
17. มหาวิทยาลัยรังสิต	อพ.สธ.-มรส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/17_RSU/MP_RSU.pdf
18. มหาวิทยาลัยพะเยา	อพ.สธ.-มพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/18_UP/MP_UP.pdf
19. มหาวิทยาลัยทักษิณ	อพ.สธ.-มทษ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/19_TSU/MP_TSU.pdf
20. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	อพ.สธ.-มอบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/20_UBU/MP_UBU.pdf
21. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	อพ.สธ.-มกท.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/21_BU/MP_BU.pdf
22. มหาวิทยาลัยพายัพ	อพ.สธ.-มพย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/22_PYU/MP_PYU.pdf
23. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	อพ.สธ.-มวล.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/23_WU/MP_WU.pdf
24. มหาวิทยาลัยเนชั่น	อพ.สธ.-มนช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/24_NATION/MP_NATION.pdf
25. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	อพ.สธ.-มฟล.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/25_MFU/MP_MFU.pdf
26. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	อพ.สธ.-มนร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/26_PNU/MP_PNU.pdf
27. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	อพ.สธ.-มสด.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/27_SDU/MP_SDU.pdf
28. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	อพ.สธ.-มมส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/28_MSU/MP_MSU.pdf
29. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	อพ.สธ.-มกส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/29_KSU/MP_KSU.pdf
30. มหาวิทยาลัยสยาม	อพ.สธ.-มส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/30_SIAM/MP_SIAM.pdf

หน่วยงานกลุ่มมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G5)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
31. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	อพ.สธ.-มนพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/31_HU/MP_HU.pdf
32. มหาวิทยาลัยนครพนม	อพ.สธ.-มญ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g5/32_NPU/MP_NPU.pdf

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G6

หน่วยงานกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (G6)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	อพ.สธ.-มจษ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/01_CHANDRA/MP_CHANDRA.pdf
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	อพ.สธ.-มรอ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/02_URU/MP_URU.pdf
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	อพ.สธ.-มรภ.อบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/03_UBRU/MP_UBRU.pdf
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	อพ.สธ.-มร.นศ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/04_NSTRU/MP_NSTRU.pdf
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	อพ.สธ.-มร.รพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/05_RBRU/MP_RBRU.pdf
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	อพ.สธ.-มรภ.สข.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/06_SKRU/MP_SKRU.pdf
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	อพ.สธ.-มร.นม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/07_NRRU/MP_NRRU.pdf
8. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	อพ.สธ.-มร.ชร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/08_CRRU/MP_CRRU.pdf
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	อพ.สธ.-มร.กจ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/09_KRU/MP_KRU.pdf
10. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	อพ.สธ.-มรน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/11_NPRU/MP_NPRU.pdf
11. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	อพ.สธ.-มรร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/12_RRU/MP_RRU.pdf
12. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	อพ.สธ.-มร.พส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/13_PSRU/MP_PSRU.pdf
13. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	อพ.สธ.-มรส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/14_SRU/MP_SRU.pdf
14. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	อพ.สธ.-มร.ชม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/15_CMRU/MP_CMRU.pdf
15. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	อพ.สธ.-มบส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/16_BSRU/MP_BSRU.pdf

หน่วยงานกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (G6)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
16. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	อพ.สธ.-มรล.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/17_LRU/MP_LRU.pdf
17. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	อพ.สธ.-มทร.ธ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/18_RMUTT/MP_RMUTT.pdf
18. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	อพ.สธ.-มทร.ล.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/19_RMUTL/MP_RMUTL.pdf
19. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	อพ.สธ.-มทร.อ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/20_RMUTI/MP_RMUTI.pdf
20. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	อพ.สธ.-มทร.ตอ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/21_RMUTTO/MP_RMUTTO.pdf
21. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	อพ.สธ.-มทร.พ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/22_RMUTP/MP_RMUTP.pdf
22. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	อพ.สธ.-มทร.ศ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/23_RMUTSV/MP_RMUTSV.pdf
23. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	อพ.สธ.-มทร.ก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/24_RMUTK/MP_RMUTK.pdf
24. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	อพ.สธ.-มทร.ร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/25_RMUTR/MP_RMUTR.pdf
25. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	อพ.สธ.-มทร.ส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/26_RMUTSB/MP_RMUTSB.pdf
26. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	อพ.สธ.-มร.นว.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/27_NSRU/MP_NSRU.pdf
27. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	อพ.สธ.-มรภ.พบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/28_PBRU/MP_PBRU.pdf
28. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	อพ.สธ.-มร.สน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/29_SNRU/MP_SNRU.pdf
29. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	อพ.สธ.-มรภ.บร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/30_BRU/MP_BRU.pdf
30. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	อพ.สธ.-มรม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/31_RMU/MP_RMU.pdf
31. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์	อพ.สธ.-มรวอ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/32_VRU/MP_VRU.pdf

หน่วยงานกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (G6)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
32. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	อพ.สธ.-มร.อด.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/33_UDRU/MP_UDRU.pdf
33. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	อพ.สธ.-มรภ.รอ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/34_RERU/MP_RERU.pdf
34. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	อพ.สธ.-มรภ.สร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/35_SRRU/MP_SRRU.pdf
35. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	อพ.สธ.-มชย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/36_CPRU/MP_CPRU.pdf
36. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	อพ.สธ.-มร.พช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/37_PCRU/MP_PCRU.pdf
37. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	อพ.สธ.-มรย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/38_YRU/MP_YRU.pdf
38. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	อพ.สธ.-มร.พน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/39_PNRU/MP_PNRU.pdf
39. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	อพ.สธ.-มร.มจ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/40_MCRU/MP_MCRU.pdf
40. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	อพ.สธ.-มรภ.ลป.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/41_LPRU/MP_LPRU.pdf
41. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	อพ.สธ.-มรภ.สส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/42_SSRU/MP_SSRU.pdf
42. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	อพ.สธ.-มรภ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g6/43_PKRU/MP_PKRU.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.7 กลุ่ม G7 กลุ่มนโยบายในเรื่องทรัพยากร

มีจำนวน 7 หน่วยงาน ดังนี้

1. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
3. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
6. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
7. องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564–30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 7 กลุ่มนโยบายในเรื่องทรัพยากร (G7)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ**(Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3/F1A4 และงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นในงานปกปักทรัพยากร งานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร งานปลูกรักษาทรัพยากร และงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) จัดตั้งคณะทำงานที่เป็นบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ 2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้ 2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ ** อ่านเพิ่มเติมในภาคผนวก เรื่องข้อมูลเชิงพื้นที่จาก F1A1 – F1A3 ที่จะใช้ใน GIS

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/ กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	1.ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานเพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริอพ.สธ.ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้ โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ.	1.ผลการประเมินจากการจัดงานต่าง ๆ 2. การตอบรับในเชิงพื้นที่และเชิงนโยบาย ในเรื่องของความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น ระดับจังหวัด และนโยบายของประเทศ ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรอย่างยั่งยืน	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน อย่างสม่ำเสมอ 5. การสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ.ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ. เช่น 5.1 สนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ตามเงื่อนไขของแหล่งทุน 5.2 สนับสนุนเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ในด้านวิชาการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ 6. ร่วมวางนโยบายในการดำเนินงานร่วมกับ อพ.สธ. เพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานปกติและสนองพระราชดำริ อพ.สธ.		

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G7

กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร (G7)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ	อพ.สธ.-วช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g7/01_NRCT/MP_NRCT.pdf
2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	อพ.สธ.-สถ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g7/02_DLA/MP_DLA.pdf
3. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อพ.สธ.-สผ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g7/03_ONEP/MP_ONEP.pdf
4. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อพ.สธ.-สป.ทส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g7/04_MNRE/MP_MNRE.pdf
5. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	อพ.สธ.-สพภ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g7/05_BEDO/MP_BEDO.pdf
6. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	อพ.สธ.-สป.อว.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g7/06_MHESI/MP_MHESI.pdf
7. องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)	อพ.สธ.- อบก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g7/07_TGO/MP_TGO.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.8 กลุ่ม G8 กลุ่มจังหวัด

มีจำนวน 77 จังหวัด ดังนี้ (เรียงจากระยะเวลาที่จังหวัดเข้าร่วมสนองพระราชดำริ)

1. จังหวัดขอนแก่น
2. จังหวัดจันทบุรี
3. จังหวัดชุมพร
4. จังหวัดปราจีนบุรี
5. จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. จังหวัดหนองคาย
7. จังหวัดชลบุรี
8. จังหวัดภูเก็ต
9. จังหวัดลพบุรี
10. จังหวัดนนทบุรี
11. จังหวัดน่าน
12. กรุงเทพมหานคร
13. จังหวัดนครราชสีมา
14. จังหวัดนครสวรรค์
15. จังหวัดกาญจนบุรี
16. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
17. จังหวัดอุตรดิตถ์
18. จังหวัดนครนายก
19. จังหวัดปัตตานี
20. จังหวัดเชียงใหม่
21. จังหวัดอุบลราชธานี
22. จังหวัดพิษณุโลก
23. จังหวัดอำนาจเจริญ
24. จังหวัดปทุมธานี
25. จังหวัดระนอง

26.จังหวัดเพชรบูรณ์
27.จังหวัดพัทลุง
28.จังหวัดแพร่
29.จังหวัดตรัง
30.จังหวัดสระแก้ว
31.จังหวัดพะเยา
32.จังหวัดบึงกาฬ
33.จังหวัดตาก
34.จังหวัดพังงา
35.จังหวัดสุพรรณบุรี
36.จังหวัดกระบี่
37.จังหวัดสมุทรปราการ
38.จังหวัดสระบุรี
39.จังหวัดศรีสะเกษ
40.จังหวัดยะลา
41.จังหวัดมหาสารคาม
42.จังหวัดลำพูน
43.จังหวัดนครพนม
44.จังหวัดราชบุรี
45.จังหวัดตราด
46.จังหวัดสมุทรสาคร
47.จังหวัดอุทัยธานี
48.จังหวัดมุกดาหาร
49.จังหวัดอ่างทอง
50.จังหวัดอุดรธานี
51.จังหวัดสุโขทัย
52.จังหวัดบุรีรัมย์
53.จังหวัดฉะเชิงเทรา
54.จังหวัดนครศรีธรรมราช
55.จังหวัดพิจิตร
56.จังหวัดแม่ฮ่องสอน
57.จังหวัดยโสธร
58.จังหวัดร้อยเอ็ด

59. จังหวัดระยอง
60. จังหวัดลำปาง
61. จังหวัดสกลนคร
62. จังหวัดสงขลา
63. จังหวัดสิงห์บุรี
64. จังหวัดสุรินทร์
65. จังหวัดหนองบัวลำภู
66. จังหวัดกาฬสินธุ์
67. จังหวัดกำแพงเพชร
68. จังหวัดชัยนาท
69. จังหวัดเชียงราย
70. จังหวัดนครปฐม
71. จังหวัดนราธิวาส
72. จังหวัดเพชรบุรี
73. จังหวัดสตูล
74. จังหวัดสมุทรสงคราม
75. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
76. จังหวัดชัยภูมิ
77. จังหวัดเลย

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 8 กลุ่มจังหวัด (G8)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง**	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้ หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3. จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้นจริงในแต่ละปีงบประมาณ เพราะความสำเร็จในการดูแลพื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ จังหวัดสามารถรวบรวมงานในกิจกรรมที่ 1 จาก อปท.ที่ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ใน**งานที่ 1 งานปกปักทรัพยากรท้องถิ่น** (โดยประสานคณะทำงาน 4.1) *หน่วยงานที่อยู่ในจังหวัดที่มีการดำเนินงานในกิจกรรมปกปักทรัพยากร เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมวิชาการเกษตร ฯลฯ สามารถดำเนินงานใน

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากรเพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5.มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	5. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการ ถ้าไม่เกิดไฟป่า หรือมีการบุกรุกแผ้วถางทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	กิจกรรมนี้ตามที่ได้วางไว้ในแผนแม่บท อพ.สธ. – หน่วยงานฯ (ประสานคณะทำงานที่ 2)
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร (F1A2)	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้ เป็นคนละพื้นที่	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป 2. ร่วมสำรวจทรัพยากรร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐาน

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร 2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ)และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหากอปท.ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯ แนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นและอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา(ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็น	สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐหรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	ทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) จังหวัดสามารถรวบรวมงานในกิจกรรมที่ 2 จากอปท.ที่ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ใน**งานที่ 2 งานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น** (โดยประสานคณะทำงาน 4.1) *หน่วยงานที่อยู่ในจังหวัดที่มีการดำเนินงานในกิจกรรมสำรวจเก็บรวบทรัพยากร เช่นกรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมวิชาการเกษตร ฯลฯ สามารถดำเนินงานในกิจกรรมนี้ตามที่ได้วางไว้ในแผนแม่บท อพ.สธ. – หน่วยงานฯ (ประสาน

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ/เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		คณะทำงานที่ 2)
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ในพื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่า และมีไฟป่าควรจัดทำแนว	1.คุณภาพของทรัพยากร ที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็น พ่อ-แม่พันธุ์ ทรัพยากรสำคัญ / stock ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ทรัพยากรในงานศึกษาวิจัย ในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4) ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มี	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	**ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ**	
	ป้องกันไฟป่า 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน 3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัด และทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	คุณภาพ ขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นอาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	*การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) จังหวัดสามารถรวบรวมงานในกิจกรรมที่ 3 จาก อปท.ที่ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ใน**งานที่ 3 งานปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น** (โดยประสานคณะทำงาน 4.1) *หน่วยงานที่อยู่ในจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร เช่นกรมวิชาการเกษตร กรมการพัฒนาชุมชน สปก. กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ฯลฯ สามารถดำเนินงานในกิจกรรมนี้ตามที่ได้วางไว้ในแผนแม่บท อพ.สธ. – หน่วยงานฯ (ประสานคณะทำงานที่ 2)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการใช้ประโยชน์/กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก 1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจากกิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกัน แต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น หรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์พันธกิจของหน่วยงานฯ และ อพ.สธ.	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของหน่วยงานฯ อาจทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ 2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐาน หรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	ข้อมูลในกิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ สามารถนำไปลงเพิ่มเติมใน 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ จังหวัดสามารถรวบรวมงานในกิจกรรมที่ 4 จาก อปท.ที่ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ใน**งานที่ 4 งานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งจะทำงานร่วมกับหน่วยงานที่อยู่ในจังหวัด เช่นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ลักษณะการรายงาน ให้ดูจากแหล่งที่มาของงบประมาณที่ใช้ และหน่วยงานใดเป็นผู้ดำเนินงาน ให้รายงานให้ชัดเจน** (โดยประสานคณะทำงาน 4.1)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
			*หน่วยงานที่อยู่ในจังหวัดที่มีการดำเนินงานในกิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สามารถดำเนินงานในกิจกรรมนี้ตามที่ได้วางไว้ในแผนแม่บท อพ.สธ. – หน่วยงานฯ (ประสานคณะทำงานที่ 3)
กรอบการใช้ประโยชน์/กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ**(Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ 2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้ 2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ ** อ่านเพิ่มเติมในภาคผนวกเรื่องข้อมูลเชิงพื้นที่จาก F1A1 – F1A3 ที่จะใช้ใน GIS *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
			สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) จังหวัดสามารถรวบรวมงานในกิจกรรมที่ 5 จาก อปท.ที่ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ใน**งานที่ 5 งานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น** (โดยประสานคณะทำงาน 4.1) *หน่วยงานที่อยู่ในจังหวัดที่มีการดำเนินงานให้กิจกรรมนี้ ให้ประสาน อพ.สธ. ในเรื่องของการจัดทำฐานข้อมูล หรือการเชื่อมต่อฐานข้อมูลทรัพยากร (ประสานคณะทำงาน ที่ 3)
กรอบการใช้ประโยชน์/ กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์ทรัพยากร (F2A6)	จำนวนของทรัพยากรที่นำมาวางแผนพัฒนาพันธุ์	นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้พิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาวิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์เพื่อตอบโจทย์ท้องถิ่นต่อไป	เป็นการดำเนินงานร่วมกันโดยหน่วยงานในจังหวัดในการรับโจทย์การดำเนินงานวางแผนพัฒนาที่ได้วางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานและตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน เกษตรกรในจังหวัด

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชนการขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุน ขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่ 3.คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	*จังหวัดสามารถประสานให้หน่วยงานที่มีพิพิธภัณฑ์ ดำเนินงานในกิจกรรมนี้สนองพระราชดำริ
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	1. ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานเพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการ	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ จำนวนผู้เข้าชม 2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/ เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯเพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผน ฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ. รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด	

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	เผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้ โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. 4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน อย่างสม่ำเสมอ 5. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ. ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ. 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G8

หน่วยงานกลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G8)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
1. จังหวัดขอนแก่น	อพ.สธ.-ขก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/01_KKN/MP_KKN.pdf
2. จังหวัดจันทบุรี	อพ.สธ.-จบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/02_CTI/MP_CTI.pdf
3. จังหวัดชุมพร	อพ.สธ.-ชพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/03_CPN/MP_CPN.pdf
4. จังหวัดปราจีนบุรี	อพ.สธ.-ปจ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/04_PRI/MP_PRI.pdf
5. จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อพ.สธ.-สฎ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/05_SNI/MP_SNI.pdf
6. จังหวัดหนองคาย	อพ.สธ.-นค.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/06_NKI/MP_NKI.pdf
7. จังหวัดชลบุรี	อพ.สธ.-ชบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/07_CBI/MP_CBI.pdf
8. จังหวัดภูเก็ต	อพ.สธ.-ภก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/08_PKT/MP_PKT.pdf
9. จังหวัดลพบุรี	อพ.สธ.-ลบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/09_LRI/MP_LRI.pdf
10.จังหวัดนนทบุรี	อพ.สธ.-นบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/10_NBI/MP_NBI.pdf
11.จังหวัดน่าน	อพ.สธ.-นน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/11_NAN/MP_NAN.pdf
12.กรุงเทพมหานคร	อพ.สธ.-กท.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/12_BKK/MP_BKK.pdf
13.จังหวัดนครราชสีมา	อพ.สธ.-นม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/13_NMA/MP_NMA.pdf
14.จังหวัดนครสวรรค์	อพ.สธ.-นว.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/14_NSN/MP_NSN.pdf

หน่วยงานกลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G8)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
15.จังหวัดกาญจนบุรี	อพ.สธ.-กจ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/15_KRI/MP_KRI.pdf
16.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	อพ.สธ.-ปข.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/16_PKN/MP_PKN.pdf
17.จังหวัดอุตรดิตถ์	อพ.สธ.-อต.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/17_UTT/MP_UTT.pdf
18.จังหวัดปัตตานี	อพ.สธ.-ปน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/18_PTN/MP_PTN.pdf
19.จังหวัดนครนายก	อพ.สธ.-นย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/19_NYK/MP_NYK.pdf
20.จังหวัดเชียงใหม่	อพ.สธ.-ชม.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/20_CHM/MP_CHM.pdf
21.จังหวัดพิษณุโลก	อพ.สธ.-พล.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/21_PLK/MP_PLK.pdf
22.จังหวัดอำนาจเจริญ	อพ.สธ.-อจ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/22_ACR/MP_ACR.pdf
23.จังหวัดอุบลราชธานี	อพ.สธ.-อบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/23_UBN/MP_UBN.pdf
24.จังหวัดปทุมธานี	อพ.สธ.-ปท.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/24_PTE/MP_PTE.pdf
25.จังหวัดพัทลุง	อพ.สธ.-พท.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/25_PLG/MP_PLG.pdf
26.จังหวัดเพชรบูรณ์	อพ.สธ.-พช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/26_PNB/MP_PNB.pdf
27.จังหวัดแพร่	อพ.สธ.-พร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/27_PRE/MP_PRE.pdf
28.จังหวัดระนอง	อพ.สธ.-รน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/28_RNG/MP_RNG.pdf
29.จังหวัดสระแก้ว	อพ.สธ.-สก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/29_SKW/MP_SKW.pdf
30.จังหวัดตรัง	อพ.สธ.-ตง.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/30_TRG/MP_TRG.pdf

หน่วยงานกลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G8)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
31.จังหวัดพะเยา	อพ.สธ.-พย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/31_PYO/MP_PYO.pdf
32.จังหวัดตาก	อพ.สธ.-ตก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/32_TAK/MP_TAK.pdf
33.จังหวัดบึงกาฬ	อพ.สธ.-บก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/33_BKN/MP_BKN.pdf
34.จังหวัดกระบี่	อพ.สธ.-กบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/34_KBI/MP_KBI.pdf
35.จังหวัดพังงา	อพ.สธ.-พง.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/35_PNA/MP_PNA.pdf
36.จังหวัดสุพรรณบุรี	อพ.สธ.-สพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/36_SPB/MP_SPB.pdf
37.จังหวัดสมุทรปราการ	อพ.สธ.-สป.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/37_SPK/MP_SPK.pdf
38.จังหวัดศรีสะเกษ	อพ.สธ.-ศก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/38_SSK/MP_SSK.pdf
39.จังหวัดสระบุรี	อพ.สธ.-สบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/39_SRI/MP_SRI.pdf
40.จังหวัดยะลา	อพ.สธ.-ยล.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/40_YLA/MP_YLA.pdf
41.จังหวัดมหาสารคาม	อพ.สธ.-มค.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/41_MKM/MP_MKM.pdf
42.จังหวัดลำพูน	อพ.สธ.-ลพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/42_LPN/MP_LPN.pdf
43.จังหวัดกาฬสินธุ์	อพ.สธ.-กส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/43_KSN/MP_KSN.pdf
44.จังหวัดกำแพงเพชร	อพ.สธ.-กพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/44_KPT/MP_KPT.pdf
45.จังหวัดฉะเชิงเทรา	อพ.สธ.-ฉช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/45_CCO/MP_CCO.pdf
46.จังหวัดชัยนาท	อพ.สธ.-ชน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/46_CNT/MP_CNT.pdf

หน่วยงานกลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G8)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
47.จังหวัดเชียงราย	อพ.สธ.-ชร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/47_CRI/MP_CRI.pdf
48.จังหวัดตราด	อพ.สธ.-ตร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/48_TRT/MP_TRT.pdf
49.จังหวัดนครปฐม	อพ.สธ.-นฐ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/49_NPT/MP_NPT.pdf
50.จังหวัดนครพนม	อพ.สธ.-นพ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/50_NPM/MP_NPM.pdf
51.จังหวัดนครศรีธรรมราช	อพ.สธ.-นศ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/51_NRT/MP_NRT.pdf
52.จังหวัดนราธิวาส	อพ.สธ.-นธ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/52_NWT/MP_NWT.pdf
53.จังหวัดบุรีรัมย์	อพ.สธ.-บร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/53_BRM/MP_BRM.pdf
54.จังหวัดพิจิตร	อพ.สธ.-พจ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/54_PCK/MP_PCK.pdf
55.จังหวัดเพชรบุรี	อพ.สธ.-พบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/55_PBI/MP_PBI.pdf
56.จังหวัดมุกดาหาร	อพ.สธ.-มห.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/56_MDH/MP_MDH.pdf
57.จังหวัดแม่ฮ่องสอน	อพ.สธ.-มส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/57_MSN/MP_MSN.pdf
58.จังหวัดยโสธร	อพ.สธ.-ยส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/58_YST/MP_YST.pdf
59.จังหวัดร้อยเอ็ด	อพ.สธ.-รอ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/59_RET/MP_RET.pdf
60.จังหวัดระยอง	อพ.สธ.-รย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/60_RYG/MP_RYG.pdf
61.จังหวัดราชบุรี	อพ.สธ.-รบ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/61_RBR/MP_RBR.pdf
62.จังหวัดลำปาง	อพ.สธ.-ลป.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/62_LPG/MP_LPG.pdf

หน่วยงานกลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ (G8)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดจาก URL
63.จังหวัดสกลนคร	อพ.สธ.-สน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/63_SNK/MP_SNK.pdf
64.จังหวัดสงขลา	อพ.สธ.-สข.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/64_SKA/MP_SKA.pdf
65.จังหวัดสตูล	อพ.สธ.-สต.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/65_STN/MP_STN.pdf
66.จังหวัดสมุทรสงคราม	อพ.สธ.-สส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/66_SKM/MP_SKM.pdf
67.จังหวัดสมุทรสาคร	อพ.สธ.-สค.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/67_SKN/MP_SKN.pdf
68.จังหวัดสิงห์บุรี	อพ.สธ.-สห.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/68_SBR/MP_SBR.pdf
69.จังหวัดสุโขทัย	อพ.สธ.-สท.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/69_STI/g8_sti.html
70.จังหวัดสุรินทร์	อพ.สธ.-สร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/70_SRN/MP_SRN.pdf
71.จังหวัดหนองบัวลำภู	อพ.สธ.-นภ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/71_NBP/MP_NBP.pdf
72.จังหวัดอ่างทอง	อพ.สธ.-อท.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/72_ATG/MP_ATG.pdf
73.จังหวัดอุดรธานี	อพ.สธ.-อด.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/73_UDN/MP_UDN.pdf
74.จังหวัดอุทัยธานี	อพ.สธ.-อน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/74_UTI/MP_UTI.pdf
75.จังหวัดชัยภูมิ	อพ.สธ.-ชย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/75_CPM/MP_CPM.pdf
76.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	อพ.สธ.-อย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/76_AYA/MP_AYA.pdf
77.จังหวัดเลย	อพ.สธ.-ลย.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g8/77_LEI/MP_LEI.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.9 กลุ่ม G9 กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน

มีจำนวน 8 หน่วยงาน ดังนี้

1. การเคหะแห่งชาติ
2. การไฟฟ้านครหลวง
3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
4. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
5. สำนักงบประมาณ
6. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
7. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
8. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 9 กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน (G9)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง** 4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้ หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3.จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้นจริงในแต่ละปีงบประมาณ เพราะความสำเร็จในการดูแล	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากรเพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5.มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	พื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น **5.** จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการ ถ้าไม่เกิดไฟป่าหรือมีการบุกรุกแผ้วถางทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร (F1A2)	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้ เป็นคนละพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป 2. ร่วมสำรวจทรัพยากรร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ)และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหาก อปท. ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯ แนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา(ให้ระบุรหัสสมาชิกในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่	หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐ หรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	6.ภาพถ่ายจากดาวเทียมฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ/เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ในพื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่า และมีไฟป่าควรจัดทำแนวป้องกันไฟป่า 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน 3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่น	1.คุณภาพของทรัพยากร ที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ ทรัพยากรสำคัญ / stock ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ทรัพยากรในงานศึกษาวิจัยในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4) ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มีคุณภาพ ขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็นวัตถุดิบในการ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	แต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัดและทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	ทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่นอาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก 1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดย	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของหน่วยงานฯ อาจทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯ หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้	

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
(F2A4)	ใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจากกิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกัน แต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์พันธกิจของหน่วยงานฯ และ อพ.สธ.	2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐาน หรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/ กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ** (Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัย ดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้ 2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็น	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	ประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร (F2A6)	จำนวนของทรัพยากรที่นำมาวางแผนพัฒนาพันธุ์	นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้พิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาวิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์ เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ เพื่อตอบโจทย์ท้องถิ่นต่อไป	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชนการขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุนขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่ 3.คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	1.ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้ โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ.	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ จำนวนผู้เข้าชม 2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผนฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ. รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด 5. จำนวนเครือข่าย อพ.สธ. สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และผ่านการประเมินเพื่อขอรับป้ายฯ พระราชทานและเกียรติบัตรฯ	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ อย่างสม่ำเสมอ 5. สนับสนุนและเป็นนโยบายให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ.ตามแนวทาง การดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ.		

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) (หน้าที่ 58-77)

แผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ. – หน่วยงานกลุ่ม G9

หน่วยงานกลุ่มสนับสนุน (G9)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดได้จาก URL
1. การเคหะแห่งชาติ	อพ.สธ.- กคช.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/09_NHA/MP_NHA.pdf
2. การไฟฟ้านครหลวง	อพ.สธ.- กฟน.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/03_MEA/MP_MEA.pdf
3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	อพ.สธ.- กฟภ.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/04_PEA/MP_PEA.pdf
4. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	อพ.สธ.- สส.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/10_DEQP/MP_DEQP.pdf
5. สำนักงบประมาณ	อพ.สธ.- สงป.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/02_BB/MP_BB.pdf
6. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)	อพ.สธ.- สพร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/06_DGA/MP_DGA.pdf
7. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	อพ.สธ.- ส.ป.ก.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/08_ALRO/MP_ALRO.pd
8. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อพ.สธ.- กปร.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g9/01_RDPB/MP_RDPB.pdf

13. แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.10 กลุ่ม G10 กลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ

มีจำนวน 8 หน่วยงาน ดังนี้

1. มูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากร ทะเลสยาม
2. มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
3. โรงแรมซิกส์เซนส์ ยาวน้อย
4. บริษัท ราชกรุ๊ปจำกัด (มหาชน)
5. สมาคมพันธุศาสตร์แห่งประเทศไทย
6. มูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ในพระอุปถัมภ์ฯ
7. สภาสมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
8. บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัตถุก่อสร้าง จำกัด

แนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด
(1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)
กลุ่มที่ 10 กลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ (G10)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร (F1A1)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปกปักทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯในกรณีที่มีไฟป่า หรือมีประวัติการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ ควรจัดทำแนวป้องกันไฟ 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 3.1 เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่นแต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ) **พื้นที่ปกปักทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกหรือแผ้วถาง** 4. สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่	1.สามารถป้องกันพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากร 2.มีการการรักษาพื้นที่ เช่น มีการลาดตระเวนสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการบุกรุก และอาจมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อให้คนในท้องถิ่นเข้ามาใช้ หรือหาของป่าในเส้นทางที่ได้จัดสรรไว้ให้ 3.จากรายงานที่ระบุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของป่าว่ามีปัญหาใดเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่นรอบ ๆ พื้นที่หรือไม่ หรือเป็นมีความร่วมมือกันอย่างดีในการรักษาพื้นที่กับคนในท้องถิ่นโดยไม่มีการบุกรุกพื้นที่ฯ ร่วมรักษาป่ากับหน่วยงานฯ 4. การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าให้ตรงตามจุดที่เกิดเหตุไฟป่าขึ้นจริงในแต่ละปีงบประมาณ เพราะ	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ และจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดำเนินงานต่อในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5) 5.มีตารางการดูแลพื้นที่ (การลาดตระเวน หรือการเฝ้าระวังพื้นที่) 6. คัดเลือกทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 4คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป 7.ทำรายงานชี้แจงสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาสม่ำเสมอ	ความสำเร็จในการดูแลพื้นที่ทำให้จำนวนเหตุการณ์เกิดไฟป่าลดลงในแต่ละ การใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณลดลง เป็นต้น **5.** จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้ในพื้นที่ปกปักทรัพยากรเปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งโดยตามหลักการ ถ้าไม่เกิดไฟป่า หรือมีการบุกรุกแผ้วถาง ทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากรมีแนวโน้มจะมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน/ชนิดของทรัพยากรชีวภาพที่เพิ่มขึ้น	
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร (F1A2)	1.กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ภายใต้รัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานฯ หรือมากกว่า โดยจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) โดยพื้นที่ในกิจกรรมที่ 2 นี้เป็นคนละพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร	1. จำนวนทรัพยากรที่สำรวจได้เปรียบเทียบกันในแต่ละปีตามที่มีอยู่จริง เพื่อใช้ในการประเมินสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป 2. ร่วมสำรวจทรัพยากรร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.	เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	2. ให้ระบุสถานะพื้นที่ที่เข้าไปสำรวจว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทใด 2.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 2.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่น แต่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปสำรวจได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานหรือเอกชนที่เป็นเจ้าของ)และให้สำรวจในพื้นที่เครือข่าย อพ.สธ. ได้แก่ พื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นอพ.สธ. (ให้ระบุรหัสสมาชิก ในชุดโครงการแผนงาน) และหากอปท. ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้หน่วยงานฯ แนะนำให้เป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น และอาจสำรวจร่วมกับสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา(ให้ระบุรหัสสมาชิกในชุดโครงการแผนงาน) แต่ถ้าสถานศึกษายังไม่ได้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้หน่วยงานฯแนะนำให้สถานศึกษานั้น สมัครเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 3.สำรวจและทำบัญชีรายการทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมายพร้อมระบุพิกัด ทำ	หรือ สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐ หรือภาครัฐกับเอกชน มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกัน มีหน่วยงานฯ เป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ *การสมัครเป็นสมาชิกและการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	ทะเบียนทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ฯ ในกรณีจัดทำป้ายทะเบียนทรัพยากร เท่าที่ทำได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหน่วยงานฯ/เจ้าของพื้นที่ เพื่อใช้เปรียบเทียบได้ในแต่ละปี เห็นความเปลี่ยนแปลงของจำนวน/ชนิดของทรัพยากร 4. ทรัพยากรที่สำรวจได้จากข้อ 3 คือทรัพยากรสำหรับงานใน F1A3 ต่อไป		
กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (F1A3)	1. กำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจให้ชัดเจน (จัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบไฟล์ สำหรับเปิดในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สามารถขึ้นป้ายพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานฯ 2.ทำรั้วขอบเขตบริเวณพื้นที่ฯ ได้ ในกรณีที่เคยมีเหตุไฟไหม้ในพื้นที่เนื่องจากอยู่ใกล้ป่า และมีไฟป่า ควรจัดทำแนวป้องกันไฟป่า 3.ให้ระบุสถานะพื้นที่ว่าอยู่เอกสารสิทธิ์ประเภทไหน 3.1 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานฯ 3.2 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานอื่น แต่อนุญาตให้มีสิทธิ์ใช้พื้นที่นั้นได้ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ)	1.คุณภาพของทรัพยากรที่ถูกคัดเลือกมาเพื่อเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ ทรัพยากรสำคัญ / stock ทรัพยากรใน F1A3 ที่มีคุณภาพที่พร้อมสำหรับเป็นโจทย์ทรัพยากรในงานศึกษาวิจัย ในกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4) ในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2. สามารถเลือกทรัพยากรที่มีคุณภาพขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต่อไป เพื่อเพิ่มปริมาณในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ให้พอกับการใช้ เช่น ใช้เป็น	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	พื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีกรณีพิพาทกับราษฎรในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ 4. ทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมนี้มาจาก F1A1 และ F1A2 4.1 การปลูกทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในการปลูกรักษาในพื้นที่ปลูกรักษา ให้จับพิกัดและทำทะเบียนพันธุ์ไม้ 4.2 การเลี้ยงทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ ให้ระบุพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง จับพิกัดบริเวณพื้นที่ดังกล่าว 4.3 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การเพาะเลี้ยงจุลินทรีย์ ในห้องปฏิบัติการฯ ให้ระบุชัดเจนว่าเก็บรักษาพันธุกรรมในสถานที่ใด มีการทำฐานข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ 4.4 การเก็บเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช	วัตถุดิบในการทำอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ 3.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เครือข่ายสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่นอาจทำเป็นสวนรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ฯลฯ	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร (F2A4)	1. หน่วยงานมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่สามารถดำเนินงานวิจัยโดยพิจารณาจาก 1.1 จำนวนทรัพยากร/โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยใช้ทรัพยากรที่ที่คัดเลือกจากกิจกรรมที่ 1-3 มาเป็นโจทย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่ใช้ชีวภาพเดียวกันแต่สามารถมาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด โดยอาจร่วมกับ	1.มีงานวิจัยที่เขียนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นงานวิจัยที่พันธกิจปกติของหน่วยงานฯ อาจทำงานวิจัยเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานฯหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ 2.ให้เขียนแผนภาพการวิจัยและพัฒนาของทรัพยากรที่อยู่ในหน่วยงานฯ หรือได้จากกิจกรรมที่ 1-3 มี	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น หรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ 2.งานศึกษาวิจัยตอบโจทย์พันธกิจของหน่วยงานฯ และ อพ.สธ.	เป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีหน่วยงานใดโดยใครนำไปต่อยอดได้ทั้งในงานวิจัยระดับพื้นฐาน หรือระดับสูง 3.ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่และทรัพยากรนั้นไม่สูญหายไปจากพื้นที่จากการศึกษาวิจัยนั้น	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร (F2A5)	1. จัดทำ**ฐานข้อมูลในรูปแบบภูมิสารสนเทศ** (Geographic Information System; GIS) ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นงานใน F1A1/F1A2 /F1A3 จะต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจทรัพยากร (1. ทรัพยากรกายภาพ 2. ทรัพยากรชีวภาพ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) อย่างชัดเจนมีบุคลากรที่มีความชำนาญเรื่อง GIS/RS รวมทั้งเรื่อง database เข้ามาร่วมปฏิบัติ 2. มีการส่งข้อมูลเพื่อเชื่อมกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นจำนวนข้อมูล	1.ข้อมูลได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาทรัพยากรนั้น ๆ ซึ่งสามารถประสานมาที่ อพ.สธ. เพื่อประสานงานให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานช่วยตรวจสอบข้อมูลได้ 2.ข้อมูลที่ได้ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ในแง่ขององค์ความรู้ หรือการพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมที่ 4 และกิจกรรมที่ 6 หรือสามารถใช้ในเรื่องของการทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อได้ต่อไป 3. มีการขอเข้าถึงและใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ใน	*เครื่องมือในการทำงานของ อพ.สธ. 1. Template 9 ใบงานใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึก หรือ 2. Form F2-M 3. Application งานฐานทรัพยากร อพ.สธ. 4. Platform LandViewer 5.Platform EO Browser 6.ภาพถ่ายจากดาวเทียม ฯลฯ

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
		การวางแผนการรู้สถานภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไป	
กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร/กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร (F2A6)	จำนวนของทรัพยากรที่นำมาวางแผนพัฒนาพันธุ์	นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้พิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์เกิดเป็นสายพันธุ์ใหม่ เพื่อตอบโจทย์ท้องถิ่นต่อไป	
กรอบการสร้างจิตสำนึก/กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (F3A7)	1.พิพิธภัณฑ์หน่วยงานฯ มีการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวนของผู้เข้าเยี่ยมชมมีการขอเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2.อาคารนิทรรศการถาวรที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำนวนหน่วยงาน/ประชาชนการขอเข้าเยี่ยมชมอาคารนิทรรศการฯ	1.ผลการประเมินจากผู้เข้าเยี่ยมชม ในแง่ต่าง ๆ 2.มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมมาเยี่ยมชม มีสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุนขอทำข่าว/หรือแนะนำสถานที่ 3.คุณภาพของสื่อ/สิ่งของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์/อาคารนิทรรศการ ตอบโจทย์งาน อพ.สธ.	
กรอบการสร้างจิตสำนึกฯ/กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการ	1.ให้มีการตั้งงบประมาณ งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. 1.1 พ.ศ. 2565 งานประชุมวิชาการและ	1.การประเมินผลจากผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการ จำนวนผู้เข้าชม	

กรอบ/กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
อนุรักษ์ทรัพยากร (F3A8)	นิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช 1.2 พ.ศ. 2568 งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 2. จัดทำเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพื่อการประชาสัมพันธ์ในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเผยแพร่ฐานข้อมูลที่อยู่ในกิจกรรมที่ 5 จะดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจาก อพ.สธ. 3. จัดทำเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีดีทัศน์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. สามารถใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. ได้ โดยจัดส่งเอกสารเข้ามาและขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ อพ.สธ. 4. ดำเนินการจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ คณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ อย่างสม่ำเสมอ	2. จำนวนผู้เข้าชมและใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์/เว็บเพจ อพ.สธ.-หน่วยงานฯ เพิ่มขึ้น 3. ความนิยมในการใช้สื่อที่จัดทำขึ้น 4. ประสิทธิภาพในการทำแผนฯ และผลงานมีคุณภาพ มีการปรับคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และคณะทำงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ และแจ้งการปรับเปลี่ยนให้ทาง อพ.สธ. รับทราบ มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด 5. จำนวนเครือข่าย อพ.สธ. สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และผ่านการประเมินเพื่อขอรับป้ายฯ พระราชทานและเกียรติบัตรฯ	

กรอบ/ กิจกรรม	แนวทางการดำเนินงานและข้อพิจารณาของ อพ.สธ.		หมายเหตุ
	ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	
	5. สนับสนุนและเป็นนโยบายให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 6.การมีพื้นที่ที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. ดำเนินงานสนับสนุนงานกิจกรรมของ อพ.สธ.ตามแนวทางการดำเนินงานแผนแม่บท อพ.สธ.		

สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในแนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด อพ.สธ.–หน่วยงานกลุ่ม G10

หน่วยงานกลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ (G10)	ชื่อย่อหน่วยงาน	แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด สามารถดาวน์โหลดได้จาก URL
1. มูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากร ทะเลสยาม	อพ.สธ.–มูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากรทะเลสยาม	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/01_SMRF/MP_SMRF.pdf
2. มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	อพ.สธ.– TDRI	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/02_TDRI/MP_TDRI.pdf
3. โรงแรมซิกส์เซนส์ ยาวน้อย	อพ.สธ.–โรงแรมซิกส์เซนส์ ยาวน้อย	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/04_SIXSENSES/MP_SIXSENSES.pdf
4. บริษัท ราชกรุ๊ปจำกัด (มหาชน)	อพ.สธ.– บริษัท ราชกรุ๊ปจำกัด (มหาชน)	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/03_RATCH/MP_RATCH.pdf
5. สมาคมพันธุศาสตร์แห่งประเทศไทย	อพ.สธ.–สมาคมพันธุศาสตร์	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/06_GST/MP_GST.pdf
6. มูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวันในพระอุปถัมภ์ฯ	อพ.สธ.–มูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/05_MRIGADAYAVAN/MP_MRIGADAYAVAN%20PALACE.pdf
7. สภาสมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	อพ.สธ.–สสวทท.	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/07_COSTAT/MP_COSTAT.pdf
8. บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัตถุก่อสร้าง จำกัด	อพ.สธ.–CPAC	http://www.rspg.or.th/rspg_co_agencies/g10/08_CPAC/MP_CPAC.pdf

14. แผนการดำเนินงาน อพ.สธ.

14.1 แผนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านวิชาการ

เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานศึกษาวิจัย เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งสามฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีการวางแผนและดำเนินการวิจัยศักยภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านพืชนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรอื่น ๆ ตามแนวพระราชดำริ สำหรับในทรัพยากรอื่น ๆ ให้มีแนวทางนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนโดยมีการดำเนินการ ดังนี้

14.1.1 แต่งตั้ง “คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชอนุรักษ์ อพ.สธ.” โดยมี อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษาและประสานงาน ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการดำเนินงาน ประสานงาน แนะนำและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ และมี“คณะทำงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชอนุรักษ์ในพืชแต่ละชนิด” ตัวอย่างเช่น “คณะทำงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชมะเกี๋ยง”,“คณะทำงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชทุเรียน” เป็นต้น ซึ่งขอพระราชทานแนวทางดำเนินงานพันธุกรรมพืช 9 ชนิด ได้แก่ ทุเรียน มะเกี๋ยง สัก ตีนฮุ้งดอย น้อยหน่าเครือ มะกิ้ง กล้วยไม้ ชาเมี่ยง ยางนา และจะมีคณะทำงานฯ พันธุกรรมทรัพยากรอื่น ๆ ต่อไปโดยมีเป้าหมายในแต่ละทรัพยากร ดังนี้

1) ได้เชื้อพันธุ์ สารพันธุกรรม (genetic materials) ของพืชอนุรักษ์ที่ศึกษาวิจัยภายใต้โครงการวิจัยต่าง ๆ

2) ได้ข้อมูลเชิงวิชาการที่จะนำไปสู่รูปแบบการวิจัยและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่ศึกษา ตามกรอบแนวคิดการวิจัยภายใต้กิจกรรม อพ.สธ. ที่สนองพระราชดำริ ฯ

3) ได้ผลงานวิจัยไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ เป็นอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง เครื่องใช้ไม้สอย ยา ฯลฯ

4) ได้พัฒนาบุคลากร /ศักยภาพของนักวิจัย /ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ การศึกษาวิจัย/การถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี /ศักยภาพของศูนย์ประสานงานเครือข่าย หรือศักยภาพของชุมชน มีการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม ชุมชนสามารถดำเนินการต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

5) ได้พัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากวัตถุดิบที่เป็นทรัพยากรพันธุกรรมพืช และนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับประชาชน ชุมชน ทำการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้มีการผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพภายใต้การควบคุมแบบมาตรฐานสากลยอมรับ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพต่อไป

14.1.2 วางแผนร่วมกับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการศึกษาวิจัยการอนุรักษ์ทรัพยากรตามแนวพระราชดำริที่พระราชทานให้ไว้และยังไม่ได้มีการดำเนินงาน โดยดำเนินงานให้ครบถ้วน

14.1.3 ประสานกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดทำสรุปผลการศึกษาและวิจัยทรัพยากรต่าง ๆ ตามแนวพระราชดำริ ที่ได้ศึกษาวิจัยในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด

14.1.4 ร่วมมือกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริพิจารณาดำเนินการกำหนดกรอบการศึกษาวิจัย อพ.สธ. ในระยะต่อไป เพื่อให้หน่วยต่าง ๆ ใช้เป็นกรอบแนวทางดำเนินงาน

14.2 แผนการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ.

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางและมาตรการดำเนินงานที่กำหนดไว้ จึงกำหนดการดำเนินงานภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน และมีการดำเนินงาน 8 กิจกรรม ดังรายละเอียดในหัวข้อที่ 13

14.3 แผนการดำเนินการและพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ให้สอดคล้องกับแผนแม่บท อพ.สธ. นั้น มีหลายลักษณะ

14.3.1 พื้นที่ที่ใช้แนวทางดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บท อพ.สธ.

ได้แก่พื้นที่ในกิจกรรมปกปักพันธุกรรมพืช/ทรัพยากร ใช้พื้นที่เป็นเป้าหมายหลักเพื่อดำเนินงานในกิจกรรมสำหรับพื้นที่มาสนองพระราชดำริในกิจกรรมนี้ ไม่ได้หมายความว่าเป็นการนำพื้นที่นั้นเข้ามาน้อมเกล้าฯถวาย เพื่อให้เป็นทรัพย์สินของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง แต่หมายถึงเป็นพื้นที่ที่ดำเนินการโดยใช้แนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมปกปักทรัพยากร และในอนาคตถ้าหน่วยงานนั้น ๆ มีนโยบายในการใช้พื้นที่ปกปักทรัพยากร เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ทางหน่วยงานสนองพระราชดำริฯ นั้น ๆ สามารถดำเนินการแจ้งความประสงค์เปลี่ยนแปลงขนาดและขอบเขตพื้นที่มายัง อพ.สธ. แต่ในกรณีที่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการสูญเสียทรัพยากรที่มีค่าอาจต้องมีการขอพระราชทานพระราชานุญาต สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

14.3.2 พื้นที่น้อมเกล้าฯ ถวาย

- กรณีที่เป็นหน่วยราชการ หน่วยราชการที่น้อมเกล้าฯถวาย พื้นที่นั้นต้องมีเจ้าของพื้นที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้มีอำนาจสูงสุดของหน่วยราชการนั้นจะต้องเป็นผู้ลงนามในหนังสือน้อมเกล้าฯ ถวาย และต้องกำหนดขอบเขต มีแผนที่แสดงพื้นที่ส่วนที่น้อมเกล้าฯ ถวายชัดเจน
- กรณีที่เป็นเอกชนอาจน้อมเกล้าฯ ถวายสิทธิการใช้พื้นที่ดินของตน พื้นที่นั้นต้องมีเจ้าของพื้นที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการกำหนดสิทธิการใช้พื้นที่ดินของตน กำหนดระยะเวลาเพื่อเป็น “โครงการสมทบ” สำหรับโครงการ อพ.สธ. เช่น ในกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร โดยให้ปลูกรักษาทรัพยากร โดยสิทธิครอบครองที่ดินยังเป็นของเอกชนผู้น้อมเกล้าฯ ถวาย แต่สิทธิและความรับผิดชอบในทรัพยากรต่าง ๆ เป็นของ อพ.สธ. (เฉพาะพื้นที่ที่เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย)

- กรณีการน้อมเกล้าฯ ถวายพื้นที่ของเอกชนและทรงมีพระกรุณารับไว้แล้วเป็นของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง ซึ่งหมายถึงการที่ทรงพระกรุณารับไว้นั้น เป็นการทรงรับทางพฤตินัย ผู้ที่น้อมเกล้าฯ ถวาย จะต้องดำเนินการต่อไปในทางนิตินัยเพื่อถวายสิทธิและให้การใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นไปเฉพาะเพื่อ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง

14.3.3 พื้นที่เป้าหมายเฉพาะที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้ไว้หรือทรงมีพระราชานุญาตแล้ว

ให้เร่งรัดดำเนินงานให้ครบถ้วนและเสร็จสิ้นตามที่มีพระราชดำริ ทั้งนี้หากมีการขยายหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือสาระสำคัญในการดำเนินงาน ให้นำความกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานพระราชานุญาตก่อนตัวอย่างเช่น

การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ (อพ.สธ. – ทร.) ในพื้นที่เกาะแสมสารและเกาะข้างเคียง พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

1) ออกแบบ ก่อสร้าง ตกแต่ง จัดแสดงนิทรรศการและจัดการพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ตามที่ทรงมีพระราชวินิจฉัย

2) สร้างสวนพฤกษศาสตร์พืชเกาะทะเลไทยบนเกาะแสมสารและจัดเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ

3) พัฒนาพื้นที่บริเวณเกาะแสมสารและเกาะข้างเคียงให้เป็นแหล่งเก็บรักษาพันธุกรรมพืชตามเกาะ

4) สำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชและทรัพยากรธรรมชาติตามเกาะทั้งในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน

5) ดำเนินการปลูกรักษาพันธุกรรมพืชและทรัพยากรที่รวบรวมในพื้นที่เฉพาะที่จัดเตรียมไว้

6) ดำเนินการปกปักพันธุกรรมพืช ชีวภาพและระบบนิเวศน์ของเกาะแสมสารและเกาะข้างเคียง

7) ศึกษาและดำเนินการใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืชทรัพยากรชีวภาพและสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ ของคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ.ซึ่งเป็นนักวิชาการและนักวิจัย

การดำเนินงานในพื้นที่ กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนาหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (อพ.สธ. - นทพ.) อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

1) ดำเนินการเป็นศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันตกตามแผนแม่บทที่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาทูลเกล้าฯ ถวายเมื่อ 7 มกราคม พ.ศ. 2553

2) ศึกษาและดำเนินการใช้ประโยชน์พันธุกรรมทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ซึ่งเป็นนักวิชาการและนักวิจัย

14.3.4 การพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายเฉพาะที่ยังไม่มีพระราชดำริหรือพระราชวินิจฉัยหรือที่มีแนวคิดการดำเนินงานในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากร

ให้ อพ.สธ. ประสานการดำเนินงานกับจังหวัดหน่วยงานต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาวางแผนดำเนินงาน ทั้งนี้ให้พิจารณาความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องความพร้อมของพื้นที่ที่จะดำเนินงานความพร้อมของหน่วยงานศักยภาพของหน่วยงาน และทรัพยากรดำเนินงานโดยให้นำแผนการดำเนินงานขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยก่อน

15. การสนองพระราชดำริโดยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

15.1 การขอสนองพระราชดำริโดยขอพระราชทานพระราชานุญาต

หน่วยงานภาครัฐ เช่น หน่วยงานระดับกระทรวง กรม จังหวัด มหาวิทยาลัย สถาบัน เป็นต้น หน่วยงานภาคเอกชน เช่น สถาบัน มูลนิธิ เป็นต้น เป็นต้น เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ มีความสนใจที่จะสนองพระราชดำริใน อพ.สธ.ให้ดำเนินการ ดังนี้

15.1.1 ประสานงานเพื่อขอเข้าทำความเข้าใจในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยติดต่อมาที่ รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. หรือ เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ.เพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ.

15.1.2 เมื่อหน่วยงานได้ศึกษาและทำความเข้าใจในแนวทางการสนองพระราชดำริอย่างถ่องแท้แล้วให้ทำหนังสือขอพระราชทานพระราชานุญาตพร้อมร่างรายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. โดยส่งมาที่

ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
สำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
ถนนราชวิถี เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10303
โทร 0-2282-1850 และ 0-2282-0665

จากนั้นผู้อำนวยการ อพ.สธ. จะดำเนินการนำความกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานพระราชานุญาตให้ร่วมสนองพระราชดำริต่อไป (ตัวอย่างการทำหนังสือขอสนองพระราชดำริในภาคผนวกหน้าที่ 238)

15.1.3 การประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานนั้น ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงาน หรือ หัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน และมีคณะกรรมการต่าง ๆ ลงนามประกาศโดยหัวหน้าหน่วยงานฯ นั้น ๆ ให้ดูรายละเอียดในข้อ 16.2.1 ตัวอย่างชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ (อพ.สธ.-ทร.) คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อพ.สธ.-กฟผ.) คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยจังหวัดอุตรดิตถ์ (อพ.สธ.-อต.) เป็นต้น

15.1.4 เมื่อได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้เข้าร่วมสนองพระราชดำริ หัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน-หน่วยงานฯ แล้วนั้น หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ สามารถดำเนินการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างเป็นทางการ เพื่อร่วมกันจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานและแผนปฏิบัติการรายปีร่วมกับ อพ.สธ. โดยมีกรอบการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริและเห็นพ้องต้องกัน เพื่อขอพระราชทานโปรดเกล้าฯ ต่อไป

15.1.5 การทำแผนปฏิบัติการรายปีงบประมาณจะนำไปสู่การจัดตั้งงบประมาณดำเนินงานประจำปี โดยในแต่ละปีให้หน่วยงานฯ ส่งรายละเอียดของแผนปฏิบัติการรายปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทที่ทำไว้ และส่งมาให้ อพ.สธ. ภายในวันที่ 31 สิงหาคม ของทุกปี และ อพ.สธ. จะพิจารณาให้ความเห็นชอบว่าเป็นไปตามกรอบแผนแม่บทและกรอบการดำเนินงานหรือไม่ โดยให้ส่งแผนปฏิบัติงานมาที่ อพ.สธ. โดยผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากนั้น อพ.สธ. ดำเนินการแจ้งระดับคะแนนกลับไปที่หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ สามารถดูรายละเอียดในภาคผนวกเรื่องขั้นตอนการพิจารณาและสนับสนุนโครงการฯ และงบประมาณตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

ในการสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. การทำกรอบแผนแม่บทแผนปฏิบัติ จึงต้องเป็นไปตามกรอบกิจกรรมของ อพ.สธ. แนวทางการดำเนินงาน การจัดทำงบประมาณที่ประหยัด ตรวจสอบได้และใช้เฉพาะในงานของ อพ.สธ. เท่านั้น

15.2 การสมัครเข้ามาสนองพระราชดำริโดยไม่ต้องมีพระราชานุญาต

การพิจารณาตอบรับโดยผู้อำนวยการ อพ.สธ.

15.2.1 การขอสนองพระราชดำริของสถาบันการศึกษา

สถานศึกษาสมัครเข้ามาเพื่อเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ดูรายละเอียดได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) และภาคผนวก หน้า 260

รายละเอียดของการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสามารถดาวน์โหลดคู่มือได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. และอ่านเพิ่มจากแนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และนำไปสู่การประเมิน

เพื่อรับการประเมินรับป้ายพระราชทานและเกียรติบัตรฯ ในการสนองพระราชดำริในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

15.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมัครเข้ามาเพื่อเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น ดูรายละเอียดได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th) และภาคผนวก หน้า 260

รายละเอียดของการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น สามารถดาวน์โหลดคู่มือได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. และอ่านเพิ่มเติมจากแนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร ในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และนำไปสู่การประเมินเพื่อรับการประเมินรับป้ายพระราชทาน และเกียรติบัตรฯ ในการสนองพระราชดำริในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

16. ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลาดำเนินงานรวม 5 ปี (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

17. งบประมาณดำเนินงาน

17.1 งบประมาณของ อพ.สธ.

อพ.สธ. เป็นหน่วยงานของสำนักพระราชวัง จึงได้รับงบประมาณจากสำนักพระราชวัง

17.2 งบประมาณของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

อพ.สธ. มีหน้าที่ขอแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ดและแผนปฏิบัติงานรายปีของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อวิเคราะห์ว่าสอดคล้องกับแนวทางการสนองพระราชดำริตามแผนแม่บทหรือไม่ และจัดระดับคะแนนของแผนปฏิบัติงานในระดับ B ขึ้นไป อพ.สธ. จะกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงทราบ จากนั้นประสานงานกลับไปที่หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อประกอบการของบประมาณไปยังสำนักงบประมาณหรือแหล่งทุนต่าง ๆ ต่อไป โดยการพิจารณาจัดระดับคะแนนนั้น เพื่อที่แหล่งงบประมาณต่าง ๆ จะได้รับการยืนยันว่าแผนงานต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. อย่างแท้จริง โดยมิได้แอบอ้าง และงบประมาณที่ได้มาจากสำนักงบประมาณและแหล่งทุนต่าง ๆ หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ จะใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการดำเนินงานในอพ.สธ. เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ของการของบประมาณ เป็นลักษณะประหยัด เหมาะสม ตรวจสอบได้ มีความชัดเจนทุกขั้นตอนและใช้เฉพาะในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เท่านั้น

โดยลักษณะแหล่งที่มาของงบประมาณมีดังนี้

17.2.1 งบประมาณปกติประจำปีของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ซึ่งดำเนินงานปกติตามพันธกิจ ของหน่วยงานนั้น ๆ และงานสอดคล้องกับแผนแม่บท อพ.สธ.หรือมีความจำเป็นในการขอตั้งงบประมาณเฉพาะจากสำนักงบประมาณเพื่อการร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยผ่านความเห็นและการสนับสนุนจาก อพ.สธ.

17.2.2 งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

17.2.3 งบประมาณจากแหล่งทุนของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือแหล่งทุนวิจัยอื่น ๆ

17.2.4 งบจากจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ

17.2.5 งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ตามระเบียบวิธีการของงบประมาณ กปร.

17.2.6 งบประมาณจากภาคเอกชน/มูลนิธิ/สถาบัน/สมาคม ที่ร่วมสนองพระราชดำริ

17.2.7 งบอื่น ๆ

ในกรณีที่หน่วยงานขอตั้งงบประมาณ เพื่อการร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นั้น จำเป็นต้องได้ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ มีมติที่ประชุมและทำหนังสือแจ้งมาที่ อพ.สธ. หรือมีการประสานงานกับทาง อพ.สธ. ภายในระยะเวลาที่กำหนด ดูรายละเอียดในภาคผนวกเรื่องขั้นตอนการพิจารณาและสนับสนุนโครงการฯ และงบประมาณตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

18. องค์กรการบริหารงาน

เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานสนองพระราชดำริและสอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐ จึงเห็นควรกำหนดองค์กรการบริหารงาน อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) ประกอบด้วย

18.1 ระดับนโยบาย

ได้แก่

คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (คณะกรรมการ อพ.สธ.) (ดูรายชื่อในภาคผนวก)

องค์ประกอบของคณะกรรมการ อพ.สธ.

1) เลขาธิการพระราชวัง เป็นประธาน

2) รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นรองประธาน

3) หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ร่วมเป็นคณะกรรมการ

4) ผู้ช่วยผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นเลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ.

หน้าที่และภารกิจของคณะกรรมการ อพ.สธ.

- รับนโยบายและกรอบการดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงาน ในการสนองพระราชดำริ หรือสนับสนุน อพ.สธ.

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กร มีหน้าที่แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานฯ, คณะอนุกรรมการฯ, คณะทำงานฯ ของตน ลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรนั้น ๆ และส่งประกาศแต่งตั้งกลับมาที่ผู้อำนวยการ อพ.สธ.

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรอำนวยการ สนับสนุนให้การดำเนินงาน อพ.สธ. ในพื้นที่และเขตความรับผิดชอบของตนให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามแผนแม่บท อพ.สธ.

18.2 ระดับปฏิบัติ

18.2.1 คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานราชการ, รัฐวิสาหกิจ และองค์กรต่าง ๆ เช่น หน่วยงานระดับกรม เช่น กรมวิชาการเกษตร (อพ.สธ.-กวก.) สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อพ.สธ.-จฬ.) เป็นต้น เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยที่มีหัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงาน และหัวหน้าองค์กรต่าง ๆ เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงาน อพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงานในภาพรวมทั้งหมด เพื่อสนับสนุนในการดำเนินงาน อพ.สธ. ต่อไป เช่น ในกรณีของจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เป็นคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อ 15.1 การขอสนองพระราชดำริโดยขอพระราชานุญาต)

องค์ประกอบของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.–หน่วยงาน

1) คณะกรรมการดำเนินงานฯ ควรประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ/หัวหน้าองค์กรและบุคลากรเฉพาะของหน่วยงานเอง การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานส่วนราชการอื่นๆ รวมทั้งภาคเอกชนต่าง ๆ ควรดำเนินการตั้งเป็นคณะทำงาน โดยขอให้หน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริดำเนินการประกาศคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. อย่างเป็นทางการ (ลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการ, หัวหน้าหน่วยงาน) มายัง อพ.สธ. เพื่อทราบ

ตำแหน่ง กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.ของหน่วยงานฯ ควรเป็นตำแหน่งที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกได้ดี เพื่อให้เกิดการประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ภายในหน่วยงานฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการฯ ยกตัวอย่างเช่น

ก. กลุ่มจังหวัด (G8) ตำแหน่งกรรมการและเลขานุการ ควรเป็นตำแหน่ง “หัวหน้าสำนักงานจังหวัด” เพื่อที่จะสามารถประสานงานร่วมกับทุกหน่วยงานในสังกัดของจังหวัดนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ “หัวหน้าฝ่ายยุทธศาสตร์จังหวัดและผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง” เป็นผู้ช่วยกรรมการและเลขานุการ เป็นต้น

ข. กลุ่มมหาวิทยาลัย (G5) และกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (G6) ตำแหน่งกรรมการและเลขานุการควรเป็นตำแหน่ง รองอธิการบดีฯ ที่ได้รับมอบหมายจากอธิการบดี หรือ ผู้อำนวยการศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.หรือศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. (ซึ่งเป็นตำแหน่งที่รองอธิการบดีฯ มาดำรงตำแหน่ง ผอ.ศูนย์ฯ เป็นต้น)

2) รายนามคณะกรรมการดำเนินงานฯ

ให้ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานฯนั้น ๆ เป็นผู้พิจารณารายนามคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ พิจารณาและประกาศแต่งตั้ง โดยแนบรายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ขอให้ทำหนังสือแจ้งมาที่ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลทรงทราบฯ ต่อไป

- ให้แต่ละหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริแต่งตั้ง เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. เข้าไปเป็นหนึ่งในรองประธานคณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานฯ เพื่อจะได้เข้าประชุมติดตามงาน รับทราบปัญหาต่าง ๆ และทำความเข้าใจในงานของ อพ.สธ. ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานในทุกครั้ง

- รายชื่อคณะกรรมการฯดังกล่าวสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงขอให้ทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรมายัง ผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อทราบ

ตัวอย่างชื่อคณะกรรมการดำเนินงานฯที่ถูกต้อง ยกตัวอย่างที่สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ *ชื่อเต็ม*คือ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สนองพระราชดำริโดย กองทัพเรือ

*ชื่อย่อ*คือ (อพ.สธ. –ทร.)

หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.–หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

- จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานที่มีหัวหน้าหน่วยงานนั้น ๆ เป็นประธานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ร่างและจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ร่างและจัดทำแผนปฏิบัติการรายปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ดำเนินงานและติดตามงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ.
- สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการฯ
- จัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน และรายงานประจำปีงบประมาณ
- แต่งตั้งคณะทำงานหรืออนุกรรมการเพื่อดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.

18.2.2 ชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. โดยมีหัวหน้าชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. เป็นประธานโดยการเลือกตั้งจากสมาชิกชมรมฯ โดยมีสมาชิกชมรมคือนักวิจัย/คณาจารย์/อาสาสมัคร จากหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เป็นต้น

หน้าที่ของชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ.

รับนโยบายและประสานงานกับ อพ.สธ.มีหน้าที่จัดบุคลากรเข้าสำรวจเก็บรวบรวมศึกษาพืชพรรณและทรัพยากร และงานวิจัยต่อเนื่องตามแผนงานของ อพ.สธ.

18.2.3 คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ดูรายชื่อในภาคผนวก) โดยมีรองผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นประธานคณะทำงาน และเลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. เป็นเลขานุการคณะทำงานในแต่ละกลุ่มของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ 10 กลุ่ม โดยมีคณะทำงานที่มาจากหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณาให้แนวทางในการจัดทำและปรับปรุงแผนแม่บท อพ.สธ. เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

19. การจัดทำแผนปฏิบัติการ

การทำแผนปฏิบัติการจะนำไปสู่การจัดตั้งงบประมาณดำเนินงานประจำปี โดยในแต่ละปีให้หน่วยงานฯ ส่งรายละเอียดให้กับ อพ.สธ. และ อพ.สธ.จะพิจารณาและให้ความเห็นชอบว่าเป็นไปตามกรอบแผนแม่บท กรอบการดำเนินงานหรือไม่ (**ภายในวันที่ 31 สิงหาคม ของทุกปี**) อพ.สธ. จะทำหนังสือส่งแผนปฏิบัติงานฯ และงบประมาณ ของโครงการต่างๆ โดยมีรายละเอียดแต่ละโครงการฯ ของหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริกราบบังคมทูลทรงทราบใต้ฝ่าละอองพระบาท สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และ อพ.สธ. จะแจ้งผลการพิจารณาเป็นระดับคะแนนกลับไปยังหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ดังนั้นการทำกรอบแผนแม่บท แผนปฏิบัติ จึงต้องเป็นไปตามกรอบกิจกรรมของ อพ.สธ. ตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บท การจัดทำงบประมาณที่ประหยัด ตรวจสอบได้และใช้เฉพาะในงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เท่านั้น

19.1 หน่วยงานต่าง ๆ โดยคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานนั้น ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการ อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของตน เช่น บรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติราชการของ จังหวัด มหาวิทยาลัย กรม กระทรวง เพื่อผูกพันในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของแต่ละหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ

19.2 แผนปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้นในแต่ละปีจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ จะต้องเป็นประโยชน์และมีความต่อเนื่อง และมีการวางแผนงบประมาณในเรื่องของการบำรุงรักษาและการจัดการต่าง ๆ

19.3 การปฏิบัติตามแผนงานประจำปีที่จัดทำขึ้นต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ และนำเสนอมายังผู้อำนวยการ อพ.สธ.

เป็นขั้นต้น เพื่อนำความกราบบังคมทูลทรงทราบฯ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ต่อไป หลังจากนั้น อพ.สธ. จะแจ้งผลการพิจารณากลับไปยังหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อยืนยันว่าหน่วยงานได้ทำงานสนองพระราชดำริสอดคล้องตามแผนแม่บท จัดระดับคะแนน ตามรายละเอียดในข้อ 17.2.1 และในภาคผนวกเรื่องขั้นตอนการพิจารณาและสนับสนุนโครงการฯ และงบประมาณตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

20. การติดตามประเมินผล

20.1 ให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และ**ให้คณะอนุกรรมการฯ หรือคณะทำงานฯ จัดการประชุมและรายงานผลให้คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ทราบอย่างสม่ำเสมอ** ก่อนประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อขับเคลื่อนงานและเพื่อให้คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ รับทราบผลงานและอุปสรรคต่าง ๆ

20.2 การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ โดยที่คณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ส่งรายงานแสดงความก้าวหน้าของการดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน และรายงานประจำปีทุก ๆ ปี ภายในเดือนตุลาคมของทุกปี ผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

20.3 เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. หรือผู้แทน เข้าร่วมประชุมชี้แจงและร่วมพิจารณาในการดำเนินงานร่วมสนองพระราชดำริ รวมถึงไปประสานติดตามงานกับหน่วยงานและร่วมประชุมกับคณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงานที่สนองพระราชดำริตามกำหนดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานฯ

20.4 การประเมินผลการดำเนินงาน อพ.สธ. สามารถกระทำได้โดยขออนุญาตผู้อำนวยการ อพ.สธ.เท่านั้น หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ หากมีความประสงค์ให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน ในส่วนที่ตนร่วมสนองพระราชดำริ ให้ส่งร่างโครงการประเมินผลให้ผู้อำนวยการ อพ.สธ. พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน

20.5 การประเมินผลการดำเนินงาน อพ.สธ. สำนักพระราชวัง สามารถดำเนินการได้โดยความเห็นชอบของประธานคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. เท่านั้น

20.6 อพ.สธ. จัดทำรายงานประจำปี ทำแผนปฏิบัติการรายปีในส่วนของ อพ.สธ. และของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ มีการประชุมประจำปีของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. เพื่อสรุปผลงานประจำปีของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทุกหน่วยงาน โดยมีผู้อำนวยการ อพ.สธ. ทูลเกล้าฯ ถวายรายงานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ต่อไป

ภาคผนวก

ประมวล
พระราชดำริ
พระราชกระแส
พระราชวินิจฉัย

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชดำริ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและจุดเริ่มต้น อพ.สธ.

1) พ.ศ. 2503 ทรงพยายามปกปักรักษายางนา

ในฤดูร้อนเกือบทุกปี พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระยะแรกเสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟ ต่อมาเสด็จฯโดยรถยนต์ เมื่อเสด็จฯ ผ่านอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สองข้างทางมีต้นยางขนาดใหญ่ขึ้นอยู่มากมี พระราชดำริที่จะสงวนบริเวณป่าต้นยางนี้ไว้เป็นสวนสาธารณะด้วยพระราชทรัพย์ แต่ไม่สามารถจัดถวายตามพระราชประสงค์ เพราะมีราษฎรเข้ามาทำไร่ทำสวนในบริเวณนั้นมาก จะต้องจ่ายเงินทดแทนในการจัดหาที่ใหม่ในอัตราที่ไม่สามารถจัดได้

2) พ.ศ. 2504 ป่าสาธิตทดลอง

เมื่อไม่สามารถดำเนินการปกปักรักษาต้นยางนาที่อำเภอท่ายางได้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงทรงทดลองปลูกต้นยางเอง โดยทรงเพาะเมล็ดที่เก็บจากต้นยางนาในเขตอำเภอท่ายาง ในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล หัวหิน และทรงปลูกต้นยางนาเหล่านั้นในแปลงทดลองป่าสาธิตใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา พร้อมข้าราชบริพาร เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 จำนวน 1,250 ต้น ต้นยางที่ท่ายางสูญสิ้นแต่พันธุกรรมของยางนาเหล่านั้นยังอนุรักษ์ไว้ได้ที่สวนจิตรลดา

ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพรรณไม้จากภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศมาปลูกในบริเวณที่ประทับสวนจิตรลดา เพื่อให้เป็นที่ศึกษาพรรณไม้ของนิสิตนักศึกษาแทนที่จะต้องเดินทางไปทั่วประเทศ

3) วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ในเรื่องรักษาทรัพยากร

พระบรมราโชวาทในการเสด็จฯออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ดังความตอนหนึ่งว่า

“....ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และอากาศ มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยๆ งามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีนี้ ก็เท่ากับเป็นการปกปักรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย...”

4) วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ในเรื่องรักษาทรัพยากร

พระราชดำรัสในการเสด็จฯ ออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ดังความตอนหนึ่งว่า

"...ทุกวันนี้ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและ ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์และเสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญเราต้องรู้จักใช้ทรัพยากรนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทใช้ให้สิ้นเปลืองไปโดยไร้ประโยชน์ หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่ระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัดรอบคอบ ประกอบด้วยความคิดพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผล และความถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันยืนยาว..."

5) พ.ศ. 2528 ทรงให้ใช้เทคโนโลยีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออนุรักษ์พันธุกรรมพืช

ในวันพืชมงคล วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชที่โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา และมีพระราชกระแสให้อนุรักษ์ต้นขนุนหลังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง

ความสำเร็จของการใช้วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ขยายพันธุ์ขนุนไพศาลทักษิณ นำไปสู่การขยายพันธุ์ต้นไม้ที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นพืชเอกลักษณ์ของพระราชวังต่าง ๆ แล้วอนุรักษ์ไว้อีกหลายชนิด ได้แก่ พุดสวน มณฑา ยี่หุบ ที่อยู่ในพระบรมมหาราชวัง และสมอไทยในพระที่นั่งอัมพรสถานมงคล ในขณะเดียวกันก็ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บรักษาพันธุกรรมของพืชเอกลักษณ์ในสภาวะปลอดเชื้อในอุณหภูมิต่ำ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต จนทำให้เก็บรักษาเนื้อเยื่อขนุนที่อุณหภูมิ -196 องศาเซลเซียส ในไนโตรเจนเหลว มีเนื้อเยื่อขนุนที่รอดชีวิตอยู่ได้ 23 เปอร์เซ็นต์

6) พ.ศ. 2529 ทรงให้อนุรักษ์พันธุกรรมหวาย

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำริให้อนุรักษ์และขยายพันธุ์หวายชนิดต่าง ๆ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อเตรียมการแก้ปัญหาการขาดแคลนหวายในอนาคต หวายที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและเป็นเป้าหมายคือ หวายข้อดำ หวายน้ำผึ้ง หวายตะค้าทอง หวายหอม หวายแดง หวายโป่ง หวายกำพวน หวายงวย และหวายขี้เสี้ยน เมื่อขยายพันธุ์ได้ต้นที่สมบูรณ์ของหวายข้อดำ และหวายตะค้าทองแล้ว ก็ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำการทดลองปลูกต้นหวายเหล่านั้นในป่ายางนาใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา และมีพระราชดำริให้ทดลองปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

การดำเนินงานเกี่ยวกับหวายได้มีการขยายผลไปสู่ความร่วมมือระหว่างโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา สำนักพระราชวัง กับส่วนราชการจังหวัดตรัง จัดทำแปลงรวบรวมพันธุ์หวายขึ้นในพื้นที่ 1,000 ไร่ ที่ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เมื่อปี พ.ศ. 2532 และได้น้อมเกล้าฯ ถวายเป็นสวนหวายเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งนอกจากจะเป็นสถานที่อนุรักษ์พันธุ์หวายชนิดต่าง ๆ ของประเทศไทยแล้วยังได้ใช้เป็นสถานศึกษา วิจัย และขยายพันธุ์หวายเศรษฐกิจ เพื่อให้ผลประโยชน์ถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง

7) พ.ศ.2529 ทรงให้สร้างสวนพืชสมุนไพรในโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

ในปี พ.ศ. 2529 นอกจากมีพระราชดำริให้มีการอนุรักษ์พันธุกรรมหวายแล้ว ยังได้ให้จัดทำสวนพืชสมุนไพรขึ้นในโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา เพื่อรวบรวมพืชสมุนไพรมาปลูกเป็นแปลงสาธิต และรวบรวมข้อมูลสรรพคุณ ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ กับทั้งให้มีการศึกษาขยายพันธุ์สมุนไพร โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและเผยแพร่ความรู้ที่ได้สู่ประชาชน

8) พ.ศ. 2531 ทรงให้พัฒนาพันธุ์ผักโดยการผสมสองชั้น

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชกระแสกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ให้ดำเนินการผสมพันธุ์ผักสองชั้น (double hybridization) พร้อมกันไปทั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และในห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชของโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา

9) พ.ศ. 2547 ทรงให้ประเทศที่กำลังพัฒนารู้เท่าและรู้ทันในเรื่องการศึกษาวิจัย

เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ณ โรงแรมแชงกรี-ลา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัส ในพิธีเปิดการประชุมวิทยาศาสตร์นานาชาติ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ครั้งที่ 5 เรื่องวิวัฒนาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ความตอนหนึ่งว่า

"....ในปัจจุบัน การศึกษาวิจัยด้านพันธุศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้ามาก และมีการนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในกิจการด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่จะปรารภกับทุกท่านว่า ความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น แม้จะมีประโยชน์มากก็จริง แต่ถ้าใช้ไม่ถูกเรื่องถูกทางโดยไม่พิจารณาให้ดีให้รอบคอบแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายแก่ชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน เหตุนี้ ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นจะต้องศึกษาให้รู้เท่าและรู้ทัน จึงเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นผู้เชี่ยวชาญจากประเทศต่าง ๆ

มาประชุมปรึกษาหารือกัน รวมทั้งนำเสนอผลงานการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องวิวัฒนาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ทำให้หวังได้ว่า การนำความรู้ด้านพันธุศาสตร์ไปปรับใช้ในกิจการด้านต่าง ๆ จะเป็นไปด้วยความระมัดระวังรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความปลอดภัยสูงสุดแก่มวลมนุษยชาติ...”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1) วันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2504 ทรงให้รักษาศิลปวัตถุและโบราณสถาน

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสในพิธีเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และโบราณสถานทั้งหลายเป็นของมีคุณค่าและจำเป็นแก่การศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ ศิลปโบราณคดีเป็นการแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยที่มีมาแต่อดีต ควรสงวนรักษาไว้ให้คงทนถาวร เป็นสมบัติของชาติไว้ตลอดกาล”

2) วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2513 ทรงให้เห็นความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรม

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร

“ งานด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่น ๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษา และดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป”

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระราชดำริ พระราโชวาท พระราชดำรัส พระราชวินิจฉัย

ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและ อพ.สธ.

1) พ.ศ.2535 ทรงให้ก่อตั้ง อพ.สธ.

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริกับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวังและผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ให้อนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการ โครงการส่วนพระองค์ฯ เป็นผู้ดำเนินการ สำหรับงบประมาณดำเนินงานนั้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สนับสนุนให้กับโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา เพื่อใช้ในการดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ได้แก่ การจัดสร้างธนาคารพืชพรรณ ขึ้นในปี พ.ศ. 2536 สำหรับเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ด สารพันธุกรรม (DNA) และเนื้อเยื่อพืช (plant tissue culture) และสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานในทุกกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ของ อพ.สธ. เรื่อยมาจนกระทั่งปีงบประมาณ 2550 สำนักพระราชวังจึงจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงาน อพ.สธ. ต่อไปในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักพระราชวัง

2) วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หนึ่ง

ณ อาคารที่ประทับในสำนักงานชลประทานเขต 1ถนนทุ่งโฮเตล จังหวัดเชียงใหม่

- มีพระราชปรารภถึงการเสด็จพระราชดำเนินผ่านไปทางจังหวัดนนทบุรี ทอดพระเนตรเห็นพันธุ์ไม้เก่ายังมีอยู่มาก บางพันธุ์อาจยังคงมีลักษณะดีอยู่ เช่น ทุเรียน แต่สวนเหล่านั้นกำลังจะเปลี่ยนสภาพไป จึงทรงห่วงว่าพันธุ์ไม้เหล่านั้นจะหมดด้วย
- พระราชทานแนวทางการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ควรอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่มิใช่พืชเศรษฐกิจไว้ด้วย
- ตามเกาะต่าง ๆ มีพืชพรรณอยู่มาก แต่ยังไม่มีผู้สนใจเท่าไร จึงน่าจะมีการสำรวจพืชพรรณตามเกาะด้วย
- พระราชทานแนวทางการสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ควรใช้วิธีปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจของพืชพรรณ และเกิดความปิติที่จะศึกษาและอนุรักษ์ต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้รู้สึกกลัวว่า หากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเองจะทำให้เด็กเกิดความเครียดซึ่งจะเป็นผลเสียต่อประเทศในระยะยาว

- มีพระราชดำริให้ทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช โดยมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถแสดงลักษณะของพืชออกมาเป็นภาพสีได้ เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงค้นคว้า

3) วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2538 พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน "งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน"

ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก

- พระราชทานแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- การนำต้นไม้มาปลูกเพิ่มเติมให้เด็กรู้จักนั้น ต้องไม่มีพืชเสพติด
- ควรให้เด็กหัดเขียนตำรา จากสิ่งที่เรียนในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- ควรนำตัวอย่างดิน หิน แร่ มาแสดงไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์พืชด้วยเพราะในจังหวัดตาก มีหินแร่อยู่มากชนิด

4) วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ทรงให้ อพ.สธ. ดำเนินงานในพื้นที่ต่าง ๆ

ณ เขาเสวยกะปิ ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

- ทรงให้ อพ.สธ. ดำเนินการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่เกาะละวะ อ่าวพังงา จังหวัดพังงา
- ทรงให้อนุรักษ์ต้นหว้าใหญ่ในบริเวณพระราชวังไกลกังวล ซึ่งเข้าใจว่าจะเป็นต้นหว้าที่ขึ้นอยู่ในที่นั้นก่อนมีการก่อสร้างพระราชวัง
- ทรงให้ทำการสำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นพืชที่ขึ้นอยู่เดิมในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ทรงให้วัดพิกัดตำแหน่งของต้นพืชที่ขึ้นทะเบียนไว้
- ทรงให้รวบรวมพันธุกรรมหวายชนิดต่าง ๆ
- ทรงให้มีการปลูกรักษาพันธุกรรมพืชไว้ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

5) วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ทรงให้ดำเนินงานในการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนให้รักพืชพรรณ

ณ อาคารชัยพัฒนา พระราชวังดุสิต สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร

- ทรงให้หาวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดความสนใจในพืชพรรณต่าง ๆ และเกิดความสงสัยตั้งคำถามตนเองเกี่ยวกับพืชพรรณที่ตนสนใจนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าวิจัย ทดลองอย่างง่าย ๆ ที่โรงเรียนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดีนักก็สามารถดำเนินการได้ หากอาจารย์ในโรงเรียนต่าง ๆ ทำได้ก็จะช่วยให้เด็กเป็นคนฉลาด

6) วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2540 พระราโชวาทและแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่สอง

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา กรุงเทพฯ

- พระราชทานพระราโชวาทให้คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการบริหารผู้ร่วมสนองพระราชดำริและผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย ที่เฝ้าทูลละอองพระบาทในการประชุมประจำปีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

"ข้าพเจ้ายินดีและขอบคุณที่ทุกคนเข้ามาประชุมกันพร้อมหน้าในวันนี้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ นี้ ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาถึง 5 ปีแล้ว และคิดกันว่าจะทำต่อไปในช่วงที่สองอีก 5 ปี และคิดมาใหม่ว่าในขั้นที่สองนี้จะทำในลักษณะไหน ที่จริงในเบื้องต้นนั้น ข้าพเจ้าก็มิได้เป็นนักพฤกษศาสตร์หรือศึกษาทางนี้มาโดยตรง ถึงแม้ศึกษาตอนนี้ก็คงจะสายไปเสียแล้วเพราะว่าขณะนี้ไม่สามารถที่จะจำชื่อคน สัตว์ สิ่งของได้มากเท่าที่ควร แต่ว่าเหตุที่สนใจในพืชพรรณหรือทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศเรามานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางพืช เหตุผลที่ศึกษาเพราะถือว่าง่ายต่อการศึกษาอย่างอื่น เวลาไปไหนที่มีคนตามกันเยอะแยะ ถ้าศึกษาสัตว์ สัตว์ก็วิ่งหนีหมด แต่พืชนั้นเขาอยู่ให้ศึกษาได้ พอศึกษาไปสักพักก็เกิดความสนใจว่านอกจากทางกรมป่าไม้ซึ่งได้ติดต่อกันในครั้งแรก เบื้องต้นเพราะว่าชอบไปท่องเที่ยวในที่ต่าง ๆ ตามป่าเขา ดูว่าในเมืองไทยมีสภาพภูมิประเทศภูมิศาสตร์อย่างไร และก็ได้ศึกษาเรื่องต้นไม้ต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ก็ยังเห็นว่ามีหน่วยงานของรัฐ ของเอกชน ทั้งเป็นหน่วยงานของราชการ เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และสถาบันการศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องของพืช ศึกษาว่าพืชกี่ชนิด ทั้งเรื่องชื่อของพืชชนิดต่าง ๆ เรื่องการอนุกรมวิธาน เป็นต้น ก็ศึกษากันหลายแห่ง จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่าน่าจะมีการรวบรวมว่าแต่ละสถาบันนั้นได้ทำงานในส่วนของตนอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น พืช ก็ได้ศึกษาพืชแต่ละแห่ง ได้รวบรวมนั้นซื่อต่างกันหรือซ้ำกันอย่างไร เพื่อที่จะให้รวมกันว่าทั้งประเทศนั้นเรามีอะไรกันบ้าง ที่จริงแล้วงานที่จะศึกษาพืชหลายชนิดนี้เป็นเรื่องที่ทำได้ยากและทำได้ช้า คน ๆ เดียวหรือสถาบัน ๆ เดียวนั้นครอบคลุมไม่ได้ทั้งหมด ถ้ามีหลาย ๆ หน่วยงานช่วยกันครอบคลุมก็อาจจะได้มาก ถ้าต่างคนต่างไม่รู้กัน ก็อาจจะเกิดเป็นที่น่าเสียดายว่าจะไม่ได้ข้อมูลเต็มที่ จึงคิดว่าอยากจะทำฐานข้อมูลที่นักวิชาการทุกคนจะใช้ในการค้นคว้ารวมไว้ด้วยกัน ในวังมีความรู้สึกว่า 1 ตารางกิโลเมตรของวังนี้ก็ใหญ่โตพอสมควร แต่ว่าที่จริงแล้วถ้าจะเอางานทุกสิ่งทุกอย่างมาสุมกันย่อมจะไม่พอ พื้นที่ไม่ได้ ก็ต้องทำงานอะไรที่จะประหยัดที่ดินที่สุด ในตอนนั้นก็เลยคิดว่าทำฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้การเรียกชื่อพืชที่ทุกคนจะเข้าถึงได้ จึงพัฒนาจากจุดนั้นมาเป็นงานต่าง ๆ ที่ ดร.พิศิษฐ์ ได้กล่าวเมื่อสักครู่นี้ ซึ่งงานที่กล่าวถึงนี้ก็เป็นงานที่หน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ทำมาแล้วเป็นจำนวนมาก และหลังจากโครงการฯ นี้ก็มีการตั้งขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นก็ยังคิดว่าถ้ามีการได้ประชุมกันพร้อมกันอย่างนี้ จะได้มาตกลงกันแน่นอนว่าใครทำอะไร และในส่วนที่เหมือนกัน ถ้าซ้ำกันโดยไม่จำเป็นก็อาจจะตกลงกัน แบ่งกันว่าอันนี้งานนี้ใครจะทำ หรืองานที่หน่วยโครงการทางด้านสำนักพระราชวังเคยทำอยู่ แต่ว่าเมื่อมีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบโดยตรงรับไปทำแล้วทางสำนักพระราชวังก็คิดว่าน่าจะตัดได้ในส่วนนั้น และก็หันมาทำงานทางด้านการประสานงานหรือความร่วมมืออย่างนี้เป็นต้น ซึ่งเข้าใจว่าก็เป็นการทันสมัยในปัจจุบัน ซึ่งประเทศค่อนข้างจะฝืดเคือง เพราะฉะนั้นทำงานอะไร ถึงแม้จะเป็นงาน

ที่ดี ถ้าตกลงกันได้แล้วก็จะเป็นการประหยัดพลังคนหรือพลังเงินงบประมาณในส่วนนี้ ไม่จำเป็นต้องให้ในหน่วยงานอื่นหรือถ้าให้หน่วยงานอื่นทำก็ต้องให้ทำไป และงานนี้เราอาจจะต้องมานั่งพิจารณาคิดดูว่าจะทำงานได้โดยประหยัดอย่างไร บางส่วนที่อาจจะยังไม่จำเป็นในขั้นนี้ หรือว่าทำได้ไม่ต้องเน้นเรื่องความหรูหราหรือความสวยงามมากนัก เอาเฉพาะที่ใช้จริง ๆ และก็ประหยัดไปได้เป็นบางส่วนก็ดี

ส่วนสำหรับเรื่องของโรงเรียนนั้น ก็ได้มีประสบการณ์ในการที่ไปเยี่ยมโรงเรียนในภาคต่าง ๆ มาหลายแห่ง ก็เห็นว่าเรื่องที่จะสอนให้นักเรียนหรือให้เด็กมีความรู้ และมี ***ความรักทรัพยากร คือความรักชาติ รักแผ่นดิน****นี้ก็คือรักสิ่งที่เป็นสมบัติของตัวเขา การที่ให้เขารักษาประเทศชาติหรือรักษาสมบัติของเขานั้น ทำได้โดยสร้างความรักความเข้าใจ ถ้าใครไม่รู้จักกันเราก็ไม่มีความสัมพันธ์ ไม่มีความผูกพันต่อกัน แต่ว่าถ้าให้เขารู้จักว่าสิ่งนั้นคืออะไร เขาจะรู้สึกชื่นชมและรักหวงแหนในสิ่งนั้นว่าเป็นของตนและจะทำให้เกิดประโยชน์ได้ เคยได้แนะนำโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้ไปเยี่ยมไม่เฉพาะแต่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ โรงเรียนทั่ว ๆ ไปด้วยว่า นอกจากพืชพรรณแล้ว สิ่งที่มีในธรรมชาติหรือสิ่งที่หาได้ง่าย ๆ นั้นก็อาจจะเป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาต่าง ๆ ได้หลายอย่างแม้แต่วิชาศิลปะก็ให้มาวาดรูปต้นไม้ ไม่ต้องหาของอื่นให้เป็นตัวแบบ หรือในเรื่องภาษาไทยการเรียงความก็อาจช่วยในการเขียนรายงานทำให้หัดเขียนหนังสือหรือแต่งคำประพันธ์ในเรื่องของพืชเหล่านี้ได้ หรือเป็นตัวอย่างงานศึกษา งานวิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่น ๆ ดังที่ ดร.พิศิษฐ์ ได้กล่าวมา ในที่นี้ที่ยังไม่เคยกล่าวคือเรื่องของวิชาการท้องถิ่น ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว ที่ว่าจะให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ท้องถิ่น นอกจากความรู้ที่เป็นมาตรฐานจากส่วนกลางมาแล้ว แม้แต่ตำราก็มีการส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในท้องถิ่นนั้นได้รวบรวมความรู้หรือได้แต่งขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม อาชีพท้องถิ่น แต่ในด้านของธรรมชาตินั้นยังมีค่อนข้างน้อย เท่าที่ไปแนะนำมาในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นได้เสนอว่าไม่ใช่เป็นเฉพาะที่ว่าจะให้เด็กนักเรียนปลูกป่าหรือว่าให้อนุรักษ์ดินปลูกหญ้าแฝกอย่างเดียวก็จะพยายามจะให้ออกไปดูข้าง ๆ โรงเรียนว่าที่นั่นมีอะไรอยู่ และต้นไม้นั้นชื่ออะไร เป็นอะไร พอดีมีประสบการณ์จากการที่ได้เคยออกไปส่งเสริมในเรื่องของโภชนาการ ในระยะแรก ๆ ที่เริ่มทำงานเมื่อ พ.ศ. 2523 ในช่วงนั้นออกไปทำงานก็ทำงานอย่างค่อนข้างจะเบี้ยน้อยหอยน้อย คือเงินไม่ค่อยมีต้องออกเองบ้าง ทำให้ไม่มีเงินที่จะส่งเสริมเรื่องเมล็ดพันธุ์ผัก หรืออุปกรณ์เครื่องใช้มากนัก ได้ครบทุกแห่งก็ให้ใช้พืชผักในท้องถิ่นนั้น เขาก็รู้และก็มีชื่อพื้นเมือง แต่ว่าพอเอาเข้าจริงแม้แต่ชื่อวิทยาศาสตร์ยังไม่มีใครแน่ใจว่าชื่ออะไร ก็นำมาศึกษา และเวลานี้ก็ได้เห็นว่ามีการศึกษาอย่างกว้างขวาง คือ ได้ศึกษาว่าคุณค่าทางอาหารของผักพื้นเมืองเหล่านั้นมีอะไรบ้าง และได้มีการวิเคราะห์พิษภัยของพืชเหล่านั้นไว้ด้วย เดิมเท่าที่คิดก็ยอมรับว่าไม่ได้คิดเรื่องพิษภัยเพราะเห็นว่าคนรับประทานกันอยู่ประจำก็ยังมีอายุยืน แต่เห็นว่าจากการวิจัยของนักวิชาการก็ได้ทราบว่ามีพืชพื้นบ้านบางอย่างที่รับประทานกันอยู่มีพิษบ้าง ทำให้เกิดความคิดที่ว่าถ้าบริโภคกันในส่วนที่เป็นท้องถิ่นก็อาจจะไม่เป็นพิษเป็นภัยมาก เพราะว่าในวันนั้นเก็บผักชนิดนี้ได้ก็นำมาบริโภค อีกวันก็เก็บได้อีกอย่างก็นำมาบริโภค แต่ถ้าสมมติว่าเป็นการส่งเสริมเป็นโครงการขึ้นมาแล้ว ก็จะมีการขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก และก็รับประทานอย่างนี้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ จะมีอันตรายต่อร่างกายเป็นอย่างยิ่งก็อาจจะเป็นได้ อันนี้ที่ยกตัวอย่างแสดงว่าวิชาการนี้แตกแขนงไปหลายอย่าง และมี*

การศึกษาได้หลายอย่าง และก็มีบุคคลหลายคนที่ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ถ้าจะช่วยกันจริง ๆ นี้ก็อาจจะต้องแบ่งหน้าที่ ถึงขั้นตอนนี้ก็ต้องแบ่งหน้าที่กันเพื่อที่จะแบ่งในด้านปริมาณงานที่ทำหรืองบประมาณที่ทำ ก็ได้รับการสั่งสอนจากผู้หลักผู้ใหญ่อยู่เสมอว่า ถ้าคนเรามีความคิดฟุ้งแล่นอะไรต่าง ๆ นานา ก็คิดได้ แต่ถึงตอนทำจริง มีขั้นตอนเหมือนกัน การใช้คนให้ทำอะไรนี่ ก็ต้องคิดถึงกระบวนการว่า จะไปถึงเป้าหมายที่เราต้องการนั้น จะต้องใช้ทั้งเงินใช้ทั้งเวลา ใช้ทั้งความคิดความอ่านต่าง ๆ ซึ่งจะไปใช้ใครทำก็ต้องให้แน่ใจว่า เขาเต็มใจหรืออาจเต็มใจแต่ว่าภารกิจมากมีเวลาจะทำให้เท่าใด หรือเขาอาจทำให้ด้วยความเกรงใจเราแล้วว่าทีหลัง อย่างนี้เป็นต้น ก็บอกว่าไม่เป็นไรเพราะว่าเวลาทำอะไรก็มิได้บังคับ ก็ขอเชิญเข้าร่วมช่วยกัน แต่ถ้าคนใดมีข้อขัดข้องหรือมีข้อสงสัยประการใด ก็ไถ่ถามกันได้ไม่ต้องเกรงใจ เพราะถือว่าทำงานวิชาการแบบนี้ไม่เคยจะคิดว่าโกรธเคือง ถ้าใครทำไม่ได้ ไม่ได้ก็แล้วไป ก็ทำอย่างอื่นทำอย่างนี้ไม่ได้ ก็ต้องทำได้สักอย่าง คิดว่าโครงการนี้ขั้นตอนต่อไป อาจจะต้องดูเรื่องเหล่านี้ให้ละเอียดยิ่งขึ้น ใครทำอะไรได้ และประโยชน์อาจจะมีอีกหลายอย่าง เช่น งานบางอย่างหรืออย่างพืชนี้จะมีประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้อีกก็มีด้วยซ้ำ ถ้าเราทราบสรรพคุณของเขาและนำมาใช้ ในส่วนที่ว่าถ้าขยายพันธุ์แล้วอันตราย คือ การขยายพันธุ์เหล่านี้ก็อาจจะเป็นการช่วยในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรเพิ่มขึ้นอีกก็อาจเป็นได้ ทั้งนี้ก็ต้องไม่ละเลยในเรื่องของวิชาการ สิ่งที่ถูกต้องอะไรที่เป็นคุณ อะไรที่เป็นโทษ และยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องของงาน ของเงิน ในที่นี้ยังมีเรื่องเพิ่มอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่องของที่ดิน อาจจะต้องมีการกำหนดแน่นอนว่าที่ดินนั้นอยู่ในสภาพไหน สภาพการถือครองในลักษณะใด ศึกษาในเรื่องของกฎหมายให้ถูกต้องว่าใครมีสิทธิ์หรือหน้าที่ทำอะไรบ้างใครทำอะไรไม่ได้ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษา เป็นเรื่องที่จะต้องจุกจิกมากอีกหลายอย่าง ที่พูดนี้มิได้หมายความถึงว่าจะเป็นการจะจับผิดว่าใครทำผิดใครทำถูก แต่ว่างานโลกปัจจุบันนี้ ทำอะไรก็รู้สึกว่าเรื่องการรักษามาตรฐานนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะว่าต่อไปงานนี้เราอาจจะไม่ใช่จำกัดอยู่แต่ภายในประเทศอาจจะต้องมีการติดต่อไปถึงประเทศอื่นด้วย เป็นการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ เพราะฉะนั้นจะต้องมีการทำงานในลักษณะที่คนอื่นยอมรับได้ นี่ก็เป็นความคิดเกี่ยวกับโครงการนี้"

7) วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2541 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะแสมสารและเกาะข้างเคียง

พระราชทานพระราชดำริกับ นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา และนายพิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เมื่อคราวนำคณะเจ้าหน้าที่มูลนิธิ TOTAL และเจ้าหน้าที่ป่าไม้จากประเทศฝรั่งเศสเข้าเฝ้าฯ ถวายรายงานการสำรวจเบื้องต้นที่เกาะแสมสาร โดยมีพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

- ให้ดำเนินการทั้ง 9 เกาะ เกาะแสมสารและเกาะข้างเคียง
- ให้ศึกษาตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล
- ให้มีการรวบรวมพันธุ์ไม้นานาชนิด ทั้งพืชบนดิน และพืชน้ำ โดยเน้นระบบนิเวศวิทยาแบบภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงสัตว์ต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ได้รวมเอาเกาะเล็ก ๆ รอบเกาะแสมสารเข้าในโครงการในลักษณะผสมผสานเนื่องจากอยู่ใกล้กันและมีความคล้ายคลึง

กันในหลาย ๆ ด้านให้ทำการสำรวจทั้งด้านภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา อุตุนิยมวิทยา แร่ธาตุ ฯลฯ ไปพร้อมๆ กัน

8) วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2541 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะแสมสาร

พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมในคราวเสด็จฯ ทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการฯ ณ เกาะแสมสาร ดังนี้

- ให้แสมสารเป็นแหล่งศึกษา
- การดำเนินงานของ อพ.สธ.-ทร. ณ เกาะแสมสารควรพิจารณาหาแหล่งน้ำจืดให้เพียงพอ
- แนวการดำเนินงาน ณ เกาะแสมสาร

- การดำเนินงานในเบื้องต้น อาคารสิ่งก่อสร้าง ควรทำในลักษณะชั่วคราวและเรียบง่าย ไม่ควรจัดให้มีที่พักนักท่องเที่ยว และให้ชมรมอาสาสมัครเข้ามาช่วยดำเนินการในด้านการเรียนรู้ การเผยแพร่ผลการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ

- ควรจัดกลุ่มเยาวชนเข้ามาศึกษาธรรมชาติในลักษณะ organized tour โดยให้ความสำคัญต่อกลุ่มเยาวชนที่มีฐานะยากจน สอนให้รักธรรมชาติให้รู้ว่าทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ ยังไม่ควรที่จะโฆษณาประชาสัมพันธ์การเดินทางมาท่องเที่ยวให้มากนักให้ใช้เป็นที่สำหรับให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษาเข้ามาใช้ทำการศึกษาวิจัยได้

9) วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2541

ณ เกาะแสมสาร

พระราชทานแนวทางในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯณ เกาะแสมสารเพิ่มเติมดังนี้

“เกาะแสมสารมีขนาดเล็ก ระบบนิเวศน์เปลี่ยนง่ายให้จัดเกาะแสมสารเป็นที่ศึกษาและให้นำเยาวชนโดยเฉพาะเยาวชนด้อยโอกาสเข้ามาศึกษา”

10) วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2543 ทรงให้พึงระวังการนำข้อมูลลงเว็บไซต์

ณ โรงเรียนสตรีภูเก็ต จ.ภูเก็ต

เมื่อครั้งเสด็จทอดพระเนตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนสตรีภูเก็ต บริเวณห้องพิพิธภัณฑ์พืชและทอดพระเนตรพันธุ์ไม้แห้งที่จัดแสดงไว้ในตู้เก็บรักษา มีพระราชกระแสกับอาจารย์บุญศรี เทพบำรุง

“พืชพรรณที่หายากหากได้มาก็บันทึกเก็บไว้เพื่อการศึกษาให้ดี การลงเว็บไซต์ก็พึงระวัง บางทีเราศึกษาหามาได้ แต่เมื่อชาวต่างชาติเห็นจากเว็บไซต์ ก็อาจนำไปศึกษาและอ้างอิงเป็นของตนเองได้”

11) วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2543 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พระราชทานพระราโชวาทให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการประชุมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

"..โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้เริ่มต้นขึ้นราวปี พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ และบุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้และเพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่าง ๆ บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการไปก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้ ส่วนโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนนั้น ก็เป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพิ่งจะได้เดินทางไปเยี่ยมดูโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ได้เห็นว่าโรงเรียนบางแห่งนั้นมีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่นมีพืชพันธุ์หลายชนิด ในวิชาเรียนของนักเรียนที่จริงตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก ๆ ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม มัธยม ทางครูอาจารย์ก็มักจะสอนให้นักเรียนศึกษาถึงโลกของเรา เรื่องของธรรมชาติ ฉะนั้นการที่ศึกษาของใกล้ตัวได้แก่ พืชพรรณที่มีอยู่ในธรรมชาตินั้น ก็เป็นสิ่งที่ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง และมีประโยชน์เพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้ จึงเห็นว่างานที่คนในระดับที่เป็นผู้ใหญ่ได้ทำได้ศึกษาในพืชพรรณต่าง ๆ แม้แต่เด็กระดับเล็กก็น่าจะได้ประโยชน์ด้วย โรงเรียนบางแห่งก็ตั้งอยู่ในที่ทุรกันดาร แต่ก็ยังมีพืชพรรณต่าง ๆ ขึ้นอยู่ที่คนอื่น ๆ นอกพื้นที่จะเข้าไปศึกษาได้ยาก ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองก็อาจจะมีความรู้นั้นมากกว่าคนอื่น ๆ นักเรียนก็อาจจะเรียนจากผู้ปกครองของนักเรียน เป็นเรื่องของภูมิประเทศท้องถิ่นว่าพืชชนิดนี้คืออะไร แล้วก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ครูบาอาจารย์สั่งสอนหรือมีปรากฏในหนังสือ นอกจากนั้นการศึกษาเรื่องพืชพรรณน่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในแง่ต่าง ๆ ได้ คนที่ศึกษาเรื่องพืชนั้นก็ได้รับความสุขความสบายใจ มีความคิดในด้านสุนทรีย์ด้านศิลปะในแง่ต่าง ๆ อาจจะศึกษาหรือใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาในหมวดวิชาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งครูและนักเรียนโรงเรียนได้นำมาปฏิบัติ แต่ละโรงเรียนก็มีความคิดแตกต่างกันไป หรือว่าบางอย่างก็เหมือนกัน บางอย่างก็แตกต่างกัน ก็เป็นเรื่องที่ดี ถ้าทุกโรงเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการมาเสนอผลงาน หรือว่านำผลงานมาบันทึกลงในสื่อต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้ จึงเห็นว่าในการจัดงานในลักษณะนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ขอแสดงความยินดีด้วยกับโรงเรียนที่ได้รับรางวัล และโรงเรียนที่สามารถรักษามาตรฐานของสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเอาไว้ได้ พวกที่รักษามาตรฐานไว้ไม่ได้ ก็ไม่ต้องเสียอกเสียใจไป เพราะการที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานก็ไม่ใช่ของที่ง่าย และโรงเรียนที่อยู่ในลักษณะต่าง ๆ ก็อาจจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานในด้านนี้ได้อย่างเต็มที่ทุกแห่ง ก็ถ้ามีความพยายามก็ขอให้พยายามต่อไป แต่ว่าถ้ามีกิจกรรมในด้านอื่นที่เร่งด่วนกว่า ทำไม่ได้ ก็ไม่ต้องเสียใจที่ไม่ได้รางวัล หวังว่าการศึกษาเท่าที่ปฏิบัติมาก็จะปฏิบัติต่อไปในอนาคต มีประโยชน์

ในการที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ ที่นักเรียนจะต้องศึกษาต่อไปในระดับสูง หรือว่าเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ ในด้านวิชาชีพ ซึ่งนักเรียนก็อาจจะนำไปประกอบอาชีพได้ต่อไป ยกตัวอย่างเช่น มีนักเรียนบางโรงเรียนที่ศึกษาในด้านของการเขียนภาพทางวิทยาศาสตร์ นั่นก็จะใช้เป็นอาชีพในอนาคตเป็นต้น หวังว่าทุกคนคงได้รับประโยชน์ในการมาร่วมประชุมในครั้งนี้ ทั้งครูนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความสุขสวัสดีทั่วกัน”

12) วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย อพ.สธ. -ทร.

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. และ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา เนื่องในโอกาสที่นำผู้บัญชาการทหารเรือและคณะเข้าเฝ้าน้อมเกล้าฯ ถวายพื้นที่จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย โดยมีพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

- ทรงยินดีที่กองทัพเรือสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรซึ่งทำได้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ทั้งที่ภารกิจหลักคือการป้องกันราชอาณาจักร
- การทำพิพิธภัณฑ์นี้ในด้านการก่อสร้างควรทำเป็นอาคารถาวร โล่งกว้าง ดูแลรักษาสะดวกง่าย ซึ่งจะเป็นการประหยัดงบประมาณ ดังที่ทอดพระเนตรที่พิพิธภัณฑ์การกีฬาของกรมพลศึกษา ส่วนท่าเทียบเรือ ขอให้นำไปพิจารณาทบทวน

ในด้านสาระจะต้องใช้เป็นการสอนและปรับปรุงให้ใหม่ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ดังที่ทอดพระเนตรที่โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และควรมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการจัดแสดงผลงานวิชาการ ควรคำนึงถึงการซ่อมบำรุง การใช้อุปกรณ์ช่วยแสดงที่ซับซ้อนอาจชำรุดง่าย ทำให้ต้องซ่อมแซมบ่อย การลงทุนก็อาจสูง ไม่ประหยัด

ในด้านการจัดการ ควรให้มีคนเข้ามาชมที่พิพิธภัณฑ์มากกว่าที่จะไปรบกวนบนเกาะ เนื่องจากเกาะมีขนาดเล็ก เมื่อทำเสร็จแล้วให้ลูกทหารเรือเข้ามาชมและพิพิธภัณฑ์นี้ควรมีรายได้

ในด้านงบประมาณ ทางกองทัพเรือควรชี้แจงสำนักงบประมาณว่า กองทัพเรือทำงานนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศ คือความมั่นคงทางทรัพยากร

- ทรงรับทราบเรื่องตำแหน่งของอาคารที่จะปรับเปลี่ยนจากอาคารเล็กหลายหลังเป็นอาคารใหญ่ ซึ่งต้องดูในพื้นที่จริงอีกครั้งว่าอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเห็นทะเลกว้างและเกาะต่าง ๆ
- ทรงรับทราบเรื่องการดูแลพิพิธภัณฑ์ฯ นี้ว่า หน่วยสงครามพิเศษทางเรือกองทัพเรือเป็นผู้ดูแลตามคำกราบบังคมทูลของผู้บัญชาการทหารเรือ

13) วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2544 พระราชทานพระราโชวาทในพิธีเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : อนุรักษ์และพัฒนาด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย ณ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปได้ว่า

"...งานการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชนี้ได้ดำเนินมาเป็นเวลาหลายปี เริ่มตั้งแต่ที่เข้าใจว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหาพรรณพืชต่าง ๆ ที่หายากมาปลูกเอาไว้เพื่อคนรุ่นหลังจะได้เห็นได้ศึกษาต่อไป และก็มีงานด้านวิชาการต่าง ๆ ที่ทำกัน ในประเทศไทยมีหน่วยงานหลายหน่วยที่สนใจในเรื่องการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ โครงการนี้มีจุดประสงค์สำคัญที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำงานมาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวบรวมข้อมูลเพื่อทำให้วิชาการด้านนี้ก้าวหน้าไปและเป็นการประหยัดเพราะแทนที่ต่างคนต่างทำ งานไหนที่มีผู้ทำแล้วจะได้ร่วมกันทำโดยไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน ในวันนี้ได้มีการมอบฐานข้อมูลทางด้านพืชให้หน่วยงานต่างๆ ก่อนนี้ในหน่วยงานต่าง ๆ มีหอพรรณไม้ เช่น ที่กรมป่าไม้ มีหอพรรณไม้โดยมีพืชที่นักวิชาการ นักวิจัย ได้เก็บตัวอย่างพรรณพืชแห้ง เก็บไว้เป็นเวลาเกือบร้อยปีแล้ว ตัวอย่างพรรณไม้เหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่มีค่าสูง จะเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา แต่ของเหล่านี้ย่อมเก่าแก่ไปตามกาลเวลา แต่สมัยนี้เรามีเทคโนโลยีที่จะรักษาสิ่งเหล่านี้เพื่อให้นักวิชาการได้ศึกษากันได้ก็เลยได้คิด ช่วยกันทำโครงการในการถ่ายรูปและถ่ายข้อมูลพรรณไม้เพื่อเป็นฐานข้อมูล แต่ในการเก็บฐานข้อมูลนี้ถ้าเก็บไว้แห่งเดียวก็อาจสูญหายได้ ก็มีความคิดกันว่าจะให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยกันเก็บ ที่หนึ่งเกิดเหตุเสียหายไปก็จะได้มีข้อมูลเอาไว้ไม่สูญหายไปจากประเทศไทย ฐานข้อมูลนี้เป็นของที่มีค่า ต้องช่วยกันดูแลให้ดีและผู้ที่จะมาใช้ก็ต้องดูแลใช้ให้ถูกต้อง ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย แก่มนุษยชาติต่อไป โครงการแบบนี้ไม่ใช่ว่าจะทำสำเร็จในเวลาสั้น ๆ ต้องมีโครงการระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง และระยะต่อ ๆ ไป การจัดการประชุมนี้ก็เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเพิ่มพูนความรู้ในระดับนักวิชาการ และการจัดนิทรรศการจะมีโอกาสให้คนที่สนใจได้มาดูได้มาศึกษาแล้วก็ทราบถึงพืชต่าง ๆ ต่อไปก็ต้องศึกษาเรื่องสัตว์สิ่งมีชีวิตและสิ่งธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งของพวกนี้เป็นสิ่งน่าสนใจ เมื่อสนใจแล้วก็จะมีความรู้สึกอยากปกปักรักษา ไม่ทำลายให้เสียหายสูญสิ้นไป ก็เป็นการช่วยอนุรักษ์เป็นอย่างดี..."

14) วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ทรงมีพระราชดำริในการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในเรื่องเว็บไซต์ ฐานข้อมูล พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำริกับนายพรชัย จุฑามาศ รองผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา สรุปได้ดังนี้

- ข้อมูลของ อพ.สธ. ในส่วนของโฮมเพจ อพ.สธ. นั้นทรงเห็นว่าดีแล้วที่เจ้าหน้าที่ อพ.สธ. ควรดำเนินการเอง เพราะไปจ้างคนอื่นทำจะช้าและอาจไม่ได้ตามที่ต้องการ อีกทั้งการที่จะปรับปรุงข้อมูลก็ทำได้สะดวกกว่า สำหรับเว็บไซต์ อพ.สธ. ให้ไว้ที่เครือข่ายกาญจนาภิเษก NECTEC โดยจะทรงประสานให้
- ทรงให้ดำเนินการเชื่อมข้อมูลกันระหว่างศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ กับศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช สวนจิตรลดา และทรงให้ดำเนินการทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห้งโดยการบันทึกภาพตัวอย่างพรรณไม้แห้ง บันทึกลงแผ่น photo CD และบันทึกข้อมูลพรรณไม้เมื่อแล้วเสร็จให้ทำสำเนาให้หน่วยงานนั้น ๆ
- ให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์อนุกรมวิธานและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดโปรแกรมเงื่อนไขเวลาเปิดข้อมูลและให้มีการทำรายละเอียดการขอใช้ข้อมูล
- พื้นที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เนื้อที่ 395 ไร่ อาคาร 21 หลัง เป็นพื้นที่ราชพัสดุ ใช้เป็นพื้นที่ปลูกรักษาพันธุกรรมพืช ห้องปฏิบัติการเริ่มดำเนินการปี พ.ศ. 2543 มีพระราชวินิจฉัยว่า

“หากหน่วยปฏิบัติการพฤกษศาสตร์ หรือหน่วยใดมีความจำเป็นที่จะย้ายไปให้ทำเป็นโครงการเฉพาะไปก่อน”

- การก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทยพื้นที่บริเวณเขาหมาจอของกองทัพเรือมีพระราชวินิจฉัยว่า

“ให้กองทัพเรือขอจาก กปร. เอง สำหรับพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทยเมื่อเสร็จแล้วให้กองทัพเรือดูแลรับผิดชอบจัดการ โดยทางโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นฝ่ายวิชาการให้มีการศึกษาต่อเนื่อง”

- องค์ประกอบคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ โปรดเกล้าฯ

ให้นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เป็นประธานคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และให้ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร เป็นที่ปรึกษา นายพรชัย จุฑามาศ เป็นรองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และรับสั่งให้นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี มาดูโครงการเนื่องจากทำงานด้านนี้หลายโครงการ จะได้ทราบว่าโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินการอย่างไรบ้าง

- โครงการศึกษาทดลองปลูกมะกอกโอลีฟในประเทศไทย เป็นโครงการที่แยกต่างหากจากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ โดยเป็นของโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา แต่ปฏิบัติงานโดยเจ้าหน้าที่ของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

15) วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะแสมสาร

พระราชทานพระราชดำริกับกองทัพเรือ ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงวางแผ่นจารึกพระราชกระแส และทอดพระเนตรความก้าวหน้าของ อพ.สธ.-ทร.ณ เกาะแสมสาร ดังนี้

มีพระราชกระแสต่อผู้บัญชาการทหารเรือ ณ เนินจุดที่ 2 หลังจากรับฟังการถวายรายงานฯ และทอดพระเนตรแบบจำลองพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ความว่า

" เมื่อสร้างท่าเทียบเรือแล้ว คนคงขึ้นไปที่เกาะกันมาก"

ในการนี้ผู้บัญชาการทหารเรือได้กราบบังคมทูลว่า

" คงไม่มากเพราะอยู่ในพื้นที่กองทัพเรือ "

มีพระราชกระแสต่อนักเรียนนายเรือ ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ณ ชายหาดหน้าอาคารทรงงานความว่า

" เป็นโอกาสดีที่นักเรียนได้มาเรียนรู้ในวันนี้เป็นความรู้ที่ไม่มีในโรงเรียนปกติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของทหารเรือ ที่จะทำงานร่วมกับประชาชน ในการดูแลประเทศไทยอีกแง่หนึ่ง "

ทรงมีพระราชกระแสกับผู้ที่ร่วมโต๊ะเสวยพระกระยาหารว่าง ณ อาคารทรงงาน ความว่า

"...ที่เกาะแสมสารจะทำแบบเกาะปอร์เกอรอลส์ไม่ได้ เพราะเกาะของเราเล็ก ฉะนั้นควรให้คนมาดูแล้วกลับไป ไม่มีที่ให้ค้าง..."

"...ทำที่นี่ให้เรียบร้อย ไม่ต้องไปที่อื่น เพราะที่อื่นไม่สามารถคุมคนได้..."

"...การก่อสร้างเอาแค่นี้..."

16) วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 พระราชทานพระราโชวาทในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ณ ห้องประชุม สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต

"ข้าพเจ้ายินดีและขอบคุณทุกท่านที่มาพร้อมกันในวันนี้ดังที่ได้ทราบแล้วว่า โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ดำเนินมา 10 ปีแล้วซึ่งที่ผ่านมาเห็นได้ชัดว่ามีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานในลักษณะ ใกล้เคียงกัน แต่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งจะทำ ครอบคลุมให้ประสบผลสำเร็จนั้นทำได้ยาก ต้องร่วมมือร่วมใจและวางแผน ร่วมกัน ตกลงกันให้แน่นอนว่าใครจะทำส่วนใด เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน เกิดความสมบูรณ์ในการศึกษาวิจัย เกิดความก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการ การประชุมในครั้งนี้เป็นการต่อเนื่องให้เห็นว่าโครงการแบบนี้ใช่ว่าจะสำเร็จในเวลาสั้นๆ ที่ต้องมีโครงการในระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง โดยที่ขณะนี้อยู่ใน ระยะ 5 ปีที่สาม และจะมีระยะต่อๆ ไป การประชุมนี้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพิ่มพูนความรู้ระดับนักวิชาการ ได้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆมีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่างๆ และบุคคลที่สนใจได้มี โอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพืชพรรณต่างๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้และเพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่างๆ บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้

สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้ ทำให้เห็นว่าโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้กลายเป็นศูนย์รวมของผู้มีความรู้ ความสามารถ และเสียสละ พร้อมที่จะเป็นพลังที่สำคัญของแผ่นดิน เกิดประชาคมวิจัยและวิชาการที่มีศักยภาพสูง งานของโครงการฯ ในปัจจุบันได้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่เฉพาะแต่พืชเท่านั้น สิ่งไร้ชีวิตเช่น หิน ดิน แร่ และสิ่งมีชีวิตแทบทุกประเภทก็อยู่ในเป้าหมายด้วย เช่นกัน ทั้งหมดล้วนมีผลกระทบที่สำคัญต่อความอยู่รอดของชาติ และประการที่สำคัญที่สุดคือการร่วมงานของผู้คนจากหลายสถาบันที่มีทั้งธรรมชาติของการทำงาน ที่เหมือนกันและต่างกัน แต่มาทำงานด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการร่วมสนองพระราชดำริ ในการเรียนรู้ทรัพยากร การใช้ประโยชน์และการสร้างจิตสำนึกของคนในชาติ ซึ่งจะนำไปสู่มรรคผลที่ยั่งยืน การปฏิบัติที่กำลังดำเนินอยู่ ในขณะนี้ เป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ของการทำงานหวังว่าทุกคนคงได้รับประโยชน์ในการมาร่วมประชุมในครั้งนี้ ทั้งคณาจารย์ นักวิจัย ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องมีความสุขสวัสดีทั่วกัน”

17) วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2547 ทรงมีพระราชวินิจฉัยในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์พัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1. ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (แปลง 905)

18) วันที่16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 พระราชวินิจฉัย ITPGR

ทรงมีพระราชวินิจฉัย จากสถานการณ์ที่มีผลจากอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพและสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร ที่ รล 0008/3133 ลงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ในเรื่อง “สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร (ITPGR)”

“...หากผลการวิจัย และประชาพิจารณ์ประเทศไทยยังไม่พร้อม ก็ขอให้ชะลอไปก่อน ระหว่างนี้ ขอให้นักวิชาการทุกฝ่ายร่วมมือกัน เตรียมคนให้พร้อมโดยเร่งด่วน เพราะวันที่จำเป็นต้องรับการนี้ ต้องมาถึงสักวันหนึ่ง....”

19) วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่อง DNA Fingerprint

ทรงมีพระราชกระแส ในเรื่อง “การดำเนินการ ให้มีการทำ DNA Fingerprint” ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร เวลาประมาณ 16.00น. กับนายพรชัย จุฑามาศ ความว่า

“ ได้ไปกับ สมศ. (สำนักมาตรฐานการศึกษา) มา เห็นว่าโรงเรียนยังสัมพันธ์กับชุมชนน้อย ทำอย่างไรให้ชุมชนมาให้โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียน ช่วยในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และให้มีการทำ DNA Fingerprint ในโรงเรียน”

20) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชทานพระราโชวาทในพิธีเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

"ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาพบกับท่านทั้งหลายอีกวาระหนึ่งในวันนี้ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินงานมาถึงปีนี้เป็นปีที่ 12 โครงการฯ ร่วมแรงร่วมใจกับหน่วยงานและสถานศึกษา หลายหน่วยงาน หลายสถาบัน ปฏิบัติงานด้านศึกษาและอนุรักษ์พันธุ์พืชต่างๆ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และรวบรวมผลการศึกษาวิจัยไว้เป็นหลักฐาน เป็นศูนย์รวมข้อมูลทางพันธุกรรมพืชที่สถาบันการศึกษาต่างๆ และผู้สนใจสามารถเข้าร่วมใช้ฐานข้อมูลได้ ปัจจุบันงานของโครงการฯ มิได้จำกัดเพียงศึกษาอนุรักษ์พันธุ์พืชเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างไปถึงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย เช่น ดิน หิน แร่ และสิ่งมีชีวิตทุกประเภท ทุกสิ่งที่กล่าวมาล้วนแต่มีความเกี่ยวพันกัน สิ่งหนึ่งสิ่งใดขาดไปก็จะกระทบต่อการดำรงอยู่ของชาติและประชาชน นอกจากศึกษาสภาวะของทรัพยากรธรรมชาติแล้ว การให้ความรู้แก่ประชาชนก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างเหมาะสม วิธีสงวนรักษาเพื่อทุกคนจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน อย่างยั่งยืนตลอดไป การประชุมครั้งนี้มี คณาจารย์ นักวิจัย นักเรียน นักศึกษา และเกษตรกรจำนวนมาก เข้าร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็น ข้าพเจ้าหวังว่าทุกท่าน จะได้รับประโยชน์จากการประชุมโดยทั่วกัน"

21) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่องพันธุกรรมเห็ด

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการ"ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว" ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ทรงมีพระราชกระแสกับนายพรชัย จุฑามาศ ระหว่างเสด็จฯ ทอดพระเนตรนิทรรศการสรุปของหน่วยงานส่วนราชการที่สนองพระราชดำริ บอร์ดนิทรรศการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระราชกระแสโดยสรุป

" ให้ทำเรื่องพันธุกรรมเห็ดมีพระสหายทำงานร่วมกับต่างประเทศ ข้อมูลและพันธุกรรมเห็ด ถูกนำเอาไปหมด"

22) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชวินิจฉัยในเรื่องพื้นที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการ "ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว" ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ.2548

ทรงมีพระราชกระแสกับ นายพรชัย จุฑามาศ ระหว่างเสด็จฯ ทอดพระเนตรพื้นที่บริเวณแปลงเกษตรอินทรีย์

พระราชกระแสโดยสรุป

“เรื่องพื้นที่ค่อยๆทำไป เรื่องเกษตรมีคนทำกันหลายคน อาชีวะเกษตรค่อยคุยกันให้ไปเจรจากับโรงเรียนจิตรลดา เรื่องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน”

23) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ในเรื่องพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย

ทรงมีพระราชกระแสกับรองผู้บังคับการหน่วยสงครามพิเศษทางเรือ ระหว่างเสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ในวันที่19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ในงานการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ความว่า

“พิพิธภัณฑ์นี้ทหารเรือจะดูแลเองใช่หรือไม่”

24) วันที่19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่องเกาะแสมสาร

ทรงมีพระราชกระแสกับผู้ร่วมโต๊ะเสวยในส่วนกองทัพเรือ พระราชทานให้กับผู้แทนผู้บัญชาการทหารเรือ (พลเรือเอกกำธร พุ่มหิรัญ) และผู้ร่วมโต๊ะเสวย อาทิ เลขาธิการพระราชวัง (นายแก้วขวัญ วัชโรทัย) กรรมการที่ปรึกษาโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ฯพณฯ องคมนตรี อำพล เสนาณรงค์ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร) เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ โต๊ะเสวยพระกระยาหารกลางวัน ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ ศูนย์ฝึกอบรม โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

พระราชกระแสโดยสรุป

“ไม่ควรมีสิ่งก่อสร้างเพื่อการพักค้างคืน บนเกาะแสมสาร”

“ทรงรับทราบการจัดประชุมวิชาการและนิทรรศการ ครั้งต่อไปในปี พ.ศ. 2550 ในเรื่อง “ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน” ที่พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และจะเปิดพิพิธภัณฑ์ให้ประชาชนเข้าชม”

25) วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2550 พระราโชวาทให้ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรอื่น ๆ นอกเหนือจากพรรณพืช

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ ต.แสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

"ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน ที่จัดขึ้นในวันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบว่า งานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ขยายไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ขอขอบใจหน่วยงานทุก ๆ หน่วยที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานของโครงการก้าวหน้าไปด้วยดี ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่มีความสมบูรณ์มาแต่โบราณกาล ด้วยเหตุที่มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายทั้งพืช สัตว์ และแร่ธาตุ สมดังคำที่กล่าวว่า "ทรัพย์ในดินสินในน้ำ" ทรัพยากรเหล่านี้ให้คุณประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนทุกหมู่เหล่า ในด้านการยังชีพ อีกทั้งสร้างภาวะสมดุลให้แก่สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติทุก ๆ สิ่งมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน หากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมดสิ้นสูญไปก็จะส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ ต่อสภาวะแวดล้อม และท้ายที่สุด ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของเราพวกเราทุกคน ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ เราทุกคนจึงมีหน้าที่จะต้องช่วยกันปกปักรักษาทรัพยากรอันมีค่าให้ดำรงอยู่ ช่วยกันปลูกฝังและสืบทอดเจตนารมณ์เรื่องการอนุรักษ์ให้แก่อนุชน เพื่อให้ประเทศของเรายังมีทรัพยากรที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่มหาชนสืบเนื่องต่อไป ได้เวลาอันควรแล้วข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมนิทรรศการ"ทรัพยากรไทย:ประโยชน์แท้แก่มหาชน" ณ บัดนี้ ขอให้งานบรรลุผลสำเร็จสมดังที่มุ่งหมายไว้ทุกประการ และขอให้ทุกท่านประสบแต่ความผาสุขสวัสดีโดยทั่วกัน"

26) วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2551 พระราโชวาทเนื่องในงานประชุมสภาสหภาพอนุรักษ์สากลครั้งที่ 4

ณ ศูนย์การประชุมนานาชาติบาเซโลนา นครบาเซโลนา ประเทศสเปน

แปลจากพระราชดำรัสภาษาอังกฤษดังความตอนหนึ่งว่า

"หัวข้อการประชุมนี้ คือ "โลกหลากหลายและยับยั้ง" ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและแนวทางอันหลากหลายที่จะรับมือกับปัญหาที่เราประสบในปัจจุบัน แต่แท้ที่จริงแล้ว เราต่างมีเป้าหมายอย่างเดียวกัน นั่นคือ เราต้องการรักษาโลกใบนี้ไว้ให้ได้ ทุกท่านทราบดีว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิผล มีความสำคัญต่อการลดความยากจนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระนั้นเรายังประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติครั้งแล้วครั้งเล่า ที่ทำให้สูญเสียชีวิต ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพจำนวนมาก เรายังเห็นการเติบโตที่ไม่ยั่งยืนทั้งในเมืองและในชนบท อีกทั้งความยากจนก็ยังคงเป็นปัญหาของโลก ดังนั้น เราจึงต้องพยายามมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ เราทำได้อย่างไร ข้าพเจ้าได้เคยเห็นวิธีการต่าง ๆ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในช่วง 4-5 ทศวรรษที่ผ่านมา คนส่วนใหญ่มองพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพียงแค่งานพัฒนาหรือพัฒนาชนบท ***แท้ที่จริงแล้วทรงเห็นเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะเป็นกุญแจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน*** *ข้าพเจ้าจะขอยกเพียงบางตัวอย่างมากล่าว ณ ที่นี้ ด้านการอนุรักษ์น้ำ ทุกชีวิตต้องพึ่งพาน้ำ พระราชกรณียกิจด้านชลประทาน ก็เพื่อให้มีน้ำใช้ในครัวเรือนและเพื่อการเกษตร การควบคุมน้ำท่วม ก็เพื่อมิให้น้ำส่วนเกินไปทำลายสิ่งแวดล้อม ทรงมีวิธีการจัดการน้ำมากมาย อาทิ การสร้างเขื่อนขนาดเล็กอย่างเป็นระบบ การทำฝนหลวงเพื่อนำน้ำในบรรยากาศมาใช้ การจัดการน้ำที่ดี ช่วยเจือจางและขับไล่น้ำเสียออกไป ส่วนน้ำเสียก็*

สามารถกลับคืนเป็นน้ำดีได้ โดยใช้วิธีการกรองทางชีวภาพและวิธีกลอื่น ๆ ครั้งหนึ่งเกิดไฟป่าบริเวณป่าพรุ ซึ่งเป็นระบบนิเวศน์ที่พิเศษมาก ทรงดับไฟด้วยการทำฝนเทียมโดยให้ตกในแหล่งน้ำที่จะไหลเข้าสู่ป่าพรุ ด้านการอนุรักษ์ดิน ปัญหาการกัดเซาะและดินถล่ม สามารถป้องกันได้ด้วยการทำแปลงขั้นบันได โดยปลูกพืชท้องถิ่นและหญ้าแฝก ที่มีระบบรากที่ยาวและแข็งแรง ทรงมีวิธีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในการจัดการกับดินที่มีปัญหา เช่น การใส่สารอินทรีย์เพื่อปรับปรุงดิน การแก้ไขดินเป็นกรดเนื่องจากซัลเฟด โดยแก้ไขที่ต้นเหตุ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อปรับปรุงดินดานที่แข็งมากแม้กระทั่งศิลาแลง เพราะรากของหญ้าแฝกแข็งแรงมาก สามารถชอนไชดินที่แข็งได้ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ถ้าเราไม่ไปทำลายป่า ป่าก็จะสามารถฟื้นฟูได้เอง เราคงไม่มีวันที่จะมีเจ้าหน้าที่จำนวนมากพอที่จะเฝ้าป่าได้ทุกจุด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนในท้องถิ่นที่จะช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติอันมีคุณค่ายิ่ง หากได้รับน้ำจากเขื่อนที่ควบคุมปริมาณน้ำได้ และปลูกต้นอ่อนของพืชท้องถิ่น โดยเฉพาะไม้ผล ไม้ที่เป็นพลังงานและไม้สำหรับการก่อสร้าง ป่าจะกลับเป็นป่าสมบูรณ์ได้ และป่าที่สมบูรณ์จะอนุรักษ์น้ำ รวมทั้งเป็นแนวฉนวนที่กั้นไฟป่าได้ด้วย ในระยะแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอนุรักษ์ต้นยางนา เมื่อ ค.ศ. 1960 ทรงเก็บรวบรวมเมล็ดจากป่า นำมาปลูกในสวนจิตรลดา ปัจจุบันต้นยางนาเจริญแพร่พันธุ์ได้ดี แต่ในที่ซึ่งเคยเก็บเมล็ดมาก็ไม่พบต้นยางนาเหลืออยู่แม้แต่ต้นเดียว ความหลากหลายทางชีวภาพสามารถอนุรักษ์ได้ทั้งในห้องทดลองและในแหล่งธรรมชาติ โดยมีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ข้าพเจ้าไม่มีเวลาที่จะกล่าวถึงการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและจุลินทรีย์ ด้านการทำแผนที่ ตัวอย่างสุดท้ายคือการทำแผนที่ นักวางแผนจะต้องทราบว่าทรัพยากรทั้งหลายมีอยู่จริงในจุดใดบ้าง ต้องรู้ว่าน้ำไหลไปทางทิศใด ภูมิประเทศมีระดับความสูง ความลาดชันเท่าใด เราต้องรู้ประเภทของหิน ดิน และพืชจากแผนที่เหล่านี้ เราอาจใช้ภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อให้ข้อมูล ขณะปัจจุบันได้อีกด้วย"

27) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2552 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาท ให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย และศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

"ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย" ที่จัดขึ้นในวันนี้

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหน่วยงานราชการหลายฝ่ายที่เห็นว่างานของโครงการเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและประเทศชาติ ทำให้โครงการสามารถขยายงานศึกษาค้นคว้าออกไปอย่างกว้างขวาง สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเต็มที่เช่นในปัจจุบันโครงการปฏิบัติงานศึกษาวิจัยและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีการส่งเสริมให้โรงเรียนในท้องถิ่นต่าง ๆ จัดทำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อนักเรียนจะได้ศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติประจำท้องถิ่นของตน

และใช้สวนพฤกษศาสตร์เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ ปลูกฝังให้นักเรียนรักธรรมชาติ รักท้องถิ่น และเป็นกำลังช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานของโครงการในปัจจุบันมิใช่เพียงอนุรักษ์พันธุกรรมพืชเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวแก่สิ่งมีชีวิต ทั้งบนบกตามเกาะแก่งต่างๆ ลงไปจนถึงในท้องทะเล ที่ทางกองทัพเรือรับเป็นผู้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จ เห็นได้จากการที่สามารถจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ที่อำเภอสัตหีบ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก และศูนย์ลายพิมพ์ ดีเอ็นเอ ที่จะเปิดในวันนี้ นับเป็นความสำเร็จที่น่าปลื้มใจอีกขั้นหนึ่ง

ข้าพเจ้ายินที่ได้ทราบว่า การประชุมครั้งนี้มีหน่วยราชการ สถานศึกษา และเครือข่ายเกษตรกรเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก หวังว่าท่านทั้งหลายจะได้รับความรู้จากการประชุมครั้งนี้ และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนของตนได้เป็นอย่างดี

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ "ทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย" ณ บัดนี้ ขอให้งานบรรลุผลสำเร็จดังวัตถุประสงค์ทุกประการ และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในที่นี้ ประสบแต่ความสุขความเจริญสืบไป"

28) วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2553 พระราชวินิจฉัยและพระราชทานแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

นายพรชัย จุฑามาศ รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำ พลเอก เสถียร เพิ่มทองอินทร์ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย และคณะ ทูลเกล้าฯ ถวายแผนแม่บทการดำเนินงาน อพ.สธ. ในพื้นที่กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และขอพระราชทานพระราชวินิจฉัย ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา สรุปความว่า

1. พื้นที่ของทางภาคตะวันตกมีสภาพเป็นเขาหินปูน และพืชพรรณธรรมชาติมีความพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ควรมีการเฝ้าระวัง ไม่ให้มีคนมาตัดไม้ จัดทำทะเบียนพิกัดต้นไม้ รวบรวมพันธุกรรมพืช นำมาบันทึกไว้
2. ทรงยกตัวอย่างการดูแลพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืช อพ.สธ. ของกองทัพเรือ พร้อมทั้งกล่าวชมเชยว่าดูแลดี
3. พื้นที่ กกส.สทพ.นทพ. มีพื้นที่มาก ให้ปฏิบัติตอนนี้คือการเก็บรักษาพื้นที่และทำการสำรวจอย่างเดียว
4. พลเอก เสถียร เพิ่มทองอินทร์ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ให้คำยืนยันรับสนองพระราชดำริ จะดำเนินการตามแผนแม่บทที่ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย

29) วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2553 พระราชทานกับหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

พระราชทานแนวทางให้ขยายพันธุ์ค้างคาวคุณกิตติ

30) วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ที่จัดขึ้นในวันนี้

โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เนื่องด้วยในหลายๆ โรงเรียนมีพืชพรรณหลายชนิด บางชนิดเป็นไม้หายากหรือเป็นไม้เฉพาะถิ่น ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นแหล่งศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ในด้านอื่นๆ ประโยชน์ในด้านการศึกษาเบื้องแรก คือการฝึกฝนเด็กให้รู้จักสังเกตพืชพรรณไม้ต่างๆ เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบตัวเด็กเอง ฝึกให้ค้นคว้าหาข้อมูลทั้งจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และสืบถามหาคำตอบจากผู้ใหญ่ในชุมชน เด็กและผู้ใหญ่เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันจะมีผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน นอกจากนี้เด็กจะได้ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จักออกความเห็น ฟังความเห็นของผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรักท้องถิ่นและสมบัติที่มีในท้องถิ่นตั้งแต่ยังเยาว์วัย เมื่อเจริญเติบโตต่อไปก็จะเป็นที่พึ่งของถิ่นฐานและชาติบ้านเมืองได้

ข้าพเจ้าขอขอบใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่ายที่ร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นอันดีมาตลอด หากปราศจากความร่วมมือร่วมใจกันของท่านทั้งหลาย โครงการนี้ก็มิอาจจะสำเร็จเรียบร้อยหรือเจริญก้าวหน้าด้วยดีได้

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าของเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ขออำนวยพรให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ ทั้งขอให้ทุกๆ ท่านที่มาประชุมพร้อมกันในที่นี้ประสบแต่ความสุขสวัสดีจงทั่วกัน”

31) วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2554 พระราโชวาทในเรื่องความสำคัญต่อการใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในเรื่องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างจิตสำนึกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการศึกษาเรียนรู้โดยงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานเปิดงานจัดการประชุมนานาชาติ “การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10” (10th Meeting of the High Level Group on Education for All หรือ EFA) จัดขึ้นวันที่ 22 – 24 มีนาคม พ.ศ. 2554 ที่โรงแรมรอยัลคลิฟ บีช รีสอร์ท จ.ชลบุรี ทรงมีพระราชดำรัสเมื่อเวลา 16.30น. โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นางอิรินา โบโกวา ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ องค์การยูเนสโก พร้อมผู้บริหารระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ

รวมถึงผู้นำด้านการศึกษาของชาติ สมาชิกองค์การยูเนสโก ที่มาเข้าร่วมการประชุมจาก 34 ประเทศทั่วโลก ให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 ณ โรงแรมรอยัลคลิฟบีช พัทยา จังหวัดชลบุรี แปลจากพระราชดำรัสภาษาอังกฤษ ดังความตอนหนึ่งว่า

"... ที่กรุงปักกิ่งเมื่อปี 2548 ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างแข็งขัน เห็นได้จากผลงานของข้าพเจ้าตลอด 30 ปีที่ผ่านมาและที่จะทำต่อไปในอนาคต นานาประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทย มีความก้าวหน้าด้วยดีในการดำเนินการตามเป้าหมายทั้ง 6 ข้อ ของหลักการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีในความสำเร็จดังกล่าว ช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั่วโลก ก่อให้เกิดปัญหาและวิกฤติใหม่ ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เรากำลังเผชิญหน้าการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมสิ่งแวดล้อม ความสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานน้ำมันและถ่านหินที่ลดน้อยลง โครงสร้างทางประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุและการขยายชุมชนเมืองอย่างรวดเร็วในหลายประเทศ ได้นำไปสู่ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในเวลาอันสั้น ช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั่วโลก ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เขตร้อน ซึ่งอุดมด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและธัญญาหาร ดังนั้นในอนาคตความมั่นคงทางอาหารของโลกอาจอยู่ในภาวะสุ่มเสี่ยง นานาชาติได้ปรึกษาหารือกันและทำความตกลงที่จะช่วยกันชะลอความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว การประชุมต่างๆ ล้วนแต่ระบุว่า การศึกษา คือกุญแจสำคัญ สองทศวรรษผ่านไปแล้ว จากนี้ไป การศึกษาเพื่อปวงชน มีภารกิจสองประการ ประการแรก คือ การยืนหยัดหลักการทั้ง 6 ข้อที่เกี่ยวกับสิทธิของมนุษย์ทุกคนที่จะได้รับการศึกษาพื้นฐาน ประการที่สอง คือ ความรับผิดชอบของทุกคนในฐานะพลเมืองโลกที่จะต้องร่วมรับผิดชอบปัญหาของโลก ***ดังนั้นการศึกษาเพื่อปวงชนจึงมิใช่เป็นเพียงการรู้หนังสือและทักษะเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความรู้ ทักษะและความใส่ใจปัญหาของโลกด้วย กว่า 30 ปีที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้สอดแทรกหลักการดังกล่าวในกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบให้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่ห่างไกลตลอดมา อาทิ มีบทเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในและนอกหลักสูตร ในแต่ละโรงเรียนนักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อผลิตอาหารบริโภคกันเอง นักเรียนจะเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการน้ำ พลังงาน และขยะ เพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของตน แต่ละโรงเรียนจะมีสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยเฉพาะพืชและพันธุ์ไม้ท้องถิ่น กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนรักธรรมชาติและสนใจอย่างจริงจังเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมกล่าวคือ นักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้และปฏิบัติการตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การศึกษาสามารถสร้างความตระหนักรู้ ทักษะที่จำเป็น และนิสัยให้แต่ละบุคคลสามารถรับมือกับปัญหาเหล่านั้นทั้งส่วนตัว ครอบครัวและชุมชน ส่วนผู้ที่มีทักษะวิชาชีพในระดับสูงขึ้นก็จำเป็นต้องเรียนรู้ว่าองค์กรของเขาควรจะมีส่วนช่วยเหลือสังคมอย่างไร..."***

32) วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ และ เปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน อ.เมือง จ.นครราชสีมา

"ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง ในวันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบว่างานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้ขยายไปถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากร อาทิ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางชีวภาพ ครอบคลุมไปถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านการธำรงรักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพที่ดี และด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ตั้งใจสืบสานกันมาให้ดำรงอยู่และเกื้อกูลประโยชน์แก่คนรุ่นนี้และรุ่นต่อไป ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ แต่ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการเป็นเหตุให้ทรัพยากรอันอุดมพร่องไปอย่างน่ากังวล โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ นอกจากดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากร ยังมี ***วัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เยาวชนและบุคคลทั่วไป เห็นคุณค่าของทรัพยากร สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความรักในท้องถิ่นทั้งเต็มใจที่จะเข้าร่วมในการบำรุงรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาประจำถิ่นของตนให้คงอยู่ในส่วนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาที่จะเปิดในวันนี้ก็เชื่อว่าจะทำหน้าที่เป็นแหล่งศึกษาเพิ่มพูนสติปัญญาให้แก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี เยาวชนจะสามารถมาเรียนรู้ และทำความเข้าใจภาพรวมของธรรมชาตินอกเหนือจากเรียนในชั้นเรียน ความรู้และความเข้าใจจะเป็นแรงบันดาลให้เกิดความสำนึกด้านอนุรักษ์ในจิตใจของเยาวชนในภายหน้า เยาวชนเหล่านี้จะเป็นแรงสำคัญในการธำรงรักษาทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เอื้ออำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ชนในชาติได้ทุกรุ่น***

ข้าพเจ้าขอขอบใจทุกหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ อย่างดียิ่งมาตลอด หากทุก ๆ ฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกันเช่นนี้ก็เป็นที่มั่นใจได้ว่า การดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชาติจะประสบผลสำเร็จและอำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวมสืบต่อไป ได้เวลาอันควรแล้วข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย:ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ ณ บัดนี้ ขอให้การประชุมบรรลุจุดมุ่งหมายจงทุกประการและขอให้ท่านทั้งหลายที่มาพร้อมกันในที่ประชุมนี้ ประสบแต่ความสุขกายสุขใจอันเป็นผลสืบเนื่องจากกุศลจิตของทุก ๆ ท่านตลอดไป"

33) วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2555 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 2 ในงาน อพ.สธ.-แม่โจ้ : ภูมิปัญญาเกษตรแห่งแผ่นดิน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

"ข้าพเจ้ายินดีที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดงานแสดงภูมิปัญญาด้านการเกษตร และงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชขึ้นพร้อมกัน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาด้านการเกษตร ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน ด้วยเหตุที่ในยุคปัจจุบันคนจำนวนมากมักมองว่าโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยิ่งยวด ด้วยวิวัฒนาการใหม่และเทคโนโลยีอันทันสมัย จนอาจหลงลืมใส่ใจสิ่งดีงามที่มีมาแต่เดิมที่บรรพบุรุษสร้างสมมาด้วยภูมิปัญญาเมื่อพิจารณาโดยถี่ถ้วนอาจก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าความเจริญที่เห็นเป็นไปอย่างถูกทิศทางหรือไม่ งานที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดขึ้นในครั้งนี้ สะท้อนภาพชีวิตตามวัฒนธรรมเกษตร และภูมิปัญญาเกษตรพื้นบ้านของชาวล้านนา ผู้เข้าชมงานซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่จะสามารถมองเห็นและเข้าใจเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน เห็นวิถีชีวิตที่แฝงปรัชญาความพอเพียงและความรู้ของบรรพบุรุษที่เป็นรากเหง้าของปัจจุบัน ส่วนที่ดีงามที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ตั้งใจแสดงออกในงานนี้ จะทำให้ผู้มีโอกาสได้ชมงานเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและความรู้สึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดอันอาจนำไปสู่ความคิดที่จะพัฒนาสังคม ตลอดจนประเทศชาติโดยอาศัยรากเหง้าเดิมเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืนและถูกทิศทาง ในส่วนกิจกรรมอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่มีต่อเนื่องกันมานาน ก็หวังจะให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนที่ยังอยู่ในวัยเรียน ในแง่การศึกษา ส่งเสริมให้เกิดความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่น และความภาคภูมิใจที่ตนได้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรอันมีค่าของท้องถิ่นและของประเทศชาติ ข้าพเจ้าขออำนวยพรให้งานทุกสิ่งทุกประการที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จะจัดขึ้นในวันนี้ บรรลุผลสำเร็จอย่างสูงสุดสมดังที่ตั้งความหวังไว้ และขอให้ท่านทั้งหลายที่มาประชุมกันในที่นี้ถึงพร้อมด้วยความสุขความสมบูรณ์ ความเจริญก้าวหน้าในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ จงทุกเมื่อทั่วกัน"

34) วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2556 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก และเปิดอาคาร "ราชานุรักษ์" ณ เขื่อนศรีนครินทร์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

"ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ "ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก" ที่จัดขึ้นในโอกาสนี้

คนไทยเรานับแต่อดีตกาล คุ้นเคยกับคำกล่าวที่ว่า "ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ" ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ฉายให้เห็นภาพความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรอันหลากหลาย ที่มีความสำคัญ

ต่อชีวิตใหญ่น้อยทุกชีวิต ทั้งยังทำให้ผืนแผ่นดินไทยงดงามรุ่งโรจน์ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของชาวโลก มาในปัจจุบัน ทรัพยากรหลายส่วน ตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมถดถอย เนื่องมาจากเหตุปัจจัยหลายประการ ประการหนึ่งได้แก่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างปราศจากความใส่ใจและไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นภายหลัง ทรัพยากรถือเป็นสมบัติของชาติ ของส่วนรวมที่ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมกัน ทุกคนจึงควรมีจิตสำนึก และควรถือเป็นหน้าที่ที่จะหวงแหน ปกป้องคุ้มครอง ตลอดจนอนุรักษ์ฟื้นฟู ด้วยการร่วมแรงร่วมใจ แสวงหาวิถีทางบำรุงรักษา ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องทรัพยากร หรือแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อสืบทอดสมบัติของชาติให้ธำรงอยู่อย่างยั่งยืน และอำนวยประโยชน์เกื้อกูลแก่อนุชนชั้นลูกหลานของเราสืบเนื่องต่อไป

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก” ณ บัดนี้ หวังว่าการพูดคุยระดมความคิดในที่ประชุมนี้จะนำไปสู่ความรู้และแนวทางการปฏิบัติ การขยายผลให้กว้างขวางออกไป เพื่อให้งานดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรบรรลุเป้าหมาย พร้อมกันนี้ ขออวยพรให้ทุก ๆ ท่านที่เข้าร่วมในการประชุมประสบแต่ความสุข ความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่การงาน และในชีวิตส่วนตัวโดยทั่วกัน”

35) วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2557 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ณ โรงเรียนนนทบุรีวิทยาลัย ตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ที่จัดขึ้นในโอกาสนี้ นนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์กว่า 400 ปี อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่า ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ รวมทั้งทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างเร็วทั้งเศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ต่าง ๆควรที่จะมีการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่ร่วมมือกันทั้งโรงเรียน และองค์กรท้องถิ่น ชุมชน เด็กและผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์กัน จะมีผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จักออกความเห็นฟังความเห็นของผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรักท้องถิ่นและสมบัติที่มีในท้องถิ่นตั้งแต่ยังเยาว์วัย เมื่อเจริญเติบโตต่อไปก็จะเป็นที่พึ่งของถิ่นฐานและชาติบ้านเมืองได้

ทรัพยากรถือเป็นสมบัติของชาติ ของส่วนรวม ที่ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมกัน ทุกคนจึงควรมีจิตสำนึก และควรถือเป็นหน้าที่ที่จะหวงแหน ปกป้องคุ้มครอง ตลอดจนอนุรักษ์ฟื้นฟู ด้วยการร่วมแรงร่วมใจ แสวงหาวิถีทางบำรุงรักษา ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องทรัพยากร หรือแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อสืบทอดสมบัติของชาติให้ธำรงอยู่อย่างยั่งยืน และอำนวยประโยชน์เกื้อกูลแก่อนุชนชั้นลูกหลานของเราสืบเนื่องต่อไปข้าพเจ้าขอขอบใจหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายที่ร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลืองานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นอันดีมาตลอด หากปราศจากความร่วมมือร่วมใจกันของท่านทั้งหลาย โครงการนี้ก็มิอาจจะสำเร็จเรียบร้อยหรือเจริญก้าวหน้าด้วยดีได้

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ณ บัดนี้ หวังว่าการพูดคุยระดมความคิดในที่ประชุมนี้ จะนำไปสู่ความรู้และแนวทางการปฏิบัติ การขยายผลให้กว้างขวางออกไป เพื่อให้งานดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรบรรลุเป้าหมาย พร้อมกันนี้ ขออวยพรให้ทุก ๆ ท่านที่เข้าร่วมในการประชุมประสบแต่ความสุข ความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่การงาน และในชีวิตส่วนตัวโดยทั่วกัน"

36) วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ทรงบรรยายเรื่อง การจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ทรงบรรยายเกี่ยวกับ อพ.สธ. ในเรื่องของงานสวนพฤกษศาตร์โรงเรียน การศึกษาและการอนุรักษ์ทรัพยากรต่าง ๆ ไม่เฉพาะพืชอย่างเดียว และการใช้เทคนิค DNA fingerprint ในการจัดจำแนกสายพันธุ์

ทรงบรรยายในงานรักษ์ป่าน่าน ครั้งที่ 2 ณ ศูนย์การเรียนรู้และบริการวิชาการเครือข่ายแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำบลผาสิงห์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน สรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ อพ.สธ. จากบทพระราชนิพนธ์ ดังนี้

"โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตั้งแต่โบราณมีผลงานของ ดร.คาร์ หรือ เคอร์ (Dr. A.Kerr) ที่รวบรวมพันธุ์พืชในประเทศไทย นักพฤกษศาสตร์ไทยอื่น ๆ ศึกษาระบบนิเวศ และอนุกรมวิธาน (taxonomy) ร่วมมือกับต่างประเทศ เช่น สวนพฤกษศาสตร์คิว และที่อื่น ๆ ทำหนังสือพืชในประเทศไทย หรือ Flora of Thailand งานของโครงการเรามีการส่งนักพฤกษศาสตร์ไปสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่จะต้องกลายเป็นอ่างเก็บน้ำ จะต้องวางสายไฟแรงสูง ต่อมาถ่ายทอดความรู้ให้ชุมชนและโรงเรียนสำรวจพื้นที่ สร้างสวนพฤกษศาสตร์ และหอพันธุ์ไม้ในโรงเรียน และสวนพฤกษศาสตร์ชุมชน ในบางพื้นที่เราจะศึกษาไม่เฉพาะพืช จะศึกษาลมฟ้าอากาศ ดิน หิน และสัตว์ต่าง ๆ ปัจจุบันเรามีเทคโนโลยีใหม่ ๆ จึงไม่ได้ศึกษาเฉพาะลักษณะ เช่น ใบ ดอก เมล็ด สามารถทำ DNA finger print ทำให้จัดหมวดหมู่ให้ละเอียด"

สรุป การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1. ต้องทำพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรอื่น ๆ
2. ต้องสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน
3. สร้างความรู้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปว่าสรรพสิ่งต่าง ๆ ล้วนเกี่ยวพันกัน ความรู้เรื่องโลกและชีวิตในโลก เป็นเรื่องที่น่าสนใจน่าศึกษา เช่น ศึกษาภูมิศาสตร์ สัตวศาสตร์ พฤกษศาสตร์ ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงจะรักและไม่ทำลาย
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ช่วยสร้างสำนึกแก่นักท่องเที่ยว ตามอุทยานแห่งชาติเดี๋ยวนี้จะมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่

5. แบ่งพื้นที่ให้ชัดเจนว่าที่ไหนควรปฏิบัติอย่างไร เช่น เขตอนุรักษ์ เขตที่ให้คนเข้าไปได้ เขตที่อนุญาตให้เพาะปลูก

6. สมัยก่อนแม้แต่ครั้งที่มีสัมปทานป่าไม้ มีกฎว่าถ้าตัดต้นไม้หนึ่งต้น ต้องปลูกใช้ 2-3 ต้น

37) วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2559 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน และเปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

"ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ที่จัดขึ้นในวันนี้คนไทยเราใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการดำรงชีวิตมาเป็นเวลานาน และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในหลายๆ ด้าน จนทรัพยากรที่มีอยู่ถดถอยเสื่อมโทรมลง เกิดผลกระทบแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของคน จึงต้องมีการคิดทบทวนในเรื่องการอนุรักษ์ ว่าจะมีวิธีทางใดที่จะฟื้นฟูรักษา เพื่อให้มีทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างยั่งยืนตลอดไปจนถึงอนุชนรุ่นหลัง

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเริ่มต้นจากหน่วยเล็กๆ ได้แก่ ในชุมชนหรือท้องถิ่น เป็นแนวทางที่เห็นว่าจะสัมฤทธิ์ผล แต่ละท้องถิ่นย่อมมีฐานทรัพยากรที่แตกต่างกันไป แต่ละชุมชน แต่ละท้องถิ่นควรได้ทบทวนศึกษาดูว่า ในถิ่นที่อยู่ของตนมีทรัพยากรธรรมชาติอะไรบ้าง มีความเสื่อมโทรมเสียหายอะไรอย่างไร และทุกฝ่ายทั้งหน่วยราชการ เอกชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นนั้น จะต้องช่วยกันคิด ช่วยกันหาวิธีการสงวนรักษา โดยถือว่าเป็นทรัพย์สินของส่วนรวมที่ทุกคนมีสิทธิ์ใช้ประโยชน์ เมื่อทรัพย์สินเสียหาย ก็ต้องมีสำนึกรับผิดชอบร่วมกันแก้ไข เมื่อทุกท้องถิ่น ทุกชุมชน ทำได้ดังนี้ตลอดทั่วถึงกัน ก็เท่ากับประชาชนทั้งประเทศ ได้ร่วมรับผิดชอบ ได้ร่วมกันสงวนรักษาทรัพยากร ต่ออายุทรัพยากรของชาติให้คงอยู่ยั่งยืนไปจนชั้นลูกหลาน

ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย: หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ขอให้การประชุมบรรลุเป้าหมายตามที่ปรารถนาทุกประการ และขอให้ท่านทั้งหลายที่มาพร้อมกันในที่ประชุมนี้ มีความสุขสวัสดีทุกเมื่อทั่วกัน"

38) วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ณ พระราชวังดุสิต (สนามเสือป่า) กรุงเทพมหานคร

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ที่กรุงเทพมหานครรับเป็นเจ้าภาพจัดขึ้น ในโอกาสนี้การประชุมครั้งนี้เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนจากโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้แสดงผลงานความก้าวหน้าทางวิชาการ และผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ครูและนักเรียนปฏิบัติร่วมกัน และผลการดำเนินการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นต่างสนับสนุนช่วยเหลือมาเป็นอย่างดี และปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน โรงเรียน ตลอดจนสถาบันระดับอุดมศึกษาอย่างใกล้ชิดมาเป็นเวลานาน ยังผลให้ชุมชนมีข้อมูลที่จะใช้ในการธำรงค์สิทธิ์ในทรัพยากรนั้นๆ

ข้าพเจ้าขอขอบใจกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่ายที่สนับสนุนงานสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน และงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นเป็นอย่างดี การร่วมมือร่วมใจร่วมคิดกันอย่างแข็งขันเช่นนี้ จะทำให้งานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนสัมฤทธิ์ผล งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจะช่วยสร้างเยาวชนที่มีจิตใจเป็นนักอนุรักษ์ มีความเข้าใจเหตุและผลของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เยาววัยอันจะส่งผลดีต่อไปในอนาคต

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่นระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ณ บัดนี้ขอให้การประชุมบรรลุผลที่สามารถนำไปปฏิบัติและขยายผลออกไปได้กว้าง เพื่อความเจริญยั่งยืนในทุกชุมชนสืบต่อไป”

39) เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2560 พระราชดำรัส เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อทรัพยากรชีวภาพ

ทรงพระราชทานพระราชดำรัส ในพิธีเปิดงาน BIOFIN DAY ณ บริเวณ Lifestyle Hall ชั้น 2 สยามพารากอน กรุงเทพมหานคร แปลจากพระราชดำรัสภาษาอังกฤษ ดังความตอนหนึ่งว่า

“ภารกิจด้านการเงินเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ มิใช่เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐฝ่ายเดียว ดังนั้นภาคเอกชนต่าง ๆ รวมถึงบรรดาผู้ผลิตและผู้บริโภคควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เพราะเป็นภาคส่วนที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากความหลากหลายทางชีวภาพ จึงควรพิจารณาจัดสรรทรัพยากร เพื่อลงทุนในการปกป้องและดูแลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย”

40) วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 พระราชดำรัส และพระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่มีทิศทางในการดำเนินงาน อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในการสำรวจศึกษาให้รู้จักและหาทางอนุรักษ์

ทรงพระราชทานพระราชดำรัส และพระราโชวาทเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย:ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ปี พ.ศ. 2560 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สระบุรี ตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ที่จัดขึ้นในวันนี้ ประเทศไทยของเราบริบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ และวัฒนธรรมภูมิปัญญา ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้คนไทยดำรงชีพอยู่ได้อย่างเป็นสุขมายาวนาน เป็นทรัพย์สินอันล้ำค่า ที่ยังผลให้ฐานของชาติแข็งแกร่งมั่งคั่ง และพึ่งพาตนเองได้ความต้องการใช้ทรัพยากรที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน เป็นเหตุให้ทรัพยากรถดถอยเสื่อมโทรม หากไม่คิดปกป้องรักษา ในอนาคตประเทศชาติและลูกหลานของเราจะอยู่ไม่ได้ เพราะหากไร้ซึ่งทรัพยากร เราจะสูญเสียความสามารถในการพึ่งพาตนเอง จึงจำต้องเร่งคิดแก้ไขการจัดการบริหารการใช้ทรัพยากร ให้มีการสำรวจทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่น ศึกษาให้รู้จักและเข้าใจทรัพยากรนั้นๆ และศึกษาหาวิธีการอนุรักษ์ ประการหนึ่ง ต้องเร่งสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีจิตสำนึกเป็นนักอนุรักษ์ ตั้งแต่เยาว์วัย ดังที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ดำเนินการด้วยความหวังว่าเยาวชนเหล่านี้ เมื่อเจริญเติบโตจะเป็นผู้พิทักษ์รักษาทรัพย์สินของชาติให้คงอยู่ยืนยาว และเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชนอย่างทั่วถึง

อีกประการหนึ่ง การจะธำรงรักษาทรัพยากรของชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน จำต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนโดยทั่วไป การทั้งหลายจึงจะสะดวกราบรื่น อย่างที่เราปฏิบัติกันมาตลอด ข้าพเจ้าขอชมเชยและขอให้เรารวมกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียว ปฏิบัติต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ ทั้งนี้เพื่ออนาคตของชาติ ของอนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป ซึ่งก็คือลูกหลานของเราทุกคน”

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ณ บัดนี้ ขอให้การประชุมสำเร็จผลสมประสงค์ทุกประการ และขอให้ท่านทั้งหลายมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และในหน้าที่การงานจงทั่วกัน”

41) วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 พระราชดำรัส และพระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ให้ทำงานร่วมกันให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมือง

ทรงเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 5 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ทรงพระราชทานพระราโชวาท

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 5 ที่จัดขึ้นในวันนี้ ยินดีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ร่วมช่วยเหลืองานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปภัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่ในภูมิสังคมที่อุดมไปด้วยทรัพยากรอันทรงคุณค่า ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมภูมิปัญญา ที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และสภาพแวดล้อมไปสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสำคัญในพื้นที่ การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ จังหวัดปทุมธานี รับเป็นหลักในการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในท้องถิ่นแถบนี้ จัดโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ร่วมกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน จะส่งผลให้งานอนุรักษ์ทรัพยากรมีค่าของท้องถิ่น ดำเนินไปได้โดยสะดวกและประสบผลดี ทั้งจะช่วยสร้างเสริมให้ชุมชนเกิดความสามัคคี มีความสำนึกรักท้องถิ่นอันเป็นที่อาศัย เด็กและเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้มีจิตใจเป็นนักอนุรักษ์ตั้งแต่อายุยังน้อย เมื่อเจริญวัยขึ้นจะได้เป็นกำลังช่วยรักษาของดีมีคุณค่าของท้องถิ่นตน และเข้าใจกระบวนการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืนเป็นอย่างดี

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 5 ณ บัดนี้ ขอให้การประชุมบรรลุเป้าหมายสมดังความประสงค์ทุกประการ และให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตส่วนตนจงทั่วกัน”

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1) วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ทรงให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อชนรุ่นหลัง

พระราชดำรัสในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม หัวข้อแนวทางการอนุรักษ์เชิงบูรณาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จัดโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ดังความตอนหนึ่งว่า

“.....ความเจริญก้าวหน้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านมีผลกระทบให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของคน และสภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปชุมชนที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตตามแบบอย่างที่มีมาแต่เดิมในปัจจุบันแทบไม่มีเหลือให้ชนรุ่นหลังได้ซึมซับความงามของวัฒนธรรมที่ตกทอดมาแต่อดีต ชุมชนเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีของคำว่าความพอเพียง คนในชุมชนพึ่งพาอาศัยกันได้และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีขนบประเพณีอันดีงาม ภูมิปัญญาชาญฉลาด ชุมชนลักษณะนี้มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจ เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ปัจจุบันมีให้เห็นเพียงไม่กี่แห่ง หากไม่ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ก็จะสูญสลายไปอย่างน่าเสียดาย....”

2) วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ทรงให้เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

พระราชดำรัสในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พ.ศ. 2551 ณ หอประชุมศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ดังความตอนหนึ่งว่า

“....พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นที่เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของ บันทึกเรื่องราวความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ การที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนมากจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศมาร่วมกิจกรรมกันในครั้งนี้ เป็นโอกาสอันดีที่ผู้เข้าชมงานจะได้ศึกษาข้อมูลความรู้เบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่งได้ในคราวเดียว ขณะเดียวกันผู้ดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นก็จะได้เรียนรู้ลักษณะความคล้ายคลึงหรือแตกต่าง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือเพื่อพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้ก้าวหน้า สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั้งในและนอกท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็งยั่งยืน...”

3) วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ทรงให้อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ยางรัก

พระราชดำรัสในการประชุมวิชาการนานาชาติศึกษายางรักเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “Study of Oriental Lacquer Initiated by H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn for Revitalization of Thai Wisdom” โดยกรมศิลปากร กรมป่าไม้และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ณ ห้องประชุม โรงแรมอิมพีเรียล ควีนส์ปาร์ค ดังความตอนหนึ่งว่า

"....คนในซีกโลกตะวันออกหลายเชื้อชาติรู้จักนำยางรักมาใช้ประโยชน์มานานนับพันๆ ปีทั้งในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การใช้ยางรักเคลือบพื้นไม้ให้สวยงามคงทนหรือภาชนะสานให้บรรจุของเหลวได้ และใช้ในงานศิลปะ คนไทยก็ใช้ยางรักเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างสรรค์งานประณีตศิลป์ขั้นสูงมาเป็นเวลานาน งานลงรักปิดทอง เขียนลายรดน้ำ งานช่างประดับมุก ประดับกระจก หรืองานหัตถกรรมทั่วไป เช่น การทำเครื่องเขิน ล้วนต้องใช้ยางรักคุณภาพดีเป็นองค์ประกอบสำคัญ ยางรักที่ดีควรเป็นยางรักธรรมชาติที่มีคุณภาพ ซึ่งนับวันจะขาดแคลนเพราะไม้รักมีน้อยลง เป็นเหตุให้มีการใช้สารเคมีเจือปน ทำให้ยางรักมีคุณภาพต่ำไม่คงทน ใช้งานได้ไม่ดี การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์รัก ส่งเสริมการปลูกไม้รักสายพันธุ์ที่ให้ยางรักคุณภาพสูงในท้องถิ่นที่มีภูมิประเทศเหมาะสม จะเป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางหลายสถานในระยะยาว เป็นการแก้ต้นเหตุแห่งปัญหา อันจะช่วยให้การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาและศิลปะไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน...."

4) วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2553 ทรงให้อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย "ผ้าไหม"

พระราชดำรัสในงานประชุมสัมมนาวิชาการหม่อนไหมอาเซียนและงานตรานกยูงพระราชทาน สืบสานตำนานไหมไทย ครั้งที่ 5 ประจำปี พ.ศ. 2553 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมนานาชาติอิมแพค เมืองทองธานี ดังความตอนหนึ่งว่า

"...ผ้าไหมเป็นสินค้าสำคัญมาแต่โบราณกาล ในเส้นทางแพรไหมอันลือชื่อผ้าไหมเป็นสายใยที่เชื่อมโยงซีกโลกตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน นำผู้คนจากทั้งสองซีกโลกมาพบปะทำความรู้จัก ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ระหว่างกัน ผ้าไหมเป็นเครื่องหมายบ่งบอกความเจริญ ความมีอารยธรรมและภูมิปัญญาของชนชาตินั้น ๆ ผ้าไหมจึงมิได้มีความหมายเพียงเป็นอาภรณ์ประดับกาย หรือความหมายทางเศรษฐกิจเท่านั้น

ในประเทศไทย ผ้าไหมก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต คนไทยรู้จักปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมใช้มาเป็นเวลานาน ลวดลายผ้าในแต่ละภูมิภาคมีอัตลักษณ์ประจำถิ่น เมื่อพิจารณาจะสามารถเชื่อมโยงไปถึงวิถีชีวิตของผู้คน จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นผู้นำในการใช้ผ้าไหมที่ราษฎรเป็นผู้ทอ ทรงส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และวิธีการทอผ้าไหมของราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีความสวยงาม มีคุณภาพดียิ่งขึ้นเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวราษฎรเอง และยังเป็นการอนุรักษ์ภาคส่วนของวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ ปัจจุบันคนไทยนิยมใช้ผ้าไหมไทยกันแพร่หลาย ผ้าไหมไทยยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทำรายได้ให้ประเทศชาติเป็นอันมาก..."

สำเนาพระราชกระแส เรื่องแผนการจัดการงบประมาณ อพ.สธ.

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ
เลขที่รับ ๔๕๕ / ๕๕
วันที่ ๑๓ มิ.ย. ๕๕
เวลา ๗

ที่ รล ๐๐๑๐/ ๔๒๓๑

สำนักราชเลขาธิการ
สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๓

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕

ที่รับเลขที่ 4457
วันที่ 14 มิ.ย. 2555

เรื่อง แผนจัดการงบประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕

เรียน ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ

อ้างถึง หนังสือที่ พว ๐๐๐๑(อพ.) ๒๔๗๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ขอให้นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับแผนจัดการงบประมาณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามแผนแม่บทในระยะ ๕ ปีที่ห้า (๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙) ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทั้งนี้ มีพระราชกระแสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาความเหมาะสม ซึ่งเห็นควรให้ อพ.สธ. กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับแผนงบประมาณ ช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน ของทุกปี หากมีกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริก็สามารถปรับแก้ไขได้ ก่อนที่จะนำเสนอสำนักงบประมาณเพื่อขอตั้งงบประมาณประจำปีในช่วงเดือนมกราคม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอประทานเสนอ ผอ.อ.ว. ในฐานะผู้อำนวยการ
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
เพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

การจะควรประการใดแล้วแต่จะโปรด

(นายพรชัย จุฑามาศ)

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)
ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี
โทร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๔๐ โทรสาร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๓๙
เว็บไซต์ www.ohm.go.th

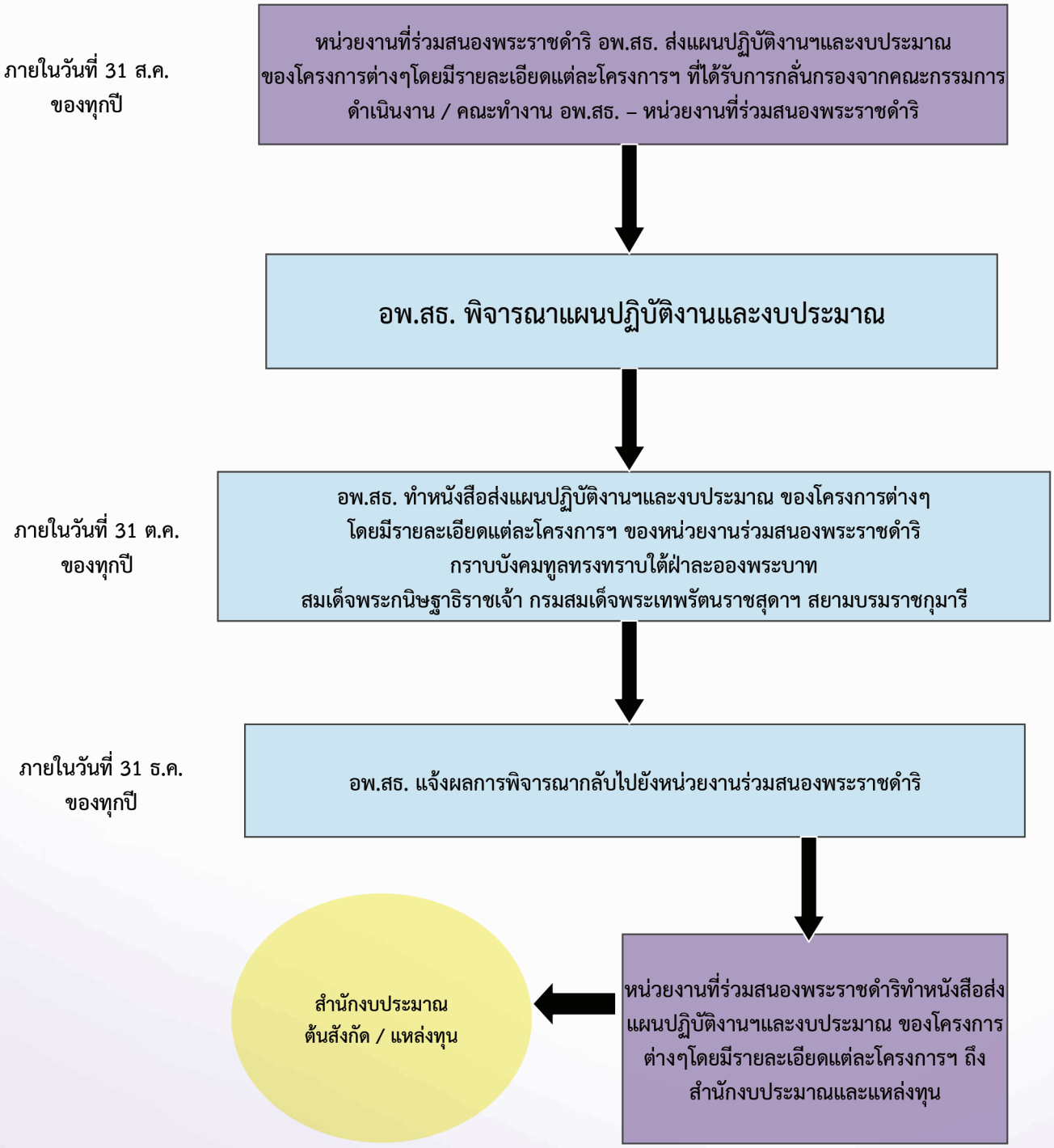
ทราบ

๑๕ มิ.ย. ๒๕๕๕

๒๕๑/๕๕

ขั้นตอนการพิจารณาและสนับสนุนโครงการฯ และงบประมาณ ตามแนวทางการดำเนินงาน ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

ขั้นตอนการพิจารณาและสนับสนุนโครงการฯ และงบประมาณ ตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

ขั้นตอนการขอสนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยหน่วยงานต่าง ๆ

ตัวอย่าง

จดหมายขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ของหน่วยงาน

ที่ ชื่อหน่วยงาน.....

ที่อยู่หน่วยงาน.....

วัน……. เดือน…….. พ.ศ. .....

เรื่อง การขอพระราชทานพระราชานุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

เรียน ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ร่างรายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.
สนองพระราชดำริโดย (ชื่อหน่วยงาน) .....
2. ร่างแผนปฏิบัติงาน ตามแต่ละกิจกรรม (ถ้ามี)

เนื่องด้วยทาง (ชื่อหน่วยงาน) เสนอขอพระราชทานพระราชานุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม 2564 – 30 กันยายน 2569) โดยทาง (ชื่อหน่วยงาน) ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1.
2.
3.
4.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำความกราบบังคมทูลทรงทราบฝ่าละอองพระบาท สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อขอพระราชทานพระราชานุญาตให้ (ชื่อหน่วยงาน) เข้าร่วมสนองพระราชดำริ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ของ (ชื่อหน่วยงาน) ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

( )

หัวหน้าหน่วยงานผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุด

(ร่างตัวอย่าง)

รายนามคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สนองพระราชดำริโดย (ชื่อหน่วยงาน)

1. หัวหน้าหน่วยงานผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุด	ประธานกรรมการ
2. รองหัวหน้าหน่วยงานผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุด	รองประธานกรรมการ 1
3. รองหัวหน้าหน่วยงานผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุด	รองประธานกรรมการ 2
4. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	รองประธานกรรมการ
5. ชื่อตำแหน่งบริหารของหน่วยงาน	กรรมการ
6. ชื่อตำแหน่งบริหารของหน่วยงาน	กรรมการ
7. ชื่อตำแหน่งบริหารของหน่วยงาน	กรรมการ
8. ชื่อตำแหน่งบริหารของหน่วยงาน	กรรมการ
9. ชื่อตำแหน่งบริหารของหน่วยงาน	กรรมการและเลขานุการ
10. ชื่อตำแหน่งบริหารของหน่วยงาน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

- จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานที่มีหัวหน้าหน่วยงานนั้นๆ เป็นประธานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ร่างและจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ร่างและจัดทำแผนปฏิบัติการรายปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ดำเนินงานและติดตามงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ.
- สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการฯ
- จัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน และรายงานประจำปีงบประมาณ
- แต่งตั้งคณะทำงานหรืออนุกรรมการเพื่อดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.

ณ วันที่.....

( )

หัวหน้าหน่วยงานผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุด

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน และ ศูนย์ประสานงาน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. –มช.)
2. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. – มข.)
3. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.-มทส.)
4. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.-จฬ.)
5. ศูนย์แม่ข่ายประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.-มอ.)

ศูนย์ประสานงาน
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

1. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มทร.ศ.)
2. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มร.ชม.)
3. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มจ.)
4. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มรอ.)
5. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มทร.อ.)
6. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มทร.ส.)
7. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มรวอ.)
8. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มวล.)
9. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มฟล.)

10. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี- มหาวิทยาลัยพะเยา
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มพ.)
11. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี- มหาวิทยาลัยนเรศวร
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มน.)
12. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มอบ.)
13. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มร.อด.)
14. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มรภ.อบ.)
15. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี- มหาวิทยาลัยมหิดล
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-ม.มหิดล)
16. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี- มหาวิทยาลัยบูรพา
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มบ.)
17. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มร.สน.)
18. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มรส.)
19. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มกส.)
20. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
(ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มทร.ร.)

21. ศูนย์ประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี – มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มทร.ล.)

สำเนาประกาศ
กระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงาน
อพ.สธ.–กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กระทรวงศึกษาธิการ

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไป มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชพรรณไม้ และการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการบูรณาการ และขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประสบความสำเร็จตามแนวพระราชดำริอย่างสมพระเกียรติ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อาศัยอำนาจตามในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงออกประกาศแนวปฏิบัติการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

๑. ให้หัวหน้าส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑.๑ ส่งเสริม สนับสนุนการบูรณาการและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสร้างและพัฒนาระบบการดำเนินงานที่เข้มแข็งต่อเนื่องและยั่งยืน

๑.๒ สั่งการ กำกับและติดตามการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๓ บูรณาการและดำเนินความร่วมมือกับศูนย์ประสานงานแม่ข่าย/ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ในการจัดฝึกอบรมและกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรในสังกัด

๑.๔ สนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน อพ.สธ. สำหรับหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด

/๒.ให้หัวหน้า...

๒. ให้หัวหน้าหน่วยงานราชการของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาค จังหวัด และเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการดังต่อไปนี้

๒.๑ แจ้ง /ประชาสัมพันธ์/เชิญชวน ให้ผู้บริหารสถานศึกษาสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก อพ.สธ. และดูแลกำกับให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกดำเนินการตามขั้นตอนของ อพ.สธ.

๒.๒ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดดำเนินการเรื่องการรับสมัครและการตรวจสอบเอกสาร ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายในการดำเนินโครงการ

๒.๓ ส่งเสริม สนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ในการดำเนินงาน อพ.สธ.

๒.๔ ขับเคลื่อนและติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา

๓. ให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๑ ศึกษาและเตรียมความพร้อมเพื่อสมัครเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

๓.๒ ส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียน นักศึกษา ผู้เรียน ครู อาจารย์ มีจิตสำนึกและตระหนัก ถึงความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

๓.๓ ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาในความรับผิดชอบจัดให้มีงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

๓.๔ ผลักดัน ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามขั้นตอน อพ.สธ. รวมทั้งแสวงหาภาคีเครือข่าย ความร่วมมือ

๓.๕ สนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงาน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

๓.๖ ต่อยอดการดำเนินงานให้มีความยั่งยืน และขยายผลองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี ในการทำงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนแก่สถานศึกษาอื่นๆ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำเนาหนังสือ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
เรื่องการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
อพ.สธ.

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๘๑๐.๖/ว ๒๗๓๒

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๗ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๙๑.๔/ว ๑๖๔ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๘
๒. หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๙๑.๔/ว ๒๔๐๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
๓. หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท ๐๘๑๐.๖/ว ๗๘ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๐
๔. หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๐.๖/ว ๓๘๙๙ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คู่มือการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ จำนวน ๑ ชุด
๒. ระเบียบวาระการประชุม จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้แจ้งแนวทางการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทราบ และสร้างความเข้าใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมัครเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ตามโครงการ อย่างน้อยอำเภอละ ๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ขอเรียนว่า คณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อพ.สธ.-สถ.) ได้ปรับปรุงเป้าหมายของแผนแม่บท อพ.สธ.-สถ. ระยะ ๕ ปีที่หก (ตุลาคม ๒๕๕๙ - กันยายน ๒๕๖๔) โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งสมัครเข้าร่วมสนองพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อพ.สธ.-สถ.) และได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อซักซ้อมแนวทางการสมัครเข้าร่วมสนองพระราชดำริและการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ให้กับสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านระบบทางไกลผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต (Web Conference) ในวันจันทร์ที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๓๐ น. จากห้องประชุม ๕๕๐๑ อาคาร ๕ ชั้น ๕ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงขอให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑. แจ้งคู่มือการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อพ.สธ.-สถ.) ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้ทราบและสมัครเข้าร่วมสนองพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาแนวทางการสมัครเข้าร่วมสนองพระราชดำริและการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตามคู่มือการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ไปพลางก่อน

/๒. แจ้งให้สำนักงาน...

๒. แจ้งให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจัดเตรียมสถานที่ในการจัดประชุมผ่านระบบทางไกลผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต (Web Conference) ในวันจันทร์ที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ สถานที่ที่จังหวัดจัดเตรียมไว้

๓. แจ้งให้ท้องถิ่นจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมประชุมตามวัน และเวลาดังกล่าว

๔. ให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดซักซ้อมแนวทางดำเนินงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญและสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครบตามเป้าหมาย ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งการเข้าร่วมดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจักได้รักษาสมบัติของแผ่นดินให้ลูกหลานได้ใช้ประโยชน์ในภายหน้า จึงขอให้จังหวัดได้ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้าร่วมดำเนินโครงการอย่างเร่งด่วน พร้อมทั้งรายงานข้อมูลผลการสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบด้วย

ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดสิ่งที่ส่งมาด้วยจากเว็บไซต์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น www.dla.go.th เมนู “หนังสือราชการ” และเมนู “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOKS)”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายทวี เสริมภักดีกุล)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น
ส่วนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต
โทร. ๐-๒๒๔๑-๙๐๐๐ ต่อ ๔๑๐๔ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๖๙๓๐
ผู้ประสานงาน นางสาวเบญจวรรณ ไวยวุฒินันท์

แผนภาพการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

1.ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. 5 แห่ง

2.อพ.สธ.–มหาวิทยาลัย

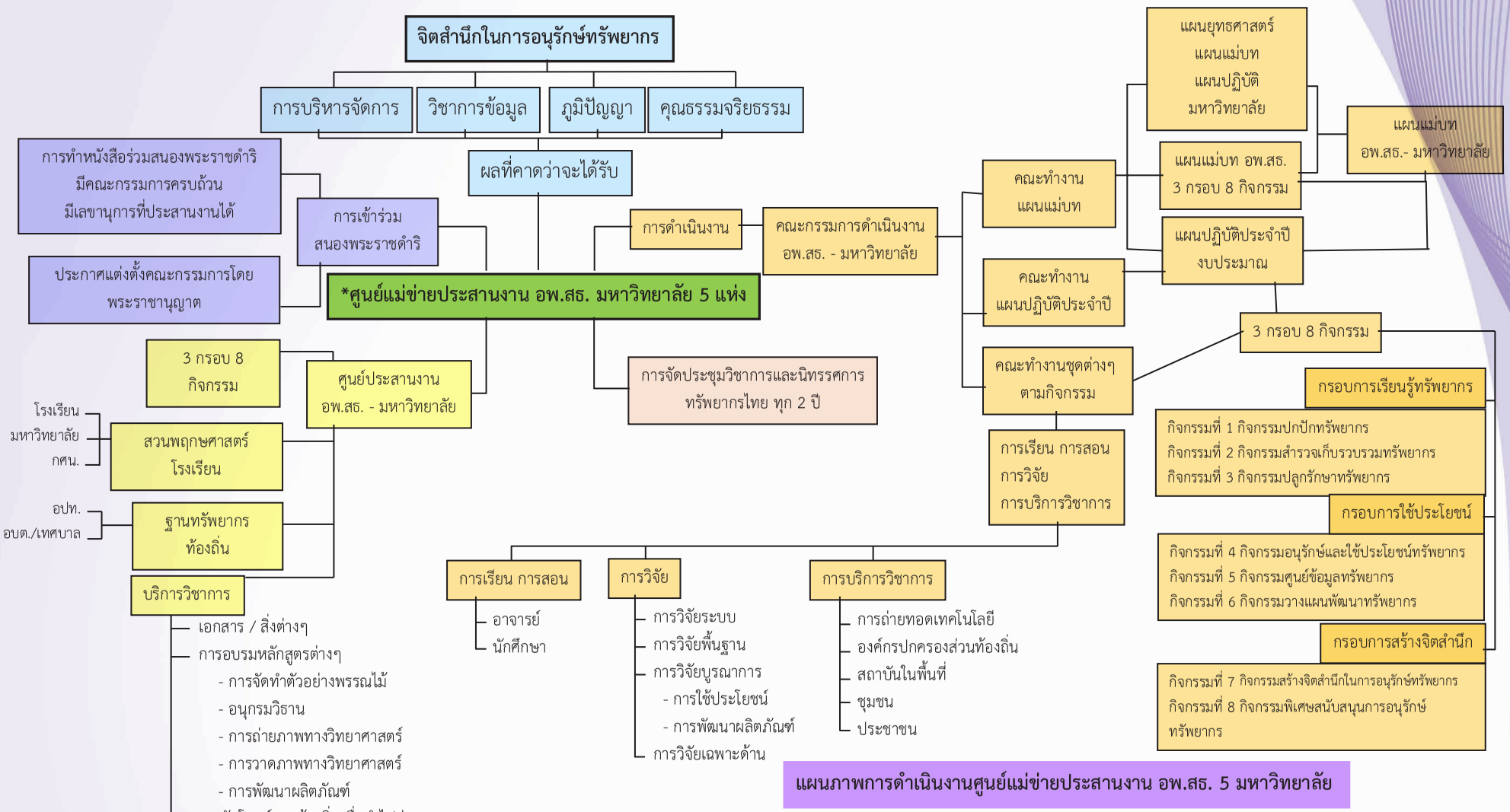
3.อพ.สธ.–หน่วยงานสนองพระราชดำริ

4.อพ.สธ.–จังหวัด

5.อพ.สธ.–สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

6.อพ.สธ.–กศน.

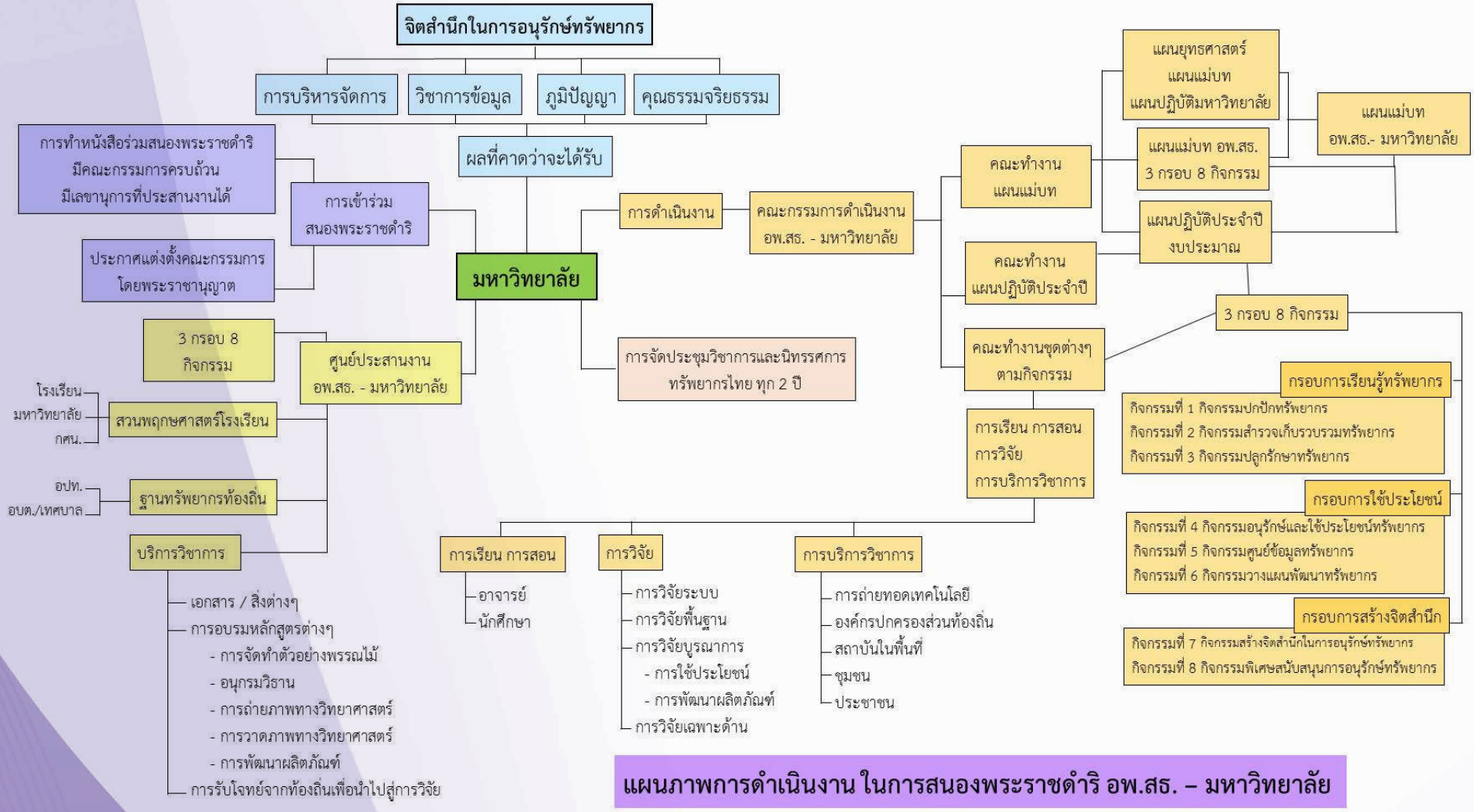
7.อพ.สธ.–ฐานทรัพยากรท้องถิ่น

แผนภาพการดำเนินงานศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. 5 มหาวิทยาลัย

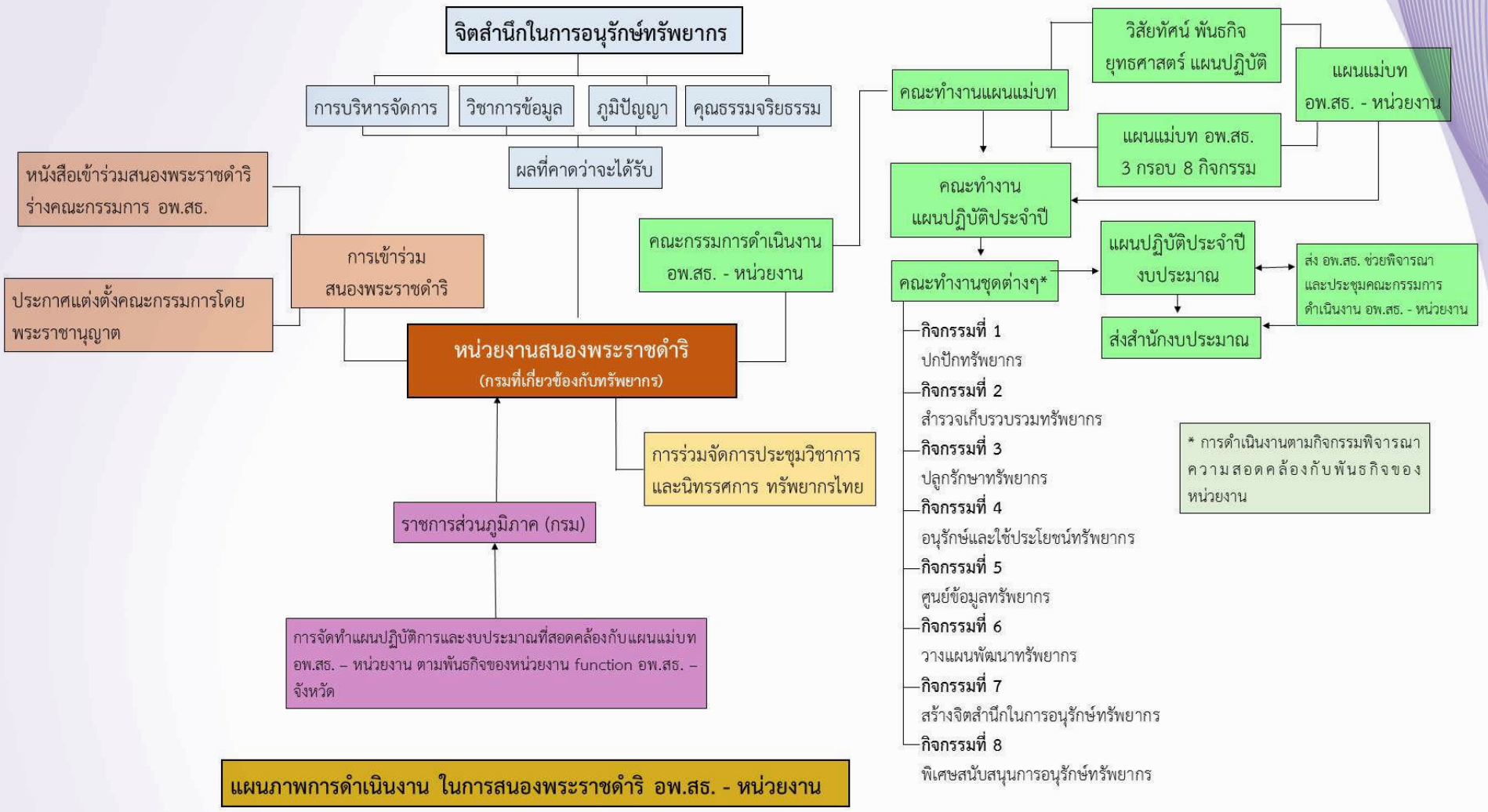
*ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. ภาคเหนือ-มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน-มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง-มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ภาคกลาง-จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภาคใต้-มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แผนภาพการดำเนินงานในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. – มหาวิทยาลัย

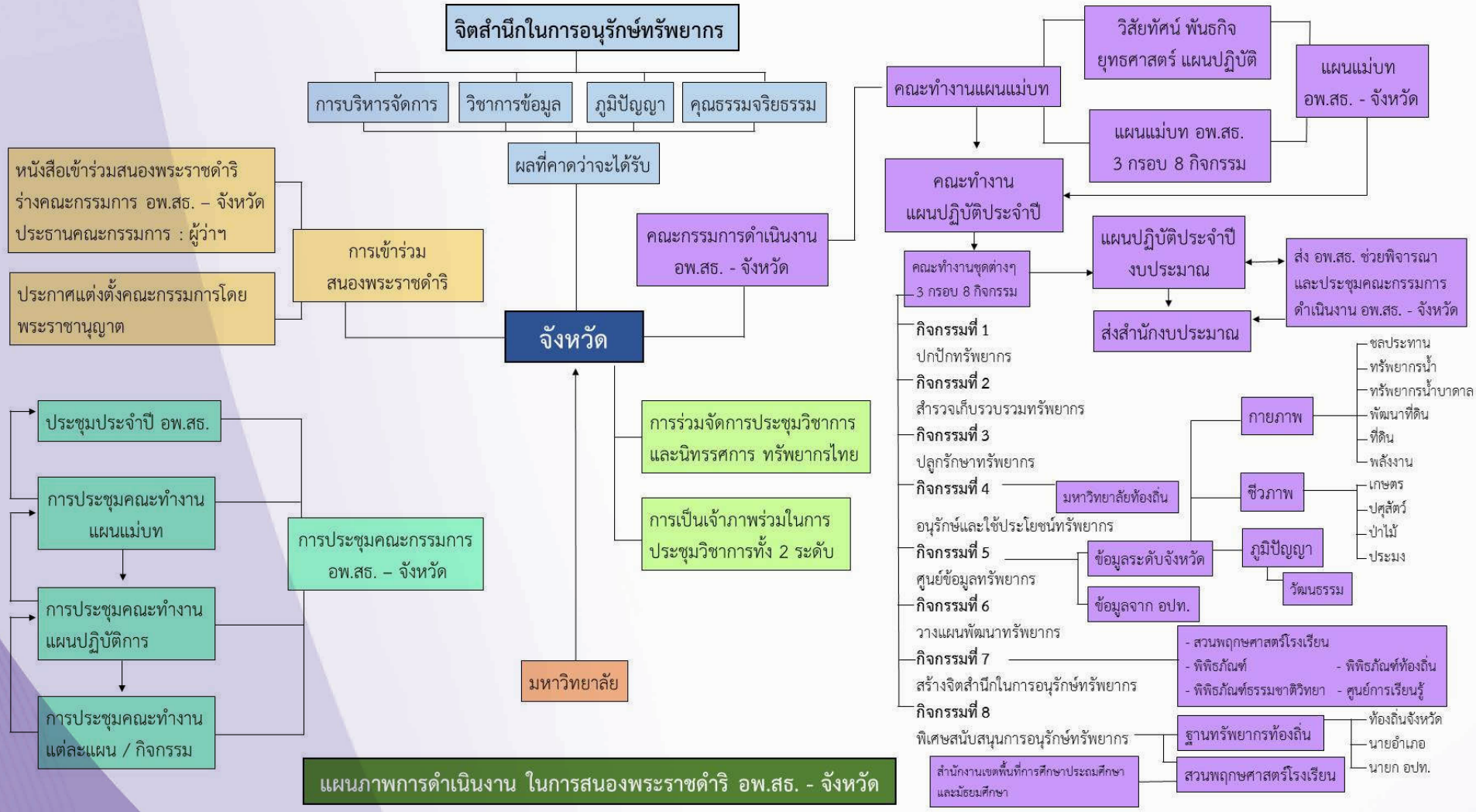

แผนภาพการดำเนินงาน ในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. – มหาวิทยาลัย

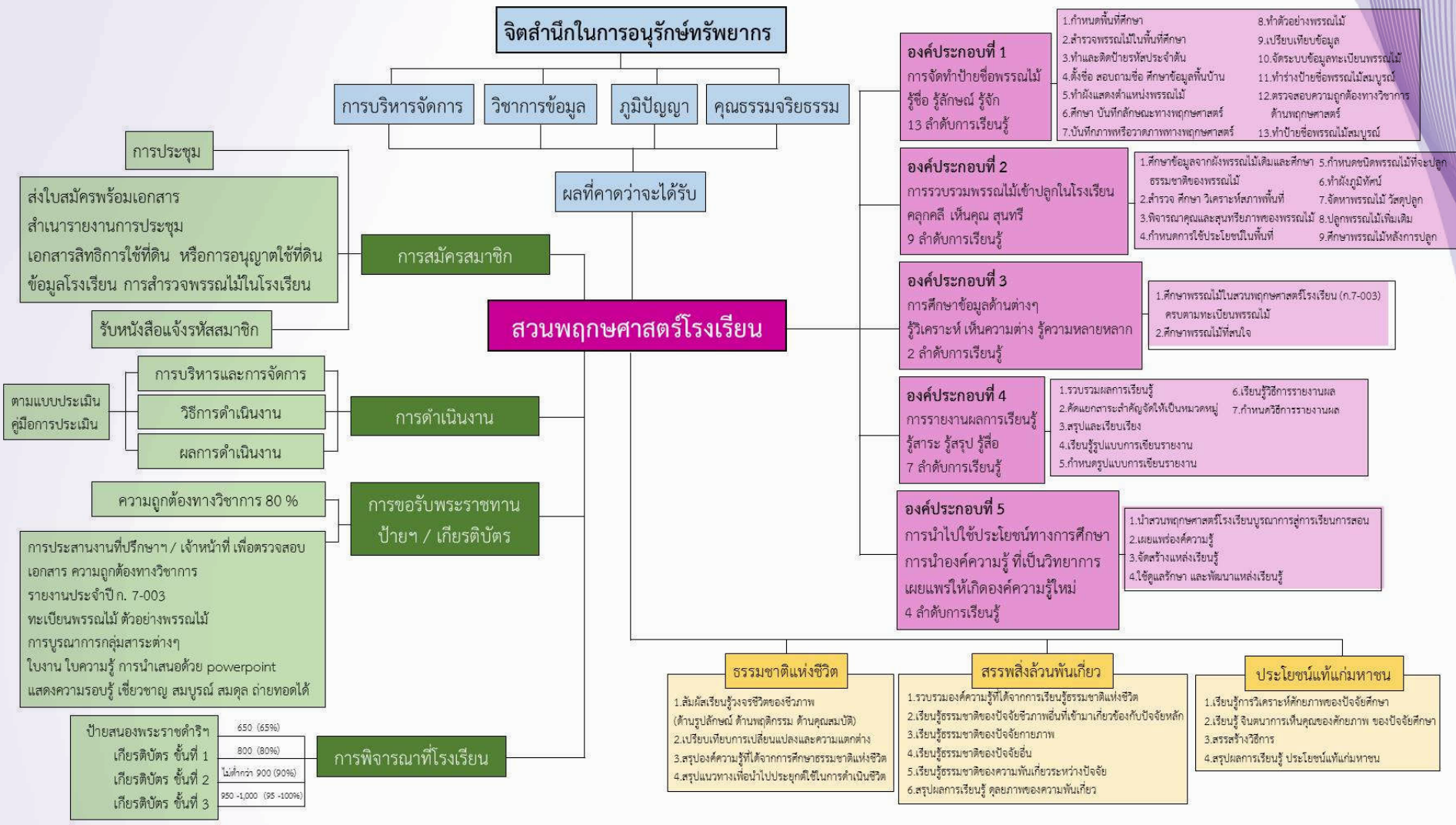
แผนภาพการดำเนินงานในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. – หน่วยงานสนองพระราชดำริ

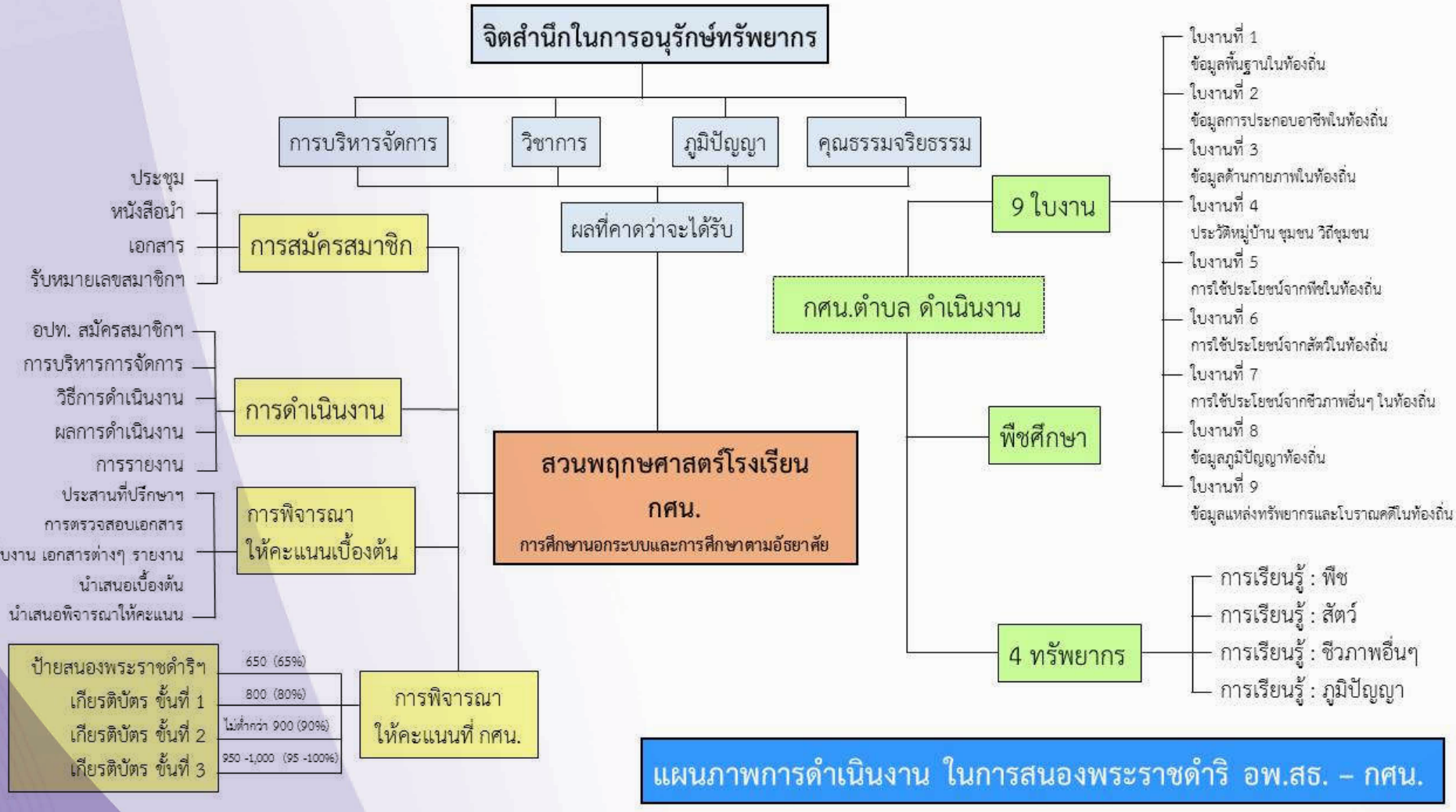
แผนภาพการดำเนินงานในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. – จังหวัด

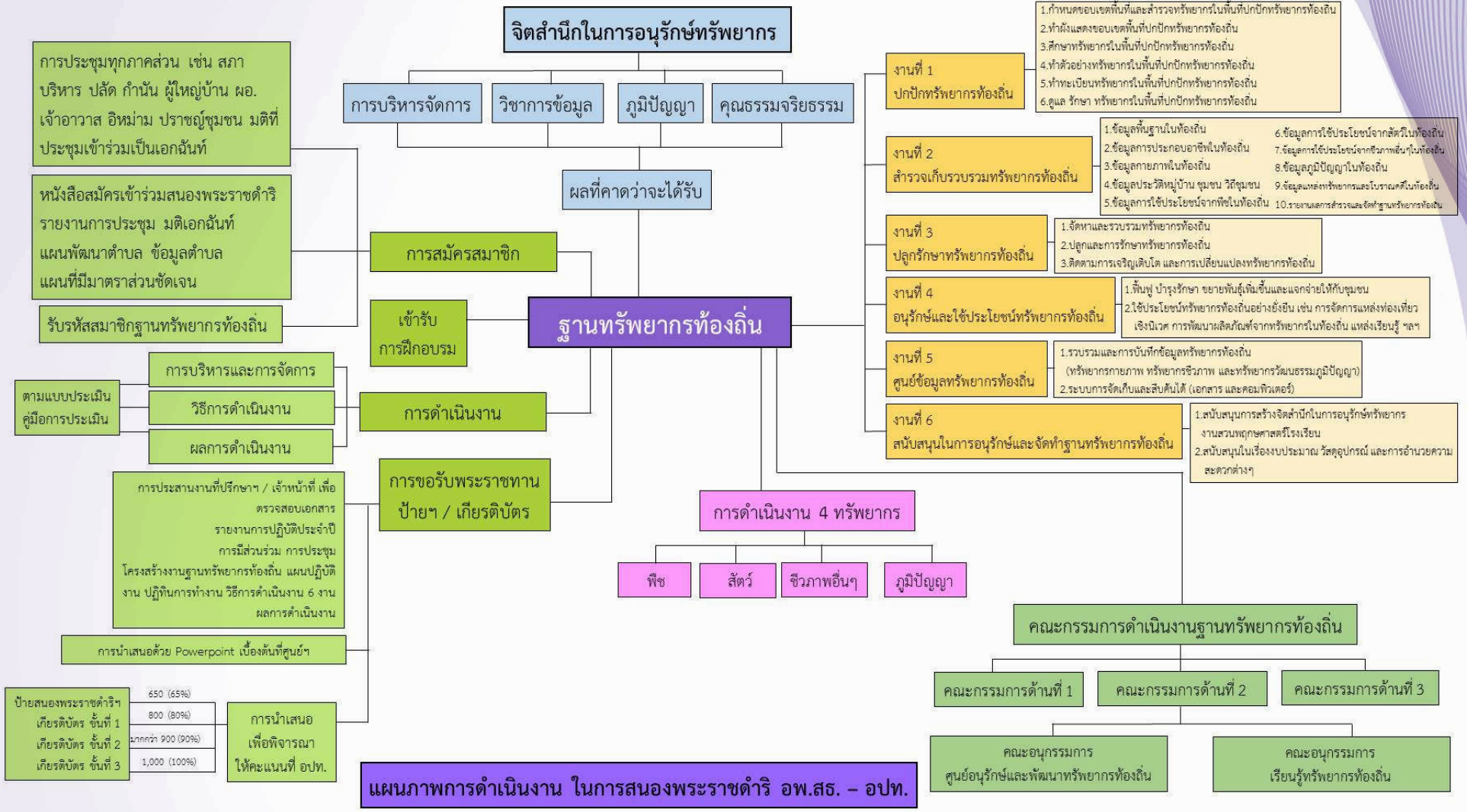
แผนภาพการดำเนินงานในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. – สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

แผนภาพการดำเนินงานในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. – กศน.

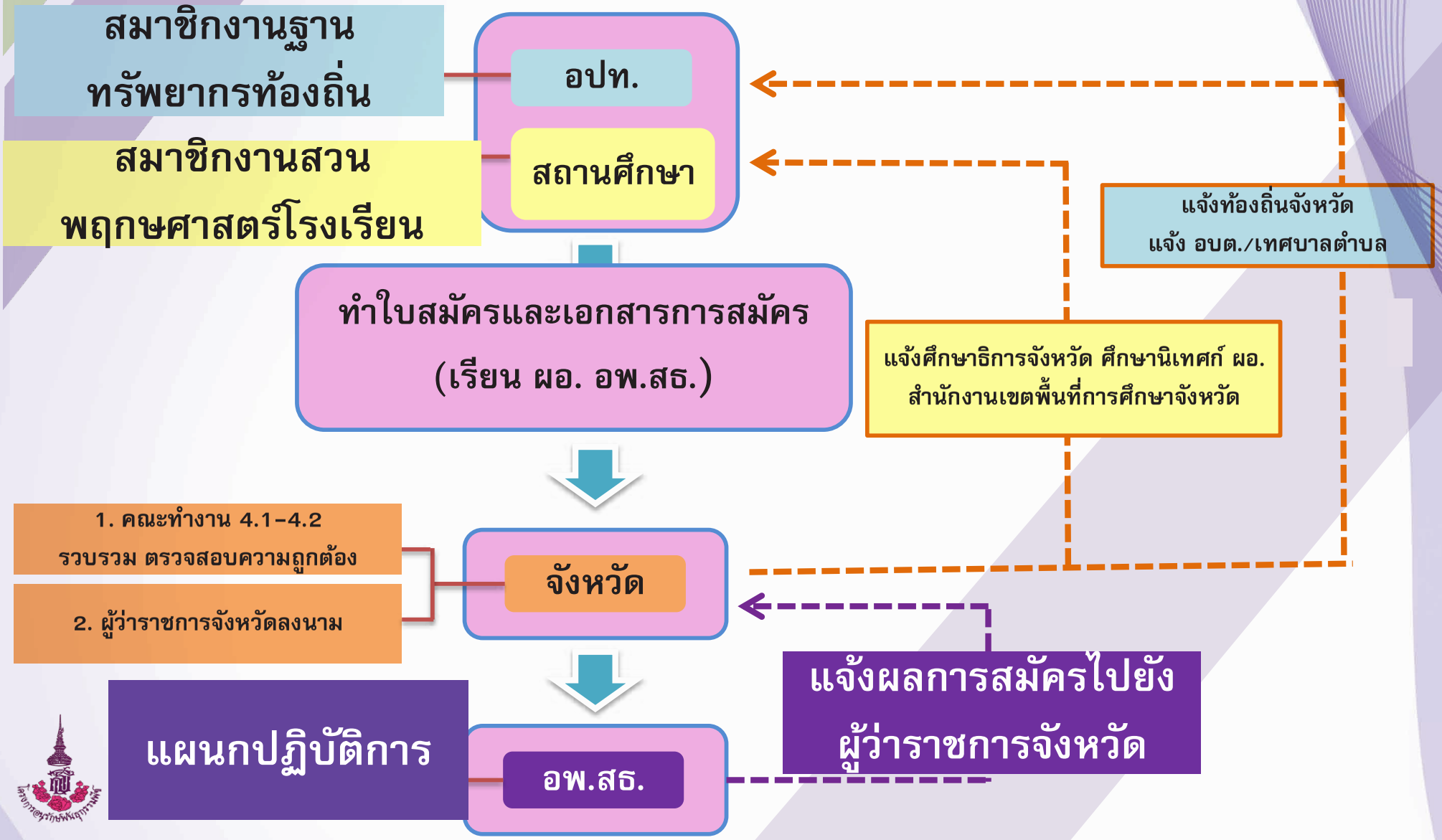

แผนภาพการดำเนินงานในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. – ฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ขั้นตอนการสมัครสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นและสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนผ่านการดำเนินงานโดยจังหวัด

ขั้นตอนการสมัครสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นและสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ผ่านการดำเนินงานโดยจังหวัด

ประกาศ
อพ.สธ.
แต่งตั้งคณะกรรมการ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ประกาศที่ อพ.สธ. 1/2565

เรื่อง คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ประสบความสำเร็จเป็นผลประโยชน์แท้ และให้เป็นไปตามการปรับโครงสร้างหน่วยงานใหม่ ตามการปฏิรูประบบราชการ รายชื่อคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มีดังต่อไปนี้

1.	ดร.อำพล เสนาณรงค์	กรรมการที่ปรึกษา
2.	ศ.ดร.ธีระ สูตะบุตร	กรรมการที่ปรึกษา
3.	เลขาธิการพระราชวัง	ประธานกรรมการ
4.	รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	รองประธานกรรมการ
5.	ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	กรรมการ
6.	เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
7.	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
8.	ผู้บัญชาการทหารเรือ	กรรมการ
9.	ผู้บัญชาการทหารอากาศ	กรรมการ
10.	ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	กรรมการ
11.	ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ
12.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
13.	ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	กรรมการ
14.	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
15.	ผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย	กรรมการ
16.	ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์	กรรมการ
17.	ผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	กรรมการ

18.	ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	กรรมการ
19.	ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กรรมการ
20.	ผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ	กรรมการ
21.	อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
22.	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
23.	อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
24.	อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
25.	อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
26.	อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
27.	อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
28.	อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
29.	อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	กรรมการ
30.	อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการ
31.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการ
32.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	กรรมการ
33.	อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
34.	อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ	กรรมการ
35.	อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ
36.	อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
37.	อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
38.	อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน	กรรมการ
39.	เลขาธิการสภาการศึกษา	กรรมการ
40.	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
41.	เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กรรมการ
42.	เลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	กรรมการ
43.	เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
44.	เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
45.	ผู้อำนวยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ	กรรมการ
46.	ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
47.	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	กรรมการ
48.	ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ(องค์การมหาชน)	กรรมการ
49.	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
50.	ผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม	กรรมการ

51.	ผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
52.	ผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	กรรมการ
53.	ผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	กรรมการ
54.	ผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)	กรรมการ
55.	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)	กรรมการ
56.	ผู้อำนวยการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)	กรรมการ
57.	ผู้อำนวยการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)	กรรมการ
58.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
59.	อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
60.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
61.	อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	กรรมการ
62.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	กรรมการ
63.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
64.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น	กรรมการ
65.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	กรรมการ
66.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล	กรรมการ
67.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการ
68.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
69.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร	กรรมการ
70.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
71.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง	กรรมการ
72.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการ
73.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	กรรมการ
74.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา	กรรมการ
75.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต	กรรมการ
76.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรรมการ
77.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ	กรรมการ
78.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	กรรมการ
79.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ	กรรมการ
80.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	กรรมการ
81.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเนชั่น	กรรมการ

82.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	กรรมการ
83.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	กรรมการ
84.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	กรรมการ
85.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	กรรมการ
86.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	กรรมการ
87.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสยาม	กรรมการ
88.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่	กรรมการ
89.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม	กรรมการ
90.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	กรรมการ
91.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	กรรมการ
92.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	กรรมการ
93.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	กรรมการ
94.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	กรรมการ
95.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	กรรมการ
96.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	กรรมการ
97.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	กรรมการ
98.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	กรรมการ
99.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	กรรมการ
100.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	กรรมการ
101.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	กรรมการ
102.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
103.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	กรรมการ
104.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	กรรมการ
105.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	กรรมการ
106.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	กรรมการ
107.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	กรรมการ
108.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	กรรมการ
109.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	กรรมการ
110.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	กรรมการ
111.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	กรรมการ
112.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการ
113.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	กรรมการ
114.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	กรรมการ

115. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	กรรมการ
116. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	กรรมการ
117. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	กรรมการ
118. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	กรรมการ
119. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	กรรมการ
120. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	กรรมการ
121. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	กรรมการ
122. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	กรรมการ
123. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	กรรมการ
124. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	กรรมการ
125. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	กรรมการ
126. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	กรรมการ
127. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	กรรมการ
128. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	กรรมการ
129. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	กรรมการ
130. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	กรรมการ
131. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	กรรมการ
132. ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
133. ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	กรรมการ
134. ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	กรรมการ
135. ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี	กรรมการ
136. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
137. ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย	กรรมการ
138. ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	กรรมการ
139. ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	กรรมการ
140. ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	กรรมการ
141. ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี	กรรมการ
142. ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	กรรมการ
143. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
144. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	กรรมการ
145. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์	กรรมการ
146. ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	กรรมการ
147. ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ

148. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ กรรมการ
149. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก กรรมการ
150. ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี กรรมการ
151. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ กรรมการ
152. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี กรรมการ
153. ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก กรรมการ
154. ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ กรรมการ
155. ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี กรรมการ
156. ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง กรรมการ
157. ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ กรรมการ
158. ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง กรรมการ
159. ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ กรรมการ
160. ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง กรรมการ
161. ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว กรรมการ
162. ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา กรรมการ
163. ผู้ว่าราชการจังหวัดบึงกาฬ กรรมการ
164. ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก กรรมการ
165. ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา กรรมการ
166. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี กรรมการ
167. ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ กรรมการ
168. ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ กรรมการ
169. ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี กรรมการ
170. ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ กรรมการ
171. ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา กรรมการ
172. ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม กรรมการ
173. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน กรรมการ
174. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม กรรมการ
175. ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี กรรมการ
176. ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด กรรมการ
177. ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร กรรมการ
178. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี กรรมการ
179. ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
180. ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กรรมการ

181. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี	กรรมการ
182. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย	กรรมการ
183. ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์	กรรมการ
184. ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา	กรรมการ
185. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
186. ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร	กรรมการ
187. ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน	กรรมการ
188. ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร	กรรมการ
189. ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด	กรรมการ
190. ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง	กรรมการ
191. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง	กรรมการ
192. ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร	กรรมการ
193. ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา	กรรมการ
194. ผู้ว่าราชการจังหวัดสิงห์บุรี	กรรมการ
195. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
196. ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองบัวลำภู	กรรมการ
197. ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์	กรรมการ
198. ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร	กรรมการ
199. ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท	กรรมการ
200. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย	กรรมการ
201. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม	กรรมการ
202. ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
203. ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการ
204. ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล	กรรมการ
205. ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม	กรรมการ
206. ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	กรรมการ
207. ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ	กรรมการ
208. ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย	กรรมการ
209. ประธานมูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากรทะเลสยาม	กรรมการ
210. ประธานมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	กรรมการ
211. กรรมการผู้จัดการโรงแรมซิกส์เซนส์ ยาวน้อย	กรรมการ
212. กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ราช กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	กรรมการ
213. นายกสมาคมพันธุศาสตร์แห่งประเทศไทย	กรรมการ

214. ประธานกรรมการมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ในพระอุปถัมภ์ฯ	กรรมการ
215 นายกสภาสมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
216. ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ธุรกิจซีเมนต์ – ผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง	กรรมการ
217. ผู้ช่วยผู้อำนวยการ อพ.สธ.ระดับ 9 (นางปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ

- รับนโยบายและกรอบการดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงานในการสนองพระราชดำริ หรือสนับสนุน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กร ไปแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของตน โดยเสนอรายชื่อผ่านเลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เพื่อนำความกราบบังคมทูลทรงทราบฝ่าละอองพระบาท
- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานและองค์กร อำนวยการ สนับสนุนให้การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในพื้นที่และเขตความรับผิดชอบของตนให้เป็นไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์

ประกาศ ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2564

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

คณะทำงานจัดทำแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด

คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม 2564 – 30 กันยายน 2569)

1. กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนผู้บัญชาการทหารเรือ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	คณะทำงาน
4. ผู้แทนผู้บัญชาการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้บัญชาการทหารอากาศ	คณะทำงาน
6. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
7. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
8. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
9. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
10. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

2. กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนเลขาธิการสภาการศึกษา	คณะทำงาน
4. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
5. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ(องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	คณะทำงาน
9. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
10. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
11. นายมรกต วัชรมุสิก	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
12. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
13. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
14. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
15. นางมนุวดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
16. นายชนันต์ติณณ์ เทียนทอง	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
17. นางสาวปัทมาวรรณ ราศรี	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
18. นางสาวพเยีย ตียาพันธ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
19. นายธานินทร์ สันคะนุช	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
20. นางสาววิภารัตน์ เทพแก้ว	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
21. นางสาวแพรวพรรณ พัทธยุติ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

3. กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิบดีกรมป่าไม้	คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิบดีกรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
5. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
6. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	คณะทำงาน
7. ผู้แทนอธิบดีกรมประมง	คณะทำงาน
8. ผู้แทนอธิบดีกรมชลประทาน	คณะทำงาน
9. ผู้แทนอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
10. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	คณะทำงาน
11. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	คณะทำงาน
12. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	คณะทำงาน
13. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	คณะทำงาน
14. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	คณะทำงาน
15. ผู้แทนอธิบดีกรมการข้าว	คณะทำงาน
16. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
17. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์	คณะทำงาน
18. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
19. ผู้แทนผู้อำนวยการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
20. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
21. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
22. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
23. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
24. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
25. นางสาวผุสดี ทันจิตต์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

4. กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม	คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
9. ผู้แทนอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน	คณะทำงาน

10. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
11. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
12. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
13. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
14. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
15. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

5. กลุ่มมหาวิทยาลัย

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	คณะทำงาน
5. ผู้แทนอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	คณะทำงาน
6. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	คณะทำงาน
7. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	คณะทำงาน
8. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น	คณะทำงาน
9. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	คณะทำงาน
10. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล	คณะทำงาน
11. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	คณะทำงาน
12. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา	คณะทำงาน
13. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร	คณะทำงาน
14. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	คณะทำงาน
15. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง	คณะทำงาน
16. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	คณะทำงาน
17. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	คณะทำงาน
18. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต	คณะทำงาน
19. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา	คณะทำงาน
20. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ	คณะทำงาน
21. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	คณะทำงาน
22. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ	คณะทำงาน
23. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ	คณะทำงาน
24. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	คณะทำงาน
25. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเนชั่น	คณะทำงาน
26. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	คณะทำงาน
27. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	คณะทำงาน
28. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	คณะทำงาน
29. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	คณะทำงาน
30. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	คณะทำงาน
31. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสยาม	คณะทำงาน
32. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่	คณะทำงาน

33. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม	คณะทำงาน
34. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
35. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
36. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
37. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
38. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
39. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
40. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

6. กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	คณะทำงาน
5. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	คณะทำงาน
6. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	คณะทำงาน
7. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	คณะทำงาน
8. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	คณะทำงาน
9. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	คณะทำงาน
10. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	คณะทำงาน
11. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	คณะทำงาน
12. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	คณะทำงาน
13. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	คณะทำงาน
14. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	คณะทำงาน
15. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	คณะทำงาน
16. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	คณะทำงาน
17. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะทำงาน
18. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	คณะทำงาน
19. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	คณะทำงาน
20. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	คณะทำงาน
21.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	คณะทำงาน
22. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะทำงาน
23. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	คณะทำงาน
24. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	คณะทำงาน
25. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	คณะทำงาน
26. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	คณะทำงาน
27. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	คณะทำงาน
28. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	คณะทำงาน
29. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	คณะทำงาน

30. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	คณะทำงาน
31. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	คณะทำงาน
32. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะทำงาน
33. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	คณะทำงาน
34. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	คณะทำงาน
35. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	คณะทำงาน
36. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	คณะทำงาน
37. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	คณะทำงาน
38. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก	คณะทำงาน
39. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	คณะทำงาน
40. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	คณะทำงาน
41. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	คณะทำงาน
42. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	คณะทำงาน
43. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	คณะทำงาน
44. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
45. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
46. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
47. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
48. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
49. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
50. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

7. กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	คณะทำงาน
4. ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	คณะทำงาน
5. ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	คณะทำงาน
6. ผู้แทนปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
9. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
10. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
11. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
12. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
13. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
14. นางสาวผุสดี ทันจิตต์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

8. กลุ่มจังหวัด

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	คณะทำงาน
4. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	คณะทำงาน
9. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	คณะทำงาน
10. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	คณะทำงาน
11. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี	คณะทำงาน
12. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
13. ผู้แทนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	คณะทำงาน
14. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	คณะทำงาน
15. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์	คณะทำงาน
16. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	คณะทำงาน
17. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	คณะทำงาน
18. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์	คณะทำงาน
19. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	คณะทำงาน
20. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก	คณะทำงาน
21. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	คณะทำงาน
22. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	คณะทำงาน
23. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก	คณะทำงาน
24. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ	คณะทำงาน
25. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี	คณะทำงาน
26. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง	คณะทำงาน
27. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์	คณะทำงาน
28. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง	คณะทำงาน
29. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่	คณะทำงาน
30. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง	คณะทำงาน
31. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว	คณะทำงาน
32. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา	คณะทำงาน
33. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดบึงกาฬ	คณะทำงาน
34. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก	คณะทำงาน
35. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา	คณะทำงาน
36. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี	คณะทำงาน
37. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่	คณะทำงาน
38. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ	คณะทำงาน
39. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี	คณะทำงาน
40. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ	คณะทำงาน

41. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา	คณะทำงาน
42. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม	คณะทำงาน
43. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน	คณะทำงาน
44. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์	คณะทำงาน
45. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร	คณะทำงาน
46. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา	คณะทำงาน
47. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท	คณะทำงาน
48. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย	คณะทำงาน
49. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดตราด	คณะทำงาน
50. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม	คณะทำงาน
51. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม	คณะทำงาน
52. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	คณะทำงาน
53. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส	คณะทำงาน
54. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์	คณะทำงาน
55. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร	คณะทำงาน
56. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี	คณะทำงาน
57. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	คณะทำงาน
58. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน	คณะทำงาน
59. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร	คณะทำงาน
60. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด	คณะทำงาน
61. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง	คณะทำงาน
62. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	คณะทำงาน
63. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง	คณะทำงาน
64. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร	คณะทำงาน
65. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา	คณะทำงาน
66. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล	คณะทำงาน
67. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม	คณะทำงาน
68. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร	คณะทำงาน
69. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสิงห์บุรี	คณะทำงาน
70. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย	คณะทำงาน
71. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์	คณะทำงาน
72. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดหนองบัวลำภู	คณะทำงาน
73. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง	คณะทำงาน
74. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี	คณะทำงาน
75. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี	คณะทำงาน
76. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ	คณะทำงาน
77. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	คณะทำงาน
78. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเลย	คณะทำงาน
79. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
80. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
81. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

82. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
83. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

9. กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	คณะทำงาน
4. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
7. ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ	คณะทำงาน
9 ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	คณะทำงาน
10. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
11. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
12. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
13. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
14. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
15. นางมนุวดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

10. กลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนประธานมูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากรทะเลสยาม	คณะทำงาน
3. ผู้แทนประธานมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	คณะทำงาน
4. ผู้แทนกรรมการผู้จัดการโรงแรมซิกส์เซนส์ ยาวน้อย	คณะทำงาน
5. ผู้แทนกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ราช กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	คณะทำงาน
6. ผู้แทนนายกสมาคมพันธุศาสตร์แห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
7. ผู้แทนประธานกรรมการมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ในพระอุปถัมภ์	คณะทำงาน
8. ผู้แทนนายกสภาสมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
9. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
10. นายขจรศักดิ์ วรประทีป	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
11. นายนิรุตติ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
12. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
13. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
14. นางสาวผุสดี ทันจิตต์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

หน้าที่ของคณะทำงานฯ

- ให้จัดทำร่างแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 กันยายน พ.ศ. 2569) เพื่อนำเสนอคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่มีเลขาธิการพระราชวังเป็นประธาน เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯถวาย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย และพระราชทานให้ใช้ต่อไป

คำนิยามของคำศัพท์เฉพาะที่นิยมใช้ในการดำเนินงาน อพ.สธ.

ประมวลคำนิยามของศัพท์และอักษรย่อที่เกี่ยวข้องใน อพ.สธ.

1. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

หมายถึง หน่วยงานที่ขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) โดยที่มีการขอพระราชานุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงานฯ ได้แก่

1. หน่วยงานราชการ ได้แก่ กระทรวง สำนักงานฯ กรม กองทัพ จังหวัดต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบล มหาวิทยาลัยของรัฐ

2. หน่วยงานเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเอกชน หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ เป็นต้น

2. สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

หมายถึง สถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน มหาวิทยาลัย ที่ดำเนินการสมัครสมาชิกโดยตรงมาที่ อพ.สธ.

องค์ประกอบที่ 1 การจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้ เป็นการเรียนรู้การกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา สำรวจพรรณไม้ทำและติดป้ายรหัสประจำต้น บันทึกภาพพรรณไม้หรือวาดภาพทางพฤกษศาสตร์ ตั้งชื่อหรือสอบถามข้อมูลพรรณไม้ ทำป้ายชื่อพรรณไม้ชั่วคราว ทำผังแสดงตำแหน่งพรรณไม้ ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ (ก.7-003) ทำตัวอย่างพรรณไม้เปรียบเทียบข้อมูลกับเอกสาร เรียนรู้ชื่อที่เป็นสากล ทำทะเบียนพรรณไม้ (ก.7-005) ตรวจสอบความถูกต้องของทะเบียนพรรณไม้ และจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์ เพื่อให้รู้จัก รู้ประโยชน์ของพรรณไม้

องค์ประกอบที่ 2 การรวบรวมพรรณไม้เข้าปลูกในโรงเรียน เป็นการเรียนรู้พืชพรรณและสภาพพื้นที่ วิเคราะห์พื้นที่ พิจารณาสุนทรียภาพพรรณไม้ ทำผังภูมิทัศน์ จัดหาพรรณไม้ ปลูก ดูแลรักษา และออกแบบบันทึกการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นคุณรู้ค่า ของพืชพรรณ

องค์ประกอบที่ 3 การศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์เบื้องต้นรู้วิธีการจำแนก รู้ความต่าง รู้ความหลายหลาก

องค์ประกอบที่ 4 การรายงานผลการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้การรวบรวมผลการเรียนรู้ วิเคราะห์ เรียบเรียงสาระ จัดระเบียบข้อมูลสาระแต่ละด้าน จัดลำดับสาระหรือกลุ่มสาระ เรียนรู้รูปแบบการเขียนรายงาน วิธีการรายงานผลในรูปแบบต่างๆ เพื่อสื่อผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 5 การนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา เป็นการบูรณาการสู่การเรียนการสอนในกลุ่มสาระ และสาขาวิชาต่างๆ การเผยแพร่องค์ความรู้ การสร้าง การใช้ การดูแลรักษา และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ เพื่อการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ในวงกว้าง

ธรรมชาติแห่งชีวิต เป็นการเรียนรู้วงจรชีวิตของชีวภาพนั้นๆ ได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างด้านรูปลักษณ์ คุณสมบัติ และพฤติกรรม แล้วนำมาเปรียบเทียบตนเองกับชีวภาพรอบกายเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว เป็นการวิเคราะห์องค์ความรู้ธรรมชาติของปัจจัยหลัก การเรียนรู้ธรรมชาติของปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ธรรมชาติของความพันเกี่ยวระหว่างปัจจัย การวิเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างปัจจัย เพื่อเข้าใจดุลยภาพและความพันเกี่ยวของสรรพสิ่ง

ประโยชน์แท้แก่มหาชน เป็นการเรียนรู้ การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยศึกษา จินตนาการเห็นคุณ สรรค์สร้างวิธีการ เพื่อประโยชน์แท้แก่มหาชน

ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย เป็นการเรียนรู้ความเป็นไทย วิถีไทย ภูมิปัญญาไทย ความเป็นชุมชน วิถีชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน ความเป็นโรงเรียน วิถีโรงเรียน ภูมิปัญญาของโรงเรียน วิเคราะห์ศักยภาพบนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จินตนาการจากศักยภาพที่เลือก สรรค์สร้างสิ่งใหม่วิถีใหม่โดยใช้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำกับ

ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ เป็นเรียนรู้ศักยภาพ จากทรัพยากรและภูมิปัญญา พัฒนาต่อเนื่องเป็นระบบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เกิดนวัตกรรมใหม่ มีความเป็นมาตรฐาน และการมีเครือข่าย

นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก เป็นการเรียนรู้สิ่งดีงามที่ได้จากการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน บนฐาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้การแบ่งปันองค์ความรู้และนวัตกรรม สู่การยอมรับในระดับสากล

เกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ขั้นที่ 1 เป็นเกียรติบัตรขั้นต้น เกียรติบัตรแห่งความมุ่งมั่น อนุรักษ์ สรรพสิ่ง สรรพชีวิต ด้วยจิตสำนึกของครูและเยาวชน

ขั้นที่ 2 เป็นเกียรติบัตรขั้นกลาง เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่สถานภาพ สถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ขั้นที่ 3 เป็นเกียรติบัตรขั้นสูง เกียรติบัตรแห่งการเป็นสถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จบนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

3. ตัวอักษรย่อที่ใช้ในการทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติงาน อพ.สธ.

ตัวอักษรย่อ	ความหมาย
F	กรอบการดำเนินงาน
F1	กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร
F2	กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร
F3	กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร
A	กิจกรรม
A1	กิจกรรมปกปักทรัพยากร
A2	กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร
A3	กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร
A4	กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร
A5	กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร
A6	กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร
A7	กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร
A8	กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

ตัวอย่าง F1A1 หมายถึงกรอบที่ 1 กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักทรัพยากร

4. ทรัพยากร หมายถึง

1. ทรัพยากรชีวภาพ
2. ทรัพยากรกายภาพ
3. ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

5. ข้อมูลเชิงพื้นที่จาก F1A1 – F1A3 ที่จะใช้ใน GIS ประกอบด้วย 3 ส่วน เพื่อดำเนินงานใน F2A5 ได้แก่

1. จุด (Point) ยกตัวอย่าง พิกัดตำแหน่งของทรัพยากรที่สำรวจพบในพื้นที่เป้าหมาย F1A1 และ F1A2/พิกัดตำแหน่งทรัพยากรที่ปลูกรักษาไว้ ในพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร

2. เส้น (Line) ยกตัวอย่าง เส้นทางสำรวจทรัพยากร จากจุดเริ่มต้น ไปยังจุดสิ้นสุด

3. รูปแปลง (Polygon) ยกตัวอย่าง ขอบเขต รูปแปลง ปกปักฯ แปลงปลูกรักษาฯ จัดทำด้วยโปรแกรม GIS และ print เป็นแผนที่รูปแปลงออกมารายงานผลได้ มีขนาดพื้นที่ชัดเจน (ไร่-งาน-ตร.ว.)

ข้อมูลข้างต้นจะถูกจัดทำเป็นฐานข้อมูลในรูปแบบ GIS โดยบุคลากรจากแผนก/กอง/ฝ่าย ภายในหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ที่มีพันธกิจเกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายสารสนเทศ/ฝ่ายสารสนเทศภูมิศาสตร์ /คณะภูมิศาสตร์ คณะ IT เป็นต้น ซึ่งในเบื้องต้นข้อมูลดังกล่าวสามารถจัดทำด้วยโปรแกรม GIS สำเร็จรูป เช่น ArcGIS, QGIS, Google Earth, Google My Map เป็นต้น เพื่อเตรียมไว้สู่การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่เจ็ด ที่หน่วยงานควรต้องมีการจัดทำโครงการเฉพาะใน F2A5 ซึ่งควรต้องมี platform เฉพาะที่จะมาจัดเก็บ ประมวลผลในรูปแบบ dashboard และนำเสนอข้อมูลได้

6. งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. (ในช่วงแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด)

พ.ศ. 2565	งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 6 และงานประชุมวิชาการและนิทรรศการ 30 ปี อพ.สธ.-ประโยชน์แท้แก่มหาชน ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2566	งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 7 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่
พ.ศ. 2567	งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 8 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา
พ.ศ. 2568	งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่
พ.ศ. 2569	งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 9 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จ.สงขลา
พ.ศ. 2570	งานประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

ทำเนียบผู้บริหาร อพ.สธ.

ทำเนียบผู้บริหาร อพ.สธ.

นายพรชัย จุฑามาศ
รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

นางปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์
เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
หัวหน้าแผนกอำนวยการ อพ.สธ.

นายมรกต วัชรมุสิก
หัวหน้าแผนกปฏิบัติการ อพ.สธ.

นายขจรศักดิ์ วรประทีป
หัวหน้าแผนกวิชาการ อพ.สธ.

ที่อยู่เพื่อการประสานงาน

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี(อพ.สธ.)
สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ถนนราชวิถี เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10303
โทร: 0 2282 1850 0 2282 0665
เว็บไซต์ : http://www.rspg.or.th
อีเมล์ : dongdib05@gmail.com
piyarat.rspg@gmail.com

หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔
บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๑๖๔๐ ต่อ ๑๓๖

ที่ กสธ/๐๒๐๖.๑๔/ ๗๓๘ /๒๕๖๕ **วันที่** ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอพระราชทานทูลเกล้า ฯ ถวายแผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ระยะ ๕ ปีที่ ๗ (๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙) และประกาศคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ

เรียน อธิบดีกรมกิจการพิเศษ

ตามบันทึกข้อความโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ กรมกิจการพิเศษ ที่ อสธ/๐๒๐๗.๓๑/๕๓๘/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ ขอให้นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ขอพระราชทานทูลเกล้า ฯ ถวายแผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ระยะ ๕ ปีที่ ๗ (๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙) และตามบันทึกข้อความโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ กรมกิจการพิเศษ ที่ อสธ/๐๒๐๗.๓๑/๖๑๙/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ ขอให้นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ขอพระราชทานทูลเกล้า ฯ ถวาย ประกาศคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทรงทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)
ราชเลขานุการในพระองค์
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ชื่อหนังสือ : แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม 2564 – 30 กันยายน 2569)

ISBN : 978-974-458-739-8

พิมพ์ครั้งที่ : 1

จำนวนที่พิมพ์ : 1,000 เล่ม

จัดทำโดย : โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

พิมพ์ที่ : บริษัท รุ่งทิพย์ เนรมิตร จำกัด

ที่ปรึกษา

อารยา พิบูลนครินทร์

พรชัย จุฑามาศ

บรรณาธิการ

ดร. ปิยรัษฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์

กองบรรณาธิการ

อริศรา บาโรส

และ เจ้าหน้าที่ อพ.สธ.

ออกแบบปกและตกแต่งภาพ

ภัทรชัย จุฑามาศ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แผนแม่บท อพ.สธ. RSPG

ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 - 30 กันยายน พ.ศ. 2569)

จัดพิมพ์โดย กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ISBN : 978-974-458-739-8

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่เจ็ด (1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 - 30 กันยายน พ.ศ. 2569)